

A. T. E. I. ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΤΑ ΖΩΑ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ –
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (PET THERAPY)**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΞΑΝΘΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΙΑΜΑΝΤΩ

ΠΑΤΡΑ, Σεπτέμβριος 2006

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	5
1.....	ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι
.....	7
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
1.2. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ.....	10
1.3. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	11
1.4. ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ	12
2.....	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ: Η ΣΧΕΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΥ-ΖΩΩΝ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ
.....	18
2.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	18
2.2. ΦΑΣΕΙΣ-ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗ ΣΧΕΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΥ-ΖΩΩΝ	19
2.3. ΤΑ «ΔΥΝΑΜΙΚΑ» ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΟΥΝ ΤΟ ΔΕΣΜΟ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΤΑ ΖΩΑ	20
2.4. ΖΩΑ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ.....	26
2.5. ΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΚΑΙ Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ.....	29
2.6. ΤΑ ΖΩΑ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ ΩΣ ΠΑΡΟΧΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΩΝ	32
2.7. ΜΟΝΑΞΙΑ/ΜΟΝΑΧΙΚΟΤΗΤΑ: ΕΝΑΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΣΤΟΥΣ ΜΟΝΤΕΡΝΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ	34
2.8. ΤΑ ΖΩΑ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ ΩΣ ΜΕΡΟΣ ΕΝΟΣ ΥΓΙΟΥΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	41
2.9. ΤΑ ΖΩΑ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΤΡΕΣ.....	44
3..	ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ: ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ- ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ
.....	51
3.1. ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ	51
3.1.1. ΕΡΕΥΝΕΣ ΠΟΥ ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΟΤΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΠΕΡΝΑΝΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	56

3.1.2.	ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (+) ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (-) ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΩΝ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ.....	60
3.1.3.	ΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΝ ΝΑ ΜΕΙΩΣΟΥΝ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΤΩΝ ΑΛΛΕΡΓΙΩΝ	64
3.1.4.	ΕΠΙΛΕΓΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΣΚΥΛΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΣΤΙΓΜΗ... ..	67
3.2.	ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ	70
3.2.1.	ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ ΠΟΥ ΝΙΩΘΟΥΝ ΟΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ ΠΟΥ ΑΠΟΧΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΤΟΥΣ ΟΤΑΝ ΜΠΑΙΝΟΥΝ ΣΕ ΟΙΚΟΥΣ ΕΥΓΗΡΙΑΣ.....	73
3.2.2.	ΘΛΙΨΗ ΚΑΙ ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΝΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΟΥ.....	75
3.3.	ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ, ΑΛΗΘΙΝΑ ΚΑΙ ΡΟΜΠΟΤΙΚΑ.....	78
4.....	ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (Pet Therapy)	82
.....		
4.1.	ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	82
4.2.	ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (Pet Therapy)	86
4.3.	ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΖΩΩΝ (ANIMAL ASSISTED ACTIVITIES – AAA) ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΖΩΩΝ (ANIMAL ASSISTED THERAPY – AAT).....	89
4.4.	ΖΩΑ ΠΟΥ ΠΡΟΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (Pet Therapy).....	101
4.5.	ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (PET THERAPY).....	104
4.5.1.	ΧΡΗΣΗ ΖΩΟΥ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ ΧΩΡΙΣ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗ ΣΑΝ ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΩΝΤΑΣ.....	106
4.6.	ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΩΝ ΣΕ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΣΟΒΑΡΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ....	112
4.7.	ΤΟ ΑΛΟΓΟ ΩΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ	119
4.8.	ΤΟ ΔΕΛΦΙΝΙ ΩΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ.....	131
4.9.	Η ΓΑΤΑ ΩΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ.....	135

5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ

(PET THERAPY)137

5.1.	ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (Pet Therapy)	137
5.2.	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ.....	139
5.3.	ΘΕΤΙΚΑ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (PET THERAPY).....	141
5.4.	ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (PET THERAPY)	144
5.5.	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (PET THERAPY)	149
5.6.	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΘΙΕ (ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΙΠΠΑΣΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ)	153
	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	153
5.6.1.	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ PFT (PET FACILITATED THERAPY) ΣΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ.....	157
5.6.2.	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ PRISON PET THERAPY (PPP)	165
5.6.3.	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ R.E.A.D.....	167
5.6.4.	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ DAT (ΘΒΔ – ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΩΝ ΔΕΛΦΙΝΙΩΝ)	177
5.6.5.	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ DOG AID (Dog ASSISTANCE IN DISABILITY = ΣΚΥΛΟΙ	180
	ΒΟΗΘΟΙ ΓΙΑ ΑΝΑΠΗΡΟΥΣ)	

6. ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI: ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ-ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ185

6.1.	ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ.....	185
6.2.	ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ/ΒΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ: Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ	188
6.3.	ΚΥΝΗΓΙ	191
6.4.	ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.....	193

6.5.	ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΖΩΑ	194
6.6.	ΖΩΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΗΠΟΙ.....	200
6.7.	ΤΣΙΡΚΟ	202
6.8.	ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ	204
7.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	
	208
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄	224
	(Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (Νόμος 3170 << Ζώα συντροφιάς, αδέσποτα ζώα συντροφιάς και άλλες διατάξεις >>.Καινοτομίες του νέου Νόμου 3170/2003. Η Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Ζώων “Μήνυμα ελπίδας για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων των Ζώων “, <u>τα ΣΚΥΛΙΑ μας και εμείς</u> 2004, τόμος 55 ^ο , σελ. 17.Ευρωπαϊκή Οδηγία 22/1999 για την έκθεση ζώων στο κοινό.Π.Δ 98/2004 << Ίδρυση και λειτουργία των ζωολογικών κήπων >> σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 1999\22\ΕΚ του Συμβουλίου).	
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄	246
	(ΚΥΝΟΦΙΛΙΚΟΙ ΟΜΙΛΟΙ - ΟΜΙΛΟΙ ΦΥΛΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΦΙΛΟΖΩΪΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ)	
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄	262
	(ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΘΙΕ (ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΙΠΠΑΣΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ) Κα ΚΑΡΟΥΖΑΚΗ – ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ)	
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄	279
	Άρθρα από εφημερίδες, περιοδικά και αποσπάσματα από το διαδύκτιο (Ζωοφιλία World, ΓΑΒ, Pet City News, Pet Star News, Τα σκυλια μας και εμεις)	
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	289

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο Σκοπός αυτής της εργασίας είναι να δώσει μια εμπειριστατωμένη εικόνα της σχέσης ανάμεσα στον άνθρωπο και τα ζώα, βασιζόμενη σε αναλύσεις και πιστές αναφορές στα φύλλα της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, που έχουν δημοσιευτεί σχετικά με τα ζώα συντροφιάς και άλλα σχετικά έγγραφα και άρθρα που αναφέρουν και πιστοποιούν τη σχέση αυτή (ανθρώπου-ζώου).

Ειδικότερα, η εργασία στοχεύει στα εξής:

α) Την ακριβή εικόνα των δεσμών ανθρώπου-ζώου, την εξέλιξή της αλλά και τα οφέλη του ανθρώπου μέσω αυτού του δεσμού.

β) Πληροφορίες για τη βελτίωση αυτού του δεσμού που παρουσιάζονται μέσα από σχετικές εκθέσεις και άρθρα αρμοδίων ατόμων που στοχεύουν σ' αυτή την κατεύθυνση.

γ) Επίσης, σκοπό έχει να προωθήσει όχι μόνο τη βελτίωση της σχέσης ανθρώπου-ζώων, αλλά και την εναλλακτική θεραπεία που μπορούν να προσφέρουν τα ζώα στον άνθρωπο μέσα από την παρουσίαση άρθρων που έχουν γραφτεί από ανθρώπους, οι οποίοι έχουν συμμετάσχει σε τέτοια προγράμματα εναλλακτικής θεραπείας μέσω ζώων (Pet Therapy).

Για την ολοκλήρωση της εργασίας και την επίτευξη των στόχων της, συγκεντρώθηκαν και στοιχεία από την επίσκεψη του μοναδικού χώρου στην Ελλάδα στον οποίο εφαρμόζεται με επιτυχία από αρμόδιους επαγγελματίες η εναλλακτική θεραπεία μέσω ζώων (Pet Therapy).

Επίσης, συγκεντρώθηκαν στοιχεία από προσωπικές επαφές με άτομα που είναι μέλη φιλοζωϊκών οργανώσεων-συλλόγων-σωματείων και άτομα που ασκούν επαγγέλματα που έχουν ως βάση τη σχέση ανθρώπου-ζώων, όπως: εκπαιδευτές σκύλων, κτηνιάτρους, συμπεριφεριολόγους σκύλων.

Αποτέλεσμα της μελέτης αυτής και καταγραφής, ήταν να δοθεί όσο το δυνατόν μια λεπτομερέστερη εικόνα της σχέσης ανάμεσα στον άνθρωπο και τα ζώα, να εστιαστεί η σκέψη των αναγνωστών αυτής της μελέτης στα αίτια της σκληρής συμπεριφοράς των ανθρώπων απέναντι στα ζώα και να αναζητηθούν οι λύσεις στα προβλήματα που προκύπτουν κατά καιρούς και τέλος, να γίνουν οι σχετικές παρεμβάσεις από τους υπεύθυνους για να προωθηθεί η οικο-φιλοζωία στην Ελλάδα και έπειτα, με τη σειρά της, η εναλλακτική θεραπεία μέσω ζώων (Pet Therapy).

Πρέπει ο άνθρωπος να μάθει να σέβεται το περιβάλλον και ότι περιέχει αυτό γιατί σίγουρα αυτό θα τον ωφελήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Γνώρισα τον άνθρωπο και αγάπησα τα ζώα», λέει μια ρήση που ακούγεται παράξενα σε μια εποχή που εξορίζει το συναίσθημα. Η αλήθεια είναι πως είναι πιο εύκολο να αναπτύξει κανείς μια σχέση τρυφερότητας με ένα ζώο παρά με έναν άνθρωπο, γιατί από την πλευρά των ζώων η άδολη διάθεση είναι δεδομένη εκ των προτέρων.

«Το ζώο δεν αναπληρώνει την έλλειψη ανθρώπινης σχέσης», εξηγεί ο γιατρός Θάνος Ασκητής, «συμπληρώνει την ανάγκη μας για συναισθηματική επικοινωνία. Ο άνθρωπος νιώθει τρυφερότητα για τα ζώα, εκφράζεται καλύτερα όταν εξοικειώνεται μαζί τους». Ανεξάρτητα όμως, από το τι λένε οι ειδικοί, από τη δική μας πείρα ξέρουμε ότι τα ζώα είναι η καλύτερη συντροφιά, όταν αναζητάς αφοσίωση, πίστη, τρυφερότητα, αγάπη. «Τα ζώα», λέει ο Χρόνης Μίσσιος, γνωστός φιλόζωος, «μας βοηθούν να εκφράσουμε την καταπιεσμένη τρυφερότητα που κρύβουμε μέσα μας». Μια τρυφερότητα που έχουν ανάγκη να εκδηλώσουν μικροί και μεγάλοι, και την οποία τα ζώα, σίγουρα, θα ανταποδώσουν.

Τα ζώα και οι άνθρωποι ζούνε μαζί εδώ και χιλιάδες χρόνια, όμως, τα τελευταία 100 χρόνια, ο ρυθμός των αλλαγών σε αυτές τις σχέσεις είναι εξαιρετικός. Τα τελευταία 100 χρόνια, οι άνθρωποι έχουν εμφανώς αλλάξει τις απόψεις τους, τις σχέσεις τους και τη χρήση των ζώων και των προϊόντων από τα ζώα. Πολλές από αυτές τις αλλαγές έχουν συμβεί και στην εποχή μας.

Κάποιοι από εμάς, μεγάλωσαν στην ύπαιθρο και είχαν σημαντική επαφή με τα ζώα της υπαίθρου και τα άγρια ζώα. Ξέραμε ότι οι αγελάδες τηρούνταν για να δίνουν γάλα και κρέας. Τα βοοειδή και τα γουρούνια σφάζονταν για να προσφέρουν κρέας και τα κοτόπουλα

πρόσφεραν αυγά και κρέας. Τα άγρια ζώα, που έμεναν στην ύπαιθρο, συχνά κυνηγιόνταν από τους αγρότες για το κρέας και το δέρμα τους. Παρόλο που κατανοούσαμε, ή ίσως επειδή κατανοούσαμε τον πρωταρχικό ρόλο των ζώων στη ζωή μας, συχνά, είχαμε στενή σχέση που μας έδινε μια άποψη της ανεξαρ-τησίας μας και της φύσης της ζωής και του θανάτου στο οικοσύστημά μας. Σήμερα, όλο και λιγότερες οικογένειες ασχολούνται με την εκτροφή αγροτικών ζώων, λίγα παιδιά έχουν δει ή βιώσει τον κύκλο ζωής και θανάτου των αγροτικών ζώων ή των φυτών, λίγοι ξέρουν από πρώτο χέρι από πού πραγματικά, προέρχονται το γάλα, το τυρί, τα αυγά, το κρέας, τα λαχανικά και τα φρούτα.

Πριν από εκατό χρόνια, σχεδόν όλα τα σκυλιά τηρούνταν για να καθοδηγούν τα κοπάδια, να τραβάνε βάρη, να κυνηγάνε, να ανιχνεύουν, ή να προστατεύουν και σπάνια τους επιτρεπόταν να μπουνε μέσα στο σπίτι, σχεδόν ποτέ στην κρεβατο-κάμαρα. Σήμερα, τα περισσότερα σκυλιά μένουν μέσα στο σπίτι για συντροφιά και μόνο περιστασιακά τα έχουν για δουλειές. Πρόσφατες μελέτες επίσης, δείχνουν ότι το 60-80% των σκύλων κοιμούνται με τους ιδιοκτήτες τους τη νύχτα στην κρεβατο-κάμαρα, είτε πάνω είτε μέσα στο κρεβάτι. Αυτό δείχνει την εγγύτητα της σχέσης και είναι μια κύρια αλλαγή στο νοοτροπία μας ως προς τον χειρισμό των κατοικίδιων ως οικογένεια. Σήμερα, τα μέσα ενημέρωσης και οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν ή τουλάχιστον πρέπει να θεωρούν τα κατοικίδια ως μέλη της οικογένειάς τους.

Πριν από εκατό χρόνια, οι γάτες τηρούνταν για να κυνηγούν και να σκοτώνουν τα ενοχλητικά ποντίκια ή αρουραίους που έμπαιναν στα σπίτια. Παρατηρώντας τις γάτες, εμείς ως παιδιά, βλέπαμε ένα παράδειγμα της σχέσης θηράματος-κυνηγού και μαθαίναμε τους λόγους εκμετάλλευσης για τη ζωή και το θάνατο. Σήμερα, οι περισ-σότεροι άνθρωποι σοκάρονται και το θεωρούν σκληρό όταν μια γάτα εκφράζει τη φυσική ενστικτώδη συμπεριφορά της και σκοτώνει ένα ποντίκι ή ένα πουλί, το φέρνει στο σπίτι και το αφήνει

μπροστά στον αρχηγό του σπιτιού. Οι λάτρεις των πουλιών και οι οικολόγοι τώρα μάχονται για τη διατήρηση όλων των γατών μέσα στο σπίτι για την προστασία κάποιων πληθυσμών πουλιών, τα οποία, οι έρευνες δείχνουν ότι εξολοθρεύονται από τις γάτες που σκοτώνουν πουλιά ακόμη κι αν αυτές ταΐζονται στο σπίτι τους. Πριν από εκατό χρόνια, σχεδόν όλες οι γάτες τηρούνταν έξω από το σπίτι και μόλις σε λίγες επιτρεπόταν να μπουν μέσα στο σπίτι. Σήμερα, οι έρευνες δείχνουν ότι η πλειοψηφία των γατών στα σπίτια, κοιμούνται στην κρεβατοκάμαρα τη νύχτα και οι περισσότερες κοιμούνται πάνω ή μέσα στο κρεβάτι, δείχνοντας την κοντινή σχέση των κατοικίδιων ως μέλη της οικογένειας.

1.2. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Αν και η θεωρητική πραγματικότητα της σημερινής σχέσης μεταξύ του ανθρώπου και των ζώων εξυμνεί τη ζωοφιλία και την οικολογική συνείδηση, ωστόσο, τα πρακτικά δεδομένα και δρώμενα κατά την εφαρμογή αυτής της θεωρητικής πραγματικότητας, ιδιαίτερα στον Ελλαδικό χώρο, προσδίδουν ασυνέπεια των θεωριών στην πράξη. Παραδείγματα αυτής της ασυνέπειας είναι η κακομεταχείριση – κακοποίηση των ζώων (τσίρκο, ταυρομαχίες, εμπόριο γούνας, κυνομαχίες, πειράματα, κυνήγι, άθλιες συνθήκες διαβίωσης των παραγωγικών ζώων, παράνομο εμπόριο άγριων ζώων, ζωολογικοί κήποι) και η συχνή εγκατάλειψή τους (αδέσποτα).

Εξαιτίας αυτών, οι διαμαρτυρίες των οικολογικά συνειδητοποιημένων ατόμων τον τελευταίο καιρό εντείνονται ολοένα και περισσότερο, με αποτέλεσμα να δημιουργείται έντονο κοινωνικό πρόβλημα τόσο εντός όσο κι εκτός των οικο-φιλοζωϊκών χώρων, διότι η ασυνέπεια προς το περιβάλλον και των έμβιων όντων που περιέχει, δεν πρέπει να προβληματίζουν μόνο τους οικο-φιλόζωους αλλά και όλους ανεξαιρέτως.

1.3. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Πρωταρχικός σκοπός αυτής της μελέτης είναι η συνειδητοποίηση της ωφέλιμης αυτής σχέσης μεταξύ ανθρώπου και ζώων. Σίγουρα όμως, για να υπάρχει αυτή η συνειδητοποίηση από την πλευρά του ανθρώπου, πρέπει πρώτα να υπάρχει ο σεβασμός. Σεβασμός απέναντι στο περιβάλλον, σεβασμός απέναντι στα ζώα. Πρέπει ο άνθρωπος να αναγνωρίσει στα ζώα το δικαίωμα να υπάρχουν με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Σεβασμός λοιπόν, απέναντι στην ίδια τη ζωή.

Ο άνθρωπος πρέπει να καταλάβει ότι οι καλύτεροι φίλοι του, που προσφέρουν ανιδιοτελώς την παρέα τους, ανταποδίδουν την αγάπη που εισπράττουν και δεν τον προδίδουν ποτέ, είναι τα ζώα. Η συντροφιά βέβαια, ιδιαίτερα των κατοικίδιων, μπορεί να αποδειχτεί ακόμη πιο πολύτιμη για τον άνθρωπο, αφού σε πολλές περιπτώσεις, χρησιμοποιείται για τη θεραπεία ψυχικών ασθενειών και όχι μόνο. Τα προγράμματα εναλλακτικής θεραπείας με ζώα (Pet Therapy) είναι ένας νέος εναλλακτικός τρόπος θεραπείας που ανάγει το ζώο από φίλο...σε γιατρό.

Έχουμε λοιπόν, κάθε δικαίωμα να μην αγαπάμε, δεν έχουμε όμως κανένα δικαίωμα να μη σεβόμαστε το ίδιο το φαινόμενο της ζωής, όποια μορφή κι αν έχει, όσα πόδια κι αν έχει. Η αποδοχή μόνο των ομοίων μας και η προσπάθεια της εξαφάνισης κάθε διαφορετικού, συνιστά την ύψιστη αρχή του φασισμού και της κτηνώδους εφιαλτικής συμπεριφοράς απέναντι σε ό,τι διαφέρει. Οποιαδήποτε προσπάθεια να δικαιολογήσουμε την ανατριχιαστική μας συμπεριφορά, είναι γελοία.

1.4. ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ

• **Οικολογία¹**: κλάδος της βιολογίας που ασχολείται και ερευνά τις σχέσεις των ζωικών και φυτικών οργανισμών με το περιβάλλον τους.

• **Φιλοζωία²**: είναι η αγάπη προς κάθε ζωντανό πλάσμα, ανεξάρτητα από τη ράτσα του, ο αγώνας για την κατάργηση των ζωολογικών κήπων, η προσπάθεια για την επιβίωση της άγριας πανίδας και για την κατάργηση του κυνηγιού. Φιλοζωία είναι, σε τελευταία ανάλυση, η αγάπη προς την ίδια τη ζωή, σε κάθε της μορφή και λειτουργία. Και οι αρχές της πια, έπειτα από τις τελευταίες κατακτήσεις της επιστήμης, βασίζονται περισσότερο στη Γενετική, τη Νευροφυσιολογία, την Ηθολογία και την Οικολογία και λιγότερο στον πηγαίο συναισθηματισμό.

• **Οικοφιλοζωία³**: είναι ο αγώνας για να σταματήσουν οι βασανισμοί των ζώων, τα πειράματα πάνω στα ζώα, οι φριχτές συνθήκες που επικρατούν στους τόπους όπου τα ζώα προορίζονται για εμπορία ή σφαγή.

• **Ρεφορμιστική οικολογία⁴**: υποστηρίζει τα παρακάτω: Η ποικιλότητα της φύσης είναι μια πηγή πλούτου για εμάς. Είναι ανόητο να μιλάμε για αξία, εκτός από την αξία του ανθρώπινου είδους. Τα φυτικά είδη πρέπει να διασω-θούν, γιατί έχουν αξία ως γενετικό υλικό για τη γεωργία και την Ιατρική. Πρέπει να μειώσουμε τη μόλυνση γιατί απειλεί την οικονομική μας ανάπτυξη. Η αύξηση του πληθυσμού των αναπτυσσόμενων χωρών απειλεί την οικολογική ισορροπία. «Πηγή» σημαίνει πηγή (π.χ. πλούτου, πρώτων υλών, κλπ.) για

¹ Κώστας Ιωαννίδης, Νέο Λεξικό της Γλώσσας μας, Εκδόσεις Αιγαίο Σελ. 392, 393

² Τσίππρας Κώστας, Για τα δικαιώματα των ζώων, Εκδόσεις «Νέα Σύνορα» - Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ, ΑΘΗΝΑ 1994 Σελ. 235-236

³ Τσίππρας Κώστας, Για τα δικαιώματα των ζώων, Εκδόσεις «Νέα Σύνορα» - Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ, ΑΘΗΝΑ 1994 Σελ. 235

⁴ Τσίππρας Κώστας, Για τα δικαιώματα των ζώων, Εκδόσεις «Νέα Σύνορα» - Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ, ΑΘΗΝΑ 1994 Σελ. 254

τους ανθρώπους. Οι άνθρωποι δε θα ανεχτούν τη μείωση του επιπέδου ζωής τους. Η φύση είναι απαραίτητα σκληρή.

• **Βιοματική οικολογία⁵**: υποστηρίζει τα παρακάτω: Η ποικιλότητα της φύσης έχει αυταξία. Εξομοιώνοντας την αξία της φύσης με την αξία του ανθρώπου οδηγούμαστε στο ρατσισμό και τον ειδισμό. Τα φυτικά είδη πρέπει να διασωθούν, γιατί έχουν αυταξία. Η μείωση της μόλυνσης έχει προτεραιότητα, σε σχέση με την οικονομική ανάπτυξη. Η αύξηση του πληθυσμού απειλεί τα οικοσυστήματα αλλά και τη συμπεριφορά των ανθρώπων των βιομηχανικών χωρών. «Πηγή» σημαίνει πηγή για κάθε μορφή ζωής. Οι άνθρωποι δεν θα έπρεπε να ανέχονται τις συνθήκες ζωής των κατοίκων των υπανάπτυκτων κρατών. Οι άνθρωποι είναι σκληροί, αλλά δεν είναι απαραίτητο να είναι σκληροί.

• **Ζώο συντροφιάς⁶**: είναι κάθε ζώο που συντηρείται ή προορίζεται να συντηρηθεί από τον άνθρωπο, κυρίως μέσα στην κατοικία του, για λόγους ζωοφιλίας ή συντροφιάς. Ζώα συντροφιάς είναι και οι σκύλοι που χρησιμο-ποιούνται για το κυνήγι (κυνηγετικοί), τη φύλαξη ποιμνίων (ποιμενικοί) και χώρων, την προστασία ατόμων με ειδικές ανάγκες, οι σκύλοι έρευνας και διάσωσης, καθώς και οι σκύλοι που χρησιμοποιούνται από τις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας.

• **Αδέσποτο ζώο συντροφιάς⁷**: είναι κάθε ζώο συντροφιάς το οποίο είτε δεν έχει κατοικία είτε βρίσκεται έξω από τα όρια της κατοικίας του ιδιοκτήτη του ή του συνοδού του και δεν τελεί υπό την άμεση επίβλεψη ή τον έλεγχο ιδιοκτήτη ή συνοδού. Δεν θεωρούνται αδέσποτα ζώα οι ποιμενικοί και κυνηγετικοί σκύλοι, καθώς και οι σκύλοι έρευνας και

⁵ Τσίππρας Κώστας, Για τα δικαιώματα των ζώων, Εκδόσεις «Νέα Σύνορα» - Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ, ΑΘΗΝΑ 1994 Σελ. 254
^{6, 7, 8, 9, 10} "Ζώα συντροφιάς, αδέσποτα ζώα συντροφιάς και άλλες διατάξεις", Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, 29 Ιουλίου 2003, Τεύχος Πρώτο, Άρθρο 1, Ορισμοί, Νόμος υπ' αριθ. 3170, Αρ.Φύλλου 191.

διάσωσης, κατά τη διάρκεια της φύλαξης του ποιμνίου, του κυνηγιού, της έρευνας και της διάσωσης.

- **Επικίνδυνο ζώο συντροφιάς⁸**: είναι το ζώο συντροφιάς που εκδηλώνει απρόκλητα έντονη επιθετική συμπεριφορά προς τον άνθρωπο και τα άλλα ζώα, καθώς και το ζώο που πάσχει ή είναι φορέας σοβαρού νοσήματος, που μπορεί να μεταδοθεί στον άνθρωπο ή στα άλλα ζώα και δεν θεραπεύεται.

- **Σοβαρό νόσημα⁹**: είναι κάθε νόσημα άμεσου και υψηλού κινδύνου για την υγεία, τόσο του ανθρώπου όσο και των ζώων, του ίδιου ή και άλλου είδους.

- **Καταφύγιο αδέσποτων ζώων¹⁰**: είναι η ειδική εγκατάσταση, στην οποία συντηρούνται, σε σημαντικό αριθμό, αδέσποτοι ή ανεπιθύμητοι σκύλοι ή άλλα είδη ζώων συντροφιάς.

- **Θεραπεία μέσω ζώων (Pet Therapy ή Pet Facilitated Therapy¹¹**: είναι αυτό που φανερώνει και η ίδια η λέξη, εναλλακτική θεραπεία μέσω ζώων ή δια μέσου των ζώων με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ανθρώπου.

- **Ιπποθεραπεία¹²**: ένας Ευρωπαϊκός όρος, που σημαίνει παθητική ιππασία, κατά την οποία, ο ασθενής επιτρέπει στο άλογο να τον κουνάει. Χρησιμοποιείται όταν ο άνθρωπος έχει έναν παθητικό ρόλο στη θεραπεία, γιατί πάσχει από κάποια σοβαρή ασθένεια που τον εμποδίζει να καθίσει αυτόνομα στη σέλα, όπως για παράδειγμα όσοι υποφέρουν από εγκεφαλική παράλυση. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η παλινδρομική κίνηση του αλόγου επιτρέπει την τόνωση του μυϊκού συστήματος, τον καλύτερο έλεγχο του κορμού και του κεφαλιού, καθώς και τη βελτίωση της ισοροπίας.

¹¹ Πατεράκη Ειρήνη "Pet therapy :τα κατοικίδια οι καλύτεροι. ..γιατροί του ανθρώπου", Υγεία και Ευεξία, Τεύχος 13, Σελ.56.

^{12, 13, 14, 15} Πατεράκη Ειρήνη "Pet therapy :τα κατοικίδια οι καλύτεροι. ..γιατροί του ανθρώπου", Υγεία και Ευεξία, Τεύχος 13, Σελ.58.

• **Θεραπευτική ιππασία¹³**: ατομικά προτεινόμενη ενεργητική φυσιοθεραπευτική άσκηση πάνω σε ένα άλογο. Οι συγκεκριμένες ασκήσεις με το άλογο προορίζονται για ανθρώπους που καταφέρνουν να μένουν πάνω στη σέλα με αυτόνομο τρόπο και άρα έχουν έναν ενεργητικό ρόλο.

• **Διορθωτική ιππασία¹⁴**: πρόκειται για ασκήσεις ειδικά μελετημένες για ανθρώπους που αντιμετωπίζουν προβλήματα συμπεριφοράς, έτσι ώστε να τους βάζουν στη διαδικασία να έρθουν σε επαφή με τον έξω κόσμο με έναν διαφορετικό τρόπο.

• **Αθλητική ιππασία¹⁵**: πρόκειται για ασκήσεις γυμναστικής που απευθύνονται σε ανθρώπους με προβλήματα καρδιάς, κακής κυκλοφορίας του αίματος και αναπνευστικές δυσκολίες.

• **Πόνυ οδηγοί¹⁶**: ειδικά εκπαιδευμένα πόνυ τα οποία δίνονται σε παιδιά με ειδικές ανάγκες, είτε η πάθησή τους είναι σωματική είτε ψυχολογική όπως για παράδειγμα σε παιδιά που βρίσκονται σε καροτσάκια, τυφλά παιδιά, κουφά, με σύνδρομο Ντάουν, καρκίνο, λευχαιμία, αυτισμό κ.α, καθώς και σε παιδιά που έχουν συναισθηματικά προβλήματα ή προβλήματα συμπεριφοράς εξαιτίας καταστάσεων κακομεταχείρισης, εγκατάλειψης ή αμέλειας. Η φροντίδα που προσφέρουν τα παιδιά στα πόνι γεμίζει τα παιδιά αυτοπεποίθηση, τους δίνει το συναίσθημα της ευθύνης, της υπευθυνότητας και ότι είναι χρήσιμα.

• **Γάτες θεραπείας (Therapy Cats)¹⁷**: Οι γάτες θεραπείας προσφέρουν χαλάρωση και πολλά περισσότερα σε ανθρώπους που είναι κλεισμένοι στον εαυτό τους, μοναχικοί, άρρωστοι ή προβληματισμένοι. Δέχονται κάποιες φορές ειδική εκπαίδευση και κάνουν

¹⁶ <http://www.personalponies.org/> [31]

¹⁷ <http://www.catsplay.com/~therapy-cats.html> [4]

επισκέψεις σε ανθρώπους που ζουν σε γηροκομεία, νοσοκομεία και ιδρύματα και προσφέρουν ένα είδος αγάπης και ανακούφισης.

- **Σκυλιά υπηρεσιών (Service dogs)¹⁸**: Ένα σκυλί υπηρεσιών (που προσφέρει υπηρεσίες) είναι ένα ζώο (συνήθως είναι σκύλος) που εκπαιδεύεται ατομικά να κάνει δουλειά ή να εκτελεί δραστηριότητες προς όφελος ενός ανθρώπου με αναπηρία.

- **Σκυλιά ισορροπίας (Balance dogs)¹⁹**: ειδικά εκπαιδευμένα σκυλιά για να βοηθήνε ανθρώπους που χρησιμοποιούν μαστούνια ή πατερίτσες, παρέχοντας ισορροπία και σταθερότητα.

- **Σκύλοι βοηθοί ανθρώπων με Πάρκινσον²⁰**: ειδικά εκπαιδευμένα σκυλιά που έχουν εκπαιδευτεί να καθορίζουν πότε ένας άνθρωπος με Πάρκινσον << παγώνει >>. Τα σκυλιά αυτά σπάνε το <<πάγωμα>>, με το να τους εξισορροπούν και να τους βοηθήνε να ανακτήσουν το βηματισμό τους. Αν ο άνθρωπος πέσει, ο σκύλος μπορεί να τον βοηθήσει να σηκωθεί.

- **Σκύλοι-οδηγοί (Guide dogs)²¹**: ειδικά εκπαιδευμένοι σκύλοι που καθοδηγούν τον άνθρωπο. Έχουν εκπαιδευτεί να ακούνε τις εντολές του ανθρώπου.

- **Σκυλιά-οδηγοί για τους τυφλούς και τους ανθρώπους με φθίνουσα όραση (Seeing dogs)²²**: τα σκυλιά-οδηγοί που ονομάζονται και σκύλοι-μάτια, λειτουργούν ως τα μάτια για τον τυφλό και τους ανθρώπους με φθίνουσα όραση. Κατευθύνουν τον άνθρωπο και υπακούουν στις εντολές του. Έχουν εκπαιδευτεί όμως, και σε ευφυή ανυπακοή, δηλαδή εκτιμούν μόνα τους την κατάσταση και δεν υπακούουν αν δεν είναι ασφαλές να υπακούσουν.

¹⁸ <http://www.therapyanimals.org/isd/index.html> [44]

¹⁹ http://www.neads.org/Services_new/balance_dog.shtml [22]

²⁰ <http://www.peteducation.com/article.cfm?cls=0&cat=1493&articleid=626> [30]

²¹ <http://www.guidedogs.org.uk/index> [17]

^{22, 23, 24, 25, 26} <http://www.odordestroyer.com/~index.html> [26]

• **Ακούοντες σκύλοι για τους κωφούς και ανθρώπους με φθίνουσα ακοή (Hearing dogs)²³**: τα σκυλιά αυτά εκπαιδεύονται ως ακούοντες σκύλοι για τους κωφούς και τους ανθρώπους με φθίνουσα ακοή. Επαγρυπνούν τους χειριστές τους σε ήχους που ο χειριστής δεν μπορεί να ακούσει. Αυτά τα σκυλιά όχι μόνον ειδοποιούν τον χειριστή τους όταν ακούνε έναν ήχο αλλά και καθοδηγούν τον χειριστή τους στον ήχο.

• **Σκυλιά που ειδοποιούν για επερχόμενη επιληπτική κρίση και αντιδρούν σε αυτήν (Seizure alert dogs)²⁴**: τα σκυλιά που έχουν εκπαιδευτεί να ειδοποιούν τους χειριστές τους όταν διαισθάνονται μια επερχόμενη επιληπτική κρίση, μερικές φορές μέχρι και ώρες πριν συμβεί αυτή. Εκτός από την προειδοποίηση, βοηθάνε τους χειριστές τους και μετά την κρίση να προστατευτούν.

• **Σκύλοι βοηθοί σε θέματα κινητικότητας²⁵**: είναι τα σκυλιά που βοηθάνε τους ανθρώπους με περιορισμούς στην κινητικότητά τους. Αυτά τα σκυλιά είναι τα χέρια και τα πόδια αυτών των ανθρώπων.

• **Σκυλιά θεραπείας (Healing dogs)²⁶**: εργάζονται σε νοσοκομεία, ιδρύματα αποκατάστασης, πειθαρχικά ιδρύματα και άλλα ιδρύματα. Δεν χρειάζεται να ανήκουν σε μια συγκεκριμένη φυλή ή να έχουν ειδικές ικανότητες, εκτός από το να είναι κοινωνικά και να έχουν σωστή συμπεριφορά. Τα σκυλιά θεραπείας κάνουν τη δουλειά τους απλά με το να επισκέπτονται ανθρώπους.

• **Σκύλοι διάσωσης (Rescue dogs)²⁷**: ειδικά εκπαιδευμένοι σκύλοι που ψάχνουν και βρίσκουν ανθρώπους οι οποίοι κινδυνεύουν.

²⁷ “Στην υπηρεσία του ανθρώπου” Pet Κυνολογία, Ετήσια ζωοφιλική έκδοση 2005, Σελ.107.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ: Η ΣΧΕΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΥ-ΖΩΩΝ

ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ

2.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ανθρωπολόγοι και αρχαιολόγοι εκτιμούν ότι ο άνθρωπος έζησε:

- Τα 9/10 του παρελθόντος του σαν κυνηγοσυλλέκτης.
- Τα τελευταία 10.000 χρόνια κατοικιδιοποίησε τα ζώα και τα φυτά.
- Τα τελευταία 200 χρόνια ανέπτυξε τεχνολογία.

Ο άνθρωπος μοιράστηκε με τα ζώα το περιβάλλον αλλά και την εξέλιξη. Έζησαν στον ίδιο χώρο και αναπτύχθηκαν «μαζί». Φαίνεται μάλιστα, ότι τα ζώα παίζουν σημαντικούς ρόλους σε όλη την ιστορία του ανθρώπου πάνω στη γη. Θα μπορούσε κανείς να διακρίνει:

Υπάρχουν πολλές θεωρίες για την κατοικιδιοποίηση του σκύλου και της γάτας, αλλά πιθανότερο φαίνεται να έγινε εξαιτίας ενός συνδυασμού αιτιών.

Αποφασιστικό ρόλο έπαιζαν οι ριζικές αλλαγές στον ανθρώπινο πολιτισμό προς τους πλουσιότερους και μονιμότερους τρόπους ζωής σε συγκεκριμένες περιοχές της Ανατολής, που δημιούργησαν ένα κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον κατάλληλο για πειραματισμούς κατοικιδιοποίησης.

Ο άνθρωπος είναι πιθανόν να είχε συλλάβει και αναθρέψει άγρια ζώα σε «αιχμαλωσία» σαν ζώα συντροφιάς πολύ πριν από αυτό.

Ειδικά οι αλλαγές «κλίματος» της Μεσολιθικής περιόδου επέτρεψαν την εξέλιξη αυτής της αρχικής σύνδεσης στον ισχυρότερο και μονιμότερο δεσμό της «κατ' οίκον συντροφικής σχέσης».

Γιατί όμως, ο άνθρωπος διάλεξε το σκύλο και τη γάτα για το ρόλο των ζώων συντροφιάς;

Αυτά τα είδη ήταν καλύτερα προσαρμοσμένα γι' αυτή τη συμβίωση και μπορούσαν να μεταφέρουν τις φυσικές κοινωνικές τους συνδέσεις (σχέσεις στοργής και προσήλωση) στον άνθρωπο και να του συμπεριφέρονται με ένα τρόπο που ο ίδιος ερμηνεύει σαν φιλικό, στοργικό και συντροφικό.

Επιπλέον, πλεονεκτούσαν όσον αφορά:

1. Κρίσιμη περίοδο για την κοινωνικοποίηση-προσαρμογή.
2. Κοινωνική οργάνωση, ικανότητα εδαφικής προάσπισης.
3. Επικοινωνία.
4. Διάθεση για παιχνίδι.
5. Νοημοσύνη.
6. Κύκλος δραστηριότητας, την ημέρα
7. Συμπεριφορά σε σχέση με τις ακαθαρσίες,
8. Φυσικά χαρακτηριστικά.

Μετά την κατοικιδιοποίηση τα αποτελέσματα της επιλογής ράτσας από τον άνθρωπο ενδυνάμωσαν τα παιδομορφικά και φιλικά χαρακτηριστικά τους, συμβάλ-λοντας με αυτόν τον τρόπο στη σταθεροποίηση του δεσμού ανθρώπου-ζώων συντροφιάς.

2.2. ΦΑΣΕΙΣ-ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗ ΣΧΕΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΥ-ΖΩΩΝ

θύτης-θύμα:

εξημέρωση:

κατοικιδιοποίηση (domestication):

Γεωργική επανάσταση
προσταγή γνώσης
Βιομηχανική επανάσταση:
εφηρμοσμένη γνώση:
τεχνολογία
Μεγαλουπόλεις:
Επιβίωση
Συνύπαρξη-Συνεργασία στο κυνήγι
Συμβίωση-Εκτροφή-Χρήση ζώων για τροφή, προστασία, κυνήγι, συντροφιά, έλεγχο
τροφικών

Βιομηχανία εκμετάλλευσης ζώων
Ζώα-πόλης, συνάνθρωπα ζώα
Δεσμός προσήλωσης στα ζώα συντροφιάς
Εξανθρωπισμός προσωποποίηση²⁸

2.3. ΤΑ «ΔΥΝΑΜΙΚΑ» ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΟΥΝ ΤΟ ΔΕΣΜΟ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΤΑ ΖΩΑ

1. Λεκτική επικοινωνία (ομιλία-φωνητική επαφή)
2. Μη λεκτική επικοινωνία (αισθητικά ερεθίσματα)
 - Αφή (άγγιγμα-χάϊδεμα ζώου συντροφιάς)

²⁸ Κονταρίνη Μαριέττα 'Η σχέση ανθρώπου – ζώων συντροφιάς\Pet Therapy'', Κτηνιατρική Ενημέρωση, Μάρτιος – Απρίλιος 1995, Τεύχος 11, Σελ.11.

- Οπτική επαφή, εκφράσεις προσώπου, στάσεις σώματος.

3. Χρόνος «εγγύτητας» (χρόνος που ζούμε κοντά/μαζί)

4. Συμπεριφορές συνεργασίας-συμβίωσης:

- Τρώνε και κοιμούνται κάτω από την ίδια στέγη
- Μοιράζονται τον ελεύθερο χρόνο, διασκεδάζοντας μαζί
- Κοινές εμπειρίες, εξάρτηση, υπευθυνότητα
- Τα ζώα συντροφιάς ανατρέφονται συνήθως από ένα πρόσωπο (όπως και τα παιδιά)

5. Ανταπόκριση των ζώων συντροφιάς. Συμπεριφορές των ζώων συντροφιάς ενδεικτικές της προσήλωσης-ανταπόκρισης:

- «Συμμερίζονται» τα συναισθήματα και τις διαθέσεις του «ιδιοκτήτη»
- Του δημιουργούν την αίσθηση ότι βρίσκει «κατανόηση» από αυτά
- Χαίρονται όταν αυτός επιστρέφει στο σπίτι, λυπούνται όταν φεύγει
- Δείχνουν επιθυμία να τα χαϊδέψει και να τα φροντίσει
- Τον αναζητούν και «κουνούν την ουρά από χαρά».

Λόγος (Λεκτική επικοινωνία)

Ο άνθρωπος και τα ζώα μοιράζονται τις χαρές της συζήτησης, στους μύθους και σε όλη σχεδόν την πολιτισμική παράδοση.

Οι ιστορίες, με τις οποίες τα παιδιά αρχίζουν να οικοδομούν την φαντασία τους και να αποκτούν γνώση του περιβάλλοντος κόσμου, περιέχουν πάντα ζώα που μιλούν σε ανθρώπους, στη δε τηλεόραση παρακολουθούν απευθείας αυτές τις συζητήσεις.

Πολλά παιδιά μιλούν στα λούτρινα ζώακια τους ή στα ζώα συντροφιάς του σπιτιού τους σαν τα ζώακια αυτά να μπορούσαν να καταλάβουν.

Δεν πρέπει λοιπόν, να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι πολλοί ενήλικες πιστεύουν ότι τα ζώα τους καταλαβαίνουν.

Ποια μορφή παίρνει αυτή η «συζήτηση» και γιατί οι άνθρωποι βρίσκουν τόσο επιθυμητή την ομιλία στα «βουβά» ζώα;

Όσον αφορά τη μορφή, ο άνθρωπος για να συνεννοηθεί λεκτικά με το ζώο συντροφιάς χρησιμοποιεί μια απλοποιημένη μορφή γλώσσας, με μικρές προτάσεις και λέξεις, αποφορτισμένη από γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες. Χαρακτηριστικό είναι επίσης, το γεγονός ότι τα δισύλλαβα ονόματα θεωρούνται καταλληλότερα για ονόματα σκύλων ή γάτων.

Αυτή η μορφή γλώσσας μοιάζει πολύ με τη γλώσσα που χρησιμοποιεί η μητέρα για να μιλήσει στα μωρά και στα μικρά παιδιά.

Σχετικά με τη «νηπιακή ομιλία» (baby talk) δυστυχώς, παραμένουν άγνωστα ακόμη πολλά ενδιαφέροντα ερωτήματα.

Όσον αφορά το γιατί ο άνθρωπος αρέσκεται τόσο πολύ σε αυτή τη συνομιλία με τα «βουβά» ζώα η απάντηση εστιάζεται σε δύο παραμέτρους:

α) Στην απουσία του ψυχολογικού στρες που δημιουργεί «η αντίληψη αξιολόγησης» από τον συνομιλητή.

Στις ψυχοθεραπείες ιδιαίτερα, αλλά και στις πιο συνηθισμένες ανθρώπινες σχέσεις, έχουμε την αίσθηση ότι θα μας αξιολογήσουν και θα μας κρίνουν.

Η ομιλία μας εκθέτει στον κίνδυνο αξιολόγησης, διόρθωσης, διάψευσης, περιφρόνησης, τιμωρίας ανεπιθύμητων συμβουλών και οδηγιών.

β) Στην πεποίθηση του ανθρώπου ότι το ζώο συντροφιάς του ανταποκρίνεται με ευαισθησία (empathic) στη διάθεση και στα συναισθήματά του. Αυτό μπορεί να κάνει την

ομιλία προς το ζώο συντροφιάς πιο καταπραϋντική από την αντίστοιχη σε έναν άλλο άνθρωπο ή το θεραπευτή.

Ποιος ψυχοθεραπευτής δεν θα εκτιμούσε αυτές τις δυο παραμέτρους σαν κλειδιά για το «άνοιγμα», την «εξωτερίκευση» του πελάτη-ασθενή του;

Θα μπορούσε, με αστείζουσα διάθεση, να προσθέσουμε ότι ο ψυχοθεραπευτής, σε σύγκριση με το ζώο συντροφιάς, υστερεί και στο ότι δεν μπορεί να δεχτεί χάρδια ή ελαφρά χτυπηματάκια από τον πελάτη του, όπως το ζώο συντροφιάς κι αυτός ο αστεϊσμός, όμως, μας παραπέμπει στην οικειότητα που επιτυγχάνεται ευκολότερα με τα ζώα συντροφιάς.

Η ομιλία του ανθρώπου προς το ζώο συντροφιάς μπορεί να ενταχθεί σε μια σειρά σημαντικών διαλόγων, τους οποίους μόνον ο ένας συμμετέχων χρησιμοποιεί λέξεις, όπως η ομιλία στα «λούτρινα αρκουδάκια» και άλλα αντικείμενα. Υπάρχουν σημαντικές ομοιότητες σε αυτούς τους μονόδρομους –με την έννοια της κατεύθυνσης των λέξεων-διαλόγους, όπως ο εμπλουτισμός των αισθήσεων (η ζεστασιά, η αφή, η όσφρηση), οι στάσεις του σώματος και κυρίως, η αίσθηση του ανθρώπου ότι η ομιλία του έγινε «κατανοητή».

Η μελέτη αυτών των διαλόγων είναι πολύ ενδιαφέρουσα, για πολλούς επιστημονικούς χώρους και ίσως ο διάλογος με τα ζώα να είναι ο πλέον πρόσφορος για μελέτη.

ΑΦΗ (Άγγιγμα – Χάϊδεμα ζώου συντροφιάς)

Κυριαρχεί στη σχέση ανθρώπου/ζώων συντροφιάς. Μελέτη που έγινε σε σάλες αναμονής κτηνιατρικών κλινικών (Katcher 1979) κατέληξε στα εξής συμπεράσματα:

α) Τα ζώα έπαιρναν θέσεις που τα έφερναν σε παθητική επαφή με τους ιδιοκτήτες τους.

β) Δεν υπάρχει καμία διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά τη συχνότητα, ποσότητα και το είδος των επαφών τους με τα ζώα συντροφιάς, παρά το γεγονός

ότι, οι άνδρες πιστεύεται ότι χρησιμοποιούν πολύ λιγότερο συχνά από τις γυναίκες το χάδι σαν μέσο έκφρασης (Coffman 1976), είναι λιγότερο πρόθυμοι να δείξουν φυσική στοργή δημοσίως και χρειάζονται λιγότερη στοργή στις στενές σχέσεις. Προφανώς, ο σκύλος ενθαρρύνει τον άνδρα στην εξωτερίκευση της στοργής.

γ) Δεν υπήρχε διαφορά στη συχνότητα και το είδος επαφής σε σκύλους διαφορετικού μεγέθους.

δ) Σημαντικότερο λόγο έπαιξε ένα είδος «ξέγνοιαστου παιχνιδιού αφής» που αναφέρεται σε μια αφηρημένη επαφή, όπου το ζώο και το άτομο δεν έχουν την προσοχή ο ένας του άλλου, συχνά μάλιστα το άτομο κάνει κάτι άλλο, μιλά, διαβάζει, ονειροπολεί. Το «αφηρημένο χάιδεμα» μπορεί να πάρει τη μορφή ελαφρών χτυπημάτων, χαιδέματος, ξυσίματος, ανακατέματος-ισιώματος του τριχώματος ή παιξίματος του τριχώματος ανάμεσα στο δείκτη και στον αντίχειρα, κ.ά. Προκαλεί ασύνειδη ευχαρίστηση στο ζώο και μια ήρεμη, καταπραϊντική, λίγο ασύνειδη κατάσταση στον άνθρωπο, που θυμίζει τη χαλάρωση που νιώθει κανείς, κοιτάζοντας τη φωτιά (και πόσο συχνά, αλήθεια, συνδέονται στο μυαλό μας τα ζώα συντροφιάς και το τζάκι; Ίσως, γιατί και τα δυο επιτρέπουν ένα είδος «δημόσιας ονειροπόλησης» και μας βοηθούν να μειώσουμε το άγχος μας).

Τα αργά χτυπήματα και αγγίγματα του κομπολογιού είναι ένα άλλο παράδειγμα της ευχαρίστησης από αφηρημένο παιχνίδι αφής. Μικρά παιδιά που «παίζουν» με τον αντίχειρα, τα μαλλιά τους, την κουβέρτα αφής, καθώς και η μητέρα που χαιδεύει ελαφρά την πλάτη του παιδιού ή ανακατεύει τα μαλλιά του, επιφέρουν μια παρόμοια χαλάρωση-ονειροπόληση.

Σε μελέτη ερευνήθηκε η διακύμανση της αρτηριακής πίεσης ιδιοκτητών σε ανάπαυση χωρίς τα ζώα συντροφιάς τους, σε ανάγνωση ανιαρού κειμένου και τέλος, στην παρουσία του σκύλου τους, τον οποίο δεν χαιδεύαν παθητικά, όπως τους είχε ζητηθεί, αλλά τον

χαιρετούσαν έντονα με ελαφρά χτυπηματάκια, χάδια ή λέξεις. Τα αποτελέσματα ήταν εντυπωσιακά και παρουσιάζονται στον πίνακα παρακάτω:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΠΙΕΣΗ	
	Συστολική	Διαστολική
Διάβασμα δυνατά	X: 165,5	X: 113,6
Ανάπαυση	X: 161,9	X: 106,6
Ενεργό χάιδεμα σκύλου	X: 158,4	X: 105,5

Σύνδεση – Προσήλωση (Attachment)

Είναι η συναισθηματική κατάσταση οργής με σαφή επιλεκτική προτίμηση, που χαρακτηρίζεται από τις προσπάθειες ενός ατόμου να διατηρήσει ένα άλλο άτομο σε στενή επαφή, οικοδομώντας έτσι, τον ισχυρότατο δεσμό μιας σταθερής, αυθεντικής χρονικά σχέσης.

Η προσήλωση και οι συμπεριφορές της είναι ένας μηχανισμός κοινωνικής συνοχής, ουσιώδης για τα κοινωνικά ζώα και ενυπάρχει σε κοινωνικές ομάδες ανθρώπων και ζώων με κοινές τις δραστηριότητες και τα κοινωνικά ερεθίσματα, που δημιουργούν και ενισχύουν την προσήλωση.

Η σχέση του ανθρώπου με τα ζώα συντροφιάς πρέπει να είναι μια ώριμη σχέση πραγμάτωσης, στην οποία το ζώο συντροφιάς υπεισέρχεται σαν ένας σεβαστός «σημαντικός άλλος» και εκτιμάται η εσωτερική του αξία.

Η σχέση αυτή δεν αντικαθιστά τις σχέσεις με άλλους ανθρώπους, αλλά αντίθετα, μπορεί να τις βελτιώσει, καλλιεργώντας την κατανόηση κι εκτίμηση της εσωτερικής αξίας και των δικαιωμάτων μιας άλλης ύπαρξης.

Όσο καλύτερες σχέσεις κάνουμε με τα ζώα συντροφιάς τόσο αυξάνεται, συμπληρώνονται και βελτιώνονται και οι μεταξύ μας σχέσεις, διότι εξομαλύνονται οι εγωϊστικές απαιτήσεις και αυξάνει η ενόραση.²⁹

2.4. ΖΩΑ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ

Τόσο τα ανθρώπινα όσο και τα μη ανθρώπινα ζώα μπορούν να είναι σπουδαίοι σύντροφοι ο ένας για τον άλλον. Όπως ακριβώς θα ήσασταν κηδεμόνας για τα παιδιά, να είσατε κηδεμόνας για το ζώο συντροφιάς σας. Φροντίστε το και μάθετέ του πώς να κάνει σωστές επιλογές και ζήστε μια κοινή ευτυχισμένη και υγιή ζωή μαζί.

Ένα ζώο συντροφιάς (γνωστό κοινά ως «κατοικίδιο») είναι ένα μη ανθρώπινο ζώο που ζει με ένα ανθρώπινο ζώο (οι άνθρωποι είναι επίσης, ζώα) που απολαμβάνουν ο ένας τη συντροφιά του άλλου. Και τα μη ανθρώπινα ζώα έχουν συντρόφους, οι οποίοι παρέχουν κηδεμονία. Καθώς ο άνθρωπος είναι αυτός που μπορεί να κανονίζει τα ραντεβού με τον κτηνίατρο, να αγοράζει φαγητό από τα μαγαζιά, και να ανοίγει την πόρτα για να πάει βόλτα, έτσι, ο άνθρωπος είναι ο κηδεμόνας του μη ανθρώπινου ζώου. Ο όρος κηδεμόνας είναι πολύ σημαντικός. Τα μη ανθρώπινα ζώα είναι ζωντανά πλάσματα που αναπνέουν και αισθάνονται, ακριβώς όπως κι εμείς. Τα ζώα δεν ανήκουν στους ανθρώπους! Εμείς είμαστε οι σύντροφοί τους, όπως κι αυτά είναι οι σύντροφοί μας. Σε ένα ανθρώπινο ζώο δεν μπορεί να ανήκει ένα μη ανθρώπινο ζώο, ακριβώς όπως και τα παιδιά δεν ανήκουν στους ανθρώπους. Με τον ίδιο τρόπο που οι γονείς είναι κηδεμόνες των παιδιών, για να τα φροντίζουν και να τα διδάσκουν

²⁹ Κονταρίνη Μαριέττα 'Η σχέση ανθρώπου – ζώων συντροφιάς\Pet Therapy', Κτηνιατρική Ενημέρωση, Μάρτιος – Απρίλιος 1995, Τεύχος 11, Σελ.12,13,14.

πώς να κάνουν σωστές επιλογές και να ζήσουν μια ευτυχισμένη και υγιή ζωή, οι άνθρωποι πρέπει να κάνουν το ίδιο και με τα ζώα συντροφιάς.

Οι όροι που χρησιμοποιούμε για να καθορίσουμε τις σχέσεις είναι σημαντικό-τεροι από ότι μπορεί να σκεφτεί κανείς. Οι αντιλήψεις μας για τον κόσμο διαμορφώνονται από τις λέξεις που χρησιμοποιούμε. Σκεφτείτε απλά, τον αρνητικό συνειρμό που προκύπτει από το «ιδιοκτήτης ζώου» σε σχέση με το «κηδεμόνας ζώου». Στους ανθρώπους ανήκουν πράγματα, όπως αυτοκίνητα και σπίτια. Δεν μας ανήκουν τα ζώντα πλάσματα που αναπνέουν και αισθάνονται. Τα άψυχα αντικείμενα μπορούν να μας ανήκουν, δεν έχουν δικαιώματα επειδή δεν τα χρειάζονται! Ένας άνθρωπος μπορεί να γκρεμίσει ένα κομμάτι του τοίχου στο σπίτι του ή να αφήσει το αυτοκίνητό του έξω όλη μέρα μέσα στη ζέστη, επειδή του ανήκουν – δεν έχουν καμία ανάγκη, κανένα συναίσθημα. Ένα ζώο, από την άλλη μεριά, δεν μας ανήκει. Τα ζώα έχουν δικαιώματα, τα οποία πραγματικά χρειάζονται. Αν ένας άνθρωπος χτυπήσει ένα ζώο ή το αφήσει έξω όλη μέρα μέσα στη ζέστη, δεν είναι αποδεκτό. Τα ζώα συντροφιάς μας αξίζουν το δικαίωμα να ζήσουν ευτυχισμένες ζωές, χωρίς να είναι δέσμια της δουλειάς και της κακομεταχείρισης, όπως ακριβώς και οι άνθρωποι. Δυστυχώς, πολλοί άνθρωποι είτε δεν κατανοούν αυτό ή δεν τους νοιάζει. Για αυτούς τους ανθρώπους, πρέπει να ενισχύσουμε τις ποινές για την κακοποίηση των ζώων, ώστε να έχουν ένα επαρκές αποτρεπτικό από το να διαπράττουν αυτά τα εγκλήματα.³⁰

Ας δούμε κάποιες απ' τις θετικές επιδράσεις από τη σχέση με τα ζώα συντροφιάς.

Τα ζώα συντροφιάς έχει αποδειχθεί ότι έχουν σημαντικές θέσεις επιδράσεις στην υγεία και την ποιότητα ζωής του ανθρώπου.

³⁰ http://www.animalawareness.org/~types_companion.html [1]

Την τάση που έχουν οι άνθρωποι να «δένονται» με τα ζώα συντροφιάς και να δημιουργούν μια σχέση προσήλωσης, μπορούμε να την αποδώσουμε στα εξής:

Μας κάνουν να ξεχνάμε τα προβλήματα και το άγχος μας,

Τα ζώα συντροφιάς είναι ένας «άνευ όρων» σύντροφος, του οποίου η αγάπη και η αφοσίωση είναι παντοτινή,

3. Είναι ανιδιοτελές, αντάξιο της εμπιστοσύνης μας, ένας φίλος στον οποίο μπορούμε να επενδύσουμε το συναισθηματικό μας χωρίς το φόβο να εξαπατηθούμε ή να «χρησιμοποιηθούμε»,

4. Τα ζώα συντροφιάς παρέχουν την ευκαιρία για στοργή και αποδοχή,

5. Καλλιεργούν την υπευθυνότητά μας. Η φροντίδα ενός ζώου συντροφιάς, ενσταλάζοντας ένα αίσθημα υπευθυνότητας μπορεί να ενισχύσει την παροχή φροντίδας σε άλλους ανθρώπους ή και στον εαυτό μας,

6. Τα ζώα συντροφιάς μας δημιουργούν την αίσθηση ότι «κάποιος μας χρειάζεται» και εξαρτάται από εμάς, με έναν αθώο τρόπο σχεδόν σαν του παιδιού. Αυτό αφενός μεν, ικανοποιεί τη φυσική μας ροπή να προσφέρουμε υποστήριξη και προστασία, αφετέρου δε, χαράσσει ένα σκοπό στη ζωή μας,

7. Διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, λειτουργώντας ως ένα είδος κοινωνικού καταλύτη και συναισθηματικής γέφυρας. Μας παρακινούν να βγούμε από το σπίτι, μας δίνουν την ευκαιρία ή τη δικαιολογία να ξεκινήσουμε μια συζήτηση,

8. Μας κινητοποιούν για άσκηση και μάλιστα, όχι με καταναγκαστικό τρόπο,

9. Μας βοηθούν να αντιμετωπίσουμε τη μοναξιά. Μετριάζουν το σύνδρομο της επιστροφής σε ένα άδειο σπίτι, συντροφεύουν και προστατεύουν μοναχικούς ηλικιωμένους,

10. Ενισχύουν την ενότητα και τη λειτουργία της οικογένειας, μειώνοντας την ένταση και τις αντιπαλότητες, προσθέτοντας διασκέδαση στην καθημερινότητα. Σημαντικότατο ρόλο

μπορούν να παίζουν στην ανάπτυξη των παιδιών (προσκολλώνται ακόμη και στα μαλακά, χνουδωτά ζώακια τους, «μεταβατικά αντικείμενα», σε ζευγάρια χωρίς παιδιά, ηλικιωμένων, κ.ά.).

11. Μας βοηθούν να ξαναποκτήσουμε «επαφή με τα ζώα και τη φύση», να ολοκληρωθούμε, να ξεπεράσουμε τις εγωκεντρικές και ανθρωποκεντρικές αντιλήψεις μας.³¹

2.5. ΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΚΑΙ Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

«Ένας σκύλος είναι ο καλύτερος φίλος του ανθρώπου επειδή κουνάει την ουρά του και όχι τη γλώσσα του». - Dr. Samuel Corson

Τα ζώα σε ένα σπίτι μπορεί να παίζουν το ρόλο του φυλαχτού κατά της μοναξιάς και της κατάθλιψης. Μπορεί να προσθέτουν μια αίσθηση ασφάλειας και προστασίας. Μπορεί να ενθαρρύνουν τη σωματική δραστηριότητα και την κοινωνική συναναστροφή με τους γείτονές μας. Μπορεί να είναι έξοδοι για χόμπυ και ευκαιρίες για ομαδικά ενδιαφέροντα. Μπορεί να είναι το υποκατάστατο των απόντων παιδιών. Οι ευθύνες και οι καθημερινές τελετουργίες φροντίδας τους μπορεί να προσφέρουν τη λυδία λίθο της πραγματικότητας. Μπορεί να αποσπών προς άλλη κατεύθυνση τις ανησυχίες και τα προβλήματα κάποιου. Είναι κοινωνικά αποδεκτά θέματα για συζήτηση και ευκαιρίες για άγγιγμα.

Υπάρχει μεγαλύτερη «πολυδιαστατικότητα» («πλαστικότητα») στις σχέσεις κατοικίδιου/ανθρώπου παρά στις περισσότερες σχέσεις ανθρώπου/ανθρώπου: οι κανόνες που

³¹ Κονταρίνη Μαριέττα 'Η σχέση ανθρώπου – ζώων συντροφιάς Pet Therapy', Κτηνιατρική Ενημέρωση, Μάρτιος – Απρίλιος 1995, Τεύχος 11, Σελ.14.

καθορίζουν τους ρόλους στις γονικές, αδερφικές, γαμιαίες και φιλικές σχέσεις είναι περισσότερο κοινωνικά δομημένοι και κωδικοποιημένοι.

Τα κατοικίδια μπορούν να χρησιμεύσουν ως ένα «ρολόι», παρέχοντας ένα αίσθημα τάξης και μια καθημερινή τελετουργία για τους ανθρώπους. Τα κατοικίδια μπορεί να μας δίνουν μια ρεαλιστική, φυσική λυδία λίθο, μια βάση της συμπεριφοράς των ζώων με την οποία μπορούμε, μερικές φορές, να συγκρίνουμε τα δικά μας προβλήματα και να βάλουμε τη ζωή μας σε συσχετισμό.

Τα κατοικίδια έχουν συχνά περιγραφεί ως μη απειλητικοί και μη επικριτικοί σύντροφοι. «Η φύση μη διγνώμιας της ανταλλαγής τρυφερότητας μεταξύ των ανθρώπων και των ζώων διαφέρει από τις ανταλλαγές με στενά μέλη της οικογενείας και άλλους συγγενείς. Τα κατοικίδια είναι μια πηγή παρηγοριάς που μπορεί να προγραμματιστεί βάσει των αναγκών του ιδιοκτήτη, σε σχεδόν οποιαδήποτε ποσότητα, χωρίς διαπραγμάτευση ή παρακάλια», δηλώνουν οι ερευνητές Aaron Katcher και Erika Friedmann.

«Ίσως η πιο σημαντική άποψη που αφορά την υγεία στη σχέση ανθρώπου-ζώου είναι το παιχνίδι», είπε ο Robert Fagen του Πανεπιστημίου της Πενσυλβανίας. «Τα ζώα που παίζουν είναι πιο υγιή και συχνά ζουν περισσότερο από εκείνα που δεν παίζουν. Θα ήμουν πρόθυμος να στοιχηματίσω ότι η συναναστροφή με ένα ζώο κάνει έναν άνθρωπο πιο ευαίσθητο στις σχέσεις με άλλους ανθρώπους».

Η παρουσία κατοικίδιων σε ένα νοικοκυριό φαίνεται να συμβάλλει στην ανάπτυξη της εμπιστοσύνης και της αυτοεκτίμησης των παιδιών. Τα κατοικίδια έχει επίσης, παρατηρηθεί ότι συμβάλλουν στην ανάπτυξη της δύναμης του «εγώ» σε ανθρώπους σε ιδρύματα.

Ας δούμε τώρα κάποια πράγματα όσον αφορά τα κατοικίδια και τη φυσική (σωματική) υγεία. «Στην σημερινή εξαιρετικά εξειδικευμένη και σύνθετη κοινωνία, ο μοντέρνος Άνθρωπος έρχεται σε επαφή με περισσότερους ανθρώπους σε μια μέρα από ότι οι

πρόγονοί μας σε ολόκληρη τη ζωή τους. Έχει γίνει αναγκαίο να επιταχύνουμε τη διαδικασία των δεσμών, και είναι πολύ δυσκολότερο να αναπτυχθούν σημαντικές και με σημασία σχέσεις... Η μοναξιά δεν γνωρίζει άλλους: δεν γνωρίζεται από άλλους... Οι σκύλοι επιτρέπουν στους ιδιοκτήτες τους να είναι ο εαυτός τους έτσι ώστε να μπορούν να ρισκάρουν την αυτό-απομόνωσή τους και να δημιουργήσουν δεσμεύσεις». – Judy Harris

Αυξάνονται όλο και περισσότερο οι αποδείξεις ότι τα συναισθηματικά και ψυχολογικά οφέλη της συντροφιάς των κατοικίδιων έχουν και σωματικά οφέλη – ότι δηλ. τα κατοικίδια βελτιώνουν όχι μόνο την άυλη «ποιότητα ζωής» αλλά και βελτιώνουν και την ανθρώπινη υγεία. Έρευνες έχουν δείξει ότι το χάιδεμα και η φροντίδα των ζώων –ιδιαίτερα εκείνων με τα οποία έχει δημιουργηθεί μια στενή σχέση- μπορεί να μειώσουν την πίεση και τους ρυθμούς της καρδιάς και να βελτιώσουν τα ποσοστά επιβίωσης μετά από καρδιακές ασθένειες.

Οι ηλικιωμένοι άνθρωποι που έχουν κατοικίδια επισκέπτονται τους γιατρούς 16% λιγότερο από εκείνους που δεν έχουν, και ότι οι ιδιοκτήτες σκύλων, ιδιαίτερα, κάνουν 21% λιγότερες επισκέψεις. Το κοίταγμα ενός ενυδρείου κατά τη διάρκεια οδοντικής θεραπείας και στοματικών εγχειρήσεων μπορεί να μειώσει το στρες.

Το κλειδί στην θεραπεία με τη βοήθεια ζώων, λοιπόν, είναι ότι τα ζώα γενικά, και τα ζώα συντροφιάς πιο κοινά, θεωρούνται από πολλούς ως «οι καλύτεροι φίλοι του ανθρώπου». Τα εξαρτώμενα, οικιακά ζώα μπορούν να προσφέρουν στους ανθρώπους ανιδιοτελές ενδιαφέρον, διατήρηση γνωρισμάτων εμβρυϊκών στοιχείων στα ζώα που προκαλούν έμφυτες αντιδράσεις ανατροφής, και προσφέρουν μια αίσθηση επίτευξης και συνεχούς, μη επικριτικής

αποδοχής και συντροφικότητας. Μπορούν να εξυπηρετήσουν ως καταλύτες στην κοινωνική συναναστροφή και ως γέφυρες στη διαπροσωπική επικοινωνία και δέσιμο.³²

2.6. ΤΑ ΖΩΑ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ ΩΣ ΠΑΡΟΧΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΩΝ

Παρόλο που μερικοί «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων είναι χαρούμενοι και ολοκληρωμένοι μόνοι με τα κατοικίδιά τους, άλλοι «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων βρίσκουν ότι τα ζώα συντροφιάς τους είναι σημαντικά στο να τους βοηθήνε να γνωρίζουν και να συναναστρέφονται με άλλους ανθρώπους. Σίγουρα, το να συναντάς άλλους ανθρώπους είναι η αρχή στην ανάπτυξη σχέσεων που μπορεί να εξελιχθούν σε γεμάτη έννοια, που τονώνει την υγεία, κοινωνική υποστήριξη και αρκετές μελέτες έχουν ως θέμα το ρόλο των κατοικίδιων ως αυτά που προκαλούν κοινωνικές συναναστροφές. Για παράδειγμα, οι Hunt, Hart και Gomulkiewicz (1992) μελέτησαν το ρόλο των μικρών ζώων (κουνέλια και χελώνες) στις κοινωνικές συναναστροφές μεταξύ αγνώστων σε ένα πάρκο. Αυτή η μελέτη έδειξε ότι σε ένα σκηνικό κοινότητα, χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια ή εμφανή ανάγκη από το μέρος των μελετητών, η παρουσία μικρών ζώων ξεκινούσε προσεγγίσεις για τους «ιδιοκτήτες» τους από άγνωστα παιδιά και ενήλικες και συζητήσεις μεταξύ τους.

Σε μια σχετική εθνογραφική μελέτη, οι Robins, Sanders και Cahill (1991) μελέτησαν τις δυναμικές συναναστροφής μεταξύ «ιδιοκτητών» σκύλων σε ένα δημόσιο πάρκο. Οι συγγραφείς κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα σκυλιά εκθέτουν τους «ιδιοκτήτες» τους σε

³² <http://www.animaltherapy.net/> [2]

συναντήσεις με αγνώστους, προκαλούν συναναστροφές μεταξύ ατόμων που προηγούμενα δεν γνωρίζονταν μεταξύ τους και βοηθάνε στην εδραίωση εμπιστοσύνης μεταξύ των ατόμων που γνωρίστηκαν πριν από λίγο. Τα σκυλιά έτσι, μπορεί να γίνουν ένα αντίδοτο για την ανθρώπινη ανωνυμία που συχνά συναντάται στη συμβατική κοινωνία και μπορούν να βοηθήσουν στη δημιουργία φιλιών. Μια εξήγηση για αυτή τη συμπεριφορά είναι ότι η αφηρημάδα των πολιτών διακόπτεται όταν υπάρχει κάποια εμφανής ομοιότητα μεταξύ των ατόμων. Μια λογική επέκταση αυτού, είναι ότι ακόμη και οι άνθρωποι που είναι διαφορετικοί σε φυλή, μόρφωση ή κοινωνικοοικονομική θέση μπορούν να βρουν κοινό έδαφος για κατανόηση και για να βασίζονται ο ένας στον άλλο.

Ως συμπέρασμα βγαίνει ότι στις πρόσφατες δεκαετίες ένας πλούτος πληροφοριών έχει συγκεντρωθεί στην υποστήριξη της αξίας που έχουν τα ζώα συντροφιάς στην ανθρώπινη υγεία. Παρόλο που πολλές από τις αποδείξεις είναι αλληλοσυνδεόμενες, μερικές μελέτες έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν πιο αυστηρό πειραματικό σχεδιασμό και έλεγχο θεωριών και έχουν αυξήσει την κατανόηση της έννοιας και της αξίας των κατοικίδιων στη ζωή μας. Στο τρέχον περιβάλλον για χρηματοδότηση ερευνών, η ακαδημαϊκή φύση της έρευνας που συνδυάζει περισσότερα από ένα γνωστικά αντικείμενα, σχετικά με τα αποτελέσματα που έχει στην υγεία ο δεσμός ανθρώπου-ζώου, είναι ένα από τα δυνατότερα σημεία του και θα πρέπει να παροτρύνεται. Εμφανώς, αυτό που χρειάζεται είναι μια σύνθεση των καλύτερων θεωρητικών προσεγγίσεων από τους θεραπευτές, τους γιατρούς, τους ψυχολόγους, τους κοινωνικούς λειτουργούς, τους ανθρωπολόγους, τους φυσιολόγους και άλλα επαγγέλματα που αφορούν στην υγεία. Μαζί μπορούμε να πετύχουμε πολύ περισσότερα από το σύνολο των ατομικών προσπαθειών και να αυξήσουμε σημαντικά την κατανόησή μας και την εκτίμησή μας των σχέσεών μας με τα ζώα.

Περισσότερες από δύο δεκαετίες έρευνας με θέμα τις σχέσεις ανθρώπου-ζώου έχει παράγει σημαντικές αποδείξεις για το ότι τα κατοικίδια προσθέτουν μια σημαντική διάσταση στη ζωή μας. Ξέρουμε ότι τα κατοικίδιά μας μας βοηθάνε να αντιμετωπίσουμε το στρες, να επιβιώσουμε μέσα από καρδιακά επεισόδια, μέχρι και να ζούμε έχοντας προσβληθεί από το AIDS. Ωστόσο, παρόλο που έχει αποδειχθεί το ότι τα κατοικίδια είναι συχνά η μόνη παρηγοριά στη ζωή των ανθρώπων που είναι κοινωνικά απομονωμένοι, είναι συχνά πολύ δύσκολο να βρει κανείς ένα μέρος να ζήσει με το αγαπημένο του κατοικίδιο. Μπορούν οι αποδείξεις των οφελών που έχουν τα κατοικίδια στην υγεία, να χρησιμοποιηθούν για να επηρεάσουν τις αποφάσεις των ιδιοκτητών σπιτιών που αρνούνται να νοικιάσουν το σπίτι τους σε άτομα με κατοικίδια;³³

2.7. ΜΟΝΑΞΙΑ/MONAXΙΚΟΤΗΤΑ: ΕΝΑΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΣΤΟΥΣ ΜΟΝΤΕΡΝΟΥΣ ΚΑΙΡΟΥΣ

Μοναξιά: μοναχικότητα, χωρίς συντροφιά, έλλειψη φιλικής ή συμπονετικής συντροφιάς ή σχέσεων. Αν όχι εσείς, ξέρετε κανέναν που ταιριάζει σε αυτή την περιγραφή; Υπάρχει ο γέρος άντρας που περιφέρεται στο πεζοδρόμιο κάθε πρωί, κάποια γνωστή σας που πρόσφατα έφυγε από τη γειτονιά της μετά από πενήντα χρόνια για να ζήσει σε έναν οίκο ευγηρίας σε μια διαφορετική πόλη. Υπάρχει το παιδί που περνάει αρκετές ώρες στο σπίτι διαβάζοντας και η άγαμη μητέρα που μετακόμισε στην πολυκατοικία σας. Υπάρχει ο συνάδελφός σας που απλά δεν ταιριάζει σε μια από τις «κλίκες» του γραφείου και υπάρχει

³³ <http://www.deltasociety.org/ds2006.htm> [8]

και ο επιστήμονας που περνάει δώδεκα ώρες την ημέρα μέσα σε ένα γραφείο, δουλεύοντας σε έναν υπολογιστή. Η μοναξιά είναι μια κατάσταση που συναντάται σε όλα τα φύλλα, όλα τα έθνη και τα κοινωνικοοικονομικά πλαίσια.

Σε αυτή την εποχή των συνεχών ιατρικών προόδων κι εξελίξεων και της τεχνολογικής μαγείας, οι άνθρωποι πέφτουν θύματα στα αρρωστημένα αποτελέσματα της μοναξιάς σε ρυθμό που χτυπάει συναγερμό. Το να είσαι απλά μαζί με άλλους ανθρώπους γύρω σου, δεν αρκεί για να προβλεφθεί η μοναξιά. Αντίθετα, είναι η ποιότητα της σχέσης που θα καθορίζει το αν ένας άνθρωπος νιώθει μόνος.

Και λοιπόν; Τι είναι λίγη μοναχικότητα; Δεν είναι μια θανατηφόρα ασθένεια, σωστά; Λάθος. Η μοναξιά είναι ένα είδος στρες, όπως ο πόνος, το τραύμα, η απώλεια, η θλίψη, ο φόβος, η δυσφορία, η εξάντληση. Η μοναξιά μπορεί να είναι τραυματική. Από φυσιολογικής (σωματικής) άποψης, η μοναξιά μπορεί να προκαλέσει την ίδια αντίδραση στο στρες με ένα σπασμένο πόδι. Αυτό κάνει τα σώματά μας να αλλάζουν την παραγωγή ορμονών, που με τη σειρά του, αλλάζει τη λειτουργία πολλών άλλων συστημάτων μέσα στο σώμα. Τελικά, αυτό μπορεί να επηρεάσει κάθε κύτταρο στο σώμα μας. Το στρες σαν αυτό, υπάρχουν υπόνοιες ότι συμβάλλει στην αρχή ή την επιδείνωση ασθενειών όπως καρδιαγγειακές ασθένειες (συμπεριλαμβανομένων εγκεφαλικών, ημικρανίες, εμφράγματα), γαστρεντερικές ανωμαλίες (και έλκος), ανοσοποιητικές ανωμαλίες, άσθμα και πολλές άλλες ασθένειες. Το στρες επίσης, μπορεί να επιμηκύνει το χρονικό διάστημα που χρειάζεται το σώμα μας να γιατρευτεί. Η μοναξιά μπορεί να μας αρρωστήσει, να μας κρατήσει άρρωστους και να εμπλακεί στη θεραπεία και αποκατάστασή μας.

Στο βιβλίο του, «Η πληγωμένη καρδιά: οι Ιατρικές Συνέπειες της Μοναξιάς» (The Broken Heart: the Medical Consequences of Loneliness), ο Δρ James Lynch μελετάει τη σημασία της διατήρησης των σχέσεων και τα αποτελέσματά τους στην

σωματική/συναισθηματική υγεία. «Η πραγματική μοναξιά», λέει ο Δρ Lynch, «αρχίζει με μια ανικανότητα να επικοινωνήσουμε». Με σημαντικά στοιχεία έρευνας να υποστηρίζουν τη θέση του ότι «η έλλειψη ανθρώπινης συντροφιάς, η αιφνίδια απώλεια αγάπης και η χρόνια ανθρώπινη μοναξιά, συμβάλλουν σημαντικά σε σοβαρές ασθένειες (συμπεριλαμβανομένων καρδιαγγειακών ασθενειών) και στον πρόωρο θάνατο». Ο Δρ Lynch παρέχει ακαταμάχητα αποδεικτικά στοιχεία συνδέοντας τα οφέλη της επικοινωνίας και της ανθρώπινης συναναστροφής στη βελτίωση της κατάστασης της υγείας.

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζουν τα τεστ που έκανε χρησιμοποιώντας τον ρυθμό της καρδιάς και την πίεση ασθενών, για να παρακολουθήσει την αντίδραση του σώματος στο διάλογο και το ανθρώπινο άγγιγμα. Η πίεση και οι ρυθμοί της καρδιάς ήταν πιο φυσιολογικοί όταν παρεχόταν ανακούφιση μέσω αγγίγματος. Καθώς το αίμα είναι αυτό που μεταφέρει το οξυγόνο, τη διατροφή και τις ρυθμιστικές ορμόνες σε κάθε κύτταρο στο σώμα (και μεταφέρει τα απορρίμματα από κάθε κύτταρο), το αίμα, το σύστημα κατανομής του (αρτηρίες και φλέβες) και η αντλία του (η καρδιά) πρέπει να βρίσκονται σε άριστη κατάσταση λειτουργίας για να διατηρούν το σώμα μας υγιές. Όταν η πίεση αυξάνεται (που συμβαίνει φυσιολογικά όταν καταβάλλουμε τον εαυτό μας, όταν στρεσαριζόμαστε –ακόμη και η απλή πράξη της ομιλίας θα προκαλέσει μια αύξηση), η ροή του αίματος στα κύτταρα εξασθενεί. Γι' αυτό είναι σημαντικό να προστατεύουμε το καρδιαγγειακό σύστημα, να προστατεύουμε την υγεία όλων των κυττάρων του σώματος. Αποτελεί σταθερό πιστεύω του Δρ Lynch ότι η πρόληψη της μοναξιάς θα συμβάλει πολύ σε αυτή την προστασία.

Τα ζώα συντροφιάς λοιπόν μπορεί να είναι μια λύση στη μοναξιά;

Στο δεύτερο βιβλίο του, Η Γλώσσα της Καρδιάς (The Language of the Heart), ο Δρ Lynch επεκτείνει την εξέταση των ωφέλιμων συναναστροφών στην υγεία για να περιλάβει τις επαφές με ζώα συντροφιάς. Διάφορες έρευνες κατέληξαν στο ότι η παρουσία και η επαφή με

ένα ζώο συντροφιάς θα μειώσει την πίεση ενός ατόμου. Το κοίταγμα μιας γιάλας με ψάρια επίσης μείωσε την πίεση σε επίπεδο ακόμη χαμηλότερο από όταν ο άνθρωπος καθόταν ακίνητος και κοιτούσε έναν κενό τοίχο. Και μεγαλύτερη έκπληξη μπορεί να προκαλέσουν οι αποκαλύψεις ότι η «ιδιοκτησία» κατοικίδιων μπορεί να βοηθήσει ένα άτομο που έπαθε καρδιακή προσβολή, να ζήσει περισσότερο. Τα ζώα συντροφιάς, λοιπόν, μπορούν να βοηθήσουν στην προστασία του καρδιαγγειακού συστήματος.

Γιατί είναι αυτό σημαντικό όταν αναφερόμαστε στο θέμα της μοναξιάς; Η Lorann Stallones, MPH, Ph.D., μελέτησε έναν πληθυσμό που είναι γνωστό ότι σχετίζεται με το να έχει υψηλό βαθμό μοναξιάς: τους ηλικιωμένους. Γράφει, «Καθώς η πιθανότητα να ζήσει χωρίς ανθρώπινη συντροφιά αυξάνει, με το θάνατο ενός συζύγου, φίλων και συγγενών, η ανάγκη για κοινωνική συναναστροφή γίνεται πολύ σημαντική για τη διατήρηση της υγείας και μιας αίσθησης ευεξίας». Η Δρ Stallones αναφέρει τα οφέλη της αυξημένης κοινωνικής συναναστροφής με άλλους ανθρώπους όταν βγάζει κανείς βόλτα ένα σκύλο και της παράλληλης σωματικής δραστηριότητας, ως ωφέλιμα στον ιδιοκτήτη που μπορεί να το κάνει. Αυτό το άτομο έχει κληρονομήσει την ευθύνη ενός ζώου συντροφιάς από έναν πεθαμένο σύζυγο, το ζώο μπορεί να χρησιμεύσει ως ένας σύνδεσμος με σημαντικές αναμνήσεις και η διαδικασία της φροντίδας του μπορεί επίσης, να εξυπηρετήσει στο να κατευνάσει την αίσθηση της απώλειας.

Η Judith M. Siegel επίσης, διεξήγαγε μελέτες για την «ιδιοκτησία» κατοικίδιων μεταξύ ανθρώπων πάνω από 65 ετών. Τα στοιχεία της δηλώνουν ότι γεγονότα στη ζωή ενός ανθρώπου μπορεί να εμφανίσουν την ανάγκη για συντροφιά, που με τη σειρά του, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τις επαφές με ένα γιατρό. Η Siegel ανακάλυψε ότι, μέσα σε μια χρονική περίοδο, οι άνθρωποι με κατοικίδια δήλωσαν λιγότερη ανάγκη για τις υπηρεσίες ενός γιατρού απ' ότι εκείνοι χωρίς κατοικίδιο. Αναφέρει δύο άλλες μελέτες που έχουν δείξει ότι το

μεγαλύτερο συναισθηματικό δέσιμο με το κατοικίδιο ενός ανθρώπου, σχετιζόταν με καλύτερη πνευματική υγεία και όταν η ανθρώπινη συντροφιά ήταν ανεπαρκής, με καλύτερη σωματική υγεία.

Η μοναξιά μπορεί να βρίσκεται στη ρίζα πολλών ασθενειών. Ο Δρ Lynch το συσχετίζει εύγλωττα με μια «σπασμένη/πληγωμένη καρδιά», που δεν είναι πλήρως αλληγορικό όταν η βλάβη στο καρδιαγγειακό σύστημα της ληφθεί υπόψη. Είναι εύκολο να συσχετίσουμε τις συνέπειες της μοναξιάς με τον πληθυσμό ενηλίκων ηλικίας 65 ετών και πάνω, επειδή η κουλτούρα μας υποστηρίζει την άποψη ότι η μακροβιότητα είναι πιθανό να συνοδεύεται από εξασθένηση και κοινωνικές αλλαγές. Δεν είμαστε τόσο καλά προετοιμασμένοι να προσδιορίσουμε τα ίδια αυτά χαρακτηριστικά σε νεότερους ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένων των εαυτών μας. Ωστόσο, οι παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν στη μοναξιά ή είναι συμπτώματα μοναξιάς – ανικανότητα, απώλεια της εργασίας, μειωμένα οικονομικά, αλλαγές στη δομή της οικογένειας και των ρόλων των μελών αυτής, διάθεση φροντίδας υγείας, έλλειψη ανταγωνιστικού επιπέδου μόρφωσης – δεν είναι πλέον μόνο προβλήματα των γηρατειών. Η απειλή της βίας, των διακρίσεων, της κακομεταχείρισης, της κοινωνικής πίεσης για να καταφέρουμε να αντεπεξέλθουμε σε πολλαπλές ευθύνες (δουλειά, γονείς, φροντίδα, κλπ.) και οι συχνές μετακομίσεις, όλα συμβάλλουν σε περαιτέρω απομόνωση των ανθρώπων από άλλους ανθρώπους.

Σήμερα, η κοινωνία μας κάνει ελάχιστα πράγματα για να ενθαρρύνει ή να υποστηρίξει την ενσωμάτωση του κατοικίδιου στο στυλ ζωής ενός ατόμου. Το μήνυμα «Δεν επιτρέπονται τα κατοικίδια» εμφανίζεται συχνά σε δημόσια μέρη, σε σπίτια, στα μέσα συγκοινωνίας. Όταν τα κατοικίδια επιτρέπονται, οι κανόνες είναι, μερικές φορές, τόσο περιοριστικοί που είναι αδύνατο να τους ακολουθήσουν οι άνθρωποι (η χρέωση για τη μεταφορά ενός ζώου,

καταβολή ποσού αποζημίωσης για φθορές, περιορισμοί ως προς το μέγεθος / τη φυλή / το είδος του ζώου).

Η ιατρική κοινότητα επίσης, έχει κάνει λίγα πράγματα για να ενσωματώσει τα ζώα συντροφιάς στο σύστημα παροχής υγείας για τους πελάτες της. Πότε ήταν η τελευταία φορά που σας ρώτησε ο γιατρός αν έχετε κατοικίδιο; Η τάση μέσα στην ιατρική στο πρόσφατο παρελθόν ήταν να τμηματοποιήσουν τα προβλήματά μας σε «ειδικότητες»: βλέπουμε ένα γιατρό για προβλήματα με τα μάτια μας, έναν άλλο για προβλήματα με το στομάχι μας, άλλον για αλλεργίες (και εκεί, επειδή η σχέση μεταξύ ζώων και αλλεργιών είναι γνωστή εδώ και κάμποσο καιρό, θα ερωτηθείτε σίγουρα αν έχετε κατοικίδιο) και έναν άλλο ακόμη για τα συναισθηματικά προβλήματα. Αυτό έχει οδηγήσει σε σπουδαίες εξελίξεις στις θεραπείες για συγκεκριμένες ασθένειες αλλά δεν έχει συμβάλει σημαντικά στη συλλογική κατανόησή μας ότι το στυλ ζωής και το περιβάλλον μας μπορούν να επηρεάσουν κάθε πλευρά της γενικής μας υγείας. Μέσα σε αυτή είναι η ανάγκη που έχουν οι άνθρωποι να μπορούν να έχουν σημαντικές συναναστροφές και σχέσεις, για να παραμένουν υγιείς.

Τα ζώα συντροφιάς μπορούν να απαλύνουν τα αποτελέσματα της μοναξιάς και άλλων μορφών άγχους. Κάθεστε στο ίδιο δωμάτιο με το λούτρινο κουκλάκι του Τούτυ και «αισθάνεστε πιο ήρεμοι». Πρέπει να παραδώσετε κάτι μέσα σε κάποια προθεσμία και ενώ σκέφτεστε το πόσο λίγος χρόνος σας έχει μείνει, ζύνετε την κοιλιά του λούτρινου σκυλάκου και σταματάτε να τρίζετε τα δόντια σας. Αυτό που πολλοί άνθρωποι γνώριζαν ενστικτωδώς εδώ και πολλά χρόνια, έχει αρχίσει τώρα να μελετάται και να επιβεβαιώνεται προς τέρψη και ικανοποίηση των επιστημονικών, ερευνητικών μυαλών.

Η Marlene M. Rosenkoetter, Ph.D.RN, γράφει σχετικά με την επίδραση των κατοικίδιων στα στυλ ζωής στο σπίτι: «το κατοικίδιο είναι...ένα ασφαλές, μη απειλητικό, ουδέτερο θέμα για συζήτηση και ένα θέμα με το οποίο σχεδόν όλοι αισθάνονται άνετα. Με το

να μοιράζεται κανείς τα συναισθήματά του με ένα κατοικίδιο, ένα άτομο μπορεί να είναι σε θέση να αντεπεξέλθει πιο αποτελεσματικά στον συναισθηματικό πόνο και τη δυσφορία (σε μια μελέτη του Corson στο Κρατικό Πανεπιστήμιο του Οχάιο) είδαν ότι όταν τα κατοικίδια χρησιμοποιούνταν για τη θεραπεία ασθενών οι οποίοι δεν είχαν ανταποκριθεί καλά σε άλλες παραδοσιακές θεραπείες, υπήρξε «βελτίωση ως προς την αντίδραση/ανταπόκριση, την επικοινωνία, εμφανής αυξημένος αυτοσεβασμός και ανεξαρτησία». Τα κατοικίδια επίσης, διευκολύνουν και βοηθάνε στο διάβασμα και με τα παιδιά, μπορούν να διευκολύνουν τη θεραπευτική διαδικασία μεταξύ του ασθενή και της νοσοκόμας, το κατοικίδιο μπορεί να προσφέρει ένα κίνητρο για αποκατάσταση και θεραπεία. Το ζώο χρειάζεται φροντίδα, ο άνθρωπος ανταποκρίνεται θετικά στο να είναι χρήσιμος, κι έτσι, προστίθεται κάποια δομή σε μια ζωή που δεν έχει ρουτίνα. Ο ασθενής θυμάται να πάρει ένα φάρμακο νωρίς το πρωί την ώρα που ο σκύλος βγαίνει έξω για την ανάγκη του ή δέχεται να φάει βραδινό όταν τρώει και η γάτα».

Μια πρόσφατη διετής μελέτη έγινε από τη Victoria H. Raveis, Ph.D, et al., για να εξεταστούν τα αποτελέσματα της «ιδιοκτησίας» γάτας και σκύλου πάνω στη συναισθηματική ευεξία ασθενών με καρκίνο και των μελών της οικογένειάς τους. Αυτή η μελέτη αναγνωρίζει τα ψυχοκοινωνικά βάρη τόσο των συζύγων που φροντίζουν τον άρρωστο σύζυγό τους όσο κι ενός παιδιού που έχει άρρωστο γονιό. Τα ευρήματα δηλώνουν ότι το να έχει κανείς ένα ζώο συντροφιάς μέσα στο σπίτι μπορεί να συσχετιστεί με την καλύτερη ψυχολογική προσαρμογή αυτού που φροντίζει τον άρρωστο. Προηγούμενες παρατηρήσεις έχουν δηλώσει τον ζωτικό ρόλο που έχουν παίζει τα κατοικίδια στην προσαρμογή των παιδιών στην ασθένεια και την απώλεια ενός γονιού.

Τα παιδιά με τα κατοικίδια έχουν μελετηθεί και σε άλλα πλαίσια: τα κατοικίδια φαίνεται να μειώνουν τη μοναξιά που προκύπτει όταν τα παιδιά φροντίζουν τα ίδια τον εαυτό

τους και τα παιδιά που βιώνουν ένα έντονο δεσμό με κατοικίδιο, έχουν υψηλότερα σκορ στη συμπόνια για άλλα παιδιά, από ότι τα παιδιά που δεν έχουν κατοικίδια. Αυτές μπορεί να είναι σημαντικές συνέπειες για το μέλλον – αν αυτά τα παιδιά μπορούν να φτάσουν στην ενηλικίωση και να διατηρήσουν τη συμπόνια τους, μπορεί να είναι ευκολότερο γι' αυτά να συνυπάρξουν με άλλους ανθρώπους και είναι λιγότερο πιθανό να πάσχουν από μοναξιά.³⁴

2.8. ΤΑ ΖΩΑ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ ΩΣ ΜΕΡΟΣ ΕΝΟΣ ΥΓΙΟΥΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Σε μια έρευνα σε Αμερικάνικες οικογένειες (Cain, 1985) οι ερωτώμενοι προσδιόρισαν τη σημασία των κατοικίδιων σε διάφορες στιγμές στη ζωή τους. Η πλειοψηφία (68%) δήλωσε ότι τα κατοικίδια τους ήταν εξαιρετικά σημαντικά όταν ήταν λυπημένοι, μόνοι ή ένιωθαν κατάθλιψη. Επιπλέον, 52% αυτών, είπαν ότι τα κατοικίδια ήταν εξαιρετικής σημασίας κατά τη διάρκεια προσωπικής ή οικογενειακής ασθένειας ή θανάτου φίλων και μελών της οικογένειας. Οι μισοί από τους ιδιοκτήτες δήλωσαν ότι τα κατοικίδια τους ήταν επίσης, σημαντικά κατά τη διάρκεια μιας οικογενειακής κρίσης όπως ένα διαζύγιο. Σε μια άλλη έρευνα (Voith, 1985) 99% από 1.500 ερωτώμενους θεωρούσαν τα κατοικίδια τους ως μέλη της οικογένειας και περισσότεροι από 90% πίστευαν ότι τα κατοικίδια γνώριζαν τη διάθεσή τους. Τέτοιου είδους αποτελέσματα δηλώνουν ότι η κοινή, καθημερινή συναναστροφή με κατοικίδια σε ένα οικογενειακό σκηνικό, αξίζει να ληφθεί σοβαρά υπόψη.

³⁴ <http://www.deltasociety.org> [9]

Ο Voith έχει παρατηρήσει ανθρώπους με μια ευρεία γκάμα κατοικίδιων και δηλώνει μια ενδιαφέρουσα θεωρία εξήγησης για τη σταθερή και διαρκή σχέση μεταξύ κατοικίδιων και ανθρώπων. Ο Voith υποθέτει ότι, όπως ακριβώς η συναναστροφή ή η κοντινή σχέση μεταξύ διαφορετικών ειδών ζώων σε ένα νατουραλιστικό περιβάλλον είναι πολύ κοινή και προσαρμοζόμενη, η παρουσία διαφορετικών ειδών μέσα σε ένα οικογενειακό περιβάλλον μπορεί να είναι εξίσου πλεονεκτική. Στην άγρια φύση, τα ζώα εξυπηρετούν ως αμοιβαίοι κι αντίστροφοι αισθητήρες για τον κίνδυνο. Στα σπίτια μας, όσο τα ζώα παραμένουν ήρεμα, όλα πάνε καλά. Σε αυτή τη μετάφραση του ρόλου των ζώων στις οικογένειες, η παρουσία των κατοικίδιων σημαίνει ότι μπορούμε να μειώσουμε τις αντιλήψεις μας μιας απειλής και την ανάγκη για επαγρύπνηση. Άλλοι ερευνητές έχουν μελετήσει τα κατοικίδια ως προς τη σχέση τους με τη λειτουργία και τις δυναμικές της οικογένειας και έχουν αναφέρει ότι τα κατοικίδια αυξάνουν την οικογενειακή προσαρμοστικότητα (Cox, 1993) και μειώνουν το στρες σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής της οικογένειας (Davis, 1991). Τέτοιου είδους ευρήματα υποστηρίζουν την υπόθεση του Voith σχετικά με τους ευεργετικούς ρόλους των κατοικίδιων.

Για μερικούς ανθρώπους, τα κατοικίδια είναι τα μοναδικά μέλη της οικογένειας. Μέσω παρατηρήσεων και συνεντεύξεων σε δρόμους και πάρκα, οι Kidd & Kidd (1994) μελέτησαν τα οφέλη και τις ζημίες των κατοικίδιων για τους ανθρώπους που είναι άστεγοι και βρήκαν δυνατές δεσμεύσεις με τα κατοικίδια μεταξύ αυτών των ανθρώπων. Παρόλο που η δέσμευση στα ζώα συντροφιάς ήταν τόσο ακραία που οι άνθρωποι χωρίς σπίτια συχνά δεν δέχονταν καταφύγιο το οποίο δεν επέτρεπε τα κατοικίδια, οι ερευνητές δήλωσαν ότι ήταν σαφές ότι τα κατοικίδια ήταν σημαντικά για την σωματική και πνευματική ευεξία των ιδιοκτητών τους. Παρόμοια ευρήματα παρατήρησαν οι Singer, Hart & Zasloff (1995) που βρήκαν ότι, παρόλο που οι άνθρωποι χωρίς σπίτι που απάντησαν στην έρευνά τους, επιθυμούσαν ένα καταφύγιο, περισσότεροι από το 90% είπαν ότι η στέγη όπου δεν

επιτρέπονταν τα κατοικίδια ήταν μη αποδεκτή. Οι συγγραφείς δηλώνουν ότι, παρόλο που το να είναι κανείς άστεγος με ένα κατοικίδιο σχετίζεται με πολλές προκλήσεις και ευθύνες, για πολλούς ανθρώπους ένα κατοικίδιο μπορεί να μειώσει το στρες του να είναι άστεγος. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας δίνουν έμφαση στη σημασία της δημιουργίας καταφυγίων και πιο μόνιμες συνθήκες διαβίωσης για τους ανθρώπους και τα κατοικίδια μαζί.

Τα ζώα επανειλημμένα περιγράφονται ως σημαντικά μέλη της οικογένειας, όμως, παρόλο που πολλές οργανώσεις παγκοσμίως ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ανθρώπων που είναι θύματα φυσικών καταστροφών όπως πλημμύρες, τυφώνες και καταιγίδες, τα κατοικίδια συνήθως δεν διασώνονται μαζί με τους ιδιοκτήτες τους. Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, θύματα τυφώνων με κατοικίδια έχουν μείνει στην άκρη του δρόμου επειδή τα άτομα αυτά δεν εγκατέλειπαν τα αγαπημένα τους κατοικίδια και κατά συνέπεια, μερικά από αυτά τα άτομα έχουν πεθάνει. Μερικώς ως αναγνώριση των οφελών υγείας των κατοικίδιων, έχουν αρχίσει να λαμβάνονται υπόψη οι συνέπειες του αποχωρισμού των κατοικίδιων από τους ιδιοκτήτες τους και η κρατική πολιτική σχετικά με τη διάσωση των κατοικίδιων μαζί με τους ιδιοκτήτες τους αρχίζει να αλλάζει. Τα προγράμματα αντιμετώπισης καταστροφών σε διάφορες περιοχές των ΗΠΑ έχουν αρχίσει να περιλαμβάνουν παροχές για τη φροντίδα των κατοικίδιων. Για να δοθεί έμφαση στη σημασία των κατοικίδιων ως μέλη της οικογένειας σε μια τέτοια περιοχή, οι υπάλληλοι νοσοκομείων ερωτήθηκαν αν θα παρέμεναν στο νοσοκομείο για να βοηθήσουν κατά τη διάρκεια φυσικών καταστροφών. Παρόλο που αρχικά, λιγότεροι από 30% είπαν ότι θα το έκαναν, σε ένα επαναληπτικό ερωτηματολόγιο, το 50% είπε ότι θα έμενε αν οι οικογένειές τους μπορούσαν να είναι μαζί τους και 90% είπαν ότι θα έμεναν αν θα μπορούσαν να έρχονταν μαζί τους και τα κατοικίδιά τους (Ferguson, 1997).³⁵

³⁵ <http://www.deltasociety.org> [10]

2.9. ΤΑ ΖΩΑ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΤΡΕΣ

Παρόλο που οι περισσότεροι «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων μπορούν να λένε αναπόδεικτα πράγματα για το γιατί είναι υπέροχο να ζουν με τα κατοικίδια τους, ιδιαίτερα σε περιόδους μοναξιάς και στρες, υπάρχουν πραγματικά αποδείξεις για το ότι τα κατοικίδια μπορούν να έχουν θετική επιρροή στην υγεία των «ιδιοκτητών» τους;

Σχεδόν πριν από δυο δεκαετίες, ο Katcher (1985) δήλωσε ότι η μείωση του στρες και η συντροφικότητα ήταν τα δυο οφέλη της επαφής με τα ζώα που είναι πιθανότερο να έχουν θετική επιρροή στην υγεία. Έκτοτε, ένας σημαντικός αριθμός ερευνών για τη σχέση ανθρώπου-ζώου συντροφιάς έχει αυξήσει την κατανόησή μας για το πώς οι κοινωνικές σχέσεις με τα ζώα μπορεί να σχετίζονται με την ανθρώπινη υγεία και την ευεξία. Τέτοιες μελέτες έχουν βασιστεί σε εργαστηριακά στοιχεία καθώς και στοιχεία με βάση την ικανότητα και έχουν περιλάβει την έρευνα παρέμβασης. Αυτό το χαρτί περιλαμβάνει παραδείγματα ενδιαφέρουσας έρευνας τα οποία έχουν συμβάλει στην κατανόησή μας της σημασίας των ζώων συντροφιάς στη ζωή μας.

Επειδή τα άτομα που βιώνουν έντονες, συχνές κι επίμονες αντιδράσεις στο στρες με το ρυθμό της καρδιάς τους και την πίεσή τους, μπορεί να κινδυνεύουν για την ανάπτυξη καρδιαγγειακών παθήσεων (Clarkson, Manuck & Kiplan, 1986 – Manuck & Krantz, 1986), είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες οι οποίοι ίσως να μειώσουν τις αντιδράσεις στο στρες. Μερικές από τις πιο σημαντικές συνεισφορές στην κατανόησή μας των φυσιολογικών αποτελεσμάτων του δεσμού ανθρώπου-ζώου συντροφιάς, έχουν έρθει από τον τομέα της νοσηλευτικής. Για παράδειγμα, ο Baun και οι συνεργάτες του έχουν μελετήσει τα διαφορετικά αποτελέσματα του να χαϊδεύει κάποιος τον δικό του σκύλο και του να χαϊδεύει έναν ξένο σκύλο και έχουν δείξει ότι το να χαϊδεύει

κανείς τον σκύλο με τον οποίο έχει εδραιωθεί ένας δεσμός συντροφικότητας, έχει θετικά καρδιαγγειακά αποτελέσματα, όμοια με αυτά που έχει το ήρεμο διάβασμα (Baun, Bergstrom, Langston & Thoma, 1984). Βάσει κλινικών παρατηρήσεων και στοιχείων από υπάρχουσες μελέτες, οι ερευνητές έχουν δηλώσει ότι η επαναλαμβανόμενη συναναστροφή με ένα ζώο συντροφιάς θα μπορούσε να έχει ωφέλιμα μακροχρόνια αποτελέσματα, ιδιαίτερα για τους ανθρώπους που βιώνουν έντονο ή χρόνια στρες (Baun, Oetting & Berg Strom, 1991). Παρόλο που οι μελέτες για την φυσιολογία των ζώων συντροφιάς από νοσοκόμες έχουν επικεντρωθεί περισσότερο στο φυσικό περιβάλλον και την ήπια πίεση, οι έρευνες στην ψυχιατρική και την ψυχολογία έχουν συχνά προσθέσει τη διάσταση ενός αγχογόνου γεγονότος. Για παράδειγμα, οι Katcher (1981) και Jenkins (1986) ανέφεραν σημαντικές μειώσεις στην πίεση όταν οι άνθρωποι μιλούσαν και χαϊδεύαν τον δικό τους σκύλο σε αντίθεση με το διάβασμα μεγάλων φωνών μπροστά σε άλλους.

Ο βαθμός στον οποίο πραγματικά, το χαιδεμα ενός ζώου σχετίζεται με τα οφέλη στην υγεία, είναι ασαφής. Παρόλο που ο Voith (1985) δηλώνει ότι οι άνθρωποι δέρονται με τα κατοικίδια τους ως αποτέλεσμα της απτικής διέγερσης του χαιδιού, άλλη έρευνα έχει δώσει αποδεικτικά στοιχεία για το ότι οι άνθρωποι που δηλώνουν υψηλά επίπεδα δεσίματος με τα κατοικίδια, δεν χρειάζονται να αγγίξουν τα κατοικίδια τους για να επιδείξουν μειωμένη αντίδραση στο στρες. Για παράδειγμα, δυο πειράματα που έγιναν με θέμα το βαθμό στον οποίο ένας κατοικίδιος σκύλος μπορεί να αντικαταστήσει την ανθρώπινη κοινωνική υποστήριξη, έδειξαν ότι οι αντιδράσεις του ρυθμού της καρδιάς και της πίεσης, στο έντονο στρες μετριάζονταν από απλά την παρουσία ενός κατοικίδιου στο δωμάτιο (Allen & Blascovich, 1991, 1996b). Σε αυτές τις μελέτες, η παρουσία των καλύτερων φίλων και συζύγων συνδεόταν με δραματικές αυξήσεις στις αυτόνομες αντιδράσεις, ενώ η παρουσία ενός πολυαγαπημένου κατοικίδιου σχετιζόταν με μηδαμινές αυξήσεις. Ακόμη κι άνθρωποι με

υψηλά επίπεδα εχθρικότητας και θυμού (προηγούμενα έδειξαν ότι δεν ήταν ικανοί να ωφεληθούν από την κοινωνική υποστήριξη ανθρώπων) έκαναν την καλύτερη εμφάνισή τους σε ασκήσεις αριθμητικής από μνήμης και σε χαμηλότερες καρδιαγγειακές αντιδράσεις όταν τα σκυλιά τους ήταν παρόντα.

Παρόλο που για τους περισσότερους ανθρώπους η έννοια της κοινωνικής υποστήριξης που παρέχουν τα κατοικίδια συμπίπτει με μια εικόνα ενός χνουδωτού οικιακού ζώου, μια ενδιαφέρουσα μελέτη του Eddy (1996) παρέχει σημαντικές αποδείξεις ότι το δέσιμο με οποιοδήποτε είδος ζώου είναι πιθανό να προκαλέσει ευνοϊκές φυσιολογικές αντιδράσεις στους «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων. Ο Eddy μελέτησε τις αντιδράσεις χαλάρωσης και δήλωσε ότι για έναν «ιδιοκτήτη» φιδιού, το να χαϊδεύει ένα κατοικίδιο φίδι παρήγαγε τις μεγαλύτερες μειώσεις πίεσης.³⁶

Ας δούμε και κάποιες άλλες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί.

Σε μια εκπομπή σε ξένο κανάλι σε τηλεοπτική συνέντευξη με τον Bernie Siegel, MD, ιδρυτή του Exceptional Cancer Patients (ECaP), (Εξαιρετοι Ασθενείς με Καρκίνο), μια ομάδα υποστήριξης για ανθρώπους που πάσχουν από καρκίνο και άλλες χρόνιες ασθένειες, όπου ο Siegel ανέφερε τα αποτελέσματα που έχουν τα κατοικίδια στους ανθρώπους που έχουν αντιμετωπίσει καρδιακά επεισόδια στην Αυστραλία. Μετά από ένα χρόνο, το 6% των ασθενών που είχαν σκύλο είχαν πεθάνει, σε σύγκριση με ένα ποσοστό θνησιμότητας 25% αυτών που δεν είχαν σκύλο. Αυτή ήταν μια σημαντική στατιστική, ιδιαίτερα αφότου ο Siegel είπε ότι κάποιος στην Αυστραλία υπολόγισε ότι, αν κάθε άνθρωπος στην Αυστραλία είχε σκύλο, αυτό θα εξοικονομούσε 145 εκατομμύρια δολλάρια το χρόνο σε έξοδα φροντίδας της

³⁶ <http://www.deltasociety.org> [11]

υγείας. Δεν ξέρω πώς συγκρίνεται αυτό το κόστος με το κόστος του φαγητού του σκύλου, όμως, σίγουρα ακουγόταν εντυπωσιακό.

Για χρόνια, όλοι έχουμε ακούσει για τα θεραπευτικά αποτελέσματα που έχουν τα ζώα στη θεραπεία, την κατάθλιψη και τη μείωση του στρες. Δόθηκε λοιπόν, βάση σε κάποια επιστημονικά δεδομένα σχετικά με το πώς μας επηρεάζουν τα κατοικίδια. Ειδοποιήθηκε η Karen Allen, PhD, μια ερευνήτρια επιστήμονας στη Σχολή Δημόσιας Υγείας στο Κρατικό Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης, στο Μπάφαλο. Η δουλειά της Δρ Άλλεν επικεντρώνεται στα αποτελέσματα που έχουν τα ζώα στις αντιδράσεις των ανθρώπων εξαιτίας του στρες.

Η Δρ Άλλεν έχει κάνει διάφορες μελέτες που αφορούν ενδιαφέροντα ερωτήματα όπως:

- Τι είναι καλύτερο – να είναι παρόν ο καλύτερος φίλος σας ή το κατοικίδιό σας σε καταστάσεις που σας δημιουργούν άγχος;

- Τι είναι καλύτερο – να είναι παρόν ο/η σύζυγός σας ή το κατοικίδιό σας σε καταστάσεις που σας δημιουργούν άγχος;

- Πώς επηρεάζουν τα ζώα την πίεση του αίματος (μια συνήθης μέτρηση της αντίδρασης στο στρες) στους ανθρώπους που ήδη παίρνουν φάρμακα για να χαμηλώσουν την υπέρτασή τους;

- Μπορούν τα νεοαποκτηθέντα ζώα να επηρεάσουν το στρες;

Σε μια μελέτη, η Δρ Άλλεν εξέτασε γυναίκες που έκαναν αριθμητικά προβλήματα από μνήμης μόνες τους...μετά, έχοντας την καλύτερή τους φίλη παρούσα...και τέλος, έχοντας τα σκυλιά τους παρόντα. Το ενδιαφέρον ήταν, ότι με τις φίλες τους παρούσες, οι γυναίκες βίωναν μεγάλες αυξήσεις στην πίεσή τους (σε σύγκριση με όταν δούλευαν μόνες τους). Ωστόσο, όταν τα σκυλιά τους ήταν παρόντα, ασήμαντες αυξήσεις ή καθόλου παρουσιάζονταν στην πίεσή τους.

«Ένα αντικείμενο της μελέτης πρότεινε να συγκρίνουμε την επιρροή της παρουσίας του σκύλου με την επιρροή που θα είχε η παρουσία του συζύγου της», θυμάται η Δρ Άλλεν. Αυτή και οι συνεργάτες της γέλασαν με την ιδέα στην αρχή, αλλά μετά, αποφάσισαν να το δοκιμάσουν. Σε αυτή τη μελέτη, εκτός του ότι οι συμμετέχοντες έκαναν αριθμητικές πράξεις από μνήμης, τους ζητήθηκε να κρατήσουν τα χέρια τους κάτω από κρύο νερό και να το αντέξουν με σκοπό να ελέγξουν τις αντιδράσεις τόσο της «ενεργητικής επιτυχούς αντιμετώπισης» όσο και της «παθητικής επιτυχούς αντιμετώπισης». Για άλλη μια φορά, και στις δοκιμές τόσο της ενεργητικής όσο και της παθητικής επιτυχούς αντιμετώπισης, οι συμμετέχουσες ένιωσαν σημαντικές αντιδράσεις στρες παρουσία ενός άλλου ατόμου σε σχέση με ελάχιστες αυξήσεις στην πίεσή τους στην παρουσία του ζώου τους. Τα αποτελέσματα οδήγησαν την Δρ Άλλεν στο συμπέρασμα ότι τα ζώα εμφανώς αποτελούν μια προτιμητέα πηγή κοινωνικής υποστήριξης. Ένα ενδιαφέρον αποτέλεσμα της μελέτης ήταν πως, όταν τα ζώα και οι σύζυγοι ήταν παρόντες, το αποτέλεσμα των σκύλων αντιστάθμιζε το στρες που προκαλούσε η παρουσία των συζύγων.

Μια ισχύουσα κριτική που αντιμετώπισε η Δρ Άλλεν ήταν η ιδέα ότι τα ζώα πραγματικά, δεν είχαν επηρεάσει καθόλου τις συμμετέχουσες στη μελέτη γυναίκες. Οι «ιδιοκτήτες» ζώων γενικά, είναι πιο υγιείς, πιο χαρούμενοι και προσαρμόζονται καλύτερα από εκείνους που δεν έχουν ζώα – έτσι, η πίεση του αίματός τους είναι λιγότερο πιθανό να αυξηθεί σε καταστάσεις στρες.

Για να ελέγξουν το αν ένα ζώο θα επηρέαζε ανθρώπους που δεν είχαν ένα δικό τους ζώο πρωτύτερα, η Δρ Άλλεν σχεδίασε μια μελέτη όπου οι μισοί συμμετέχοντες είχαν επιλεγεί τυχαία για να υιοθετήσουν μια γάτα ή ένα σκύλο από ένα καταφύγιο ζώων. Οι συμμετέχοντες στη μελέτη, όλοι χρηματιστές που ζούσαν μόνοι, περιέγραψαν τη δουλειά τους ως εξαιρετικά

αγγώδη. Επιπλέον, όλοι είχαν υπέρταση και σε όλους είχαν δοθεί οδηγίες για τη λήψη φαρμάκων κατά της υπέρτασης.

Για άλλη μια φορά, οι συμμετέχοντες έκαναν αριθμητικές πράξεις από μνήμης ως το κίνητρο του στρες, όμως, επιπλέον τους ζητήθηκε να βγάλουν λόγο σε φανταστικούς πελάτες, τα χρήματα των οποίων είχαν χάσει στο χρηματιστήριο. Όπως είχε προβλεφθεί, τα φάρμακα κατά της υπέρτασης κατάφεραν να χαμηλώσουν την πίεση όλων των συμμετεχόντων. Όμως, ενώ έκαναν τις αριθμητικές πράξεις από μνήμης ή έβγαζαν τους λόγους, η πίεση των συμμετεχόντων που είχαν ζώα αυξήθηκε λιγότερο από το μισό της πίεσης αυτών που δεν είχαν κατοικίδιο.

Να δούμε και τώρα πώς συμβαίνει αυτό: ο Δρ Siegel είχε παρατηρήσει από πρώτο χέρι τις εξαιρετικές επιρροές που έχουν τα ζώα. «Η φυσιολογία των ανθρώπων, η χημεία του σώματός τους, κυριολεκτικά αλλάζει όταν βρίσκονται γύρω τους ζώα», λέει ο Δρ Siegel. Τα επίπεδα της ορμόνης Cortisol που προκαλεί το στρες, μειώνονται, η ανοσοποιητική λειτουργία βελτιώνεται και, ίσως το σημαντικότερο, αυξάνονται τα επίπεδα των Serotonin και Oxytocin. Αυτές είναι οι ίδιες ορμόνες που αυξάνονται σε μια γυναίκα μετά τη γέννα, οι οποίες προάγουν το δεσμό με το νέο μωρό.

Όμως, γιατί συμβαίνουν αυτές οι χημικές αλλαγές;

Ο Δρ Siegel πιστεύει ότι η ουσία είναι η ανιδιοτελής αποδοχή και σχέση που προσφέρουν διαρκώς τα ζώα. Επιπλέον, τονίζει, η υπευθυνότητα του να έχει κανείς ένα ζώο μπορεί να δώσει στη ζωή κάποιου νόημα, ιδιαίτερα στην απουσία άλλων κοντινών συγγενών. «Έχω δουλέψει με ασθενείς που πάσχουν από καρκίνο οι οποίοι κυριολεκτικά, δεν μπορούσαν να πεθάνουν επειδή είχαν σκύλο ή γάτα τα οποία κάποιος έπρεπε να φροντίσει», λέει ο Δρ Siegel. «Αυτοί οι άνθρωποι συνέχιζαν να ζουν μέχρι που ήταν σίγουροι ότι τα ζώα τους θα τα φρόντιζε κάποιος».

Ο Δρ Siegel εξηγεί ότι ένας σημαντικός λόγος γιατί αισθανόμαστε ένα στενό δεσμό με τα ζώα μας είναι ότι μπορούν να είναι εξαιρετικά ενστικτώδη. Συχνά, αν ένας άνθρωπος είναι στο κρεβάτι άρρωστος, ο σκύλος θα πάει και θα καθίσει δίπλα του, ενώ αν ο άνθρωπος αυτός απλά έπαιρνε έναν υπνάκο, ο σκύλος δεν θα δείξει τον ίδιο βαθμό ενδιαφέροντος και ανησυχίας. Τα ζώα αντιδρούν στα συναισθήματα, σε αυτό που πραγματικά συμβαίνει στους ιδιοκτήτες τους.

«Τα ζώα έχουν μια απίστευτη ικανότητα να βρίσκονται ολοκληρωτικά εκεί, κοντά μας και να είναι τελείως αφοσιωμένα», λέει ο Δρ Siegel. «Πόσοι από εμάς μπορούν να πουν ότι είναι τελείως αφοσιωμένοι στην ευεξία κάποιου άλλου ανθρώπου; Τα ζώα είναι κι εμείς αντιδρούμε θετικά σε αυτό».³⁷

³⁷ http://www.denverpetpartners.org/Pet_power.htm [13]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ: ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ- ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ

3.1. ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ

Το να έχουν κατοικίδιο δίνει μεγάλη ευχαρίστηση σε ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπων. Οι πιο πρόσφατες εκτιμήσεις δηλώνουν ότι σχεδόν τα μισά σπιτικά έχουν ένα κατοικίδιο κάποιου είδους. Υπάρχουν περίπου 6,1 εκατομμύρια σκύλοι, 7,5 εκατομμύρια γάτες στην Αγγλία. Επιπλέον, υπάρχουν πολλά κατοικίδια, λιγότερο συνηθισμένα όπως χάμστερ, παπαγάλοι, ψάρια.

Αν ρωτήσετε τους περισσότερους «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων γιατί έχουν κατοικίδια, πιθανώς να σας απαντήσουν ότι η πίστη και η συντροφιά είναι οι αξίες στο κατοικίδιό τους τις οποίες εκτιμούν ιδιαίτερα. Αυτοί είναι αναμφισβήτητα σημαντικοί παράγοντες όμως, αντιπροσωπεύουν μόλις ένα μικρό μέρος των οφελών που έχουμε από την «ιδιοκτησία» κατοικίδιων.

Πρώτα, υπάρχουν σημαντικά σωματικά πλεονεκτήματα που έχουμε από το να φροντίζουμε ένα κατοικίδιο. Προφανώς, ο «ιδιοκτήτης» ενός σκύλου θα ωφεληθεί από την άσκηση που αναγκαστικά κάνει ενώ βγάζει βόλτα το σκύλο του και αυτό συχνά, φαίνεται στη βελτιωμένη υγεία. Όμως, αυτό το όφελος δεν περιορίζεται σε αυτούς που έχουν ενεργητικά σκυλιά. Μελέτες που έγιναν αρχικά στις ΗΠΑ, έχουν επιβεβαιωθεί από εργασία που έγινε στο Πανεπιστήμιο του Swansea. Αυτή η εργασία δηλώνει ότι απλά και μόνο το να παίζεις με το κατοικίδιό σου μπορεί να βοηθήσει στη μείωση της πίεσης, το παιχνίδι με το σκύλο ή τη

γάτα σου στο σπίτι μετά από μια ημέρα σκληρής δουλειάς μπορεί να σε βοηθήσει να χαλαρώσεις.

Μια από τις χαρές της «ιδιοκτησίας» σκύλου είναι απλά αυτή του να είσαι υπεύθυνος για ένα υγιές, όμορφο και ενεργητικό ζώο. Αυτό το είδος υπερηφάνειας είναι αρκετά δικαιολογημένο: η σωστή φροντίδα ενός σκύλου μπορεί να είναι μια δουλειά που χρειάζεται χρόνο και ένα ζώο που το θαυμάζουν πολλοί είναι μια δίκαιη ανταμοιβή.

Τα κατοικίδια επίσης, προσφέρουν ωραία θέματα για αρχή μιας συζήτησης και το να συζητάς για αυτά είναι συνήθως, ασφαλής, ουδέτερη ζώνη όπου όλοι μπορούν να συμμετέχουν. Οι «ιδιοκτήτες» σκύλων ιδιαίτερα, λατρεύουν να μιλάνε για τα ζώα τους. Υπάρχουν αποδείξεις που δηλώνουν ότι οι «ιδιοκτήτες» σκύλων είναι πολύ πιο πιθανό να μιλάνε μεταξύ τους παρά οι άνθρωποι που δεν έχουν σκυλιά. Σε μερικές περιπτώσεις, αυτός ο δεσμός που μοιράζονται μεταξύ τους οι «ιδιοκτήτες» σκύλων, έχει οδηγήσει σε μακροχρόνιες φιλίες.

Ένα άλλο ψυχολογικό πλεονέκτημα είναι ότι τα κατοικίδια, ιδιαίτερα οι σκύλοι και οι γάτες, επιτρέπουν στους «ιδιοκτήτες» τους να εκφράσουν τα συναισθήματά τους ελεύθερα, κάτι που μπορεί να μην είναι ευπρόσδεκτο πάντα από τους ανθρώπους. Οι σκύλοι και οι γάτες είναι ιδιαίτερα έξυπνα στο να ερμηνεύουν τη διάθεση των «ιδιοκτητών» τους και να πράττουν ανάλογα ώστε να τους ευχαριστήσουν.

Τώρα να δούμε πιο συγκεκριμένα τη σχέση των κατοικίδιων με τα παιδιά. Τα παιδιά δέρονται λοιπόν, πολύ με τα κατοικίδια και το να βλέπεις ένα μικρό παιδί κι ένα κουτάβι ή ένα γατάκι να μεγαλώνουν μαζί και να βοηθάνε το ένα το άλλο, είναι μια από τις μεγαλύτερες απολαύσεις της οικογενειακής ζωής.

Ωστόσο, υπάρχουν πολύ περισσότερα από αυτό. Τα κατοικίδια βοηθάνε τα παιδιά να μάθουν τη σημαντική ικανότητα της επικοινωνίας χωρίς λέξεις και επίσης, τους εγκαθιστούν

μέσα τους ένα σεβασμό για τη φύση που μπορεί να είναι πολύ αξιόλογος. Ενεργούν ως μια πολύ χρήσιμη εισαγωγή στις εμπειρίες της ζωής και του θανάτου και τις επιστήμες της βιολογίας, της φυσικής ιστορίας και της αναπαραγωγής. Πραγματικά, η μελέτη των κατοικίδιων παίζει τώρα ένα σημαντικό ρόλο στις διάφορες περιοχές της διδακτέας ύλης των παιδιών. Τα παιδιά μπορούν επίσης, να μάθουν τις ευθύνες της «ιδιοκτησίας», όπως το τάισμα, η περιποίηση του τριχώματος, η άσκηση και η φροντίδα σε περίπτωση ασθένειας. Το να έχει ένα παιδί ένα κατοικίδιο μπορεί να είναι ένα πολύ χρήσιμο κοινωνικό πλεονέκτημα και βοηθάει στην ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης και των φιλιών.

Μια πρόσφατη μελέτη στο Cambridge σύγκρινε δυο ομάδες παιδιών, μια με παιδιά που είχαν κατοικίδια και μια χωρίς. Οι κύριες ενδείξεις ήταν αρκετά σαφείς: στις οικογένειες με κατοικίδιο, η σχέση μεταξύ παιδιών και γονιών ήταν καλύτερη και αυτό οδηγούσε σε μια πιο ευτυχισμένη οικογενειακή ατμόσφαιρα. Επιπλέον, όσο περισσότερα ζώα είχαν, τόσο καλύτερη ήταν η κοινωνικοποίηση των παιδιών.

Μια μελέτη γιατρών στην Ελβετία διαφοροποιήθηκε και μελέτησε τη σχέση ανθρώπου-γάτας από την πλευρά μιας γάτας. Φαίνεται ότι οι γάτες συμπεριφέρονταν διαφορετικά προς διαφορετικά μέλη της οικογένειας – αγόρια, κορίτσια και ενήλικες. Επίσης, έδειξε ότι η σχέση μεταξύ ενός παιδιού και μιας γάτας είναι εμφανώς διαφορετική από ότι η σχέση μεταξύ ενός παιδιού και ενός σκύλου – φαίνεται κι εδώ, πως υπάρχουν πολλοί καλοί ψυχολογικοί λόγοι για να έχει ένα παιδί περισσότερα από ένα κατοικίδια.

Τα παιδιά μπορούν συχνά να βρουν ένα κοινό ενδιαφέρον με τους μεγαλύτερους ανθρώπους μέσω των κατοικίδιων. Οι μεγαλύτεροι μπορούν να διδάξουν ένα μικρό πολλά σχετικά με τη φροντίδα των κατοικίδιων και όπου υπάρχει διαφορά ηλικίας που μπορεί εύκολα να είναι και 50 χρόνια, η αγάπη για το κατοικίδιο βοηθάει στη γεφύρωση του «χάσματος των ηλικιών».

Είναι πολύ σημαντικός είναι ο ρόλος των κατοικίδιων στην ανάπτυξη ενός παιδιού.³⁸

Ένας αριθμός εμπειρικών μελετών έχουν ερευνήσει το πώς τα παιδιά συναναστρέφονται με τα κατοικίδια και το πώς βλέπουν τις σχέσεις τους με τα ζώα, συμπεριλαμβανομένων των κατοικίδιων. Αυτές οι μελέτες έχουν πάρει δυο βασικές μορφές: (1) μελέτες παρατήρησης των πραγματικών συναναστροφών μεταξύ παιδιού και κατοικίδιου και (2) συνεντεύξεις με παιδιά στις οποίες οι απόψεις, οι συμπεριφορές τους και οι αντιλήψεις τους σχετικά με τα ζώα γενικά, και το δικό τους κατοικίδιο ειδικά, εξετάστηκαν.

Αυτές οι μελέτες έχουν δείξει σημαντικές αναπτυξιακές αλλαγές στο πώς τα παιδιά συναναστρέφονται με τα κατοικίδια. Για παράδειγμα, τα μωρά ηλικίας 2 με 3 ετών είναι πιο πιθανό να χτυπήσουν, να αρπάξουν το κατοικίδιό τους (συμπεριφορές που μπορεί να θεωρηθούν επιθετικές), από ότι τα μεγαλύτερα σε ηλικία παιδιά. Τα παιδιά ηλικίας 4-6 ετών γενικά, αγκαλιάζουν, χαϊδεύουν και κάνουν μασάζ στα κατοικίδια τους, που υποδηλώνει στοιχείο πιο εκλεπτυσμένης και «ήπιας» σωματικής επαφής αλλά και κοινωνικές σχέσεις με μεγαλύτερη συμπάθεια. Αυτές οι αλλαγές στα στοιχεία συμπεριφερσιολογικών συναναστροφών με κατοικίδια οι οποίες (αλλαγές) βασίζονται σε ηλικίες, είναι γενικά, παράλληλες με τις αναπτυξιακές αλλαγές στα στοιχεία συναναστροφής που έχουν τα παιδιά με γνωστούς ανθρώπους, όπως γονείς, αδέρφια και συμμαθητές.

Η εξέταση των συμπεριφορών των παιδιών προς τα κατοικίδια αποκαλύπτει ότι πολλά από αυτά αποδίδουν μια πλούσια γκάμα κοινωνικών προσόντων σε αυτά τα ζώα. Μερικά από τα προσόντα (χαρίσματα) – ιδιαίτερα η αγάπη και η τρυφερότητα, η συντροφικότητα, η οικειότητα και η επιμέλεια της ανατροφής- επίσης χρησιμοποιούνται στην περιγραφή των παιδιών για τις σχέσεις τους με άλλους συγκεκριμένους ανθρώπους, αλλά άλλα χαρίσματα –

³⁸ <http://www.pet-educationresources.co.uk> [32]

π.χ. η «ιδιοκτησία» και η διασκέδαση- αποδίδονται αποκλειστικά στα κατοικίδια. Σκεφτείτε τα χαρίσματα της συντροφικότητας και της αγάπης και της τρυφερότητας. Τα περισσότερα παιδιά βαθμολογούν τα κατοικίδια τους πολύ υψηλά και στα δύο χαρακτηριστικά, ενώ βαθμολογούν τα ζώα της γειτονιάς υψηλά ως προς τη συντροφικότητα αλλά όχι ως προς την αγάπη και την τρυφερότητα. (Σε αντιστάθμισμα της σύγκρισης, τα αδέρφια τείνουν να βαθμολογούνται υψηλά ως προς τη συντροφικότητα αλλά όχι ως προς την αγάπη και την τρυφερότητα, ενώ το αντίθετο συμβαίνει για τις βαθμολογήσεις των παππούδων/γιαγιάδων). Σε σύνολο, αυτά τα αποτελέσματα δηλώνουν ότι οι σχέσεις των παιδιών με γνώριμα ζώα, ιδιαίτερα κατοικίδια, είναι μοναδικές και διαφορετικές από τις σχέσεις τους με άλλους στον κοινωνικό τους κόσμο. Η σχέση με τα κατοικίδια ουσιαστικά είναι συμπληρωματική αυτών των άλλων σχέσεων παρά ένα υποκατάστατο για οποιοδήποτε άλλο είδος ανθρώπινης σχέσης.

Φυσικά, τα παιδιά διαφέρουν στις απόψεις και τις σχέσεις τους προς τα κατοικίδια, και μερικές από αυτές τις διαφορές, μπορούν να συσχετιστούν με παράγοντες όπως το μέγεθος της οικογένειας, την παρουσία ή την απουσία νεαρότερων σε ηλικία αδερφών και το εισόδημα της οικογένειας (οι περισσότερες μελέτες μέχρι σήμερα έχουν περιοριστεί σε δείγματα παιδιών από σταθερές, προαστιακές μεσαίας τάξης οικογένειες και η γενίκευση σε άλλες ομάδες παιδιών μπορεί να μην ισχύει). Οι μακροχρόνιες συνέπειες για τα παιδιά ως προς τη δημιουργία τέτοιων σχέσεων με κατοικίδια και άλλα ζώα δεν έχουν μελετηθεί μέχρι σήμερα με λεπτομέρειες, παρόλο που ένας αριθμός μελετών παιδιών σε διαφορετικές οικογενειακές καταστάσεις, δηλώνουν ότι, τουλάχιστον για μερικά, η παρουσία ενός κατοικίδιου είναι κατά πολύ ωφέλιμη. Από τη μία, έχει δηλωθεί ότι η έκθεση σε κατοικίδια θα πρέπει να διευκολύνει την εδραίωση και διατήρηση σχέσεων με συμμαθητές και παιδιά ίδιας ηλικίας, ιδιαίτερα στο δημοτικό και το γυμνάσιο. Από την άλλη, έχουν εκφραστεί

κάποιες ανησυχίες ότι τα παιδιά που δημιουργούν μια τόσο έντονη σχέση με ένα κατοικίδιο μπορεί να υποφέρουν στην ανάπτυξη εκλεπτυσμένων και γεμάτων νόημα σχέσεων με άλλους ανθρώπους. Περισσότερη έρευνα χρειάζεται για να καθοριστεί τι μπορεί να είναι αυτές οι μακροχρόνιες συνέπειες και για τον καθορισμό οποιωνδήποτε συνθηκών, καταστάσεων ή χαρακτηριστικών συγκεκριμένων παιδιών, των οποίων οι συγκεκριμένες σχέσεις με τα κατοικίδια τους τα θέτουν σε κίνδυνο για την ανάπτυξη προβλημάτων στη μετέπειτα κοινωνική, συναισθηματική και μαθησιακή ανάπτυξη.³⁹

3.1.1. ΕΡΕΥΝΕΣ ΠΟΥ ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΟΤΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΠΕΡΝΑΝΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Τα παιδιά οικογενειών με κατοικίδια περνάνε σημαντικά περισσότερο χρόνο στο σχολείο από ότι εκείνα που δεν έχουν κατοικίδιο και έχουν πολύ πιο σταθερό ανοσοποιητικό σύστημα, σύμφωνα με έρευνα του έκανε το Πανεπιστήμιο του Warwick.

Ωστόσο, παρόλο που η έρευνα έδειξε τα οφέλη της στενής σχέσης που έχουν τα παιδιά με τα κατοικίδια τους, τόνισε επίσης, την ανάγκη για λήψη μεγαλύτερων προφυλάξεων κατά του κινδύνου μετάδοσης μολύνσεων από τα ζώα στους ανθρώπους.

Ως μέρος της έρευνας, που διεξήχθη στο Πανεπιστήμιο του Warwick από την Δρ June McNicholas, ειδική σε θέματα ψυχιατρικής υγείας, και την εταιρία Novartis Animal Health, 138 παιδιά έλαβαν μέρος και χωρίστηκαν σε μικρές ομάδες. Το σάλιο τους ελέγχθηκε ως προς τα επίπεδα ΑνοσολοΣφαιρίνης ή ΑνοσολοΓλοβουλίνης (ΑΓ), ένα αντίσωμα που

³⁹ <http://www.ncbi.nlm.nih.gov> [24]

χρησιμοποιείται ως ο γενικός δείκτης της λειτουργίας του ανοσοποιητικού συστήματος. Την ίδια ώρα, συγκεντρώθηκαν τα στοιχεία που αφορούσαν τις «κοπάνες» των μαθητών από το σχολείο, για όλα τα παιδιά που έλαβαν μέρος στο πείραμα.

Η Δρ McNicholas είπε: «Η «ιδιοκτησία» κατοικίδιου σχετίστηκε σημαντικά με τα ποσοστά καλύτερης παρακολούθησης του σχολείου. Αυτό ήταν εμφανές σε όλες τις τάξεις, όμως, ήταν πιο έντονο στις μικρότερες τάξεις (γκρουπ ηλικίας μεταξύ 5 και 8 ετών). Εδώ, οι «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων ωφελήθηκαν με μέχρι και 18 επιπλέον ημέρες παρακολούθησης του σχολείου το χρόνο, σε σχέση με τα παιδιά που δεν είχαν κατοικίδιο».

Ο έλεγχος της λειτουργίας του ανοσοποιητικού τους συστήματος επίσης, έδειξε εκπληκτικά αποτελέσματα. Τα επίπεδα της ΑΓ, εκτός των αναμενόμενων «φυσιολογικών» ορίων, δηλώνουν ότι το ανοσοποιητικό σύστημα αντιμετωπίζει έντονα τις μολύνσεις (πολύ υψηλά επίπεδα). Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης έδειξαν ότι τα επίπεδα ΑΓ μεταξύ των «ιδιοκτητών» κατοικίδιων ήταν σημαντικά χαμηλότερα από τα φυσιολογικά όρια. Με άλλα λόγια, η ανοσολογική τους λειτουργία ήταν πιο σταθερή και δείχνει ότι αυτά τα παιδιά μπορούσαν να αποκρούσουν καλύτερα τις ασθένειες.

Όμως, προτού οι γονείς αρχίσουν να τρέχουν να πάρουν ένα κατοικίδιο, μια προειδοποίηση. Παρόλο που τα κατοικίδια μπορεί να βοηθήνε στην ενίσχυση του ανοσοποιητικού συστήματός μας, μπορούν επίσης, να μεταφέρουν ζωνοσους, δηλαδή μολύνσεις τις οποίες δε θα μπορούμε να αντιμετωπίσουμε εύκολα. Η Δρ McNicholas εξήγησε: «Το *Toxocara canis*, αποτελεί κύριο κίνδυνο στην Αγγλία. Αυτό το παράσιτο το «πιάνουν» οι άνθρωποι αν καταπιούν κατά λάθος, αυγά του σκουληκιού της καρδιάς που θα τα βγάλει ένα μολυσμένο σκυλί και μπορούν να προκαλέσουν οτιδήποτε, από ένα στομαχόπονο μέχρι βλάβη του ματιού».

Η μελέτη έδειξε την έντονη στενή σωματική σχέση μεταξύ παιδιών και κατοικίδιων. Παρόλο που αυτό μπορεί να ευθύνεται μερικώς, για μερικά από τα οφέλη υγείας που αναγράφονται, επίσης, τα κάνει πιο επιρρεπή στον κίνδυνο να καταπιούν κατά λάθος τα αυγά που προαναφέραμε.

Όταν ερωτήθηκαν για το πόσο το παιδί αναζητούσε τη συντροφιά του κατοικίδιου, οι απαντήσεις ήταν ως εξής:

40% πήγαιναν στο κατοικίδιό τους αν ένιωθαν ότι έπλητταν.

32% πήγαιναν στο κατοικίδιό τους αν ένιωθαν τρομαγμένα (ιδιαίτερα στους σκύλους).

53% είχαν το κατοικίδιό τους μαζί όταν έβλεπαν τηλεόραση/βίντεο.

- 37% είχαν το κατοικίδιό τους μαζί όταν διάβαζαν/έκαναν τα μαθήματα του σχολείου.

28% αναζητούσε το κατοικίδιό του όταν είχε καβγά με την οικογένεια.

40% αναζητούσε το κατοικίδιό του αν ήταν ανήσυχα.

- 85% πήγαιναν στο κατοικίδιό τους για να παίξουν.

34% πήγαιναν στο κατοικίδιό τους αν ήταν κουρασμένα.

33% πήγαιναν στο κατοικίδιό τους όταν ένιωθαν άσχημα.

Χειρισμός – πιάσιμο, αγκάλιασμα, κλπ.

- Λιγότερα από 4% των παιδιών δεν ακουμπάνε το κατοικίδιό τους με κάποιον τρόπο.

- 98% αγκαλιάζουν το κατοικίδιό τους.

- 96% χαϊδεύουν το κατοικίδιό τους.

- 80% φιλάνε το κατοικίδιό τους.

Μοίρασμα του φαγητού

Όταν ερωτήθηκαν αν τα παιδιά μοιραζόντουσαν ποτέ το φαγητό τους με το κατοικίδιό τους, οι απαντήσεις είχαν ως εξής:

- 38% μοιράζονταν τα σνακ, κλπ. με το κατοικίδιό τους όταν έβλεπαν τηλεόραση.
- 28% μοιράζονταν το φαγητό με το κατοικίδιό τους όταν νόμιζαν ότι κανείς δεν τους βλέπει να το κάνουν (το έκαναν κρυφά).
- 21% άφηναν το κατοικίδιό τους να τους γλύψει τα δάχτυλα, αφότου μοιράζονταν το φαγητό μαζί του.
- 16% μοιράζονταν το φαγητό με το κατοικίδιό τους στα γεύματα/στο τραπέζι.

Παιχνίδι

- 97% των παιδιών ανέφεραν ότι έπαιζαν με το κατοικίδιό τους.
- 38% των παιδιών έπαιζαν ή έκρυβαν το κατοικίδιό τους στο κρεβάτι τους.
- 21,1% των παιδιών έπαιζαν μασκαρεύοντας/ντύνοντας με ρούχα το κατοικίδιό τους.
- 19% έπαιζαν και έκαναν ότι κάνουν πικ-νικ και πάρτυ με το κατοικίδιό τους.
- 18% έπαιζαν «νοσοκομείο ζώων» με το κατοικίδιό τους ως ασθενή.
- 11% έπαιζαν σπρώχνοντας το κατοικίδιό τους σε ένα καροτσάκι (κυρίως τα κορίτσια).

Όταν ερωτήθηκαν ειλικρινά πόσο συχνά πίστευαν ότι τα παιδιά τους έπλεναν τα χέρια τους αφότου άγγιζαν τα κατοικίδια, οι ερωτώμενοι απάντησαν:

- 36% είπαν «ίσως όχι τόσο συχνά όσο θα έπρεπε να το κάνουν»,
- 31,5% είπαν «σίγουρα όχι συχνά», «σπάνια», ή «ποτέ»,
- 18% είπαν «τις περισσότερες φορές»,

- 7,6% είπαν «κάθε φορά».

Η Δρ McNicholas κατέληξε: «Συνολικά, τα οφέλη της «ιδιοκτησίας» κατοικίδιου για τα παιδιά φαίνονται να αντισταθμίζουν κάθε κίνδυνο. Παρόλα αυτά, παραμένει η πραγματική απειλή για κάποιου είδους μόλυνση. Απαρτίζεται από το γεγονός ότι τόση πολύ επαφή συμβαίνει μεταξύ παιδιών και κατοικίδιων «όταν γυρίζει κανείς την πλάτη του». Δεδομένου ότι 38% των παιδιών παίζουν με το κατοικίδιό τους στο κρεβάτι, θα πρέπει να είναι προτεραιότητα η αποπαρασίτωση! Ευτυχώς, οι γονείς μπορούν να φροντίσουν γι' αυτό μέσω των αμπουλών, κολλάρων, σπρέι, κλπ. Αυτό θα επιτρέψει στα παιδιά τους να απολαύσουν τα πολλά οφέλη και τις πολλές ανταμοιβές της «ιδιοκτησίας» κατοικίδιου, χωρίς να κινδυνεύουν».³⁹

3.1.2. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (+) ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (-) ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΩΝ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

5 λόγοι για να χαρίσουμε ένα ζώακι σε ένα παιδί είναι:

- Η συνύπαρξή τους καλλιεργεί την υπευθυνότητα και τη φροντίδα για τους άλλους.
- Προσέχοντας τον τετράποδο φίλο του, ο έφηβος νιώθει ικανοποίηση που τα καταφέρνει, ενώ παράλληλα, αυξάνονται η αυτοεκτίμηση και η αυτοπεποίθησή του.
- Στην ηλικία της προεφηβείας, ένα ζώακι σημαίνει ένα σύντροφο αλλά κι ένα κίνητρο για υπευθυνότητα.
- Αποτελεί επίσης, μια καλή ευκαιρία να διδαχθούν τα παιδιά τον τρόπο να αγαπούν, να εκφράζουν και να δέχονται συναισθήματα – προσόντα που λείπουν, δυστυχώς, από πολλούς ενήλικες.

³⁹ <http://news.bbc.co.uk/2045755.stm> [23]

- Ένα ακόμη όφελος που μπορεί να έχουν οι έφηβοι από την επαφή με τα ζώα είναι ότι μπορούν σταδιακά να καλλιεργήσουν τις αξίες του ανθρωπισμού, της οικολογικής συνείδησης και της ηθικής ευθύνης.⁴⁰

Δεν είναι όλα τα κατοικίδια κατάλληλα για όλους τους ανθρώπους, όμως, υπάρχουν συγκεκριμένα είδη που «ανθίζουν» με την αγάπη και την προσοχή από τα παιδιά – ή εκτός αυτών. Ακολουθούν κάποια + και – για να λάβετε υπόψη σας όταν επιλέγετε διάφορα είδη κατοικίδιων:

Ερπετά

ΣΥΝ

- Τα ερπετά μπορούν να είναι εντυπωσιακά να τα παρατηρείς και συχνά έχουν μεγάλη επιτυχία εξαιτίας της ομοιότητάς τους με τους προγόνους τους, τους δεινόσαυρους.
- Τα μικρά ερπετά, π.χ. μικρές σαύρες είναι σχετικά φθηνά και μπορούν να συντηρηθούν με λίγη δουλειά (σε σύγκριση τουλάχιστον με άλλα είδη κατοικίδιων).
- Μόλις ετοιμαστεί η γυάλα (το δοχείο όπου θα μείνουν) είναι σχετικά εύκολο να συντηρηθεί.

Πολλά ερπετά είναι εύκολα στο τάισμα.

ΠΛΗΝ

- Τα μεγαλύτερα είδη ερπετών μπορούν να είναι επιθετικά και να δαγκώνουν επικίνδυνα.
- Τα ερπετά, όπως τα φίδια, απαιτούν ζωντανό φαγητό, δηλαδή ζώα, όπως ποντίκια.

⁴⁰ Θεόδωρος Θωμαΐδης "Ένας τετράποδος σύντροφος", Εμείς και τα παιδιά, Σελ.50.

- Πολλά ερπετά φέρουν το βακτηρίδιο της σαλμονέλλας που μπορεί να προκαλέσει σοβαρές εντερικές αναταραχές στους ανθρώπους.

Γενική σημείωση: Υπάρχουν πολλά είδη ερπετών και περίπου ισάριθμες διατροφικές ανάγκες για το καθένα. Είναι σημαντικό να κάνετε έρευνα για το ερπετό που σκοπεύετε να αγοράσετε για να μπορείτε να καλύψετε τις ανάγκες του. Θα αναστάτωνε το παιδί ένα μάθημα όπου το κατοικίδιο του πέθανε από την πείνα.

Πουλιά

ΣΥΝ

- Υπάρχει τεράστια ποικιλία μεγεθών και προσωπικοτήτων πουλιών για να επιλέξουμε.
- Μπορούν να εκπαιδευτούν και μερικά μπορούν να μιλάνε. Τους αρέσει πολύ η συναναστροφή.

- Υπάρχει μεγάλη διαφορά στις τιμές ανάλογα με το μέγεθος και το είδος του πουλιού.
- Οι διατροφικές ανάγκες ενός πουλιού μπορούν να καλυφθούν σχετικά εύκολα.

ΠΛΗΝ

- Τα μεγαλύτερα πουλιά χρειάζονται περισσότερη προσοχή και χρόνο.
- Μερικοί παπαγάλοι μπορούν να ζήσουν μέχρι και 50 χρόνια.
- Μερικά πουλιά τσιμπάνε. Τα μεγαλύτερα μπορούν να προκαλέσουν σοβαρή ζημιά.
- Μερικά πουλιά είναι πολύ μικρά και ευπαθή και ευαίσθητα.
- Τα κλουβιά τους πρέπει να καθαρίζονται καθημερινά και επίσης, να τους παρέχουμε καθημερινά φρέσκο νερό και φαγητό.

- Η ψιττακίαση είναι μια ασθένεια που μπορούν να μεταφέρουν τα πουλιά και να την αποκτήσουν τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι και αυτοί που έχουν ευαίσθητο ανοσοποιητικό σύστημα.

Ψάρια

ΣΥΝ

- Τα περισσότερα ψάρια είναι σχετικά φθηνά και χαμηλής συντήρησης.
- Τα περισσότερα είδη είναι αρκετά εύκολο να ταΐστούν.
- Τα ενυδρεία μπορούν να είναι απλά ή πολύπλοκα.

ΠΛΗΝ

• Ανάλογα με την ηλικία του παιδιού, οι γονείς συχνά πρέπει να φροντίζουν οι ίδιοι το ενυδρείο και να βεβαιώνονται ότι το νερό διατηρείται στο κατάλληλο PH, θερμοκρασία και επίπεδα αζώτου.

- Ένα παιδί δεν μπορεί να έχει άμεση συναναστροφή με ένα ψάρι.

Χάμστερ, Ινδικά Χοιρίδια

ΣΥΝ

- Είναι σχετικά φθηνά.
- Είναι εύκολη η στέγασή τους.
- Είναι όλα διασκεδαστικά και σχετικά εύκολη η συντήρησή τους.
- Απαιτούν λίγη προσοχή εφόσον το σπίτι τους καθαρίζεται τακτικά και ποτίζονται και

ταΐζονται τακτικά.

ΠΛΗΝ

- Αυτά τα μικρά πλάσματα ζουν λίγο.
- Είναι μάγοι της απόδρασης (δραπετεύουν από το σπίτι τους εύκολα).
- Τους αρέσει να δαγκώνουν πράγματα.
- Μπορεί να δαγκώσουν.

Κουνέλια

ΣΥΝ

- Τα κουνέλια έχουν τα ίδια ΣΥΝ με τα χάμστερ και τα ινδικά χοιρίδια.
- Ζουν λίγο περισσότερο από τα μικρά κατοικίδια «τσέπης».
- Μπορούν να μάθουν λίγο να λερώνουν στο κουτί της άμμου.

ΠΛΗΝ

- Αν δεν τα κρατάμε γερά, μπορούν να κλωτσήσουν σε σημείο που να σπάσουν την πλάτη τους.
- Τους αρέσει να μασάνε πράγματα, π.χ. ηλεκτρικά καλώδια.
- Μπορεί να δαγκώνουν αν δεν τα μεταχειριζόμαστε σωστά.⁴¹

3.1.3. ΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΝ ΝΑ ΜΕΙΩΣΟΥΝ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΤΩΝ ΑΛΛΕΡΓΙΩΝ

Τα παιδιά που μεγαλώνουν με σκύλους και γάτες μέσα στο σπίτι έχουν πολύ μειωμένο κίνδυνο να αναπτύξουν αλλεργίες, λένε οι επιστήμονες.

Η ανακάλυψη θα προκαλέσει έκπληξη σε εκείνους που πιστεύουν ότι η παρουσία τέτοιου είδους κατοικίδιων πυροδοτεί ή και ακόμη προκαλεί, αλλεργικές προσβολές. Εκατομμύρια παιδιών στην Αγγλία υποφέρουν από άσθμα και άλλες αλλεργικές καταστάσεις, όπως έκζεμα.

Πολλά πράγματα σχετικά με την ανάπτυξη του ανοσοποιητικού συστήματος σε αυτά τα παιδιά είναι ακόμη ελάχιστα κατανοητά, και οι γονείς έχουν χωριστεί μεταξύ εκείνων που

⁴¹ <http://www.petplace.com> [33]

πιστεύουν ότι η πρόωρη έκθεση σε «αλλεργιογόνα» θα προκαλέσει ανοχή και αυτούς που πιστεύουν ότι τα παιδιά θα πρέπει να προστατεύονται από αυτά.

Η πιο πρόσφατη μελέτη, που εκδόθηκε από το περιοδικό του Αμερικάνικου Ιατρικού Συλλόγου (Journal of the American Medical Association), εξέτασε 474 υγιή μωρά που γεννήθηκαν στην περιοχή του Ντιτρόιτ.

Τα μωρά παρακολουθήθηκαν μέχρι το 7ο έτος της ηλικίας τους και τα 184 από αυτά εκτέθηκαν κατά την βρεφική τους ηλικία σε δυο ή περισσότερους σκύλους ή γάτες συγκρίθηκαν με τα 220 που δεν εκτέθηκαν.

Ανακάλυψαν ότι τα παιδιά που εκτέθηκαν σε δυο ή περισσότερα κατοικίδια που ζουν μέσα στο σπίτι είχαν τις μισές πιθανότητες να αναπτύξουν κοινές αλλεργίες.

Τα νούμερα προσαρμόστηκαν βάσει παραγόντων όπως το ιστορικό άσθματος των γονιών -που μπορεί να επηρέαζε την πιθανότητα του να έχουν κατοικίδια- όμως παρέμειναν στατιστικά σημαντικά.

Ο Δρ Dennis Ownby, από το Ιατρικό Κολλέγιο της Τζώρτζια, επικεφαλής της μελέτης, πιστεύει ότι τα καθαρά σπίτια μπορεί να ευθύνονται για τα ανερχόμενα επίπεδα άσθματος.

Είπε: <<Η βάση είναι ότι ίσως, μέρος του λόγου που έχουμε τόσα πολλά παιδιά με αλλεργίες και άσθμα είναι ότι ζούμε μια πάρα πολύ καθαρή ζωή>>.

Είπε ότι η πρόωμη έκθεση σε «ενδοτοξίνες» -που βρέθηκαν στα βακτηριδιακά υπόλοιπα που βρέθηκαν στο στόμα ενός σκύλου ή μιας γάτας- μπορεί να είναι η προστατευτική επιρροή.

Είπε: «Τι συμβαίνει όταν τα παιδιά παίζουν με γάτες ή σκύλους; Τα ζώα γλείφουν τα παιδιά. Το γλείψιμο μεταφέρει πολλά γραμμο-αρνητικά βακτηρίδια και αυτά μπορεί να

αλλάζουν τον τρόπο που αντιδρά το ανοσοποιητικό σύστημα του παιδιού με έναν τρόπο που βοηθάει στην προστασία κατά των αλλεργιών».

Οι αλλεργικές αντιδράσεις προκαλούνται όταν ένα αντίσωμα που ονομάζεται ανοσοποιητική γλοβουλίνη E, δένεται με ένα είδος πυρήνα του αίματος που ονομάζεται κεντρικός πυρήνας, ο οποίος μετά, ελευθερώνει τα χημικά του σώματος τα οποία προκαλούν φλεγμονή μέσα σε λίγα λεπτά από την έκθεση.

Είναι πιθανό περιβαλλοντικές επιρροές σε νεαρή ηλικία να βοηθάνε στη διαμόρφωση της δύναμης αυτής της αντίδρασης της ανοσογλοβουλίνης E.

Μερικοί επιστήμονες έχουν δηλώσει ακόμη κι ότι μπορεί να είναι δυνατό να παραχθεί ένα «εμβόλιο σκόνης», που να περιέχει πολλά διαφορετικά είδη βακτηριδίων της γης (του χώματος), για να βοηθήσει στην καταστολή αυτής της ανοσοποιητικής αντίδρασης.

Ο Βρετανός ειδικός σε θέμα παιδικής υγείας, Καθηγητής John Wamer, από το Πανεπιστήμιο του Southampton, είπε στο BBC News Online ότι αυτή ήταν για τους γονείς μια κατάσταση που προκαλεί σύγχυση.

Είπε: «Για τους γονείς που ανησυχούν για τα πολύ μικρής ηλικίας παιδιά, θα έλεγα: «Μην σας ανησυχεί αυτό».

«Δεν μπορείτε να πείτε αν ένα κατοικίδιο θα βοηθήσει ή θα βλάψει ένα συγκεκριμένο παιδί - η απόφασή σας θα πρέπει να βασίζεται σε άλλου είδους παράγοντες της ζωής τους.

«αυτό που είναι σχετικά σίγουρο είναι ότι αν έχετε κάποιον με ήδη υπάρχουσα αλλεργία σε γάτες ή σκύλους, το να έχετε αυτά τα κατοικίδια σίγουρα θα πυροδοτήσουν μια προσβολή από αλλεργία».⁴²

⁴² <http://news.bbc.co.uk/2045755.stm> [25]

3.1.4. ΕΠΙΛΕΓΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΣΚΥΛΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ ΣΤΙΓΜΗ

Δεν είναι λοιπόν, κάθε σκύλος κατάλληλος για παιδιά ούτε κάθε παιδί κατάλληλο για έναν σκύλο. Η μεγάλη πλειοψηφία των προβλημάτων σκύλου/παιδιού, που συχνά συναντάμε, αφορά στα παιδιά κάτω των 6 ετών. Αν τα παιδιά είναι κάτω των 6 ετών θα πρέπει να επενδύσουμε μεγάλο διάστημα χρόνου και σκέψης προτού επιλέξουμε το νέο σκύλο. Τα μεγάλα σκυλιά που έχουν ανατραφεί ως σκύλοι-φύλακες ή έχουν ιστορικό επιθετικότητας ή δαγκωμάτων, θα πρέπει να αποφεύγονται. Τα μεγάλα, μεγάλης ενέργειας σκυλιά που μπορούν να πετάξουν κάτω τα παιδιά ή τα σκυλιά που γαβγίζουν υπερβολικά, δεν θα είναι επίσης, καλές επιλογές.

Οι γονείς με μικρά παιδιά συνήθως είναι πολυάσχολοι. Συχνά δεν έχουν ελεύθερο χρόνο ή διάθεση να περάσουν ώρες στην περιποίηση ή στο να βγάζουν βόλτα ένα σκύλο που απαιτεί μεγάλη συντήρηση. Αρχικά, τα κουτάβια απαιτούν σχεδόν τον ίδιο χρόνο με ένα παιδί, γι' αυτό πρέπει να αναρωτηθούμε αν είμαστε έτοιμοι να φέρουμε σπίτι ένα νέο κουτάβι, ενώ ήδη είμαστε πολυάσχολοι. Συχνά, βλέπουμε περιπτώσεις όπου πολλά προβλήματα προκύπτουν επειδή ο σκύλος αγοράστηκε επειδή ο σκύλος θα ήταν «καλό για τα παιδιά», ή επειδή τα παιδιά ικέτευαν για ένα σκύλο, όμως, οι γονείς στην πραγματικότητα, δεν ήθελαν τον σκύλο. Αν οι γονείς δε δεσμεύονται 100% στην φροντίδα και την εκπαίδευση του σκύλου, τότε θα πρέπει να αποθαρρυνθούν να αποκτήσουν ένα σκύλο, διαφορετικά δεν είναι δίκαιο για τους ανθρώπους ούτε και για τον σκύλο.

Όταν τα παιδιά γίνουν 7 χρονών ή και παραπάνω, μερικά από αυτά είναι έτοιμα να αναπτύξουν μια σχέση ανταμοιβής με ένα σκύλο. Αν θέλουμε να δούμε την πραγματική ευτυχία, απλά μπορούμε να κοιτάξουμε το πρόσωπο ενός 8χρονου παιδιού όταν κρατάει το καινούριο κουτάβι του στην αγκαλιά του για πρώτη φορά. Τα σκυλιά μπορούν να βοηθήσουν

να διδάξουν ένα παιδί υπευθυνότητα, υπομονή, συμπόνια και συμπάθεια και κατανόηση, αλλά να θυμόμαστε, κανένα μικρό παιδί δεν μπορεί να εκπαιδεύσει σωστά ή να φροντίσει πλήρως ένα σκύλο, έτσι, ο γονιός πρέπει πάντα τελικά, να αναλάβει πλήρως την ευθύνη για το κατοικίδιο.

Αφότου διαλέξουμε τον κατάλληλο σκύλο για εμάς, και τον φέρουμε σπίτι, ας του δώσουμε λίγες μέρες περιθώριο να συνηθίσει, χωρίς να παίζουμε μαζί του πολύ. Ας φτιάξουμε μια ομάδα κανόνων που θα πρέπει να ακολουθούν τα παιδιά σχετικά με το νέο σκύλο και ας την κρεμάσουμε αυτή τη λίστα στο ψυγείο για να τη βλέπουν όλοι.

Πρέπει να θυμόμαστε ότι τα παιδιά θα πρέπει να εκπαιδευτούν για το πώς να χειρίζονται το σκύλο, γι' αυτό ας σχεδιάσουμε να περάσουμε αρκετό χρόνο στην εκπαίδευση του σκύλου και των παιδιών. Αυτό το κατοικίδιο θα μείνει μαζί μας για μεγάλο διάστημα, γι' αυτό ας περάσουμε χρόνο τώρα, για να αποφύγουμε ανεπιθύμητες συμπεριφορές στο μέλλον. Ας μορφωθούμε. Ας διαβάσουμε βιβλία και άρθρα και να εκπαιδεύσουμε τον σκύλο μας. Τα σωστά εκπαιδευμένα σκυλιά είναι χαρά να τα έχουμε κοντά μας και απαιτείται η σωστή εκπαίδευσή τους όταν έχουμε να κάνουμε με παιδιά.

Ας δούμε τώρα, πώς μπορεί να αποτραπεί το γεγονός ένα σκυλί να δαγκώσει ένα παιδί.

Όταν τα σκυλιά δαγκώνουν ενήλικες, το κάνουν συνήθως από φόβο και ίσως, από επιθετικότητα. Όταν τα σκυλιά δαγκώνουν παιδιά, μπορεί επίσης να είναι από φόβο ή επιθετικότητα, όμως, πολλές φορές ίσως να είναι αυτό που λέμε «προειδοποιητικό δάγκωμα». Το προειδοποιητικό δάγκωμα γίνεται συνήθως στο πρόσωπο ή το χέρι και παρόλο που είναι τραυματικό για το παιδί, συχνά δεν είναι τόσο σοβαρό από ιατρικής άποψης.

Παρόλο που οποιοδήποτε δάγκωμα από σκύλο εξαιρετικά σοβαρό, είναι σημαντικό να διαχωρίσουμε τη φύση του δαγκώματος για να προλάβουμε προβλήματα στο μέλλον. Όταν

ένας κυριαρχικός σκύλος δεν είναι ευχαριστημένος από έναν υφιστάμενο σκύλο, θα χρησιμοποιήσει μια σειρά από κινήσεις του σώματός του για να δώσει στίγμα, για το ότι δεν είναι ευχαριστημένος και ο υφιστάμενος σκύλος καλύτερα να σταματήσει αυτό που κάνει. Αν ο υφιστάμενος σκύλος συνεχίζει και δεν σταματάει, τότε, ο κυρίαρχος σκύλος θα γρυλίσει και ίσως, θα δείξει τα δόντια του. Αν ο υφιστάμενος σκύλος συνεχίζει να αρνείται να υπακούσει, ο κυρίαρχος σκύλος θα γρυλίσει απειλητικά και γρήγορα θα δαγκώσει τον υφιστάμενο σκύλο. Το δάγκωμα δεν έχει σκοπό να πληγώσει τον υφιστάμενο σκύλο όμως, έχει τον σκοπό μιας αυστηρής προειδοποίησης και τιμωρίας. Αυτό είναι πολύ όμοιο με αυτό που συμβαίνει στα παιδιά όταν δαγκώνονται από σκύλο.

Δυστυχώς, τα παιδιά δεν είναι ικανά να ερμηνεύσουν τη γλώσσα του σώματος του σκύλου, ούτε κι ο σκύλος να επικοινωνήσει με κάποιον άλλο τρόπο. Έτσι, σχεδόν όλα τα δαγκώματα από σκυλιά είναι αποτέλεσμα αποτυχίας από τη μεριά των γονιών να αναγνωρίσουν και να προλάβουν τις πιθανές καταστάσεις προβλημάτων. Αυτό, ωστόσο, δεν αφαιρεί τελείως το φταίξιμο από τον σκύλο. Τα σκυλιά είναι ικανά να μάθουν να ελέγχουν τη συμπεριφορά τους και να μη δαγκώνουν και τα μεγαλύτερα σε ηλικία παιδιά μπορούν να μάθουν να «αφήνουν τον σκύλο ήσυχο». Ωστόσο, όταν συμβαίνει ένα δάγκωμα από σκύλο, το φταίξιμο θα πρέπει να εναπόκειται στους ενήλικες για την αποτυχία τους να το προλάβουν και το παιδί και το σκυλί δεν θα πρέπει να τιμωρούνται επειδή ενεργούν σαν παιδιά και σκυλιά.

Αν ένα παιδί δαγκωθεί και το δέρμα κάνει τραύμα και ανοίξει, το τραύμα θα πρέπει να καθαριστεί σχολαστικά και να του παρασχεθεί, αν είναι απαραίτητη, ιατρική φροντίδα. Αν πρόκειται για αδέσποτο σκύλο, τότε θα πρέπει να γίνουν περαιτέρω ενέργειες, εν όψει πιθανών ασθενειών από το σκύλο. Τα ψυχολογικά αποτελέσματα ενός δαγκώματος από σκύλο είναι συχνά πολύ χειρότερα από τα σωματικά. Αν ένα παιδί φοβάται τους σκύλους

μετά από το περιστατικό, πρέπει να αντιμετωπίσουμε και αυτό το πρόβλημα. Η σταδιακή ένταξη του παιδιού πίσω μαζί με τα σκυλιά ενώ το παιδί βρίσκεται σε ασφαλές περιβάλλον (το κρατάμε) είναι μια προσέγγιση. Ωστόσο, ας μην υποτιμάμε την πιθανότητα να αναπτύξει το παιδί μια μακροχρόνια φοβία – ας αναζητήσουμε τη βοήθεια επαγγελματιών αν το παιδί δυσκολεύεται να προσαρμοστεί ξανά στο να είναι μαζί με σκυλιά.⁴³

3.2. ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ

Στα πρόσφατα χρόνια, καθώς η ποιότητα της ζωής βελτιώνεται, το ίδιο συμβαίνει και με τον μέσο όρο ζωής των ανθρώπων. Στις μέρες μας, οι μεγαλύτεροι άνθρωποι είναι σημαντικά πιο ενεργητικοί από ότι σε προηγούμενες γενεές και βρίσκουν ότι υπάρχουν πολλά πράγματα που μπορούν να απολαύσουν κατά τα χρόνια της συνταξιοδότησής τους.

Οι περισσότεροι ηλικιωμένοι άνθρωποι ακόμη ζουν στα σπίτια τους και ένα μεγάλο ποσοστό ζουν μόνοι. Το πιο άμεσο πλεονέκτημα που προσφέρουν τα κατοικίδια σε αυτούς τους ανθρώπους είναι η συντροφιά και αυτό είναι το πιο σημαντικό όταν τόση πολύ ανθρώπινη επαφή γίνεται μέσω των τεχνολογικών μέσων, του τηλεφώνου, του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης, και με συγγενείς που συχνά ζουν πολλά χιλιόμετρα μακριά. Ο πραγματικός βαθμός μοναξιάς σε έναν απασχολημένο κόσμο μπορεί να είναι τεράστιος όμως, αυτός μπορεί να μειωθεί σημαντικά με το να έχεις ένα κατοικίδιο.

Ένας σκύλος μπορεί να κάνει τον ηλικιωμένο να νιώσει πιο ασφαλής μόνος στο σπίτι και οποιοδήποτε κατοικίδιο μπορεί να προλάβει την αρχή πνευματικής σύγχυσης. Στον

⁴³ <http://www.petsyclopedia.com/dogsandkids.xml> [34]

απλούστερο βαθμό, το τάισμα ενός κατοικίδιου μπορεί να υπενθυμίσει στον ιδιοκτήτη να ταΐσει και τον εαυτό του.

Ένα άλλο σωματικό πλεονέκτημα που συχνά παραβλέπεται, είναι ότι οι ηλικιωμένοι μπορεί να κρατάνε τα σπίτια τους ζεστότερα για το καλό των κατοικίδιων τους από ότι θα έκαναν αν έμεναν μόνοι τους, κρατώντας έτσι ζεστούς και τους εαυτούς τους. Ακόμη και ο μικρότερος σε μέγεθος σκύλος χρειάζεται κάποια άσκηση που θα βεβαιώσει ότι ένας μεγάλος άνθρωπος θα βγει έξω από το σπίτι του τουλάχιστον μια φορά την ημέρα, βοηθώντας τους ηλικιωμένους να μένουν ενεργοί και δραστήριοι. Ένα κατοικίδιο μπορεί να ανοίξει έναν ολόκληρο νέο κόσμο για έναν ηλικιωμένο άνθρωπο και μπορεί να τους προσφέρει μια νέα όρεξη για ζωή.

Εμφανώς, οι ηλικιωμένοι θα πρέπει μόνο να αναλαμβάνουν να έχουν το είδος του κατοικίδιου που μπορούν λογικά, να αναμένουν ότι θα φροντίζουν. Για τους περισσότερους από αυτούς, ένας μεγαλόσωμος σκύλος δεν θα ήταν ο κατάλληλος όμως, με ένα μικρότερο ζώο, το στοιχείο της άσκησης είναι ζωτικής σημασίας για τον ιδιοκτήτη. Ακόμη και το τάισμα ενός πουλιού σε κλουβί βοηθάει στην άσκηση των μυών του ώμου και το χάιδεμα μιας γάτας μπορεί να είναι ευεργετικό για τους ανθρώπους που είναι καθλωμένοι σε μια καρέκλα.

Ένα κατοικίδιο μπορεί να βοηθήσει στην ανακούφιση των προβλημάτων αναπηρίας και καταβολής/εξασθένησης λόγω των γηρατειών με το να αποσπά το μυαλό του ατόμου από τα βάσανα και μπορεί επίσης, να προσφέρει μια απόσπαση από την κατάθλιψη και τη θλίψη από την απώλεια κάποιου προσώπου.

Τα πολύ πραγματικά πλεονεκτήματα της ιδιοκτησίας κατοικίδιου στους ηλικιωμένους είναι πολύ πιο ευρέως αναγνωρισμένα σήμερα και υπάρχουν όλο και περισσότερα πλάνα σε όλον τον κόσμο για το συνδυασμό ζώων και ηλικιωμένων για την βελτίωση της ποιότητας

της ζωής τους. Μια πρόσφατη έρευνα στις ΗΠΑ εξέτασε το αποτέλεσμα του να προσφερθούν κονδύλια για κατοικίδια σε ηλικιωμένους ανθρώπους που ζουν μόνοι τους. Αυτό που έδειξε η μελέτη ήταν ότι η χαρά που έδιναν τα πουλιά στους ιδιοκτήτες τους ήταν τόση σαν να ξαναζούσαν τη ζωή τους από την αρχή. Οι συμμετέχοντες γρήγορα έχτισαν ένα πολύ δυνατό δεσμό με τα κατοικίδια τους και η παρουσία των πουλιών έκανε τον ιδιοκτήτη πιο δημοφιλή με τους νεαρούς επισκέπτες. Η έρευνα απέδειξε τελικά, την αξία αυτών των κατοικίδιων για τους ηλικιωμένους με έναν πολύ σημαντικό τρόπο – τα πουλιά αποδείχτηκαν να είναι πολύ πιο ανταμοιφτικοί σύντροφοι από ότι ο μονόλογος με την τηλεόραση. Εν συντομία, τα κατοικίδια έχουν έναν εξαιρετικά μεγάλο ρόλο να παίζουν στην ζωή των περισσότερων ανθρώπων αργότερα...και η βελτίωση της ποιότητας της ζωής που προσφέρουν τα κατοικίδια μπορεί να γίνει εμφανής στη σωματική υγεία και τη σταθερότητα του ιδιοκτήτη καθώς και στη συναισθηματική ικανοποίησή του.⁴⁴

Τα κατοικίδια μπορούν να παίζουν έναν ιδιαίτερο ρόλο στη ζωή των ηλικιωμένων που ζουν σε ιδρύματα (γηροκομεία) και στο σπίτι τους. Για τους ηλικιωμένους που ζουν στο σπίτι με κατοικίδια, υπάρχουν ορισμένα θέματα που θα βοηθήσουν να αναφερθούν.

Όλοι οι «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων, είτε ηλικιωμένοι, άνθρωποι που ζουν μόνοι είτε αυτοί που ζουν με οικογένειες θα πρέπει να έχουν σχέδιο σε περίπτωση απρόοπτου για την φροντίδα των κατοικίδιων τους. Θα πρέπει να έχουν μια κάρτα πάνω στον άνθρωπό τους, στο αυτοκίνητό τους, και στο ψυγείο τους με τα ονόματα των κατοικίδιων τους, τις περιγραφές τους, πού βρίσκονται (συμπεριλαμβανομένων των αγαπημένων μερών-κρυψώνων), οποιαδήποτε φάρμακα παίρνουν, το όνομα του κτηνίατρου σας και με ποιον να επικοινωνήσουν σχετικά με αυτά. Αυτός ο άνθρωπος που θα επικοινωνήσουν, θα πρέπει να

⁴⁴ <http://www.pet-educationresources.co.uk> [35]

γνωρίζει τον κτηνίατρο που παρακολουθεί το ζώο τους (των ηλικιωμένων) και να ξέρει πού φυλάνε τα φάρμακα των κατοικίδιών τους και τα βιβλιάρια υγείας τους.

Πολλοί άνθρωποι έχουν προβλέψει στη διαθήκη τους που καλύπτουν τις οικονομικές ανάγκες και τις ανάγκες φροντίδας των κατοικίδιών τους. Ένας δικηγόρος μπορεί να τους βοηθήσει να εντάξουν ένα τέτοιο έγγραφο. Κάνοντάς το, πρέπει να σκεφτούν τις οικονομικές πλευρές της φροντίδας του κατοικίδιου, ποιος θα ήθελε να πάρει το κατοικίδιό τους – αν έχουν πολλά κατοικίδια, αν υπάρχει κάποιος που να μπορεί να τα φροντίσει όλα και αν έχουν ένα άρρωστο ή ηλικιωμένο ζώο, αν υπάρχουν ιδιαίτερες παροχές που θα ήθελαν να κάνουν.

Επίσης, βοηθάει να έχουν κάποιον διαθέσιμο που να μπορεί να έρθει και να κάνει τις πιο δύσκολες δουλειές αν αυτοί δεν μπορούν, π.χ. να βγάλει βόλτα το σκύλο – οι γείτονες, η οικογένεια, οι φίλοι μπορεί να είναι πρόθυμοι να βοηθήσουν.

Επίσης, είναι πολύ σημαντικό να συνεχίσει η κοινωνικοποίηση του κατοικίδιού τους. Το ζώακι τους θα πρέπει να νιώθει άνετα όταν βρίσκεται ανάμεσα σε άλλους ανθρώπους και να αφήνει άλλους να μπαίνουν μέσα στο σπίτι αν παραστεί ανάγκη.⁴⁵

3.2.1. ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΠΟΝΟΥ ΠΟΥ ΝΙΩΘΟΥΝ ΟΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ ΠΟΥ ΑΠΟΧΩΡΙΖΟΝΤΑΙ ΤΑ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΤΟΥΣ ΟΤΑΝ ΜΠΑΙΝΟΥΝ ΣΕ ΟΙΚΟΥΣ ΕΥΓΗΡΙΑΣ

Από το Πανεπιστήμιο του Warwick, οι ερευνητές στον τομέα της ψυχολογίας, Δρ June McNicholas & Δρ Glyn Collis έχουν δημοσιεύσει μια μελέτη για το ρόλο των κατοικίδιων στη ζωή των ηλικιωμένων ανθρώπων που δείχνει ότι τα κατοικίδια τους

⁴⁵ <http://www.peteducation.com> [36]

ωφελούν με τη συντροφιά, τα αυξημένα επίπεδα δραστηριότητας και τις καλύτερες διαπροσωπικές σχέσεις όπου τα κατοικίδια ενεργούν ως κοινωνικοί καταλύτες. Επίσης, ανακάλυψαν ότι τα κατοικίδια βοηθούν τους ηλικιωμένους να διατηρούν τις ρουτίνες ατομικής φροντίδας τους, π.χ. να τρώνε σε τακτές ώρες, να διατηρούν σωστές θερμοκρασίες στο χώρο τους και έναν επιπλέον λόγο για να πηγαίνουν για ψώνια.

Οι ερευνητές επίσης, ανακάλυψαν ότι τα κατοικίδια μπορούν να προσφέρουν αξιόλογη υποστήριξη κατά τα πρώτα στάδια του πένθους από την απώλεια κάποιου προσώπου μέσω της σταθερότητας της καθημερινής ρουτίνας, προσφέροντας μια παρηγορητική παρουσία σε μια περίοδο που οι άνθρωποι νιώθουν πολύ έντονη τη μοναξιά και ως μια «αποθήκη» αναμνήσεων του αποθανόντος συζύγου. Τα κατοικίδια επίσης, μπορούν να αποτελέσουν ένα έμπιστο πλάσμα για την εξωτερίκευση των οδυνηρών συναισθημάτων σε στιγμές που δεν είναι εύκολο να τις μοιραστούν με ανθρώπους. Δυστυχώς, τα γηρατειά αυξάνουν επίσης, τις πιθανότητες γεγονότων που οδηγούν στην απώλεια του κατοικίδιου. Ιδιαίτερα, προβλήματα υγείας μπορούν να οδηγήσουν τους ηλικιωμένους σε νοσοκομεία ή σε γηροκομεία. Πολλά ιδρύματα δε δέχονται κατοικίδια ούτε έχουν κατοικίδια και οι ερευνητές βρήκαν διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι άνθρωποι που χωρίζουν από τα κατοικίδιά τους όταν μπαίνουν σε κάποιο γηροκομείο.

- Οι τρόφιμοι που είχαν κατοικίδια αμέσως προτού μουν στο γηροκομείο, έδειξαν σημαντικά περισσότερα αρνητικά συναισθήματα για τη μετακόμιση, ήταν λιγότερο πιθανό να θεωρήσουν το ίδρυμα ως «σπίτι» και τους πήρε περισσότερο χρόνο να προσαρμοστούν στη ρουτίνα μέσα στο γηροκομείο και να «νιώσουν ότι τακτοποιήθηκαν».

- Οι πρώην «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων χρειάστηκαν περισσότερο χρόνο να κάνουν φίλους και ήταν πολύ πιο πιθανό να αποφύγουν τη συμμετοχή σε κοινωνικές δραστηριότητες.

- Οι πρώην «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων ανέφεραν μεγαλύτερη δυσκολία να κοιμηθούν όταν μπήκαν στο γηροκομείο, χρειάστηκαν περισσότερο χρόνο να μπορέσουν να θέσουν τακτικές ώρες ύπνου και ήταν πιθανότερο να χρειασθούν υπνωτικά χάπια κατά την περίοδο της προσαρμογής τους.

- Ήταν απρόθυμοι να εμπιστευτούν στο προσωπικό τους λόγους που δεν ήταν ευτυχισμένοι, πιστεύοντας ότι τα συναισθήματά τους θα εκχυδαίζονταν ή απλά δεν θα γίνονταν κατανοητά. Κάθε «ιδιοκτήτης» κατοικίδιου είχε πιστέψει ότι η σχέση του ήταν τόσο ιδιαίτερη που ήταν υπεράνω κατανόησης από τους άλλους, να καταλάβουν την αίσθηση απώλειας που ένιωθε.

Το να έχει ένα κατοικίδιο μπορεί να είναι ένα από τα ελάχιστα πράγματα που μπορεί να κάνει ένας τρόφιμος για τον εαυτό του και διατηρεί δεσμούς με το προηγούμενο τρόπο ζωής του. Εμφανώς, υπάρχουν πολλοί πιθανοί τρόφιμοι που επιθυμούν να κρατήσουν τα κατοικίδιά τους αν πάνε σε γηροκομείο. Τα γηροκομεία που επιτρέπουν κατοικίδια (σε χώρες του εξωτερικού, εννοείται), έχουν μεγάλη λίστα αναμονής. Το να υπάρχει μια γάτα του γηροκομείου ή να δέχονται επισκέψεις ζώων θεραπείας, δεν αντικαθιστά με κανέναν τρόπο τη μοναδική σχέση ενός ηλικιωμένου με το κατοικίδιό του.⁴⁶

3.2.2. ΘΛΙΨΗ ΚΑΙ ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΝΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΟΥ

Η θλίψη για την απώλεια ενός κατοικίδιου είναι μια φυσιολογική αντίδραση και μια πολύ προσωπική. Για μερικούς ανθρώπους, το να θρηνήσουν για ένα ζώο που πέθανε μπορεί να είναι μια πολύ δυσκολότερη διαδικασία από το θρήνο για τον θάνατο ενός αγαπημένου ανθρώπου. Ένας λόγος είναι ότι το δίκτυο υποστήριξης, ανθρώπων που κατανοούν και

⁴⁶ <http://www.warwick.ac.uk> [49]

ενδιαφέρονται, μπορεί να είναι μικρότερο. Αν ένας άνθρωπος έχει χάσει έναν αγαπημένο του άνθρωπο, οι φίλοι, η οικογένεια, οι συνάδελφοι, κλπ. όλοι θα δείξουν κατανόηση. Μπορεί να στείλουν λουλούδια, να φέρνουν φαγητό και να του κάνουν συντροφιά. Αυτό όμως, συχνά δεν συμβαίνει και όταν πεθάνει ένα κατοικίδιο. Μια κηδεία ή ένα μνημόσυνο για το νεκρό άνθρωπο θα φέρει τους ανθρώπους μαζί για να προσφέρουν αμοιβαία υποστήριξη και μια αίσθηση «καταφυγίου». Και πάλι, στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτό δεν συμβαίνει με το θάνατο ενός κατοικίδιου. Οδυνηρά σχόλια του τύπου «Μην στενοχωριέσαι τόσο πολύ», «Ήταν μόνο μια γάτα», και «Μπορείς να πάρεις ένα άλλο ζώο», μπορούν να συμβάλλουν στη θλίψη και την αίσθηση απομόνωσης και μοναξιάς.

Για πολλούς ηλικιωμένους, το κατοικίδιό τους είναι η μοναδική συντροφιά τους, ο μόνος λόγος που έχουν για να ζουν. Πολλοί ηλικιωμένοι δεν έχουν έντονη υποστήριξη και ζουν μόνοι, μακριά από την οικογένεια. Βρίσκονται σε μια περίοδο της ζωής τους όπου βιώνουν τους θανάτους φίλων της ίδιας ηλικίας. Το κατοικίδιό τους μπορεί να γίνει η μοναδική συγκέντρωση της προσοχής και της τρυφερότητάς τους. Ολόκληρη η ημερήσια ρουτίνα τους μπορεί να περιστρέφεται γύρω από το ζώο τους.

Για μερικούς ηλικιωμένους, το κατοικίδιό τους μπορεί να είναι ο τελευταίος κρίκος με το παρελθόν και η απώλειά του μπορεί να προκαλέσει θρήνο και για προηγούμενες απώλειες. Το κατοικίδιό τους μπορεί, επίσης, να είναι πηγή ασφάλειας, να γαβγίζει στους ξένους ή να τους συνοδεύει στις βόλτες τους.

Οι ηλικιωμένοι μπορεί να βιώσουν περισσότερους ενοχές όταν πεθάνει το κατοικίδιό τους. Αν έχουν συγκεκριμένο εισόδημα και ελάχιστες πηγές εσόδων, το να μη μπορούν να πληρώσουν για ακριβές θεραπείες μπορεί να προσθέσει ένα αίσθημα αποτυχίας στον βαθύ θρήνο για το χαμό ενός ζώου. Επίσης, μπορεί να έπρεπε να αναβάλουν επισκέψεις στον

κτηνίατρο εξαιτίας μεταφορικών ή χρηματικών κωλυμάτων και κατηγορούν τον εαυτό τους που δεν πήγαν το κατοικίδιό τους για εξέταση νωρίτερα.

Παρόλο που οι νεαρότεροι άνθρωποι είναι συχνά σε θέση να πάρουν ένα καινούριο κατοικίδιο, οι ηλικιωμένοι μπορεί να μην είναι σε θέση να το κάνουν. Οι περιορισμοί στέγασης, τα οικονομικά, προβλήματα μεταφοράς, και η ίδια τους η υγεία και το διάστημα ζωής που τους απομένει να ζήσουν μπορεί να συμβάλλουν στην απόφασή τους ότι δεν μπορούν να πάρουν ένα καινούριο κατοικίδιο. Ιδιαίτερα αν είχαν κατοικίδιο για το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους, αυτή μπορεί να είναι μια εξαιρετικά τραυματική περίοδος.

Πάντα πρέπει να είμαστε ειλικρινής σχετικά με το θάνατο ενός κατοικίδιου. Δεν χρειάζεται να συζητήσουμε όλες τις λεπτομέρειες, όμως το παιδί πρέπει να καταλάβει τι συμβαίνει. Το παιδί θα μάθει την αλήθεια τελικά και μπορεί να εμπιστεύεται λιγότερο τους γονείς, ή να νιώσει προδομένο αν δεν του πούμε την αλήθεια. Το παιδί θα πρέπει να μπορεί να συμμετέχει στις διαδικασίες και προετοιμασίες. Αν το ζώο πρόκειται να ταφεί, το παιδί θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να επιλέξει αν θα είναι παρόν. Η ταφή του κατοικίδιου χωρίς να το ξέρει το παιδί μπορεί ξανά, να κάνει ολόκληρη τη διαδικασία του θρήνου δυσκολότερη για το παιδί, και να το κάνει να μην τους εμπιστεύεται τόσο, σε μια στιγμή που πραγματικά τους χρειάζεται.

Αν είναι δυνατό, να προετοιμάσουμε προκαταβολικά το παιδί σχετικά με τον θάνατο. Τα ενθύμια μπορούν να είναι πολύ σημαντικά για τα παιδιά και ίσως να θέλουν κάποιες φωτογραφίες αυτών και του κατοικίδιου.

Πολλοί παράγοντες μπορούν να συμβάλλουν στο πώς θα νιώσει ένα παιδί όταν πεθάνει το κατοικίδιό του. Η ηλικία του παιδιού και η ωριμότητα είναι σημαντικοί παράγοντες. Όπως και με τους μεγαλύτερους ανθρώπους, η σχέση που είχε το παιδί με το κατοικίδιο, οι συνθήκες θανάτου του κατοικίδιου και άλλα γεγονότα ή απώλειες που έχει

βιώσει το παιδί θα επηρεάσουν τη διαδικασία θρήνου. Η ικανότητα των γονιών και άλλων να προσφέρουν υποστήριξη, επίσης θα παίζει ένα σημαντικό ρόλο στο να βοηθήσουν το παιδί να ξεπεράσει τη θλίψη και το θρήνο.⁴⁷

3.3. ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ, ΑΛΗΘΙΝΑ ΚΑΙ ΡΟΜΠΟΤΙΚΑ

Οι μελέτες με παιδιά και ρομποτικά κατοικίδια έχουν σχεδιαστεί για την καλύτερη κατανόηση της παιδικής ανάπτυξης και δεν υπάρχει καμία προσδοκία ότι τα ρομπότ θα αντικαταστήσουν το κατοικίδιο της οικογένειας. Αυτό πιθανώς, δεν θα συμβεί ποτέ.

Ωστόσο, ίσως να υπάρχουν περιπτώσεις όπου τα ρομποτικά κατοικίδια να μπορούν να προσφέρουν τουλάχιστον κάποια από τα οφέλη των αληθινών κατοικίδιων – με τους ίδιους τρόπους που τα αληθινά κατοικίδια προσφέρουν κάποια από τα οφέλη της ανθρώπινης επαφής. Τα οφέλη τόσο των ρομποτικών όσο και των αληθινών κατοικίδιων είναι ιδιαίτερα σημαντικά όταν οι άνθρωποι σύντροφοι είναι λιγότεροι.

Σύμφωνα με προβλέψεις, ο ηλικιωμένος πληθυσμός των Η.Π.Α. θα είναι περισσότερο από διπλάσιος μέχρι το 2050. Η κοινωνία των Η.Π.Α. πρέπει να βρει τρόπους να προσφέρει σωματική και συναισθηματική φροντίδα στον αυξανόμενο ηλικιωμένο πληθυσμό.

Ένα μέρος της απάντησης μπορεί να βρίσκεται στην τομή των ρομποτικών και του δεσμού ανθρώπου-ζώου. Εκατοντάδες κλινικές αναφορές δείχνουν ότι όταν τα ζώα μπαίνουν στη ζωή ηλικιωμένων ασθενών που πάσχουν είτε από Αλτσχάϊμερ ή αρτηριοσκλήρωση, οι ασθενείς χαμογελούν και γελάνε περισσότερο, είναι λιγότερο εχθρικοί προς τους νοσοκόμους

⁴⁷ <http://www.peteducation.com> [37]

τους και είναι πιο κοινωνικά επικοινωνιακοί. Άλλες μελέτες έχουν δείξει ότι σε ένα θεραπευτήριο ή κέντρο φροντίδας, το χάδι, η ομιλία σε ένα κατοικίδιο και το να το βγάζουν βόλτα, μπορεί να βοηθήσει ως καταλύτης για επικοινωνία μεταξύ των τροφίμων που είναι απομονωμένοι και προσφέρει ευκαιρίες για σωματική και ψυχαγωγική θεραπεία. Είναι πλέον, ευρέως αποδεκτό ότι η σωματική υγεία και η συναισθηματική ευεξία των ηλικιωμένων εντείνονται από την επαφή με τα ζώα.

Παρόλα αυτά, πολλοί ηλικιωμένοι ζουν σε μέρη όπου είτε απαγορεύονται τα κατοικίδια ή δεν είναι πρόσφορα για ζώα εξαιτίας της διάταξης των κτιρίων. Επιπλέον, κάποιες σωματικές καταστάσεις, π.χ. Αλτσχάϊμερ, μπορεί να κάνει την «ιδιοκτησία» ζώων δύσκολη για το άτομο και ανασφαλή για το ζώο. Έτσι, είναι πιθανό ένα ρομποτικό κατοικίδιο να μπορεί να προσφέρει στους ηλικιωμένους κάποια από τα σωματικά, γνωστικά και συναισθηματικά οφέλη των αληθινών κατοικίδιων. Επιπλέον, αντίθετα από τα αληθινά σκυλιά, τα ρομποτικά κατοικίδια δεν νιώθουν τον πόνο της αμέλειας ή της φτώχης μεταχείρισης. Τα μελλοντικά ρομποτικά κατοικίδια θα έχουν αισθητήρες για να μπορεί να γίνει καλύτερα η παρακολούθηση των πιο ηλικιωμένων. Ως εκ τούτου, το ρομποτικό σκυλί θα μπορούσε κάποια μέρα να θεωρείται ως ένα σύστημα συγκέντρωσης στοιχείων και πληροφοριών για την υγεία και τη μετάδοσή τους, καθώς και ένας «σύντροφος».

Για την αξιολόγηση της πιθανότητας χρήσης ρομποτικών κατοικίδιων με μεγαλύτερους σε ηλικία ενήλικες, το Κέντρο για τον Δεσμό μεταξύ Ανθρώπου και Κατοικίδιου έχει αρχίσει μια μελέτη που ταιριάζει ένα ρομποτικό σκυλί AIBO της SONY με έναν μεγαλύτερο σε ηλικία ενήλικα που μένει μόνος. Ο άνθρωπος ζει με τον AIBO, κρατά ημερολόγιο με δραστηριότητες, το οποίο περιλαμβάνει χρόνο με άλλους ανθρώπους και σημαντικές ημερήσιες δραστηριότητες. Ποιος ξέρει, ίσως σε αυτό το ειδικό περιβάλλον, το ρομποτικό σκυλί να μπορεί να προσφέρει κάποια από τα πλεονεκτήματα ενός αληθινού

κατοικίδιου. Αυτή η μελέτη θα δείξει επίσης, για άλλη μια φορά, το πόσο σημαντικά είναι τα ζώα για όλους μας.

Μελέτες έχουν γίνει βέβαια, και με τα παιδιά όχι μόνο με ηλικιωμένους, μιας και η συναναστροφή με ζώα έχει αποδειχτεί ότι αυξάνει τη σωματική γεία των παιδιών, την κοινωνική τους ικανότητα και τις ευκαιρίες μάθησης (Beck & Katcher, 1996 – Kahn, 1999 – Melson, 2001 – Myers, 1998). Παράλληλα, όπως είδαμε, έχει υπάρξει μια τάση για κατασκευή τεχνικών υποκατάστατων των κατοικίδιων, όπως ο Φέρμι και ο AIBO. Καθώς αυτή η τεχνολογία γίνεται όλο και πιο εκλεπτυσμένη και διάχυτη, ο αντίκτυπός της στις ζωές των παιδιών θα αυξηθεί.

Όμως, πώς ακριβώς, έχουν επιπτώσεις τα ρομποτικά κατοικίδια στην γνωστική, κοινωνική και ηθική ανάπτυξη των παιδιών; Σε αυτή τη μελέτη, ερευνάται αυτό το ερώτημα.

Η μελέτη βασίζεται σε μερικές από τις μελέτες συναναστροφής μεταξύ παιδιών και αληθινών κατοικίδιων, πολλές από τις οποίες ξεκίνησαν ως πρωτοπόροι ο Alan Beck και οι συνεργάτες του (Κέντρο για τον Δεσμό μεταξύ Ανθρώπου και Ζώου – Center for the Human-Animal Bond), 72 παιδιά από 3 ομάδες ηλικιών (7-8 ετών, 10-11 ετών και 13-14 ετών) έρχονται σε επαφή σε ξεχωριστές συνεδρίες με ένα αληθινό κατοικίδιο και ένα ρομποτικό σκύλο (τον AIBO της SONY, ίσως το πιο εξελιγμένο ρομποτικό κατοικίδιο στην αγορά σήμερα). Οι συνεδρίες βιντεοσκοπήθηκαν. Βασιζόμενοι σε ερωτήσεις που αναφέρονται σε μια μελέτη των Kahn, Friedman, με παιδιά προσχολικής ηλικίας, έκαναν ερωτήσεις που αναφέρονταν σε 4 κύριους τομείς. Τις απόψεις των παιδιών για τη σωματική υπόσταση (π.χ. Ο AIBO έχει στομάχι; Έχει ο AIBO μυαλό;). Τις απόψεις των παιδιών για τη νοητική κατάσταση και την κατάσταση αντιδράσεων (π.χ. Γιατί ο AIBO κλώτσησε τη μπάλα; Μπορεί ο AIBO να νιώσει φοβισμένος; Γιατί; Τι είδους πράγματα θα μπορούσαν να κάνουν τον AIBO να νιώσει φοβισμένος;). Τις απόψεις των παιδιών σχετικά με την κοινωνική

συντροφιά (π.χ. Μπορεί ο AIBO να είναι φίλος σου; Τη νύχτα όταν πέφτεις για ύπνο, θα ήθελες ο AIBO να έρχεται να κοιμηθεί αγκαλιά μαζί σου;). Και τις ηθικές απόψεις των παιδιών (π.χ. Ας πούμε ότι ο AIBO κάνει κάτι κακό, όπως να πετάξει κάτω ένα ποτήρι με νερό. Θα πρέπει να κατηγορηθεί ο AIBO; Μπορούμε να τον τιμωρήσουμε; Είναι εντάξει να χτυπήσουμε τον AIBO;). Επιπλέον, συνέχισαν με πολλές ερωτήσεις που εξετάζουν τις απόψεις των παιδιών (1) για τα οφέλη και τα μειονεκτήματα του να μεγαλώνουν με τέτοιου είδους τεχνολογικά τεχνουργήματα, (2) για το τι μπορεί να είναι ιδιαίτερο σχετικά με τους αληθινούς σκύλους, άσχετα από το πόσο εκλεπτυσμένη εξελίσσεται η τεχνολογία και (3) για τον σχεδιασμό χαρακτηριστικών που θα πρέπει να έχουν τα μελλοντικά ρομποτικά σκυλιά και γιατί.⁴⁸

⁴⁸ <http://www.ischool.washington.edu> [18]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (Pet Therapy)

4.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Οι αρχαιότερες γνωστές ζωγραφικές απεικονίζουν ζώα. Σχεδιασμένα στον τοίχο του σπηλαιίου Chauvet κοντά στο Vallon-Pont d'Arc στην περιοχή Ardeche της Γαλλίας, μεταξύ 30.340 και 32.410 χρόνια πριν, περισσότερες από 300 εικόνες ζώων αποτελούν σιωπηλή μαρτυρία όχι μόνο για τα καλλιτεχνικά ένστικτα του ανθρώπου αλλά και για τη δύναμη και το συμβολισμό που είχαν και έχουν τα ζώα για το είδος μας επί χιλιάδες γενεές.

Η «ανακάλυψη» της θεραπευτικής αξίας των ζώων συντροφιάς έχει χαθεί στην ιστορία – ίσως ένα Παλαιολιθικό κουτάβι να βοήθησε έναν άντρα των σπηλαίων στο κυνήγι και στην επιβίωση, και η συμβιωτική σχέση γεννήθηκε. Με το πέρασμα των αιώνων, μια ποικιλία ζώων έχει εξημερωθεί από τον άνθρωπο για πολλές εργασίες, καθώς και για τη συντροφιά ή την ψυχολογική συμβίωση. Αυτό το φαινόμενο συμβαίνει διεθνώς σε όλους τους λαούς. Ο Stephen Budiansky έγραψε ότι η εξημέρωση είναι μια εξελικτική διασκευή που έχει βοηθήσει συγκεκριμένα είδη να επιβιώσουν και να ανθίσουν.

Η πρώτη συστηματική χρήση των ζώων για να ωφελήσουν τους ανθρώπους, λέγεται ότι έγινε τον 9^ο αιώνα στο Gheel, στο Βέλγιο, όπου, παρόλο που τα ζώα δεν ήταν ένα κύριο μέρος του προγράμματος, περιλαμβάνονταν σε μια «therapie naturelle» (φυσική θεραπεία) όπου οι πολίτες παρείχαν οικογενειακή φροντίδα στους ανάπηρους. Το επόμενο καταγραμμένο περιστατικό συνέβη στη δεκαετία του 1790 στο York Retreat στην Αγγλία, ένα πειραματικό ίδρυμα Κουακέρων για τους συναισθηματικά διαταραγμένους. Στο York,

δίνονταν κουνέλια και πουλερικά στους ασθενείς που ίσως μάθαιναν τον αυτοέλεγχο μέσω της φροντίδας εξαρτώμενων ζώων.

Στη Βικτωριανή εποχή, τα κατοικίδια έγιναν αυξανόμενα κοινά στα πνευματικά ιδρύματα στην Αγγλία και αλλού, ίσως για να αντιμετωπίσουν περιγραφές απεχθών καταστάσεων σε άσυλα τρελών και σε φυλακές. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1830, οι British Charity Commissioners (Επίτροποι Βρετανικών Αγαθοεργιών) πρότειναν τα άσυλα «να έχουν λαγούς, πρόβατα, μια μαϊμού ή κάποιο άλλο οικιακό ή κοινωνικό ζώο» για να δημιουργήσουν μια πιο ευχάριστη και λιγότερο ποινική/ καταδικαστική ατμόσφαιρα. Το 1860, η Florence Nightingale παρατήρησε ότι ένα μικρό κατοικίδιο «είναι συχνά μια εξαιρετική συντροφιά για τους αρρώστους, και ιδιαίτερα για όσους πάσχουν από χρόνιες ασθένειες».

Το 1867, το Bethel, ένα «ίδρυμα χωρίς τοίχους», ιδρύθηκε στο Bielefeld, της Γερμανίας, όπου τα ζώα αποτελούσαν αναπόσπαστο μέρος του καθεστώτος. Η πρώτη καταγεγραμμένη χρήση ζώων σε θεραπεία στην Αμερική συνέβη το 1942 στο Αναρρωτήριο της Στρατιωτικής Αεροπορίας (the Army Air Corps Convalescent Hospital) στο Pawling, στη Νέα Υόρκη, όπου στρατιωτικοί που ανάρρωναν από τραύματα ή εγχειρήσεις, δούλευαν με άγρια ζώα και ζώα φάρμας ως μέρος του καθεστώτος γαλήνιας δραστηριότητας αντί συνεχούς φαρμακευτικής θεραπείας.

Το πρώτο καταγεγραμμένο επιστημονικό άρθρο σε περιοδικό της μοντέρνας εποχής χρονολογείται το 1944, όταν ο James H.S. Bossard περιέγραψε τον σημαντικό ρόλο που τα κατοικίδια ζώα παίζουν «στην οικογενειακή ζωή και στην πνευματική υγεία των μελών της, με ιδιαίτερη αναφορά στα παιδιά της οικογένειας». Ο Bossard περιέγραψε τα κατοικίδια ως πηγές ανιδιοτελούς αγάπης, διεξόδους για τους ανθρώπους να εκφράσουν την αγάπη, ευκαιρίες για τους ανθρώπους να ασκηθούν, κοινωνική λάμψη, συντρόφους και «δασκάλους»

για να βοηθήσουν τα παιδιά να μάθουν σχετικά με την εκπαίδευση του αλέτας, το σεξ και την υπευθυνότητα. Το άρθρο συγκέντρωσε περισσότερα γράμματα αναγνωστών από οποιοδήποτε άλλο γραπτό του ίδιου (1.033 γράμματα, σε σύγκριση με το προηγούμενο μέγιστο νούμερο που ήταν 25), γεγονός που παρακίνησε τον Bossard να γράψει το 1950 ότι αυτό το ξεχείλισμα ανταποκρίσεων του επιβεβαίωσε ότι «η αγάπη των ζώων από τους ανθρώπους είναι ένα από τα κύρια πράγματα στην ύπαρξη και των δυο. Τα ζώα του σπιτικού αποτελούν ενιαίο και αναπόσπαστο τμήμα της οικογενειακής ζωής – πρέπει να θεωρούνται ως ένα βασικό όργανο για την πνευματική υγεία».

Οι περισσότεροι άνθρωποι χρονολογούν τη σημερινή εποχή των AAT/AAA στο 1962, όταν ο Boris Levinson, ένας Νεουορκέζος ψυχοθεραπευτής, περιέγραψε το πώς ο σκύλος του, ο Jingles, τον βοήθησε να αποκτήσει εμπιστοσύνη και επικοινωνία με τα παιδιά που είχε ασθενείς. Η ιδέα άρχισε να αποκτά υποστήριξη τη δεκαετία του 1970. Στο Ann Arbor, στο Μίτσιγκαν, το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Παίδων υιοθέτησε ένα σκύλο που έμενε μέσα στο ίδρυμα, τον “Skeezer” που πέρασε 7 χρόνια στους θαλάμους «αποδεικνύοντας ότι με την κατάλληλη εκπαίδευση ένας σκύλος μπορεί να βοηθήσει στο άνοιγμα μονοπατιών μέσα στο μυαλό και τις καρδιές των διαταραγμένων παιδιών». Ο Skeezer «πήρε σύνταξη» από τα καθήκοντά του αργότερα και έγινε το θέμα για ένα βιβλίο και μια τηλεοπτική ταινία. Το 1973, η Ανθρωπιστική Κοινότητα (the Humane Society) της περιοχής Pikes Peak ξεκίνησε ένα πρόγραμμα «Κινητών Κατοικίδιων» (Petmobile) για να φέρνει τα ζώα που έκαναν επισκέψεις στα θεραπευτήρια και νοσοκομεία και άλλα ιδρύματα, για τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες.

Δεν υπήρχε καμία συστηματική μελέτη που να συσχετίζει την χρήση των ζώων στη θεραπεία μέχρι το 1970 όταν η Ethel Wolff, μια ψυχολόγος από τη Philadelphia, ετοίμασε το «Μια Έρευνα για τη Χρήση των Ζώων στην Ψυχοθεραπεία στις ΗΠΑ», για την Αμερικάνικη

Ανθρωπιστική Ένωση (the American Humane Association). Ανέφερε ότι 48% των ιδρυμάτων που έκανε την έρευνα χρησιμοποιούσαν ζώα – τα στοιχεία της έρευνας περιλάμβαναν αναφορές για κινδύνους, κακομεταχείριση και προβλήματα με την φροντίδα κατά τις διακοπές των ζώων που ανήκαν στα ιδρύματα. Ο Levinson έκανε έρευνα σε 435 ψυχοθεραπευτές στην πολιτεία της Νέας Υόρκης: ανακάλυψε ότι το 1/3 είχε χρησιμοποιήσει ζώα σε θεραπευτικές διαδικασίες, όπου οι σκύλοι και οι γάτες είχαν χρησιμοποιηθεί περισσότερο.

Η έννοια των σκύλων οδηγών για τους τυφλούς εξαπλώθηκε από την Ανθρωπιστική Οργάνωση για τα Ζώα στη Μινεάπολη για να εκπαιδεύσει «ακούοντα σκυλιά» να βοηθάνε όσους είχαν προβλήματα φθίνουσας ακοής. Ανήμπορη να αντεπεξέλθει σε μια εθνική ζήτηση για αυτό τον νεωτερισμό, η οργάνωση μετέθεσε το πρόγραμμα στην Αμερικάνικη Ανθρωπιστική Ένωση (the American Humane Association) το 1976. το 1989 την εθνική διαχείριση του προγράμματος αυτού ανέλαβε η Delta Society που σύντομα ανέπτυξε το πρόγραμμα «Τετράποδοι Σύντροφοι» (Pet Partners) και τα εκπαιδευτικά πρότυπα και τις πολιτικές για την πιστοποίηση ζώων βοήθειας και ομάδες AAT/AAA κατά τόπους. Εν τω μεταξύ, προγράμματα θεραπευτικής ιππασίας άρχισαν να πληθαίνουν υπό την αιγίδα της Ένωσης της Βορείου Αμερικής Θεραπείας για τους Ανάπηρους (the North American Riding for the Handicapped Association – NARHA).

Σήμερα, ο τομέας συνεχίζει να μεγαλώνει, παρόλο που οι επαγγελματικές ευκαιρίες είναι ακόμη εξαιρετικά περιορισμένες. Πρόσφατες περιοχές ενδιαφέροντος περιλαμβάνουν: νομοθεσία για να δοθούν σε όλα τα ζώα βοήθειας δικαιώματα πρόσβασης και φιλοξενίας και για τον καθορισμό αυτών των ζώων υπό την Πράξη των Αμερικανών με Αναπηρίες (ADA – the Americans with Disabilities Act), να επιτρέπεται στα κατοικίδια να ζουν, υπό έλεγχο, σε χώρους όπου ζουν και υποστηρίζονται από το κράτος οι γέροι και/ή ανάπηροι, επέκταση

προγραμμάτων AAT/AAA σε νοσοκομεία, υπηρεσίες υποστήριξης με ζώα ασθενών με AIDS/HIV, επαγγελματικά προγράμματα σε φυλακές, μεθοδολογικές προσεγγίσεις για την καλύτερη αξιολόγηση των προγραμμάτων AAT/AAA, και μια ευρεία γκάμα εφαρμογών σε τομείς που αφορούν την ανθρώπινη υγεία, από τη χρήση σκύλων για να εμπνέουν παιδιά να διαβάζουν μέχρι τα ζώα να παρηγορούν τα θύματα και όσους εργάζονται σε καταστροφές (π.χ. διασωστικές ομάδες σε σεισμούς, τσουνάμι, τυφώνες, κλπ) μέχρι της εκπαίδευσης ζώων που προειδοποιούν τους επιληπτικούς για επερχόμενες επιληπτικές κρίσεις.⁴⁹

4.2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (Pet Therapy)

Γεννήθηκε επίσημα στις Ηνωμένες Πολιτείες και βασίζεται στα οφέλη που προσφέρει η συντροφιά ενός ζώου στον άνθρωπο. Τώρα πια, η θεραπευτική αξία των ζώων έχει αρχίσει να αναγνωρίζεται σιγά-σιγά και από τις χώρες της Ευρώπης. Ήδη σε πολλά νοσοκομεία, ψυχιατρικές κλινικές, σχολεία αλλά και φυλακές, συχνάζουν σκύλοι, γάτες, κουνέλια, ακόμη και παπαγάλοι, οι οποίοι συνοδεύονται από αχώριστους θεραπευτές «pet partners» τους, όπως αποκαλούνται οι ειδικοί της θεραπείας αυτής (Pet Therapy).

Η θεραπεία φέρνει αποτελέσματα μόνο μέσα από μια σειρά επισκέψεων σε ειδικά κέντρα όπου φιλοξενούνται τα ζώα-γιατροί και όπου οι εκπαιδευτές τους, μαζί με ειδικούς κτηνιάτρους, ζωο-ανθρωπολόγους, ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς, αξιολογούν τα

⁴⁹ Phil Arkow Animal assisted Therapy and Activities 9^η Έκδοση, USA 2004, Σελ.13-14.

χαρακτηριστικά του κάθε ασθενή και αποφασίζουν ποιο ζώο είναι κατάλληλο για την περίπτωση του.⁵⁰

«Η θεραπεία με τα ζώα» (Pet Therapy), ή με μεγαλύτερη ακρίβεια, η θεραπεία με τη βοήθεια των ζώων (ΘΒΖ), - δηλ. η χρήση των ζώων συντροφιάς στη βοήθεια ανθρώπων με ειδικές ανάγκες- είναι μια έννοια πολλών ετών. Τα κατοικίδια αποτελούν τον κοινό παρονομαστή στα Αμερικάνικα νοικοκυριά, περισσότερες Αμερικάνικες οικογένειες έχουν κατοικίδια παρά παιδιά. Οι Αμερικάνοι ξοδεύουν περισσότερα χρήματα στο φαγητό για κατοικίδια παρά στο φαγητό για μωρά. Τα κατοικίδια αποτελούν δυναμικά παραδείγματα ψυχολογικής συμβίωσης: τα κατοικίδια χρειάζονται τους ανθρώπους να τα νοιάζονται και να τα φροντίζουν και κάποιοι άνθρωποι αγαπάνε να φροντίζουν τα κατοικίδια. Γιατροί, κτηνίατροι, επαγγελματίες στον τομέα υγείας και άλλοι σε πολλούς διαφορετικούς τομείς καλοδέχονται αυτό το μοναδικό δεσμό κατοικίδιου-ανθρώπου για τη δυνητική θεραπευτική αξία του.

Για παράδειγμα, σχεδόν οι μισοί ψυχίατροι, ψυχολόγοι και οικογενειακοί γιατροί (παθολόγοι) που απάντησαν σε μια έρευνα που διεξήγαγε η εταιρία τροφών για κατοικίδια Kal Kan, δήλωσαν ότι έχουν προτείνει ως «φάρμακο» τα κατοικίδια για τους ασθενείς τους για την καταπολέμηση της μοναξιάς, της κατάθλιψης και άλλων συναισθηματικών προβλημάτων, όπως το στρες και η αδράνεια. Σε μια τυχαία δειγματοληψία, το 57% των ψυχιάτρων, το 48% των ψυχολόγων και το 40% των οικογενειακών γιατρών, δήλωσαν ότι σύστησαν ζώα για συντροφιά, για να προσφέρουν ανιδιοτελή και άνευ όρων τρυφερότητα και ζεστασιά, για να προσφέρουν ένα στόχο συγκέντρωσης ή προοπτική, διασκέδαση και μια αίσθηση να νιώθουν ότι κάποιος τους έχει ανάγκη.

⁵⁰ Πατεράκη Ειρήνη 'Pet therapy :τα κατοικίδια οι καλύτεροι. ..γιατροί του ανθρώπου', Υγεία και Ευεξία, Τεύχος 13, Σελ56.

Γιατί γίνεται αυτό; Πολλοί άνθρωποι έχουν ευχάριστες αναμνήσεις από κατοικίδια ή ζώα φάρμας. Το να μεγαλώνουν με έναν χνουδωτό, τρυφερό φίλο είναι ένα ικανοποιητικό μέρος της παιδικής ηλικίας των περισσότερων ανθρώπων. Πολλές από τις ικανότητές μας για τη διαμόρφωση υγιών, ενήλικων σχέσεων μπορεί να προέρχονται από τις πρώτες ευχάριστες εμπειρίες με κατοικίδια. Τα οικιακά ζώα μπορεί να είναι ανεκτίμητοι φίλοι με τους οποίους τα παιδιά μπορούν να μοιραστούν τα πιο κρυφά τους όνειρα, τις μυστικές σκέψεις, τις ιδιωτικές στιγμές και τη συντροφικότητα κατά τη διάρκεια μοναχικών ή γεμάτων στρες περιόδων. Τα κατοικίδια μπορούν να βοηθήνε στο να μάθουν τα παιδιά τις υπευθυνότητες της καθημερινής ζωής, τη συμπόνια για άλλα πλάσματα τα οποία μοιράζονται τον πλανήτη μαζί μας και τους κύκλους της ζωής και του θανάτου. Μπορούν να βοηθήνε στη δημιουργία της αυτοεκτίμησης και της αυτοπεποίθησης.

Τα κατοικίδια αποτελούν πραγματικά, κοινές εμπειρίες για τους περισσότερους ανθρώπους. Η Αμερικάνικη Κτηνιατρική Φαρμακευτική Ένωση εκτιμά ότι 59,1 εκατομμύρια γάτες, 52,9 εκατομμύρια σκύλοι, 12,6 εκατομμύρια πουλιά, 4 εκατομμύρια άλογα, 24 εκατομμύρια ψάρια, και εκατομμύρια άλλων ζώων μοιράζονται τα σπίτια μας μαζί μας. Τα νοικοκυριά με κατοικίδια είναι πιθανό να είναι γονείς με παιδιά. Το ποσοστό της ιδιοκτησίας κατοικίδιων είναι τέσσερις φορές μεγαλύτερο στις Η.Π.Α από ότι είναι στα βιομηχανικά έθνη της Ευρώπης και πέντε φορές μεγαλύτερο από ότι στην Ιαπωνία.

Σε μια μελέτη, το 90% των ιδιοκτητών κατοικίδιων είπαν ότι το κατοικίδιό τους ήταν «εξαιρετικά σημαντικό» ή «πολύ σημαντικό» γι' αυτούς, 87% θεωρούσαν το κατοικίδιό τους μέλος της οικογένειας, το 50% είχε φωτογραφίες του κατοικίδιού τους στο γραφείο ή το σπίτι ή στο πορτοφόλι τους, και το 50% επέτρεπε στο κατοικίδιό τους να κοιμάται με τα μέλη της οικογένειας. Το 15% γιόρταζε τα γενέθλια των κατοικίδιων τους. Σε μια εποχή όπου οι

παραδοσιακές οικογένειες εξαφανίζονται, το 79% των ιδιοκτητών κατοικίδιων είπαν ότι μερικές φορές, το κατοικίδιό τους ήταν ο στενότερος σύντροφός τους.⁵¹

4.3. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΖΩΩΝ (ANIMAL ASSISTED ACTIVITIES – AAA) ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΖΩΩΝ (ANIMAL ASSISTED THERAPY – AAT)

Άλλοι όροι που μπορεί να έχετε ακούσει

Παρόλο που προτιμούνται οι όροι δραστηριότητες με τη βοήθεια ζώων (AAA) και θεραπεία με τη βοήθεια ζώων (AAT), μπορεί να ακούσετε επίσης τους όρους «θεραπεία με διευκόλυνση από κατοικίδια» (pet-facilitated therapy) και «θεραπεία με διευκόλυνση από ζώα» (animal-facilitated therapy). Ο όρος «θεραπεία με κατοικίδια» (pet therapy) θα πρέπει να αποφεύγεται επειδή είναι ανακριβής και παραπλανητικός. Αυτός ο όρος χρησιμοποιούταν ευρέως πριν από μερικές δεκαετίες ως αναφορά σε εκπαιδευτικά προγράμματα συμπεριφοράς των ζώων. Οι προτιμώμενοι όροι (AAA και AAT) δηλώνουν ότι το ζώο είναι η δύναμη παρότρυνσης που εντείνει τη θεραπευτική αγωγή που παρέχεται από ένα καλά εκπαιδευμένο άτομο.

Δραστηριότητες με τη Βοήθεια Ζώων (AAA)

Ορισμός

Ο επίσημος ορισμός των δραστηριοτήτων με τη βοήθεια ζώων είναι:

⁵¹ Phil Arkow Animal assisted Therapy and Activities 9^η Έκδοση, USA 2004, Σελ.1.

«Οι ΑΑΑ προσφέρουν δυνατότητες για παροτρυντικά, μορφωτικά, ψυχαγωγικά, και/ή θεραπευτικά οφέλη για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής. Οι ΑΑΑ παρέχονται σε μια ποικιλία περιβάλλοντων από ειδικά εκπαιδευμένους επαγγελματίες, παραεπαγγελματίες, και/ή εθελοντές, σε συνεργασία με ζώα που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια» (από τα *Πρότυπα Άσκησης Θεραπείας και Δραστηριοτήτων με τη Βοήθεια Ζώων – Standards of Practice for Animal-Assisted Activities and Therapy*).

Τι σημαίνει πραγματικά αυτό; Οι δραστηριότητες με τη βοήθεια ζώων είναι βασικά οι γνωστές «συναντώ και χαιρετώ» δραστηριότητες που περιλαμβάνουν τις επισκέψεις ζώων σε ανθρώπους. Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να επαναληφθεί με πολλούς ανθρώπους, αντίθετα με ένα θεραπευτικό πρόγραμμα που φτιάχνεται ειδικά για να καλύψει τις ανάγκες ενός συγκεκριμένου ανθρώπου ή μιας ιατρικής κατάστασης.

Τα Χαρακτηριστικά-Κλειδιά των ΑΑΑ:

- Συγκεκριμένοι στόχοι θεραπευτικής αγωγής δεν προγραμματίζονται για κάθε επίσκεψη.
- Οι εθελοντές και οι παρέχοντες τη θεραπευτική αγωγή δεν απαιτείται να κρατάνε λεπτομερείς σημειώσεις.
- Το περιεχόμενο της επίσκεψης είναι στιγμιαίο και οι επισκέψεις δεν διαρκούν τόσο πολύ ή τόσο λίγο όπως απαιτείται.

Παραδείγματα ΑΑΑ:

- Μια ομάδα εθελοντών πηγαίνει τα σκυλιά και τις γάτες τους σε ένα θεραπευτήριο μια φορά το μήνα για «επίσκεψη». Η επίσκεψη γίνεται σε μια δραστηριότητα μεγάλης ομάδας με

κάποια κατεύθυνση και βοήθεια που παρέχεται από το προσωπικό του ιδρύματος. Τηρούνται κάποια ανεπίσημα αρχεία για το ποιον επισκέπτη επισκέφτηκαν.

- Κάποιος φέρνει τον σκύλο του σε ένα ίδρυμα μακροχρόνιας φροντίδας παιδιών για να «παίξει» με τους τροφίμους. Παρόλο που το προσωπικό εμπεριέχεται στις επισκέψεις, το προσωπικό δεν έχει θέσει στόχους θεραπευτικής αγωγής για τις συναναστροφές. Εκτός της υπογραφής εισόδου και εξόδου, δεν τηρούνται άλλα αρχεία.

- Μια ομάδα κάνει παρουσίαση υπακοής σκύλων σε ένα ίδρυμα για έφηβους με συμπεριφορά εγκληματιών.

Θεραπεία με τη Βοήθεια Ζώων (AAT)

Ορισμός

Ο επίσημος ορισμός της θεραπείας με τη βοήθεια ζώων είναι:

«Η AAT είναι μια παρέμβαση που ακολουθεί ένα στόχο, στην οποία ένα ζώο που πληρεί συγκεκριμένα κριτήρια αποτελεί άρτιο μέρος της διαδικασίας θεραπευτικής αγωγής. Η AAT κατευθύνεται και/ή παρέχεται από έναν επαγγελματία που παρέχει υπηρεσίες είτε σε ανθρώπους είτε στον τομέα υγείας με εξειδίκευση, και μέσα στο φάσμα του επαγγέλματός του.

Η AAT είναι σχεδιασμένη για να προωθεί τη βελτίωση στην σωματική, κοινωνική, συναισθηματική και/ή γνωστική λειτουργία (η γνωστική λειτουργία αναφέρεται στη σκέψη και τις διανοητικές ικανότητες). Η AAT παρέχεται σε μια ποικιλία περιβάλλοντων και η φύση της μπορεί να είναι είτε ομαδική είτε ατομική. Αυτή η διαδικασία καταγράφεται και αξιολογείται. (από τα Πρότυπα Άσκησης Θεραπείας και Δραστηριοτήτων με τη Βοήθεια Ζώων – *Standards of Practice for Animal-Assisted Activities and Therapy*).

Τα Χαρακτηριστικά-Κλειδιά της AAT:

- Υπάρχουν συγκεκριμένοι στόχοι κι επιδιώξεις για κάθε άτομο.
- Η πρόοδος αξιολογείται.

Παραδείγματα ΑΑΤ

- Ένας εθελοντής φέρνει τη γάτα του σε ένα κέντρο αποκατάστασης για να δουλέψει με έναν επαγγελματία θεραπευτή και ένα παιδί που έχει δυσκολίες στον έλεγχο των λεπτών κινητικών δεξιοτήτων του. Για να βελτιώσει τις λεπτές κινητικές δεξιότητες του πελάτη, ο θεραπευτής βάζει το παιδί να πιάνει το κολλάρο, το λουρί και το κλουβί μεταφοράς του ζώου. Το παιδί επίσης, ανοίγει μπωλ με λιχουδιές για τη γάτα και την ταΐζει με μικρά κομμάτια φαγητού.

- Σε μια συνεδρία θεραπείας με τη βοήθεια ζώων που σχεδιάστηκε για να βελτιωθεί η ικανότητα ενός πελάτη να βάζει τα γεγονότα σε αλληλουχία, ένας θεραπευτής μαθαίνει στον πελάτη τα βήματα για το βούρτσισμα του σκύλου. Για παράδειγμα:

Βγάλε τη βούρτσα από την τσάντα.

Πείτε στον σκύλο «μείνε».

Βούρτσισε τον σκύλο.

Πες στον σκύλο, «Καλό αγόρι!»

Παρακινημένος από την ευκαιρία να βουρτσίσει μόνος του τον σκύλο, ο πελάτης θυμάται τα βήματα και ο θεραπευτής ζητάει από τον μαθητή να πει τη σειρά των γεγονότων δυνατά καθώς τα κάνει.

- Μια γυναίκα που αναρρώνει από ένα εγκεφαλικό έχει περιορισμένη αντοχή να στέκεται και να περπατάει. Ένας φυσιοθεραπευτής χρησιμοποιεί την παρουσία ενός σκύλου για να παροτρύνει τον πελάτη με το να βάζει τον σκύλο πάνω σε ένα υψωμένο τραπέζι και να ζητάει από τον πελάτη να στέκεται ενώ χαϊδεύει ή βουρτσίζει την πλάτη και το κεφάλι του

ζώου. Επίσης, ο θεραπευτής βάζει τον πελάτη να πάει βόλτα τον σκύλο σε μικρές αποστάσεις γύρω από το ίδρυμα. (Ο χειριστής χρησιμοποιεί διπλό λουρί -οδηγό και περπατάει παράλληλα με τον σκύλο και τον πελάτη).

Οι Στόχοι των Προγραμμάτων ΑΑΤ

Τα ζώα μπορούν να ενσωματωθούν σε μια ποικιλία προγραμμάτων. Αν εμπλακείτε σε ένα πρόγραμμα ΑΑΤ, ζητήστε από τον θεραπευτή να σας εξηγήσει τους στόχους του κάθε ασθενή. Ακολουθούν μερικά παραδείγματα στόχων της ΑΑΤ.

- Σωματικοί
 - Βελτίωση των λεπτών κινητικών ικανοτήτων.
 - Βελτίωση των ικανοτήτων χειρισμού αναπηρικού καροτσιού
 - Βελτίωση της ισορροπίας όταν στέκεται κάποιος
- Πνευματικής Υγείας
 - Αύξηση των λεκτικών συναναστροφών μεταξύ των μελών της ομάδας
 - Αύξηση των ικανοτήτων προσοχής (π.χ. να δίνει προσοχή, να μένει συγκεντρωμένος σε μια δουλειά που κάνει)
 - Ανάπτυξη ικανοτήτων ψυχαγωγίας.
 - Αύξηση αυτοεκτίμησης
 - Μείωση άγχους
 - Μείωση μοναξιάς
- Εκπαιδευτικοί
 - Αύξηση του λεξιλογίου
 - Βοήθεια σε μακροχρόνια ή βραχυπρόθεσμη μνήμη.
 - Βελτίωση γνώσης εννοιών όπως μέγεθος, χρώμα, κλπ.
- Παρακινητικοί

- Βελτίωση προθυμίας για συμμετοχή σε μια ομαδική δραστηριότητα.
- Βελτίωση συναναστροφών με άλλους
- Βελτίωση συναναστροφών με το προσωπικό
- Αύξηση άσκησης

Διαφορές μεταξύ ΑΑΑ και ΑΑΤ

Με μια πρώτη ματιά, μπορεί να είναι δύσκολο να ξεχωρίσει κανείς τις διαφορές μεταξύ ΑΑΑ και ΑΑΤ. Ακολουθούν κάποιες κύριες διαφορές που μπορείτε να μάθετε να μάθετε να προσδιορίζετε. Παρόλο που οι ΑΑΑ μπορεί να έχουν ένα ή περισσότερα από αυτά τα χαρακτηριστικά, η ΑΑΤ πρέπει να έχει και τα τρία. Η ΑΑΤ είναι μια πιο επίσημη διαδικασία από ότι οι ΑΑΑ.

• **Η ΑΑΤ κατευθύνεται από επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες υγείας ως κανονικό μέρος της εφαρμογής τους.** Αυτός ο άνθρωπος μπορεί να είναι γιατρός, θεραπευτής, φυσιοθεραπευτής, δάσκαλος, νοσοκόμα, κοινωνικός λειτουργός, λογοθεραπευτής, ειδικός σε θέματα πνευματικής υγείας, κλπ. Το ζώο μπορεί να το χειρίζεται ο επαγγελματίας αυτός ή ένας εθελοντής υπό την κατεύθυνση ενός επαγγελματία. Για να θεωρηθεί ως ΑΑΤ, ο επαγγελματίας πρέπει να χρησιμοποιεί το ζώο ως μέρος της ειδικότητάς του. Για παράδειγμα, ένας κοινωνικός λειτουργός πρέπει να χρησιμοποιεί το ζώο στα πλαίσια κοινωνικής εργασίας. Αν αυτός ο ίδιος κοινωνικός λειτουργός επρόκειτο να επισκεφτεί μια ομάδα παιδιών σε ανεπίσημη βάση, η δραστηριότητα θα θεωρούταν ως ΑΑΑ.

• **Η ΑΑΤ προσανατολίζεται σε στόχο.** Υπάρχει ένα συγκεκριμένο τέλος στο νου, όπως η βελτίωση των κοινωνικών δεξιοτήτων, το μέγεθος της κίνησης, οι λεκτικές ικανότητες, το χρονικό διάστημα προσοχής, κλπ. Οποιαδήποτε επίσκεψη με ένα ζώο μπορεί να καταλήξει στην επίτευξη ενός ή περισσότερων από αυτούς τους σκοπούς. Αν οι σκοποί δεν έχουν καθοριστεί και προσδιοριστεί πριν τη συνεδρία, η συνεδρία δεν θα θεωρείται ΑΑΤ.

- **Η ΑΑΤ καταγράφεται.** Κάθε συνεδρία καταγράφεται στον φάκελλο του ατόμου, και μαζί σημειώνεται και η πρόοδος και η δραστηριότητα.

Οφέλη των ΑΑΑ/ΑΑΤ

Οι συναναστροφές μεταξύ ανθρώπου-ζώου μπορούν να προσφέρουν τα εξής οφέλη σε ενήλικες και παιδιά σε μια ποικιλία ιδρυμάτων που παρέχουν φροντίδα στους ανθρώπους:

Κατανόηση/συμπάθεια

(Καθορισμός και κατανόηση των συναισθημάτων και κινήτρων κάποιου άλλου).

Μελέτες αναφέρουν ότι τα παιδιά που ζουν σε σπίτια όπου το κατοικίδιο θεωρείται μέλος της οικογένειας δείχνουν μεγαλύτερη κατανόηση και συμπάθεια από ότι παιδιά σε σπίτια χωρίς κατοικίδια.

Τα παιδιά βλέπουν τα ζώα ως ομότιμά τους. Είναι ευκολότερο να μάθει κανείς στα παιδιά να έχουν κατανόηση και συμπάθεια με ένα ζώο παρά με έναν άνθρωπο. Με τα ζώα, αυτό που βλέπεις, αυτό παίρνεις. Οι άνθρωποι δεν είναι τόσο άμεσοι κι ευθείς. Τα παιδιά μπορούν να διδαχθούν να διαβάζουν τη γλώσσα του σώματος ενός ζώου. Η κατανόηση του τι νιώθει ένα ζώο είναι ευκολότερη απ' ότι ο καθορισμός του τι αισθάνεται ένα άτομο επειδή το ζώο είναι ευθύ και ζει την κάθε στιγμή. Καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν, η ικανότητά τους να νιώθουν κατανόηση και συμπάθεια για τα ζώα θα μεταφερθεί στις εμπειρίες τους με τους ανθρώπους.

Εξωτερική Εστίαση

(Το να κάνουν το άτομο να μη σκέφτεται τον εαυτό του και το πρόβλημά του)

Τα άτομα που έχουν πνευματικές ασθένειες ή χαμηλή αυτοεκτίμηση εστιάζουν στον εαυτό τους – τα ζώα μπορούν να τους βοηθήσουν να εστιάζουν στο περιβάλλον τους. Αντί να σκέφτονται και να μιλάνε για τον εαυτό τους και τα προβλήματά τους, παρακολουθούν και μιλάνε στα ζώα και για τα ζώα.

Επιμέλεια Ανατροφής

(Η προώθηση της σωματικής και πνευματικής ανάπτυξης και εξέλιξης ενός άλλου ζώντος όντος).

Οι ικανότητες ανατροφής μαθαίνονται. Πολλά παιδιά δεν έχουν μάθει τις ικανότητες ανατροφής μέσω του παραδοσιακού καναλιού, δηλ. των γονιών τους. Με το να διδάσκονται πώς να φροντίζουν ένα ζώο, τα παιδιά μπορούν να αναπτύξουν αυτές τις ικανότητες. Ψυχολογικά, όταν ένας άνθρωπος ανατρέφει κάποιον, η ανάγκη του για ανατροφή καλύπτεται.

Αμοιβαία συμπάθεια

(Μια σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης ή ένα συναίσθημα σύνδεσης ή δεσμού).

Τα ζώα μπορούν να ανοίξουν ένα κανάλι συναισθηματικά ασφαλούς, μη απειλητικής επικοινωνίας μεταξύ του πελάτη και του θεραπευτή.

Σε περιβάλλον θεραπείας, τα ζώα βοηθάνε να παρουσιάσουν έναν αέρα συναισθηματικής ασφάλειας. Αν ένας θεραπευτής έχει ένα ζώο στο γραφείο του, «δεν μπορεί να είναι τόσο κακός». Η παρουσία του ζώου μπορεί να ανοίξει ένα μονοπάτι στην αρχική αντίσταση του ατόμου. Τα παιδιά είναι ιδιαίτερα πιθανό να προβάλλουν τα συναισθήματα και τις εμπειρίες τους σε ένα ζώο.

Αποδοχή

(Ευνοϊκή αποδοχή ή έγκριση)

Τα ζώα έχουν έναν τρόπο να αποδέχονται χωρίς προϋποθέσεις ή χωρίς να δίνουν σημασία στην ποιότητα. Δεν τα νοιάζει η όψη του ανθρώπου ή αυτό που λέει. Η αποδοχή ενός ζώου είναι μη επικριτική, επιεικής (συγχωρεί) και απλή, όχι περίπλοκη ως προς τα ψυχολογικά παιχνίδια που οι άνθρωποι συχνά παίζουν.

Διασκέδαση

Αν μη τι άλλο, η παρουσία ενός ζώου μπορεί να είναι διασκεδαστική. Ακόμη και οι άνθρωποι στους οποίους δεν αρέσουν τα ζώα συχνά τους αρέσει να παρακολουθούν τα αστεία καμώματα και τις αντιδράσεις τους. Ειδικά σε ιδρύματα μακροχρόνιας φροντίδας, φαίνεται πως όλοι διασκεδάζουν με τις επισκέψεις των ζώων με κάποιον τρόπο.

Κοινωνικοποίηση

(Η αναζήτηση ή η ευχαρίστηση της συντροφιάς άλλων).

Μελέτες έχουν δείξει ότι όταν τα σκυλιά και οι γάτες κάνουν επίσκεψη σε ένα ίδρυμα, υπάρχουν περισσότερα γέλια και συναναστροφές μεταξύ των τροφίμων παρά κατά τη διάρκεια οποιασδήποτε άλλης «θεραπείας» ή χρόνου ψυχαγωγίας. Η παρουσία των ζώων ενθαρρύνει την κοινωνικοποίηση με 3 τρόπους:

- μεταξύ των ασθενών
- μεταξύ των ασθενών και του προσωπικού
- μεταξύ των ασθενών, του προσωπικού και της οικογένειας ή άλλων επισκεπτών

Το προσωπικό έχει αναφέρει ότι είναι ευκολότερο να μιλάνε στους τροφίμους κατά τη διάρκεια και μετά την επίσκεψη του ζώου. Τα μέλη της οικογένειας συχνά έρχονται κατά τη διάρκεια των επισκέψεων των ζώων και μερικά από αυτά έχουν δηλώσει ότι είναι μια ιδιαίτερα βολική κι ευχάριστη στιγμή να έρθουν.

Πνευματική Διέγερση (κινητοποίηση)

Η πνευματική διέγερση συμβαίνει εξαιτίας της αυξημένης επικοινωνίας με άλλους ανθρώπους, με αναμνήσεις που ξανάρχονται στο μυαλό, και της διασκέδασης που παρέχεται από τα ζώα. Σε καταστάσεις που προκαλούν κατάθλιψη, η παρουσία των ζώων εξυπηρετεί στο να δώσει φως στην ατμόσφαιρα, να αυξήσει την διασκέδαση, το γέλιο και το παιχνίδι.

Αυτές οι θετικές αποσπάσεις προσοχής μπορεί να βοηθήσουν στη μείωση των συναισθημάτων απομόνωσης και αποξένωσης των ανθρώπων.

Σωματική Επαφή, Αγγιγμα

Πολλά έχουν γραφτεί σχετικά με τον συσχετισμό μεταξύ του αγγίγματος και της υγείας. Τα βρέφη που δεν τα αγγίζουν δεν αναπτύσσουν υγιείς σχέσεις με άλλους ανθρώπους και συχνά δεν «ευδοκιμούν» και δεν αναπτύσσονται σωματικά. Για κάποιους ανθρώπους, το άγγιγμα από κάποιον άλλον άνθρωπο δεν είναι αποδεκτό, όμως το ζεστό, χνουδωτό άγγιγμα ενός σκύλου ή μιας γάτας είναι. Στα νοσοκομεία, όπου τα περισσότερα αγγίγματα είναι επίπονα, το άγγιγμα από ένα ζώο είναι ασφαλές, μη απειλητικό και ευχάριστο. Υπάρχει ένας αριθμός προγραμμάτων για ανθρώπους που έχουν κακοποιηθεί σωματικά ή σεξουαλικά, στα οποία το προσωπικό κι οι εθελοντές δεν επιτρέπεται να αγγίζουν τους ασθενείς. Σε τέτοιες περιπτώσεις, το να έχουν ένα ζώο να το κρατάνε, να το αγκαλιάζουν και να το αγγίζουν μπορεί να κάνει τεράστια διαφορά στους ανθρώπους που διαφορετικά, δεν έχουν καμία θετική, κατάλληλη σωματική επαφή.

Φυσιολογικά οφέλη

(Θετικά αποτελέσματα στη βασική λειτουργία του σώματος)

Πολλοί άνθρωποι μπορούν να χαλαρώσουν όταν τα ζώα είναι παρόντα. Τεστ έχουν δείξει ότι η μείωση των καρδιακών παλμών και της πίεσης μπορεί να είναι πολύ μεγάλη. Ακόμη και η παρακολούθηση ψαριών που κολυμπάνε σε ένα ενυδρείο ή μια γυάλα μπορεί να είναι πολύ χαλαρωτική.

Κάτι ακόμη

Όταν είναι με ζώα, κάποια άνθρωποι αισθάνονται πνευματική ολοκλήρωση ή ένα αίσθημα ότι είναι ένα με τη φύση και τη ζωή. Αυτό είναι δύσκολο να καθοριστεί ή να εξηγηθεί. Κάποιοι γνωστοί συγγραφείς έχουν περιγράψει τις σχέσεις τους με ζώα και της

φύση ως μέρος της ενέργειας που τους συντηρεί στη ζωή και/ή μέρος της ταύτισης και της σχέσης τους με το Θεό. Οι Άλμπερτ Σβάϊτσερ, Τζώρτζ Κάρβερ και Άλλεν Μπουν, μεταξύ άλλων, εκφράζουν αυτό το «κάτι άλλο» στα γραπτά τους και στη δουλειά τους.

Πότε οι ΑΑΑ/ΑΑΤ δεν θα είναι ευεργετικές

Όσο ευεργετικές μπορεί να είναι οι ΑΑΑ και ΑΑΤ, δεν είναι πάντα κατάλληλες για κάθε κατάσταση. Θυμηθείτε, «Η καλή πρόθεση δεν είναι επαρκές υποκατάστατο για την κοινή λογική». Ακολουθούν κατευθυντήριες οδηγίες που θα σας βοηθήσουν να προσδιορίσετε τις περιπτώσεις εκείνες όταν οι ΑΑΑ/ΑΑΤ μπορεί να μην είναι ευεργετικές.

Για τους ανθρώπους που επισκέπτεστε

- Όταν τα ζώα αποτελούν πηγή ανταγωνισμού και διαφωνίας μέσα σε μια ομάδα
- Όταν κάποιος γίνεται κτητικός και κάνει προσπάθεια να «υιοθετήσει» ένα ζώο που επισκέπτεται το ίδρυμα για τον εαυτό του.
- Μπορεί να προκύψει τραυματισμός εξαιτίας ακατάλληλου χειρισμού, επιλογής ζώου ή έλλειψης επιτήρησης.
- Άνθρωποι με εγκεφαλική βλάβη, αναπτυξιακές αναπηρίες, ή γεροντική άνοια μπορεί να προκαλέσουν ένα ζώο χωρίς να το αντιληφθούν
- Άνθρωποι με μη ρεαλιστικές προσδοκίες μπορεί να νομίζουν ότι ένα ζώο τους απορρίπτει. Αυτό μπορεί να κάνει ακόμη βαθύτερα τα συναισθήματά τους χαμηλής αυτοεκτίμησης
- Αλλεργίες μπορεί να προκαλέσουν αναπνευστικά προβλήματα όπως άσθμα, σε κάποιον ασθενή
- Ασθένειες που μπορούν να μεταφερθούν μεταξύ ανθρώπων και ζώων μπορούν να μεταδοθούν ιδιαίτερα αν δεν λαμβάνονται προφυλάξεις

- Άνθρωποι με ανοιχτά τραύματα ή χαμηλή αντίσταση σε ασθένειες πρέπει να παρακολουθούνται στενά. Ίσως χρειαστεί να περιοριστεί η συμμετοχή.

- Κάποιος μπορεί να φοβάται κάποια ζώα

- Οι άνθρωποι μπορεί να βλέπουν τα ζώα διαφορετικά εξαιτίας του πολιτισμικού υπόβαθρού τους

Για τους φροντιστές (προσωπικό που παρέχει φροντίδα)

Οι φροντιστές μπορεί να θεωρήσουν τις AAA/AAT ακατάλληλες όταν:

- το προσωπικό και άλλοι φροντιστές δεν επιτρέπεται να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τις AAA/AAT, και δεν έχουν σωστό προσανατολισμό

- κάποιιοι βλέπουν τα ζώα σε ένα ίδρυμα ως τελείως ακατάλληλο

- σε κάποιους δεν αρέσουν τα ζώα ή τα φοβούνται

- οι φροντιστές μπορεί να είναι αλλεργικοί στα ζώα

Για το Ίδρυμα

Τα ιδρύματα μπορεί να θεωρήσουν τις AAA/AAT ακατάλληλες όταν:

- Η νομική ευθύνη για ένα ατύχημα ή τραύμα που αφορά έναν τρόφιμο ή μέλος του προσωπικού είναι το θέμα

- Νομικά εμπόδια ίσως να πρέπει να ξεπεραστούν

- Υπάρχουν ανησυχίες για θόρυβο, υγιεινή, ασθένειες και άλλες ανησυχίες σχετικά με το περιβάλλον του ιδρύματος

- Ο παράγοντας κόστους πρέπει να υπολογιστεί

Για το Ζώο

Οι AAA/AAT μπορεί να είναι ακατάλληλες για τα ζώα όταν:

- Μπορεί να συμβούν τραύματα από «άγριο» χειρισμό ή από άλλα ζώα

- Δεν μπορεί να διασφαλιστεί η βασική πρόνοια των ζώων. Αυτό περιλαμβάνει κτηνιατρική φροντίδα και πρόσβαση στις περιοχές όπου υπάρχει νερό και που είναι χώρος άσκησης για τον σκύλο

- Δεν αρέσει στο ζώο να κάνει επισκέψεις.⁵²

4.4. ΖΩΑ ΠΟΥ ΠΡΟΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΓΙΑ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (Pet Therapy)

Σκύλοι

Χάρη στην καλή σχέση που αναπτύσσουν εκ φύσεως με τους ανθρώπους, οι σκύλοι ενδείκνυνται συχνά, για τα προγράμματα θεραπείας μέσω ζώων. Πρόκειται ουσιαστικά, για ζώα τα οποία ακολουθούν πιστά το «αφεντικό» τους στην καθημερινή του ζωή, τον υπακούν και του δείχνουν την αγάπη τους. Οι σκύλοι ενδείκνυνται για όλες τις ηλικίες και σε γενικές γραμμές, διατίθενται για να συντροφεύουν, να παίζουν και να αλληλεπιδρούν με τον άνθρωπο. Ακόμα, παρέχουν μεγάλη βοήθεια στους τυφλούς και τους κωφούς, ενώ χρησιμοποιούνται συχνά σε προγράμματα θεραπείας μέσω ζώων (Pet Therapy) όπου συμμετέχουν άτομα με ψυχολογικές διαταραχές. Δεν είναι απαραίτητο να είναι σκυλιά ράτσας. Αντιθέτως, ορισμένες έρευνες έχουν δείξει ότι φέρουν πολύ καλά θεραπευτικά αποτελέσματα τα ημίαιμα σκυλιά, αλλά και αυτά που μεγαλώνουν σε εκτροφεία.

⁵² Phil Arkow Animal assisted Therapy and Activities 9^η Έκδοση, USA 2004, Σελ.10,14,15,58,59.

Γάτες

Οι γάτες χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο, σε προγράμματα θεραπείας μέσω ζώων (Pet Therapy) όπου συμμετέχουν άνθρωποι:

- «που ζουν μόνοι τους»,
- «ηλικιωμένοι»,
- «που αντιμετωπίζουν κινητικά προβλήματα εξαιτίας διαφόρων ασθενειών».

Οι γάτες είναι ζώα συντροφιάς που δεν τους αρέσει η αναστάτωση, είναι ανεξάρτητες, ήσυχες και δεν απαιτούν ιδιαίτερη φροντίδα. Αυτά τα στοιχεία τις κάνουν ιδανικές συντρόφους για τους ανθρώπους που δεν έχουν ευκολία στις μετακινήσεις.

Ψάρια

Η φροντίδα και η παρατήρηση ψαριών σε ένα ενυδρείο έχει αποδειχτεί ωφέλιμη για όλους τους ανθρώπους που υποφέρουν από στρες, ταχυκαρδία και τεταμένο μυϊκό σύστημα. Ακόμα, τα ψάρια που κολυμπάνε ελεύθερα σε μία δεξαμενή επιφέρουν μια χαλαρωτική διάθεση. Τα δελφίνια, για παράδειγμα, χρησιμοποιούνται εδώ και αρκετό καιρό, για τη θεραπεία ανθρώπων που αντιμετωπίζουν πρόβλημα στην επικοινωνία και τη συναναστροφή τους με άλλους ανθρώπους, όπως όσοι υποφέρουν από αυτισμό ή κατάθλιψη. Τα κήτη αποτελούν ένα μέσο για να βγάλουν αυτούς τους ανθρώπους από την κατάσταση απομόνωσης στην οποία έχουν εισέλθει.

Πουλιά

Διάφορα πειράματα έχουν δείξει ότι η φροντίδα πτηνών, και κυρίως παπαγάλων, μπορεί να αποδειχτεί ωφέλιμη κυρίως για ηλικιωμένους ανθρώπους, που αναπτύσσουν εύκολα μια τρυφερή σχέση με τα «αδύναμα» αυτά ζώα. Τα πουλιά, λόγω των διαστάσεων και της προφανούς αδυναμίας τους, ευνοούν την ανάπτυξη μιας σχέσης που περιορίζεται στην

παρατήρηση, ενώ δημιουργούν μία ατμόσφαιρα ηρεμίας και χαλάρωσης στους χώρους όπου τοποθετούνται. Γι' αυτό, χρησιμοποιούνται συχνά στους οίκους ευγηρίας, όπου φτιάχνουν ένα ευχάριστο κλίμα και ευνοούν τις διαπροσωπικές σχέσεις.

Άλογα

Εδώ και αρκετά χρόνια, τα άλογα χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία ανθρώπων που πάσχουν από προβλήματα σωματικά (κίνησης) και ψυχικά.

Τα καλύτερα αποτελέσματα έχουν παρατηρηθεί στα αυτιστικά παιδιά, στα άτομα που υποφέρουν από σύνδρομο Ντάουν, καθώς και στους ανάπηρους. Αυτό το είδος θεραπείας μέσω ζώων, που ονομάζεται «ιπποθεραπεία», πραγματοποιείται σε ειδικές εγκαταστάσεις υπό την παρακολούθηση ενός εξειδικευμένου προσωπικού. Με τον όρο «ιπποθεραπεία», εννοούμε τη χρήση ενός αλόγου για τη θεραπεία ανθρώπων που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικά, κινητικά και ψυχολογικά-συμπεριφοράς. Ωστόσο, θα πρέπει να γίνει ένας διαχωρισμός ανάμεσα στις διάφορες τεχνικές που υπάρχουν, και αυτές είναι: Ιπποθεραπεία, θεραπευτική ιππασία, διορθωτική ιππασία, αθλητική ιππασία.

Δελφίνια

Το δελφίνι είναι ένα ζώο με ιδιαίτερα θετική επίδραση πάνω στον άνθρωπο. Έχει διαπιστωθεί μέσα από ειδικές έρευνες, ότι τονώνει την αυτοεκτίμησή του και ενισχύει τις ικανότητες κίνησης, επικοινωνίας, απομνημόνευσης και κατανόησης. Η δελφινοθεραπεία βασίζεται πάνω στην ικανότητα του κήτους να αναπτύσσει μία πολύ στενή σχέση με τον άνθρωπο και να κερδίζει την προσοχή παιδιών και ενηλίκων με προβλήματα κατανόησης, τρυφερότητας, συμπεριφοράς, γλώσσας και μυϊκού συντονισμού.

Ορισμένες έρευνες έχουν δείξει ότι τα παιδιά με σύνδρομο Ντάουν ή νοητική καθυστέρηση, που παίζουν με δελφίνια, μαθαίνουν 3 φορές πιο γρήγορα και απομνημονεύουν

με μεγαλύτερη ευκολία σε σχέση με τα παιδιά που πηγαίνουν απλώς στο σχολείο. Πριν έρθουν σε επαφή με τα δελφίνια, τα παιδιά υποβάλλονται σε μία διαδικασία εκμάθησης εννοιών που σχετίζονται με ορισμένες εικόνες που φέρουν στη ράχη τους τα ίδια τα δελφίνια. Ακόμα, τα αυτιστικά παιδιά που έχουν έρθει σε επαφή με δελφίνια, έχουν δείξει ότι βελτιώνονται γρηγορότερα σε επίπεδο άρθρωσης και κοινωνικοποίησης. Η αποτελεσματικότητα της δελφινοθεραπείας, που πραγματοποιείται μόνο μέσα σε ειδικές εγκαταστάσεις, δεν εξαρτάται μόνο από την ευφύια του κήτους, αλλά και από το νερό: ο ασθενής βυθίζεται στο υγρό στοιχείο, το οποίο ασκεί μία χαλαρωτική δράση και προσφέρει βαθιά αίσθηση ευεξίας, χάρη στους κυματισμούς του νερού.⁵³

4.5. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (PET THERAPY)

Η θεραπεία με τη μεσολάβηση των ζώων συντροφιάς δεν συνιστά ξεχωριστή σχολή ψυχοθεραπείας, ούτε μπορεί να βοηθήσει όλους τους ανθρώπους με όλων των ειδών τα προβλήματα. Μπορεί όμως, να προσφέρει πολύτιμη βοήθεια σε πολλές περιπτώσεις.

Η εισαγωγή του ζώου συντροφιάς στη ζωή ενός ανθρώπου παρέχει στο άτομο μια θαυμάσια ευκαιρία αλλαγής με το δικό του ρυθμό, χωρίς καθόλου πίεση ή εξαναγκασμό και χωρίς καμία προσδοκία συμμόρφωσης ή εξέγερσης.

⁵³ Πατεράκη Ειρήνη 'Pet therapy :τα κατοικίδια οι καλύτεροι. ..γιατροί του ανθρώπου'', Υγεία και Ευεξία, Τεύχος 13, Σελ57,58.

Η αλλαγή αυτή προσανατολίζει το άτομο στην επίτευξη συναισθηματικής ευεξίας με την έννοια της αυτοκατανόησης, αυτοεκτίμησης, αποδοχής των άλλων, μείωση αισθημάτων ενοχής, υιοθέτηση ρεαλιστικών στόχων, κ.ά.

Έτσι, ενισχύει αποφασιστικά τις θεραπευτικές προσπάθειες για αύξηση της ενόρασης και αναδόμησης της προσωπικότητας.

Χάρης στα παραπάνω, είναι πολύτιμη όχι μόνο στους μειονεκτούντες, αλλά και στους υγιείς, ιδίως στις ευάλωτες φάσεις της νεότητας και της τρίτης ηλικίας.

Το πεδίο της συντροφιάς ενός κατοικίδιου μπορεί να διακριθεί σε τρεις τομές:

- 1) Βελτίωση της ποιότητας ζωής (Milieu therapy)
- 2) Ενίσχυση της φυσικής κατάστασης (Physical rehabilitation) και
- 3) Ψυχοθεραπείας με βοήθεια ζώων συντροφιάς (Pets Facilitated Psychotherapy)

Η βελτίωση της ποιότητας ζωής είναι η πιο συνηθισμένη εφαρμογή (Pet Therapy). Σ' αυτήν γίνεται απλώς η εισαγωγή των ζώων συντροφιάς και η επαφή που δημιουργείται, επιφέρει τη σημαντική αλλαγή στη ζωή του ατόμου με τα αποτελέσματα που περιγράφηκαν παραπάνω.

Η ενίσχυση της φυσικής κατάστασης μπορεί να είναι «περιφερικό» όφελος, από τις δραστηριότητες που αναλαμβάνει το άτομο, ζώντας με το κατοικίδιο. Υπάρχουν όμως, και ειδικά προγράμματα μουσικών δεξιοτήτων και συντονισμού (De Peuw, 1984) για διανοητικά ή φυσικά ανήμπορους.

Στον τρίτο τομέα, PFP (Pet Facilitated Psychotherapy), το ζώο συντροφιάς, με τη συμμετοχή ή όχι του θεραπευτή, ενισχύει πολλές ψυχοθεραπείες, γιατί:

- Λειτουργεί σαν σύνδεσμος μεταξύ θεραπευτή-ασθενούς.
- Αποσπά προφορική και συναισθηματική ανταπόκριση.
- Διευκολύνει τις κοινωνικές επαφές.

- Παρέχει μια «χειροπιαστή» πηγή ευχαρίστησης/παρηγοριάς.
- Ενδυναμώνει και αξιοποιεί τα εσωτερικά προσόντα του ασθενούς.
- Βελτιώνει την ποιότητα ζωής.
- Οι συμβολικές του ιδιότητες να βοηθήσουν σε ψυχοδυναμικές συγκρούσεις

(ο Levinson μάλιστα, εισαγάγει την ιδέα ότι οι άνθρωποι έχουν έμφυτη ανάγκη να συσχετίζονται με τα ζώα).

Ο βαθμός, με τον οποίο ο θεραπευτής υπεισέρχεται, προσδιορίζει τις ποιοτικές διαφορές των ζώων συντροφιάς-ψυχοθεραπειών. Είναι διαφορετικό ο θεραπευτής να συστήσει την απόκτηση ενός ζώου συντροφιάς από την ενεργό του ένταξη σε θεραπευτικές στρατηγικές.

4.5.1. ΧΡΗΣΗ ΖΩΟΥ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ ΧΩΡΙΣ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗ ΣΑΝ ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΩΝΤΑΣ

Ο θεραπευτής απλώς συνιστά ένα ζώο συντροφιάς και όταν είναι παρών, είναι παθητικός παρατηρητής και δίνει λίγες ή καθόλου οδηγίες.

Η φύση και η ένταση της σχέσης του ατόμου με το ζώο συντροφιάς θα καθορίσει και το θεραπευτικό της αποτέλεσμα.

Η λειτουργία του ζώου συντροφιάς σαν θεραπευτικού παράγοντα οφείλεται στο συνδυασμό της «μη-συμβατικής θετικής φροντίδας» και των «ευεργετικών επιδράσεων» που αναφέρθηκαν πριν.

Ιδιαίτερα στις ψυχοθεραπείες θα μπορούσαμε να προσθέσουμε κάποια ενδιαφέροντα σημεία. Ο «ιδιοκτήτης» μιλώντας στο ζώο, μπορεί να εκφράσει τους φόβους και τις ανησυχίες του, όπως δεν θα έκανε ποτέ άλλοτε. Έτσι ενσωματώνει τα συναισθήματά του

ξεκάθαρα, με συγκεκριμένες εικόνες και ιδέες, που μπορούν να αντιμετωπιστούν πιο εύκολα από τους ασαφείς φόβους, που πριν είχε να παλέψει.

Επίσης, η σχέση με το ζώο συντροφιάς μπορεί να βοηθήσει να αποκτήσουν βαθμιαία ανεξαρτησία άνθρωποι που βρίσκονται ή πέρασαν πολύ χρόνο σε ιδρύματα, όπως ηλικιωμένοι, αλκοολικοί, άτομα με ειδικές ανάγκες, πνευματικά μειονεκτούντες, κ.ά. Τους δίνετε η ευκαιρία να φροντίσουν για ένα ζωντανό πλάσμα και με τη δύναμη και εξυπνάδα του ζώου να αντισταθμίσουν τα δικά τους μειονεκτήματα (Levinson 1982).

Τα ζώα συντροφιάς μάλιστα, με κατάλληλη εκπαίδευση μπορούν να μάθουν να αντιδρούν σε οποιαδήποτε ασυνήθη συμπεριφορά στο ρυθμό της αναπνοής, ιδρώτα, ταχυκαρδία, υψηλό πυρετό, κ.ά.

Σημαντική επίσης, προσφορά σε τέτοια ιδρύματα μπορεί να έχουν εκπαιδευμένοι εθελοντές, που φέρουν ζώα συντροφιάς σε εβδομαδιαία ή μηνιαία βάση.

Τέλος, στο σύγχρονο, αποξενωμένο από την εσωτερική του ύπαρξη και φύση άνθρωπο, τα ζώα συντροφιάς μπορεί να αποτελέσουν μέσο επαφής με τη φύση και τον κόσμο.

Ο σημερινός άνθρωπος ξέχασε να μαθαίνει πια με τις αισθήσεις, να νιώθει με διαίσθηση. Καταπίεση τη φαντασία και τις υποσυνείδητες επιθυμίες του. Ότι κάνει ή μαθαίνει έρχεται με μεγάλη προσπάθεια. Δεν μαθαίνει, πλέον, με «ώσμωση».

Προσβλέπει σε διάφορες θεραπείες, που ξεφυτρώνουν σαν αγριόχορτα, αλλά με απόγνωση συνειδητοποιεί ότι κυνηγά μια σκιά.

Η θεραπεία μέσω ζώων όμως, εκπληρώνει με φυσικό τρόπο τους κανόνες των σχολών ψυχοθεραπείας:

1. Οι άνθρωποι που έχουν ευκαιρίες για ευτυχισμένες στιγμές, ενδιαφέροντα, ενθουσιασμό, αντιμετωπίζουν καλύτερα το στρες της ζωής.

2. Όσο περισσότερο έλεγχο νομίζει ότι έχει κάποιος στη ζωή του, τόσο καλύτερα λειτουργεί.

3. Όταν δίνεις, βρίσκεις τη δύναμή σου, την «ευπορία» σου, τις δυνατότητές σου και έτσι, νιώθεις περισσότερη ευτυχία.

4. Όσο περισσότερο μητρική αγάπη και αποδοχή πήρε το άτομο στην παιδική ηλικία, τόσο καλύτερα θα προσαρμοστεί στη ζωή αργότερα.

Εφόσον αυτή η απλή, άνευ όρων, αγάπη δεν παρέχεται πλέον από τη μάνα ή κάποιον άλλον, όταν ενηλικιώνεται κανείς, στρέφεται σε φίλους ζώα, που μπορούν ακόμα να την παρέχουν (Levinson 1972).

5. Η μόνη επαρκής λύση για την αλλοτρίωση είναι μια σχέση ανθρώπου και φύσης με αγάπη και παραγωγική ενασχόληση, που ενδυναμώνει συνολικά την προσωπικότητα, στηρίζει την έννοια της μοναδικότητας του ανθρώπου και ταυτόχρονα, του δίνει την αίσθηση ότι «ανήκει κάπου», μια αίσθηση ενότητας και κοινής ανθρώπινης μοίρας (Myllany 1965).

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ: Θεραπευτής πρέπει να συνδυάσει αρμονικά τα κατάλληλα ζώα συντροφιάς με τις ειδικές ομάδες των πελατών του (υγιείς, ψυχασθενείς, ηλικιωμένοι, με ειδικές ανάγκες, κ.ά.). Προτείνονται οι οδηγίες:

1. Η ψυχοθεραπεία μέσω ζώων δεν έχει στανταρισμένες τεχνικές. Ο θεραπευτής πρέπει να την προσαρμόσει στην εκάστοτε περίπτωση.

2. Η εφαρμογή της ψυχοθεραπείας μέσω ζώων πρέπει να διέπεται από την κοινή λογική.

3. Για την επιλογή του κατάλληλου ζώου συντροφιάς πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες του ασθενή-πελάτη, του θεραπευτή, του προσωπικού και το περιβάλλον.

4. Η ψυχοθεραπεία μέσω ζώων όπως όλες οι θεραπείες μέσω ζώων, είναι συμπληρωματική. Δεν αποτελεί μια αποκλειστική θεραπευτική μέθοδο, αν και μερικές φορές, σε ατομικά περιστατικά, είναι και μάλιστα, με εξαιρετική αποτελεσματικότητα.

5. Ο θεραπευτής πρέπει να αξιοποιήσει τις δυνητικά ευεργετικές επιδράσεις των ζώων συντροφιάς, όσο καλύτερα γίνεται για τον πελάτη του.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ: Ο θεραπευτής που εφαρμόζει τη ψυχοθεραπεία μέσω ζώων, πρέπει να αγαπά γνήσια τα ζώα και να μην έχει φοβίες ή αλλεργίες. Είναι ευνόητο ότι αυτή η ψυχοθεραπεία στα χέρια ενός απρόθυμου θεραπευτή δεν θα αξιοποιηθεί. Ο θεραπευτής πρέπει να το απομακρύνει, όπως θα έκανε με ένα βιβλίο.

Ο θεραπευτής πρέπει να είναι δημιουργικός και να ενσωματώνει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα ζώα συντροφιάς σε θεωρητικά σχήματα συμπεριφοράς, ψυχανάλυσης, αντιμετώπισης της πραγματικότητας, κ.ά.

Επίσης, ο θεραπευτής θα φροντίσει για τη μη ενοχλητική εισαγωγή του ζώου συντροφιάς και θα κατευθύνει/ελέγχει τις επιδράσεις τους, προς όφελος του πελάτη.

ΑΣΘΕΝΗΣ: Η βολιδοσκόπηση της στάσης προς τα ζώα γίνεται με ανάλογες ερωτήσεις από αρχική συνέντευξη. Πρέπει να εξαιρούνται όσοι έχουν:

- Ιστορικό πράξεων επικίνδυνων για τους ίδιους ή άλλους
- Τάσεις σαδισμού ή ωμότητας
- Αλλεργίες και φοβίες για τα ζώα (η αντιφοβική θεραπεία με ζώα είναι ευαισθητοποιημένη και όχι ψυχοθεραπεία μέσω ζώων)
- Ανοσοκαταστολή
- Άτομα με σοβαρές ψυχιατρικές διαταραχές δεν παρουσιάζουν στην ψυχοθεραπεία μέσω ζώων τόσα προβλήματα, όσα θα προέβλεπε κανείς. Διάφορες έρευνες (Bnicke 1979, Corson 1978, Robb 1980) παρουσιάζουν ψυχοθεραπεία μέσω ζώων σε τέτοια άτομα χωρίς

αρνητικές συνέπειες. Στις περιπτώσεις που κρίνεται χρήσιμη η ψυχοθεραπεία αυτή, αλλά υπάρχει αμφιβολία για την καταλληλότητα των ασθενών, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα χνουδωτό παιχνίδι-ζωάκι.

- Στην ψυχοθεραπεία αυτού του είδους με «φυσικά ανήμπορα» άτομα, πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα, ώστε το ζώο συντροφιάς να μην προκαλεί όχληση στον ασθενή (γρατζούνισμα, εκνευρισμό από το τρίχωμα, κλπ)

- Σε όλες τις περιπτώσεις ασθενών με σοβαρή πνευματική ή φυσική δυσφορία απαιτείται στενή επίβλεψη για την προστασία του ασθενούς και του ζώου συντροφιάς.

ΤΟ ΖΩΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ: Απαιτείται μεγαλύτερη διερεύνηση ως προς το είδος, τις ράτσες αλλά και τα ατομικά χαρακτηριστικά, που θα προσδιορίσουν το καταλληλότερο για κάθε ψυχοθεραπεία μέσω ζώου. Από τις έρευνες που ήδη έχουν γίνει, οι σκύλοι φαίνονται καταλληλότεροι, αλλά δεν αποτελούν τη μοναδική λύση.

Όσον αφορά τους σκύλους και τις γάτες, είναι επιθυμητά τα εξής:

- Καλή υγεία, σωματική κατάσταση, καλή συμπεριφορά
- Μικρό ως μέτριο μέγεθος, βραχύ τρίχωμα, μέτρια ζωηρότητα
- «Κοινωνικότητα» με ανθρώπους και ζώα
- Στοργικότητα, στείρωση, εκπαίδευση.

Αυτή η περιγραφή είναι βέβαια, ιδανική, αλλά πολλά ζώα εκπληρώνουν τα περισσότερα κριτήρια. Ο θεραπευτής πρέπει να εξοικειωθεί με την ποικιλία των ζώων και των χαρακτηριστικών τους και με τη βοήθεια των κτηνιάτρων θα μπορέσει να προσδιορίσει τα profiles των ζώων συντροφιάς, που είναι καταλληλότερα για τους ασθενείς του, τον ίδιο και το περιβάλλον όπου θα μείνουν αυτά.

Υπενθυμίζεται ότι δεν είναι απαραίτητο να είναι κανείς «ένθερμος φιλόζωος» για να υιοθετήσει αυθόρμητα ένα ελκυστικό ζωάκι.

Επίσης, είναι ενδεχόμενο και το αντίθετο, να μην αποδώσει ικανοποιητικά η θεραπεία μέσω ζώων με κάποιον υπερβολικά φιλόζωο.

Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δίνεται στη φροντίδα των ζώων συντροφιάς για ηθικούς αλλά και θεραπευτικούς λόγους (άρρωστα, πληγωμένα, ετοιμοθάνατα ζώα είναι αντιθεραπευτικά).

Επίσης, ασθενείς με ειδικές ανάγκες να ενισχύονται με τη βοήθεια άλλων, αν η φυσική τους κατάσταση τους περιορίζει.

Όσον αφορά την ηλικία, τα νεαρά είναι σαφώς ελκυστικότερα, αλλά απαιτούν περισσότερη φροντίδα-υπευθυνότητα σε ιδρύματα, μπορεί να συνδεθούν αποκλειστικά με ένα άτομο.

Τα ενήλικα μπορούν και αυτά να είναι ευχάριστα και παιχνιδιάρικα, όπως τα νεαρά. Είναι επιδεκτικά εκπαίδευσης, έχουν σταθεροποιημένο μέγεθος, διατροφικές ανάγκες, κοινωνικά και χαρακτηριστικά.

Είναι ευνόητο ότι πρέπει να γίνονται όλες οι προσπάθειες για να αποκλειστεί οποιοδήποτε ενδεχόμενο κακομεταχείρισης των ζώων αυτών.

Επιπλέον, πρέπει να κανονιστεί προσεκτικά η διατροφή, ώστε να μη γίνονται παχύσαρκα, καθώς ταιάζονται από ασθενείς, προσωπικό, επισκέπτες.

Να μην παραβλέπεται επίσης, ότι τα ζώα αυτά εργάζονται και τα διαλείμματα είναι απαραίτητα, ώστε να αποφευχθεί η κούραση.

Τέλος, αξιοσημείωτος είναι ο κίνδυνος της «ιδρυματοποίησης» του ζώου, όταν περνά το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του σε ίδρυμα.

Εκτός από το ηθικό πρόβλημα των διαταραχών, η ιδρυματοποίηση πρέπει να αποφευχθεί και για την εξυπηρέτηση της θεραπείας, καθώς το ζώο πολλές φορές θα χρειαστεί να είναι τολμηρό στην περιπέτεια της ζωής έξω από το ίδρυμα.

Σε αυτές τις περιπτώσεις συνιστάται η παραμονή του για κάποια χρονικά διαστήματα στα σπίτια ασθενών ή του προσωπικού.

ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ:

α) Η παθολογική προσκόλληση του ασθενούς στο ζώο συντροφιάς: παρουσιάζει υπερβολική κατάθλιψη, όταν το αποχωρίζεται

β) Η αποκλειστική προσκόλληση του ζώου στο θεραπευτή, που συμβαίνει όταν ο θεραπευτής το επιφέρει σε διαφορετικούς ασθενείς.⁵⁴

4.6. ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΩΝ ΣΕ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΣΟΒΑΡΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ

Καρκίνος: Τα σκυλιά μπορούν να αισθανθούν πολύ περισσότερα απ' ό τι απλά τις επερχόμενες κρίσεις.

Εξαιτίας διάφορων ιστοριών άρχισε να γίνεται έλεγχος ως προς τις ικανότητες των σκύλων για διάγνωση ασθενειών. Τα αρχικά στοιχεία που βρέθηκαν λένε ότι τα σκυλιά μπορούν να ανιχνεύσουν τα μελανώματα και διάφορες άλλες μορφές καρκίνου πολύ προτού υπάρξει καν ένδειξη ενός προβλήματος. Μερικά σκυλιά δείχνουν ταραχή τη στιγμή που κάποιος άνθρωπος με καρκίνο μπει στο δωμάτιο όπου βρίσκονται. Είναι πιστευτό έντονα ότι κάποια στιγμή στο μέλλον η ανίχνευση καρκίνου από κάποιον σκύλο μπορεί να γίνει μέρος της ρουτίνας της ανίχνευσης του καρκίνου».⁵⁵

⁵⁴ Κονταρίνη Μαριέττα 'Η σχέση ανθρώπου – ζώων συντροφιάς Pet Therapy', Κτηνιατρική Ενημέρωση, Μάρτιος – Απρίλιος 1995, Τεύχος 11, Σελ.14-17.

⁵⁵ <http://www.stanleycoren.com> [42]

Αλτσχάιμερ και AIDS: Μια από τις πιο αγαπημένες ιδιότητες των κατοικίδιων είναι ότι προσφέρουν συνεχή συντροφιά, και ότι είναι πάντοτε έτοιμα να δώσουν και να δεχτούν τρυφερότητα. Αυτή η ιδιότητα ενός κατοικίδιου είναι πολύ σημαντική όταν ένας άνθρωπος βρίσκεται σε μια κατάσταση όπως είναι η νόσος Αλτσχάιμερ. Παρόλο που τα άτομα με τη νόσο Αλτσχάιμερ έχουν την ανάγκη να τους αγγίζουν και να τους αγαπάνε περισσότερο από ότι οποιοσδήποτε άλλος άνθρωπος, συχνά λαμβάνουν λιγότερα χάρδια από τους ανθρώπους που τους φροντίζουν, απ' ότι άλλοι άνθρωποι με άλλες παθήσεις. Τα ζώα μπορούν να βοηθήσουν τέτοιους ανθρώπους να νιώσουν αγαπητοί και ότι τους χρειάζονται, όταν η ανθρώπινη επαφή περιορίζεται στο ελάχιστο και, κατά συνέπεια, να τονίσουν την ικανότητα ενός ατόμου να ανταπεξέλθει στις αλλαγές της ζωής που συνοδεύουν μια ασθένεια που τους συντρίβει.

Καθώς δεν υπάρχει προς το παρόν καμία θεραπεία για καταστάσεις όπως η νόσος Αλτσχάιμερ ή το AIDS, ο στόχος των νοσοκόμων είναι να διατηρήσουν όσο το δυνατόν υψηλότερη την ποιότητα ζωής και να αντιμετωπίζουν τις συναισθηματικές και κοινωνικές ανάγκες των ασθενών τους. Τα ζώα συντροφιάς μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη αυτού του στόχου. Για παράδειγμα, το 1991 η Carmack ερευνήσε το ρόλο των ζώων συντροφιάς για τους ανθρώπους που έχουν AIDS και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα ζώα προσφέρουν τρυφερότητα, υποστήριξη, περιποίηση και αποδοχή, στοιχεία που απουσιάζουν τελείως από τις ζωές των περισσότερων ανθρώπων που έχουν AIDS. Οι συμμετέχοντες της μελέτης της Carmack ήταν ομοφυλόφιλοι άντρες που τόνισαν με έμφαση το γεγονός ότι τα κατοικίδια τους τους βοηθούσαν να μειώνουν το στρες, να χαλαρώνουν και να αισθάνονται καλύτερα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το ότι τα κατοικίδια καθορίστηκαν ως μια σημαντική πηγή παρηγοριάς και συχνά, «αυτός που πραγματικά άκουει» και «το σημαντικότερο πράγμα στη ζωή». Η Carmack δηλώνει ότι η επιτυχής αντιμετώπιση εξαιρετικά αρνητικών

γεγονότων στη ζωή συμβαίνει όταν ένας άνθρωπος αντιλαμβάνεται ότι έχει επαρκής πηγές για να αντιμετωπίσει την κατάσταση. Τέτοιες πηγές μπορεί να είναι, φυσικά, πολύ εύκολο να περιγραφούν (π.χ. φαγητό, φάρμακα, στέγη) όμως μπορούν επίσης να είναι συναισθηματικές, κι έτσι, δυσκολότερο να αναφερθούν σε ποσότητα και να περιγραφούν. Τα κατοικίδια εμφανίζονται να εντείνουν την επιτυχή αντιμετώπιση μέσω της παροχής ενός ιδιαίτερου είδους συναισθηματικής υποστήριξης στους ανθρώπους, άσχετα από την σοβαρότητα της ασθένειας τους.⁵⁶

Εξάρτηση από ναρκωτικά: Πολλοί ασθενείς που υποφέρουν από εξάρτηση από ναρκωτικά έχουν ιστορικό σοβαρών ανωμαλιών δεσίματος (δημιουργίας δεσίματος με άλλους) στην παιδική τους ηλικία και συχνά έχουν υποστεί σοβαρά ψυχικά τραύματα στα πρώτα χρόνια της ζωής τους. Έρευνα που έχει γίνει στην Cornwall (Κορνουάλη) έχει δείξει ότι το 70% των γυναικών που κάνουν ενέσεις με ναρκωτικά και 30-40% των αντρών, έχουν υποστεί παιδικό ψυχικό τραύμα σε βαθμό που αν είχαν αξιολογηθεί τότε, θα θεωρούνταν «άτομα που κινδυνεύουν». Ένας σημαντικός αριθμός αυτών των ασθενών έχουν υποστεί σοβαρά ψυχικά τραύματα και κακομεταχείριση στα πρώτα χρόνια της ζωής τους.

Το αποτέλεσμα αυτού είναι ότι δυσκολεύονται να δημιουργήσουν δεσμούς με άλλους ανθρώπους καθώς οι αρχικοί δεσμοί τους έχουν συσχετιστεί με σοβαρά ψυχικά τραύματα και κακομεταχείριση κι έτσι, το βρίσκουν εξαιρετικά δύσκολο να δημιουργήσουν σωστές σχέσεις με άλλους ανθρώπους και να δημιουργήσουν ασφαλή δεσμάτα.

Ως αποτέλεσμα, το κύριο αντικείμενο δεσίματος πολλών από τους σοβαρά πληγωμένους ασθενείς μας είναι ένας σκύλος και περιστασιακά άλλα ζώα, όμως, ιδιαίτερα τα σκυλιά.

⁵⁶ <http://www.deltasociety.org> [14]

Ανακαλύπτουμε ότι αυτό το δέσιμο που έχουν οι ασθενείς με τα σκυλιά τους είναι το δέσιμο-κλειδί στη ζωή τους και είναι σίγουρο ότι όλοι όσοι διαβάσουν αυτό το άρθρο θα έχουν δει κάποια από τα εγκαταλειμμένα μέλη κάποιας κοινότητας στις πόρτες μαγαζιών και στους δρόμους μαζί με τα σκυλιά τους, τα οποία αντιπροσωπεύουν το μοναδικό δέσιμο τους και τη μοναδική συντροφιά τους.

Δυστυχώς, πολλές υπηρεσίες (στο εξωτερικό) αποκλείουν στους ασθενείς να φέρουν τα σκυλιά τους στις κλινικές ή σε κέντρα θεραπείας και έτσι πολλοί ασθενείς που έχουν σοβαρά προβλήματα δεν μπορούν να επιλέξουν τη θεραπεία σε κέντρο επειδή ο σκύλος τους δεν επιτρέπεται στο ίδρυμα αυτό. Είναι ενδιαφέρον ότι όταν σχεδιάζονταν ένα ίδρυμα, επιμένανε για την παροχή για τα κατοικίδια των ασθενών (ιδιαίτερα σκύλων) στο σχεδιασμό του κτιρίου, όμως οι αρχές αντιστάθηκαν σε αυτό και ελάχιστες παροχές έγιναν για αυτούς τους ασθενείς που έχουν πολύ σοβαρές ανωμαλίες δεσίματος, για τους οποίους ο σκύλος τους είναι το κέντρο της ζωής τους. Σ' αυτό το ίδρυμα ανακαλύφθηκε ότι είναι αδύνατον να προσφερθεί θεραπεία στον ασθενή χωρίς τον σκύλο - στην πραγματικότητα, με το να μιλάγανε στον ασθενή για τον σκύλο του και να καλωσορίζανε τον σκύλο του, συχνά μπορούσαν μετά από αυτό να κάνουν επαφή με τον ασθενή που ήταν εξαιρετικά ύποπτος για τους ανθρώπους εξαιτίας του γεγονότος ότι οι περισσότερες εμπειρίες του στα χέρια συνανθρώπων του είχαν να κάνουν με κακομεταχείριση. Έτσι, θεωρούσαν ότι με την αποδοχή του σκύλου, συχνά ξεκινάγανε να γίνοντε αποδεκτοί από τον ασθενή και κάνανε επαφή μαζί του.

Έτσι, από την εμπειρία τους στη θεραπεία ασθενών με εξάρτηση από ναρκωτικά, που συχνά αντιπροσώπευαν κάποιες από τις πιο σοβαρά κατεστραμμένες προσωπικότητες που αντιμετώπιζαν στην ψυχιατρική, έβλεπαν ότι πρέπει να παρθούν μέτρα και να γίνουν δεκτά τα κατοικίδια τους και να τα καλωσορίσουν μέσα στα ιδρύματα. Πολλοί που εμπλέκονται σε

προγράμματα απεξάρτησης και αποκατάστασης υποστηρίζουν ότι αν πρόκειται να ασχοληθούμε με τις σοβαρά κατεστραμμένες προσωπικότητες που έχουν βασικά εγκαταλειφθεί από την κοινωνία μας, πρέπει να μάθουμε να σεβόμαστε και να καλοδεχόμαστε τους μοναδικούς τους ασφαλείς δεσμούς, δηλ. τα σκυλιά τους. Βέβαια, βλέπουμε ότι μόλις ένας ασθενής έχει κάνει ένα δέσιμο με ένα σκύλο, μετά, αυτή είναι η αρχή της αποκατάστασης και επανένταξης του και μέσω της εργασίας πάνω σε αυτό το δέσιμο και της υποστήριξης του, μπορεί μετά, συχνά να τους κάνουν να μπορέσουν να αρχίσουν να δημιουργούν εμπιστοσύνη ξανά με τους ανθρώπους. Όμως, ο σκύλος είναι ένα ζωτικής σημασίας μεταβατικό αντικείμενο στη διαδικασία δημιουργίας σωστών δεσμών αυτών των ασθενών με άλλους ανθρώπους, μετά την εμπειρία τους, η οποία έχει συχνά υπάρξει εμπειρία απεχθών ψυχικών τραυμάτων από σχέσεις με ανθρώπους στα πρώτα χρόνια της ζωής τους.⁵⁷

Πάρκινσον: Πέραν της τρεμούλας και της δυσκαμψίας που αντιμετωπίζουν οι ασθενείς με Πάρκινσον, αντιμετωπίζουν επίσης, ένα πρόβλημα που λέγεται «πάγωμα». Τα πόδια τους παγώνουν εκεί που βρίσκονται, ενώ το υπόλοιπο σώμα τους συνεχίζει να κινείται, με αποτέλεσμα ο άνθρωπος να πέφτει κάτω. Ως αποτέλεσμα, κάποιοι άνθρωποι με Πάρκινσον έχουν την τάση να κάθονται συνέχεια, να μην είναι πρόθυμοι να κινηθούν και να απομονώνονται στον εαυτό τους.

Οι σκύλοι-βοηθοί για Πάρκινσον έχουν εκπαιδευτεί να καθορίζουν πότε ένας άνθρωπος με Πάρκινσον «παγώνει». Αν ο σκύλος ακουμπήσει τα πόδια του ατόμου, σπάει το πάγωμα και ο άνθρωπος μπορεί να συνεχίσει να περπατάει. Ειδήμονες ιατροί πραγματικά δεν ξέρουν γιατί αυτό έχει αποτέλεσμα. Πέρα του να σπάνε το «πάγωμα», τα σκυλιά διδάσκονται να προλαβαίνουν τους ανθρώπους τους από το να πέσουν με το να τους εξισορροπούν και να

⁵⁷ <http://www.scas.org.uk> [43]

τους βοηθάνε να ανακτήσουν το βηματισμό τους. Αν ο άνθρωπος πέσει, ο σκύλος μπορεί να τον βοηθήσει να σηκωθεί.⁵⁸

Επιληπτικές Κρίσεις: Κάποιοι άνθρωποι που έχουν περιοδικές κρίσεις (π.χ. επιληπτικές κρίσεις) έχουν δηλώσει ότι τα σκυλιά τους μπορούν να δαισθανθούν την αρχή μιας κρίσης, προτού μπορέσουν οι ίδιοι. Τώρα, έχει ανακαλυφθεί ότι τα σκυλιά μπορούν να εκπαιδευτούν ειδικά για να αναγνωρίζουν κάποιου είδους αλλαγής πριν την κρίση και να ειδοποιήσουν τον «ιδιοκτήτη» τους για την επικείμενη κρίση. Αυτό δίνει στον «ιδιοκτήτη» επαρκή χρόνο να προετοιμαστεί, π.χ. να απομακρυνθεί μακριά από τον φούρνο που καίει. Αυτά τα σκυλιά ονομάζονται σκυλιά «που αντιδρούν στις κρίσεις» (seizure-alert dogs / seizure-response dogs) και μπορούν να εκπαιδευτούν να ειδοποιούν τους «ιδιοκτήτες» τους από 15 έως 45 λεπτά πριν την κρίση.⁵⁹

Αλτσχάϊμερ: Ένα από τα πολλά προβλήματα που αντιμετωπίζει το άτομο με προχωρημένο Αλτσχάϊμερ είναι ότι δεν λαμβάνει αρκετό φαγητό. Το τάισμα είναι συχνά ένα φοβερό πρόβλημα, επειδή οι ασθενείς είτε τρέχουν πάνω κάτω στο διάδρομο ή είναι τόσο ληθαργικοί που δεν μπορούν να μείνουν ξύπνιοι για να φάνε.

Η ερευνήτρια Dr Nancy Edwards, της Νοσηλευτικής Σχολής, υπέθεσε ότι αν οι ασθενείς μπορούσαν να χαλαρώσουν και να συγκεντρωθούν, θα έτρωγαν περισσότερο και σωστά και θα μειωνόντουσαν οι ποσότητες συμπληρωμάτων που απαιτούνταν γι' αυτούς. Αυτό όχι μόνο θα μείωνε το κόστος φροντίδας των ασθενών αλλά είναι επίσης, πιο υγιεινό για τους ασθενείς να λαμβάνουν τα θεραπευτικά συστατικά από φαγητό παρά από συμπληρώματα διατροφής.

Η Edwards, μαζί με τον Alan Beck, ανακάλυψαν ότι με το να εκθέτουν τους ασθενείς με Αλτσχάϊμερ σε ενυδρεία με έντονα πολύχρωμα ψάρια, οι ασθενείς έμοιαζαν να ηρεμούν

^{58, 59} <http://www.peteducation.com> [38, 39]

και οι τροφικές τους συνήθειες βελτιώνονταν. Η μελέτη επίσης, έδειξε μια μείωση στον αριθμό περιστατικών και τη διάρκεια, συμπεριφορών όπως να περιφέρονται, να περπατάνε πάνω-κάτω, να φωνάζουν και σωματικής επιθετικότητας.

Για 4 εβδομάδες, οι Edwards και Beck παρακολουθούσαν 60 άτομα που έμεναν σε ειδικές μονάδες για ασθενείς με Αλτσχάϊμερ σε τρία θεραπευτήρια/κέντρα φροντίδας στην Ιντιάνα των ΗΠΑ. Προτού βάλουν ένα ενυδρείο σε κάθε θεραπευτήριο, η Dr Edwards και οι μαθητές της συγκέντρωσαν πληροφορίες για τα στοιχεία συμπεριφοράς και σίτησης των ασθενών. Οι ερευνητές ζύγιζαν το φαγητό του κάθε ασθενή πριν και μετά από κάθε γεύμα, και οι ασθενείς αξιολογούνταν σε 29 είδη κοινωνικών συναναστροφών.

Οι ασθενείς που εκτέθηκαν στα ενυδρεία παρουσιάζονταν πιο χαλαροί και σε ετοιμότητα και έτρωγαν μέχρι και 21% περισσότερο φαγητό από ότι έτρωγαν πριν από την ένταξη των ενυδρείων στο ίδρυμα. Τα ενυδρεία με πολύχρωμα, γυαλιστερά ψάρια συχνά κρατούσαν την προσοχή των ασθενών επάνω τους μέχρι και 30 λεπτά, ένα σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα για πολλούς ασθενείς με Αλτσχάϊμερ, λέει η Edwards.

Τα ενυδρεία που χρησιμοποιήθηκαν στη μελέτη κατασκευάστηκαν ειδικά για θεραπευτήρια, έχουν κλειδωμένα καπάκια και άθραυστο τζάμι, και ένα ειδικό υπόβαθρο που επιτρέπει τα ψάρια να είναι εύκολα ορατά από ασθενείς που είχαν καταρράκτη ή άλλες δυσκολίες όρασης. Αυτά τα ενυδρεία κυκλοφορούν στην αγορά των ΗΠΑ.

Οι ερευνητές σχεδιάζουν τώρα ένα δεύτερο σετ μελετών για να πάρουν τα ίδια ευρήματα και να καθορίσουν περαιτέρω τους παράγοντες, π.χ. χρώμα, κίνηση και ήχος, που μπορεί να παρακινούν τους ασθενείς. Επιπλέον, περαιτέρω μελέτες θα εξετάσουν την αξία των ενυδρείων για το προσωπικό των νοσοκομείων.⁶⁰

⁶⁰ <http://www.vet.purdue.edu> [48]

Σχιζοφρένεια: Ερευνητές του Technion Institute of Technology στο Ισραήλ μελέτησαν τα αποτελέσματα που έχει η ένταξη σκύλων ώστε να παρακολουθούν μαζί με τους ασθενείς που πάσχουν από σχιζοφρένεια, τις συνεδρίες που γίνονται σε αυτούς. Σύγκριναν 10 ασθενείς με σχιζοφρένεια που υπέστησαν σε θεραπεία με τη βοήθεια ζώων και 10 ασθενείς που δεν υπέστησαν σε τέτοιου είδους θεραπεία, για διάστημα 10 εβδομάδων και ανακάλυψαν ότι η ομάδα που δέχτηκε την θεραπεία με τα ζώα ένιωθε μεγαλύτερο κίνητρο και βελτίωσαν την ποιότητα της ζωής τους.⁶¹

4.7. ΤΟ ΑΛΟΓΟ ΩΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ

Δε θα πρέπει να θεωρούμε, ότι η εισαγωγή του αλόγου στην θεραπεία της κίνησης είναι σύγχρονη ανακάλυψη. Στην αρχαιότητα ακόμα, οι γιατροί είχαν εκτιμήσει τα καλά αποτελέσματα της ιππασίας στην υποστήριξη της υγείας και στην σκληραγώγηση, χωρίς, όμως, να την αντιμετωπίζουν ως "Θεραπεία". Από ιατρικά δοκίμια του 17ου και 18ου αιώνα, γνωρίζουμε, ότι οι παλιοί γιατροί έβλεπαν στην ιππασία μια ιδιαίτερα εντατική άσκηση του σώματος, που επενεργούσε σε όλον τον οργανισμό, μπορούσε ακόμη να δυναμώσει και να αυξήσει την αντοχή του, και να δράσει αποτελεσματικά απέναντι σε ασθένειες. Αυτοί οι γιατροί συμφωνούσαν με την άποψη της εξασκήσεως ολόκληρου του σώματος "EXERCITIUM UNIVERSALE".

Η ραγδαία ανάπτυξη των φυσικών επιστημών κατά τον 19ο αιώνα συνετέλεσε, ώστε να λησμονηθεί τόσο η παλαιά γνώση για τα καλά αποτελέσματα που είχε στην διατήρηση της

⁶¹ <http://www.mentalhealth.about.com> [19]

υγείας του ατόμου η κίνηση πάνω στο άλογο, ώστε δεν υπάρχουν από την εποχή αυτή μαρτυρίες της ιατρικής γνώσεως.

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια αύξηση στις δημοσιεύσεις γύρω από τη φυσιοθεραπευτική αντιμετώπιση μέσω του αλόγου, πλην όμως, εγίνοντο περίπου κατ' αποκλειστικότητα στα ιατρικά περιοδικά.

Το 1969 ο Α. Kroger, ο οποίος είναι δάσκαλος ειδικής αγωγής, έγραψε ένα αξιόλογο άρθρο με τίτλο "Εκπαιδύοντας με άλογα" θέτοντας με αυτό μια νέα ειδική -θεραπευτική θεώρηση για παιδιά με διαταραχές στην συμπεριφορά, ασκήσιμα και εκπαιδεύσιμα, όπως και παιδιά και εφήβους με ψυχικές διαταραχές. Διαπίστωσε, ότι με τη βοήθεια του αλόγου μπόρεσε να φέρει θετική επιρροή στην διαταραγμένη συμπεριφορά αυτών των ατόμων και να βοηθήσει στην ψυχοκινητική τους ανάπτυξη. Εδώ μιλά κανείς για "θεραπευτική - παιδαγωγική ιππασία", και είναι υπόθεση ειδικά εκπαιδευμένων Παιδαγωγών και Ψυχολόγων.

Δεν είναι δυνατό να τοποθετήσουμε χρονικά την ιστορική αρχή -το ξεκίνημα- της θεραπευτικής ιππασίας και της "ιππασίας των αναπήρων". Γιατί, πάντα υπήρχαν ανάπηροι, οι οποίοι επιδίδονταν στα σπορ και έκαναν ιππασία.

Ο πλέον γνωστός είναι ο βαρόνος Hanko Von Langen, ο οποίος, παρά τις παραλύσεις που υπέστη κατά τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, ανήκε στους καλύτερους ιππείς παγκοσμίως, και η Δανή Lis Hartel, η οποία μετά από παιδική παράλυση, από το αναπηρικό αμαξίδιο κατάφερε να ανέβει στο άλογο, και πήρε δύο φορές το αργυρό μετάλλιο σε ολυμπιακούς αγώνες.

Όποιος έχει παρατηρήσει προσεκτικά ένα άλογο που προχωρεί, και πολύ περισσότερο, όποιος κάθεται επάνω, θα διαπιστώσει, ότι η ράχη του αλόγου πραγματοποιεί εντελώς συγκεκριμένες ρυθμικές κινήσεις:

- υψηλά και χαμηλά, δηλαδή κατακόρυφα και κάθετα,
- οριζοντίως, με την έννοια μιας εναλλασσόμενης επιταχύνσεως και επιβραδύνσεως σε κάθε βήμα του αλόγου.

- Ταλαντώσεις προς τα αριστερά και δεξιά καθώς τα καπούλια σε κάθε βήμα χαμηλώνουν ελαφρά προς τα αριστερά και δεξιά. Έτσι δημιουργείται μια κάπως "καμπυλωτή" κίνηση του κορμού του αλόγου.

Σε ένα άλογο μεσαίου μεγέθους αυτές οι τρισδιάστατες ταλαντώσεις της ράχης γίνονται περίπου 90-110 φορές το λεπτό. Αυτή η συχνότητα εξαρτάται τόσο από τον προσωπικό τύπο κινήσεως του αλόγου, όπως επίσης και από την ταχύτητα της βαδίσεώς του. Σε είδη, όπου τα άλογα είναι μικρότερα, αυτή η συχνότητα των ταλαντώσεων είναι υψηλότερη. Πάνω από όλα, όμως οι ταλαντώσεις του κορμού σε ένα καλά γυμνασμένο άλογο που χρησιμοποιείται στην θεραπεία είναι πολύ ρυθμικές και συμμετρικές. Αυτό αποτελεί ένα κεντρικό σημείο, το οποίο πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερος υπ' όψιν. Ο ρυθμός της κινήσεως σταθμίζεται από τον ειδικό προπονητή, η συχνότητα και η έκταση των ταλαντώσεων της ράχης του αλόγου ρυθμίζεται με βάση τις ανάγκες της θεραπείας, γίνεται, δηλαδή μια κατανομή.

Αυτές οι τρισδιάστατες ταλαντώσεις του κορμού του αλόγου μεταφέρονται στον αναβάτη με την αναπηρία, ο οποίος είναι καθισμένος στην ράχη του αλόγου -λαμβάνονται από το σώμα του και μέσω της λεκάνης μεταφέρονται στον κορμό μέχρι τον αυχένα και την ωμική ζώνη. Ομοίως επηρεάζονται από τις ταλαντώσεις αυτές και τα άκρα.

Η εργασία του φυσιοθεραπευτή είναι, να επηρεάσει τον αναβάτη με την αναπηρία με τρόπο, ώστε, να αφηθεί σε αυτές τις ταλαντώσεις, να τις αφομοιώσει, ενώ δε θα παρενοχλεί αυτόν το ρυθμό με δικές του κινήσεις.

Η θεραπευτική ιππασία επενεργεί στις κλειδώσεις, στην σπονδυλική στήλη και στους μυς. Την πραγματική της επιρροή την ασκεί, όπως και η φυσιοθεραπευτική μέθοδος BOB ATH, στο κεντρικό νευρικό σύστημα, το οποίο υπηρετεί τις κινητικές λειτουργίες. Πιο συγκεκριμένα: Είναι η ενεργή διατήρηση της σωστής τάσεως κάθε μυός.

- **ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΛΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΥΪΚΟΣ ΤΟΝΟΣ:** Αυτός ο μυϊκός τόνος είναι η βάση για κάθε φυσιολογική συστολή των μυών, για κάθε οργανωμένη κίνηση. Ας το διατυπώσουμε αλλιώς: Δεν υπάρχει φυσιολογική λειτουργία των μυών χωρίς το φυσιολογικό μυϊκό τόνο. Για τη διατήρηση του, και τον πάνω απ' όλα τέλειο συντονισμό του τίθεται σε λειτουργία ένα πάρα πολύ πολύπλοκο και τέλειο σύστημα από κέντρα ελέγχου και νευρικές οδούς, τα οποία ευρίσκονται κατά ένα μεγάλο μέρος στην παρεγκεφαλίδα. Αυτά τα κέντρα διευθύνουν την αυτόματη και ασυνείδητη λειτουργική έκβαση των κινήσεων ή την στάση του σώματος. Η αρμονική του λειτουργία, η οποία καθίσταται δυνατή μέσα από πλήθος συνεχώς ενεργών αντανακλαστικών, είναι η προϋπόθεση για κανονική, οικονομική και σκόπιμη δραστηριότητα που αφορά την κίνηση και την στάση. Αν όμως η λειτουργία αυτών των κέντρων ελέγχου έχει υποστεί βλάβη εξαιτίας μιας παιδικής εγκεφαλοπάθειας ή έχει τεθεί εντελώς εκτός λειτουργίας, τότε παρεκτρέπεται ο μυϊκός τόνος, γιατί από την αρχή δημιουργούνται λανθασμένα κινητικά πρότυπα μέσα από μια λαθεμένη διανομή του μυϊκού τόνου.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να βλάπτεται και να παρενοχλείται σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό η συνολική λειτουργία του μυϊκού συστήματος. Τότε έχουμε την εικόνα της εγκεφαλικής παραλύσεως.

Η σύγχρονη θεραπεία της εγκεφαλικής παραλύσεως, ιδιαίτερα αυτή που ανέπτυξαν οι Karel και Bertha Bobath, ξεκινά από την σκέψη ότι πρέπει κανείς να δίδει συνεχείς ερεθισμούς στο κεντρικό νευρικό σύστημα, οι οποίοι να -αναχαιτίζουν τη λαθεμένη

δραστηριότητα των αντανακλαστικών, όπως και των λαθεμένων προτύπων κινήσεως- ενώ ταυτοχρόνως να επαναφέρουν στο φυσιολογικό το μυϊκό τόνο, όσο αυτό είναι δυνατόν. Επιδίωξη είναι, να φέρει κανείς τη λαθεμένη δραστηριότητα των αντανακλαστικών όσο μπορεί περισσότερο στο φυσιολογικό και, κατά το δυνατόν να επιτύχει φυσιολογικά πρότυπα κίνησης.

• **ΕΝΑΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΚΙΝΗΣΕΩΝ:** Ο άνθρωπος με αναπηρία, ο οποίος επιβαίνει στο αλόγο χωρίς να το συνειδητοποιεί, πρέπει να οργανώσει εκ νέου την στάση του σώματος του, να κερδίσει ξανά την ισορροπία του, να διατηρήσει την ορθή στάση του σώματος του σε κάθε βήμα του αλόγου. Αυτό θα πει, συνειδητή ανταπόκριση σε κάθε μια από τις παραπάνω αναφερόμενες τρισδιάστατες ταλαντώσεις του κορμού, όπως αυτές επαναλαμβάνονται διαρκώς και με τον ίδιο ρυθμό. Πρέπει, λοιπόν, χωρίς πρόκληση ο ασθενής να ασκήσει τις αντιδράσεις όσον αφορά τη θέση του σώματος του και όσον αφορά την ισορροπία του, να βελτιώσει το μυϊκό του τόνο, να ασκήσει ακόμα την αρμονία και συμμετρία των κινήσεων, ή επίσης να αναχαιτίσει τον αυξημένο μυϊκό τόνο -την σπαστικότητα.

Επομένως η θεραπευτική ιππασία ενεργεί με την έννοια μιας "ΦΥΣΙΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΟΛΙΚΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΩΣ ΕΠΙ ΝΕΥΡΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΒΑΣΕΩΣ".:

Σε αυτό το σύνολο των μεθόδων αντιμετώπισης προστίθεται και η συγκεκριμένη μέθοδος. Ανάμεσα στις κινήσεις του κορμού του αλόγου από τη μια πλευρά και τα κέντρα του εγκεφάλου τα οποία επηρεάζουν την κινητικότητα από την άλλη.

Με αυτό τον τρόπο γίνεται μια ανταλλαγή, η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας "διάλογος κινήσεων": Οι κινήσεις του κορμού του αλόγου προκαλούν μια απάντηση με κινήσεις από το μέρος του αναβάτη, η οποία πραγματοποιείται μέσω της οδού των αντανακλαστικών, δε γίνεται επομένως συνειδητά ή εκούσια. Εδώ, λοιπόν, επιτυγχάνεται μια

ψυχοκινητική άσκηση, κατά την οποία, όπως αναφέραμε και πιο πριν, εξασκούνται πολλές λειτουργίες που υπηρετούν την κίνηση. Πρόκειται για ένα πολύ σύνθετο σύστημα ασκήσεων, το οποίο δεν προτείνεται από κανένα φυσιοθεραπευτικό σύστημα, και, βέβαια, καμιά συσκευή, όσο έξυπνα κατασκευασμένη και να είναι.

Έτσι η θεραπευτική ιπασία αποτελεί μια εντελώς ξεχωριστή δυνατότητα θεραπευτικής επιρροής σε ανθρώπους με κινητικές αναπηρίες.

• **Η ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΛΟΓΟ ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ:** Πρέπει να αναφερθεί ακόμα μια άλλη σοβαρή διάσταση, της οποίας η σημασία για την αποτελεσματικότητα της θεραπευτικής ιπασίας δεν πρέπει να αγνοηθεί:

Οι παραπάνω αναφερόμενες τρισδιάστατες ταλαντώσεις του κορμού του αλόγου στο συγκεκριμένο σημείο "βάδιση" παρέχουν στον ασθενή ένα τέτοιο πρότυπο κινήσεως, το οποίο είναι ανάλογο με το πρότυπο κινήσεως της ανθρώπινης βάδισης.

Αν παρατηρήσει κανείς τον τρόπο κινήσεως των ισχίων, της λεκάνης, του κορμού, της ωμικής ζώνης και των βραχιόνων ενός ανθρώπου ο οποίος κάθετα εντελώς χαλαρά στο άλογο, και τις συγκρίνει με τις κινήσεις ενός ανθρώπου ο οποίος βαδίζει δίπλα του, θα διαπιστώσει, ότι ο τρόπος που κινούνται και οι δύο μοιάζει πάρα πολύ. Με αυτόν τον τρόπο η θεραπευτική ιπασία δίδει τη δυνατότητα σε κάποιον άνθρωπο με εγκεφαλική παράλυση ή σε κάποιον παραπληγικό, να αποκτήσει εμπειρίες κινήσεως, που δεν παρέχονται από κάποια άλλη θεραπευτική μέθοδο.

Έχει παρατηρηθεί συχνά, ότι παιδιά με εγκεφαλική παράλυση έχουν μάθει να περπατούν με τη βοήθεια της θεραπευτικής ιπασίας, αυτό δε μαρτυρά οπωσδήποτε μια αιτιώδη σχέση, την καθιστά, όμως πιθανή.

• **ΤΟ ΑΛΟΓΟ ΩΣ ΣΥΝΟΛΟΣ:** Ακόμα μια παράμετρος πρέπει να τονιστεί, η οποία καθιστά τη θεραπευτική ιπασία βασικά διαφορετική από κάθε άλλη φυσιοθεραπευτική

μέθοδο: το ψυχικό κίνητρο του ανθρώπου με αναπηρία που δίδεται από το ζωντανό συνοδό ασκήσεων, το άλογο. Όπως είναι γνωστό, το αποτέλεσμα κάθε φυσιοθεραπευτικής μεθόδου εξαρτάται από τη συνεργασία του παιδιού ή του εφήβου, επομένως και από το κίνητρο του. Αυτό αφορά περισσότερο παιδιά και εφήβους με εγκεφαλική παράλυση, τα οποία, από την πρώτη παιδική ηλικία, δηλαδή για πάρα πολλά χρόνια εδέχοντο φυσιοθεραπεία στο στρώμα, και, που τα ίδια την ένιωθαν ως μονότονη και επώδυνη. Η δυσαρέσκεια για τη θεραπεία φέρνει πολύ συχνά, με το πέρασμα των χρόνων μια ουδετερότητα απέναντι στα ήδη γνωστά συστήματα της φυσιοθεραπείας, μια ουδετερότητα που μπορεί να καταδικάσει σε αποτυχία τις προσπάθειες των θεραπειών.

Ιδιαίτερα από παιδιά και νέους με κινητικές αναπηρίες αναφέρεται το άλογο σαν ένας "πολύτιμος φίλος" και βοηθός άσκησης με υψηλές απαιτήσεις. Ακόμη ανέφεραν και την παράμετρο της διασκέδασης κάνοντας θεραπευτική ιππασία.

Το να βρίσκεται υψηλά, με την αληθινή έννοια της λέξης, πάνω στην ράχη του αλόγου, απ' όπου μπορεί να βλέπει κανείς τα κεφάλια των ικανών σωματικά, σημαίνει για τους ανθρώπους με αναπηρίες διαφορετική αντίληψη του περιβάλλοντος από τη συνηθισμένη "οπτική γωνία του βατράχου". Πρόκειται για ένα αίσθημα χειραφέτησης εντελώς ιδιαίτερου χαρακτήρα και καθιστά δυνατές εντελώς καινούριες διαστάσεις στον χώρο των εμπειριών τους. Έχει σαν αποτέλεσμα, οι υπείς με αναπηρίες να μη χαρακτηρίζουν τη θεραπεία αυτή ως "θεραπευτική μέθοδο" και με αυτόν τον τρόπο κατορθώνει να δώσει ισχυρά κίνητρα, τα οποία φτάνουν μέχρι και τη συνεργασία στην κλασική φυσιοθεραπεία.

• **Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΙΠΠΑΣΙΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ:** Πραγματικά δεν υπάρχει κάποια άλλη μέθοδος -φυσιοθεραπευτική- που να διασκεδάζει και όπου ο άνθρωπος με αναπηρία να χαίρεται κάθε φορά θεραπείας. Η θεραπευτική ιππασία προσφέρει σε αυτούς ένα βασικό προτέρημα που πρέπει επίσης να αναφερθεί. Σε ανθρώπους με κινητική αναπηρία, ιδιαίτερα

όταν αυτοί έχουν πολύ βάρος, όπως και σε ψυχικά δύσκολους ασθενείς, είναι το άλογο εκείνο το οποίο δέχεται το φυσικό βάρος, ενώ μειώνει την ψυχική ένταση του θεραπευτού. Στο τέλος αυτού του κεφαλαίου ας τονιστεί τούτο: Η θεραπευτική ιππασία δε φιλοδοξεί να αντικαταστήσει την κλασική φυσιοθεραπεία που στηρίζεται σε νευροφυσιολογική βάση, όμως να τη συμπληρώσει αποτελεσματικά. Έτσι ο συνδυασμός των δύο μεθόδων σύμφωνα με το σχήμα: "μια φορά την εβδομάδα φυσιοθεραπεία στο στρώμα και μια επάνω στο άλογο" έχει αποδειχτεί πολύ καλή. Αρνηση της κλασικής φυσιοθεραπείας με σκοπό να πραγματοποιείται περισσότερη θεραπευτική ιππασία, θα πρέπει να αποφασίζεται μόνο τότε, που, ανεξάρτητα από τους λόγους, δεν είναι δυνατόν να γίνει φυσιοθεραπεία, επειδή ο άνθρωπος με την αναπηρία δεν τη θέλει.

• ΠΟΤΕ ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΙΠΠΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΟΧΙ: Στο πέρασμα των προηγούμενων δεκαετιών, μέσα από λεπτομερείς παρατηρήσεις, εμπειρίες και επιστημονικές έρευνες δόθηκε μια ικανή σειρά από τομείς, όπου μπορεί να εφαρμοστεί η θεραπευτική ιππασία με επιτυχία.

Παράλληλα με τα ορθοπδικά τραύματα, σημαντικοί είναι οι τομείς της εφαρμογής της σε κινητικές αναπηρίες μετά από βλάβη του κεντρικού νευρικού συστήματος, κινητική αναπηρία μετά από παιδική εγκεφαλοπάθεια και στην σκλήρυνση κατά πλάκας, στους ενήλικες. Μπορούμε να πούμε, ότι οι περισσότεροι άνθρωποι που δέχτηκαν θεραπευτική ιππασία ήταν ασθενείς που έπασχαν από εγκεφαλική παράλυση. Επίσης στις παραπληγίες σαν αποτέλεσμα κακώσεων της σπονδυλικής στήλης και του νωτιαίου μυελού, όπως είναι στις περιπτώσεις της δισχιδούς ράχως με μηνιγγομυελοκήλη, φάνηκαν τα θετικά αποτελέσματα της θεραπευτικής ιππασίας. Συγκριτικά με αυτές τις παθήσεις, και την σκλήρυνση κατά πλάκας, οι άλλες αναπηρίες που βοηθήθηκαν από τη θεραπευτική ιππασία ήταν λιγότερο δύσκολες.

Εκεί όπου υπάρχουν ενδείξεις για μια θεραπευτική μέθοδο, δεν παύει να υπάρχουν και αντενδείξεις, όπου μερικές πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν, ιδιαίτερα στην παιδική εγκεφαλοπάθεια. Συχνά αναφέρεται η επιληψία στις αντενδείξεις. Η θεραπευτική ιππασία σε αυτές τις περιπτώσεις, σύμφωνα με τη μακρά παρατήρηση, που ήταν σε θέση να κάνει ο συγγραφέας, πρέπει να αποφεύγεται, όταν η φαρμακευτική αγωγή του ασθενούς είναι ελλιπής ή αδύνατη, και υπάρχουν συχνά επιληπτικές κρίσεις. Απεναντίας σε παιδιά και νέους με σπάνιες κρίσεις δεν υπάρχουν λόγοι για να αποφεύγεται. Επίσης στην ασθένεια του SCHEUERMANN, όπου προσβεβλημένη είναι η σπονδυλική στήλη, το είδος αυτό της θεραπείας αντενδείκνυται. Η απόφαση λαμβάνεται σε αυτήν την περίπτωση από τον ορθοπεδικό που αντιμετωπίζει την πάθηση. Παρ' όλα αυτά και γι' αυτήν την απόφαση πρέπει να σκεφτεί κανείς, ότι όταν ακολουθείται το είδος της κινήσεως "βάδιση", οι κραδασμοί που δέχεται η σπονδυλική στήλη είναι χαμηλής τάσεως. Επίσης και σε περιπτώσεις σκολιώσεως πρέπει να ερωτάται ο ορθοπεδικός. Ίσως σε σοβαρές σκολιώσεις η θεραπευτική ιππασία αντενδείκνυται πλήρως. Σε ασθενείς με πάθηση του αίματος θα πρέπει να αποφεύγεται επίσης, παρόλο που η πιθανότητα για εξωτερική αιμορραγία μέσω τραυμάτων τις περισσότερες φορές υπερογκούται. Εσωτερικές αιμορραγίες, όμως, μέσω κτυπημάτων δεν αποκλείονται. Απόλυτη αντένδειξη αποτελεί η αλλεργία σε σκόνη του ιππόδρομου και των τριχών του αλόγου.

• **Η ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΙΠΠΑΣΙΑΣ:** Απ' ότι αναφέραμε μέχρι τώρα, γίνεται φανερό ότι η ποιοτική διενέργεια της θεραπευτικής ιππασίας απαιτεί από το μέρος του θεραπευτού ειδικές γνώσεις και ικανότητες. Αυτό ισχύει περισσότερο για το φυσιοθεραπευτή, στα χέρια του οποίου βρίσκεται η ευθύνη για τη σωστή θεραπευτική αντιμετώπιση.

Είναι αυτονόητο, ότι αυτός ο θεραπευτής πρέπει να έχει πλήρη κατάρτιση και πρακτική εμπειρία στην εξάσκηση της ιδιότητος του. Πέρα απ' αυτά όμως, θα πρέπει να έχει

γνώσεις και ικανότητες που του επιτρέπουν να ξεχωρίσει το σωστό άλογο, γενικά, και, ειδικότερα, το σωστό άλογο για το συγκεκριμένο άνθρωπο με αναπηρία. Θα πρέπει, λοιπόν, να έχει αρκετή γνώση και μόρφωση όσον αφορά την ιππασία, γιατί βρίσκεται και εκείνος επάνω στο άλογο, και, ιδιαίτερα, όταν πρόκειται για μικρά παιδιά, ή ανθρώπους, οι οποίοι έχουν ελλιπή έλεγχο κορμού.

Η διενέργεια της θεραπευτικής ιππασίας, σαν παράμετρος της φυσιοθεραπείας, απαιτεί σε κάθε περίπτωση ένα παραπεμπτικό από το γιατρό, το οποίο εκδίδει είτε ο οικογενειακός είτε ο ειδικός γιατρός. Πέρα απ' αυτό η θεραπευτική ιππασία θα πρέπει να εποπτεύεται από κάποιον γιατρό, ο οποίος να έχει γνώση αυτής της θεραπευτικής μεθόδου. Η αγωγή που δέχεται το άλογο της θεραπείας και η συνεχής του εκγύμναση για να διατηρήσει και να βελτιώσει τη φυσική του κατάσταση, μέσα στα πλαίσια της εκπαίδευσής αυτής, που απαραίτητα θα δεχτεί, χρειάζονται ένα άτομο ειδικά εκπαιδευμένο προς αυτόν τον σκοπό, αν ο συγκεκριμένος φυσιοθεραπευτής δεν είναι ικανός να το κάνει ή δεν πραγματοποιείται από τους ανθρώπους που έχουν τη γενική ευθύνη των αλόγων.

Οχι λιγότερο σημαντικός από αυτόν του φυσικοθεραπευτού είναι και ο ρόλος του οδηγού του αλόγου. Αυτός δεν πρέπει μόνο να έχει πείρα με τα άλογα, αλλά και να ιππεύει. Καθήκον του οδηγού κατά τη διεξαγωγή της θεραπευτικής ιππασίας είναι, να οδηγεί το άλογο σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που του δίδει ο φυσιοθεραπευτής. Είναι σημαντικό, ο οδηγός αυτός να έχει μια ιδιαίτερη σχέση με το δικό του άλογο, γι' αυτό είναι σκόπιμο να το ιππεύει τακτικά ο ίδιος. Ευκαιριακά, και όταν πρόκειται για κάποιον άνθρωπο με βαριά αναπηρία, χρειάζεται και ένας ακόμα βοηθός, ο οποίος θα βοηθήσει το θεραπευτή να σταθεροποιήσει τον αναβάτη επάνω στο άλογο.

• **ΤΟ ΑΛΟΓΟ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ:** Το άλογο που θα χρησιμοποιηθεί στην θεραπεία, θα πρέπει να είναι, από άποψη χαρακτήρα, καλά προικισμένο: αυτό θα πει, να έχει μια ισορροπημένη ιδιοσυγκρασία, και να έχει σχέση εμπιστοσύνης και φιλίας με τον άνθρωπο.

Επιπλέον το άλογο θα πρέπει να έχει μυώδη ράχη και βήμα ρυθμικό και ευρύχωρο. Ιδιαίτερη σημασία για την εκλογή ενός αλόγου στην θεραπευτική ιππασία, αλλά και για τη συμμετοχή του σε σπορ των αναπήρων, είναι η λεπτομερής, ανάλογη και προς τον σκοπό αυτόν εξειδικευμένη παιδείση του, η οποία λαμβάνει χώρα καθημερινά, τόσο, όταν είναι κάποιος έφιππος, όσο και όταν βρίσκεται κατά μήκος του διαδρόμου, ή ελεύθερα στον χώρο, παιδείση, η οποία πρέπει να σταθεροποιείται συνεχώς. Αυτή η εργασία μπορεί να γίνει μόνο από ανθρώπους που έχουν σχέση και γνώση με αυτό. Το άλογο της θεραπείας δε θα πρέπει να γυμνάζεται με τα υπόλοιπα, γιατί εύκολα εξασθενεί, και, επίσης, χάνει την ευαισθησία του, που είναι αναγκαία στο είδος αυτό. Στην πραγματικότητα, κατά τη διάρκεια της θεραπείας δεν απαιτούνται πάρα πολλά από το άλογο, όσον αφορά τη μυϊκή του δύναμη, όμως, σε αντίθεση με αυτό, απαιτείται να έχει οπωσδήποτε πειθαρχία, συγκέντρωση, νευρική αντοχή και ανοχή. Ακόμα πρέπει να σκεφτούμε, ότι οι ψυχικές αξιώσεις απέναντι σε ένα τέτοιο άλογο κατά τη διάρκεια της θεραπευτικής ιππασίας, σε σύγκριση με τις αξιώσεις κατά τη διάρκεια ιππικών αγώνων είναι τόσο διαφορετικές, ώστε δε θα πρέπει να επιτρέπεται η συμμετοχή ενός αλόγου θεραπείας σε πρωταθλήματα.

• **ΣΤΟΝ ΚΑΘΕΝΑ ΤΟ ΑΛΟΓΟ ΤΟΥ:** Εχουν ειπωθεί πολλά για τη ράτσα του αλόγου θεραπείας. Θα πρέπει κανείς να χρησιμοποιεί τα κανονικά άλογα θερμόαιμα -ή τα μικρότερα- πόνυ; Και για τις δύο περιπτώσεις υπάρχουν θετικοί λόγοι. Παρόλα αυτά, χωρίς αμφιβολία, είναι μεταξύ των ειδικών μια τέτοια συζήτηση περιτεύουσα. Για τη θεραπεία, το σωστό άλογο είναι αυτό από το οποίο ο άνθρωπος με την αναπηρία ευνοείται περισσότερο,

και το οποίο η θεραπευτική ομάδα εμπιστεύεται περισσότερο. "Μεγάλο άλογο - μικρό άλογο; Στον καθένα το άλογο του!"

Δεν είναι το είδος του αλόγου το αποφασιστικό κριτήριο -εδώ αποκλείονται τα πολύ μικρά πόνο- αλλά ο χαρακτήρας του και ο τύπος της κινήσεως του. Ακόμα και αν τα μεγάλα άλογα προτιμώνται για την ιπασία καθώς η ράχη έχει περισσότερους κραδασμούς και η συχνότητα του βηματισμού είναι χαμηλή, προτιμώνται επίσης για ορισμένους ασθενείς και συγκεκριμένες κινητικές αποκλίσεις και τα πόνο, όπως τα πόνο από την Ισλανδία, τύπου WELSH, CON-NEMARA, άλογα των φιορδ, κ.ά.

Αυτό που θα πρέπει να αποφεύγεται είναι η εμμονή σε ένα είδος αλόγου σαν το απολύτως καλύτερο και η άρνηση στις ικανότητες κάθε άλλου είδους αλόγων.

• **ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΙ ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ:** Το άλογο, από τη φύση του, είναι ζώο της απόδρασης, το οποίο, υπό κανονικές συνθήκες σε καταστάσεις αιφνιδιασμού τρέπεται σε φυγή. Μέσα από φροντισμένη εκπαίδευση, και σε απόλυτη εμπιστοσύνη του αλόγου προς τους ανθρώπους του περιβάλλοντος του και πάνω από όλα προς τον οδηγό του, αυτές οι αποδράσεις μπορούν να μειωθούν στο ελάχιστο. Όμως κανείς δε θα πρέπει να το διακινδυνεύει. Η θεραπευτική ιπασία πρέπει να γίνεται σε ειδικούς χώρους, όπου δεν υπάρχουν ενοχλήσεις και όπου δε θα επιτρέπεται η είσοδος σε ανθρώπους που δεν έχουν άμεση σχέση με αυτήν. Η θεραπευτική ιπασία σε ελεύθερο πεδίο, σε ανοιχτό χώρο, έχει το πλεονέκτημα του καθαρού αέρα, του ήλιου και της φύσης, περικλείει, όμως, τον παράγοντα του αιφνιδιασμού και πρέπει να αποφεύγεται. Αν μπορεί κάποιος να εγγυηθεί, ότι ο χώρος της θεραπευτικής ιπασίας, όταν αυτή διενεργείται σε ελεύθερο χώρο, είναι σίγουρος από ενοχλήσεις, τότε μπορεί κανείς να το χρησιμοποιήσει. Σε κάθε περίπτωση, όμως, είναι καλύτερο να τον αποφύγει.

Εκεί όπου υπάρχει η δυνατότητα θα πρέπει να δημιουργηθεί μια ράμπα με πλατφόρμα, ώστε οι θεραπευτές να μπορούν να φέρουν κάποιον άνθρωπο με βαριά κινητική αναπηρία πάνω στο άλογο. Παρ' όλα αυτά, όλοι όσοι ασχολούνται με τη θεραπευτική ιππασία έχουν επινοήσει και δοκιμάσει διάφορους τρόπους, για το πως θα επιβιβάσουν έναν άνθρωπο με σοβαρή αναπηρία χωρίς πρόσθετη βοήθεια στο άλογο.⁶²

4.8. ΤΟ ΔΕΛΦΙΝΙ ΩΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ

Με την περίεργη φύση και το χαρακτηριστικό «χαμόγελο» τους - που σχηματίζεται από λεπτά καμπυλωτά σαγόνια- τα δελφίνια έχουν γίνει το σύμβολο του φιλικού συμπαίκτη της θάλασσας. Πραγματικά, όπως δείχνει το NATURE'S WISDOM OF THE WILD, κάποια δελφίνια όντως, φαίνεται να κάνουν ειδικά δεσίματα με τους ανθρώπους, συμπεριλαμβανομένων των ανάπηρων παιδιών που δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν σε άλλα είδη θεραπείας.

Μερικοί γονείς, στην πραγματικότητα, λένε ότι η πιθανότητα να κολυπήσουν με αιχμάλωτα δελφίνια έχει αλλάξει τη ζωή του παιδιού τους. Τα αποτραβηγμένα στο δικό τους κόσμο αυτιστικά παιδιά, για παράδειγμα, έχουν ανταποκριθεί στα θαλάσσια θηλαστικά με εξαιρετικούς τρόπους - δημιουργώντας δεσμούς που έχουν αποδειχθεί δύσκολοι με τους ανθρώπινους συμπαίκτες τους. Η ιδέα, λένε οι ψυχολόγοι που γνωρίζουν την τεχνική, είναι ότι η υπόσχεση του να κολυπήσεις με ένα τόσο μεγάλο και συναρπαστικό πλάσμα, πρόσφερα ένα κίνητρο για να δοκιμάσουν διαφορετικά -και μερικές φορές δύσκολα- θεραπευτικά έργα.

⁶² <http://www.disabled.gr> [16]

Ένας από τους κύριους κινητές πίσω από τη θεραπεία Δελφινιού-Ανθρώπου (Dolphin Human Therapy), όπως είναι γνωστή, είναι ο David Nathanson, ένας κλινικός ψυχολόγος που ζει στη Φλώριδα. Στο τέλος της δεκαετίας του 1970, χρησιμοποίησε την ανταμοιβή του κολυμπιού με δελφίνια για να κινητοποιήσει παιδιά με σύνδρομο Ντάουν να μάθουν. Ανακάλυψε ότι τα παιδιά που δούλευαν με δελφίνια μάθαιναν μέχρι και 4 φορές γρηγορότερα - και θυμόντουσαν τα περισσότερα από όσα μάθαιναν- από ότι εκείνα που μάθαιναν σε συμβατικά περιβάλλοντα μιας σχολικής αίθουσας.

Στη δεκαετία του 1980, ο "Dr Dave", όπως έγινε γνωστός, οργάνωσε ένα πρόγραμμα θεραπείας με τη βοήθεια δελφινιών στο Florida Keys που τελικά, έγινε ένα μεγάλο κέντρο στο Key West. Από το 1994, έχει δουλέψει με παιδιά από περισσότερες από 37 πολιτείες και 20 χώρες.

Παρόλο που κάποιοι ερευνητές αμφισβητούν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, άλλοι λένε ότι η δουλειά με τα δελφίνια παρομοιάζεται σε επιτυχία με τα υπόλοιπα προγράμματα θεραπείας με ζώα, που χρησιμοποιούν οτιδήποτε από κατοικίδια ποντίκια μέχρι άλογα κούρσας για να βοηθήσουν τους ανθρώπους να αντεπεξέλθουν στα προβλήματα της ζωής τους. Όμως, η θεραπεία με δελφίνια μπορεί να είναι απαγορευτικά ακριβή. Για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα αυτό, ο Nathanson και άλλοι δουλεύουν για να δημιουργήσουν μια «εμπειρία εικονικής πραγματικότητας με δελφίνια», όπου συλλαμβάνεται η χαρά και η ελευθερία του κολυμπιού με τα ζώα, με τη χρήση της τεχνολογίας βίντεο και ηλεκτρονικών υπολογιστών. Αν είναι επιτυχής, τα δελφίνια εικονικής πραγματικότητας τελικά, θα επιτρέψουν σε κάποια παιδιά να δεχτούν τουλάχιστον ένα μέρος του ενθουσιασμού από την εμπειρία αυτή, χωρίς να φύγουν από το σπίτι τους.⁶³

⁶³ <http://www.pbs.org> [40]

Σε εναλλακτικούς ιατρικούς κύκλους, τα δελφίνια μνημονεύονται να έχουν ιδιαίτερες ικανότητες που εντείνουν την θεραπευτική δυνατότητα σε ανθρώπους με κάποια σωματική αναπηρία, όπως βλάβη στη σπονδυλική στήλη και δυσλειτουργία.

Μέσα στο πέρασμα του χρόνου, ο άνθρωπος γοητευόταν ιδιαίτερα από τα δελφίνια. Αυτή η σχέση συνεχίζει να αναγνωρίζεται σήμερα από πολλές πηγές. Ο Dr. John Lilly καθόρισε στις μελέτες του για τον ανθρώπινο εγκέφαλο και άλλων ειδών επικοινωνιακές δυνατότητες, ότι ο άνθρωπος μπορεί να μπει πίσω από το δελφίνι ως προς την εγκεφαλική ανάπτυξη βάσει του υπολογισμού της στα θηλαστικά. Το Αμερικάνικο Ναυτικό επίσης έχει αναγνωρίσει τις ικανότητες εξυπνάδας των δελφινιών και τα χρησιμοποιεί σε ιδιαίτερα ειδικές αποστολές για περισσότερα από 20 χρόνια.

Η έκθεση και οι συναναστροφές με δελφίνια έχουν δείξει διάφορες συνέπειες, που τεκμηριώνονται τόσο από Επιστημονικές Έρευνες όσο κι εμπειρίες.

- Μπορούν να ανακουφίσουν την κατάθλιψη και άλλες νοητικές διαταραχές.
- Συχνά ένα αίσθημα χαράς, ανιδιοτελούς αποδοχής και ανοιχτής διάθεσης μεταφέρεται, των οποίων ψυχολογικά και φυσιολογικά είναι εξαιρετικής αξίας
- Σε μερικές περιπτώσεις, βοηθάει στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής σε σχέση με την εγκεφαλική βλάβη, την διανοητική και φυσική καθυστέρηση, το Σύνδρομο Ντάουν, τον αυτισμό, κλπ.
- Έχει δείξει αναστολή πόνου που ισχύει μεταξύ 3 ώρες και 4 ημέρες μετά. Αυτό μετρήθηκε σε ασθενείς με χρόνιους πόνους στην πλάτη.
- Έχει δείξει ότι η παραγωγή των T-κυττάρων που καταπολεμούν τις μολύνσεις, η παραγωγή ενδορφινών και ορμονών συχνά εντείνεται.
- Η ένταση του συστήματος ηχοτοποθέτησης των δελφινιών 8,3W/cm², και οι συχνότητες τους μέχρι και 200.000Ηζ μπορεί πιθανά να εξηγήσει τις αλλαγές

κυττάρων και ιστού που αφορούν στην φυσιολογία και την επιρροή των κυττάρων των νεύρων μέσα του συντονισμού, της σπηλαίωσης.

• Μετά την επαφή με δελφίνια, ένας αυξημένος συγχρονισμός μεταξύ του αριστερού και δεξιού ημισφαιρίου του εγκεφάλου έχει παρατηρηθεί, συν ένας μεγαλύτερος βαθμός των χαμηλών εγκεφαλικών κυμάτων. Αυτό, μεταξύ άλλων, δυναμώνει το ανοσοποιητικό σύστημα και τις διαδικασίες αυτό-ρύθμισης του σώματος.⁶⁴

Ξέρουν ότι τα δελφίνια δεν μπορούν να μιλήσουν, έτσι, χρησιμοποιούν συναισθήματα για να δημιουργήσουν σχέσεις. Η ουσία της ζωής είναι πιο σημαντική από ότι η σημασία της. Τα δελφίνια είναι όμορφα πλάσματα με χάρη, τα οποία βρίσκονται πάνω στη γη πολύ πριν από εμάς.

Οι αρχαίοι Έλληνες απόδειξαν τη σημασία τους. Το σκότωμα δελφινιών τιμωρούνταν με θάνατο. Τι κάνουν λοιπόν, με αυτό το τεράστιο μυαλό τους όλα αυτά τα χρόνια; Στη διάρκεια των δεκαετιών, ιστορίες δελφινιών που βοηθάνε και σώζουν ανθρώπους είναι ευρέως γνωστές. Αναμφισβήτητα εντυπωσιαζόμαστε από αυτά. Τι μπορούν να κάνουν για μας; Λοιπόν, φέρνουν πολύ χαρά κι ευτυχία και αυτό και μόνο είναι θεραπεία. Τα δελφίνια προσφέρουν ανιδιοτελή αγάπη με τίποτε σε αντάλλαγμα. Τα δελφίνια και οι φάλαινες βγάζουν μια τεράστια συναισθηματική ανταπόκριση από τους ανθρώπους - γέλιο, δάκρυα και στιγμές σκέψης. Μας αγγίζουν βαθιά και μερικοί άνθρωποι λένε ότι θεραπεύονται με τη συναναστροφή τους με δελφίνια.

Τα δελφίνια έχουν ανοίξει την πόρτα και γεφύρωσαν το χάσμα μεταξύ των ειδών, προσφέροντας μια είσοδο στον κόσμο τους. Είναι ευκολότερο να αγαπήσουμε ένα δελφίνι παρά τον εαυτό μας. Αν σας ζητούσαν να φανταστείτε ένα χρώμα που δεν έχετε δει ποτέ

⁶⁴ <http://www.motherjones.com> [20]

πριν, δεν θα μπορούσατε να το κάνετε. Το ίδιο είναι αλήθεια για τη συνάντηση με ένα δελφίνι. Το ίδιο το μεγαλείο της ολοκληρωτικής αγάπης του σε σας και το πόσο ανοιχτοί είσαστε για να το δεχτείτε, αποτελεί μέρος της θεραπευτικής διαδικασίας.⁶⁵

4.9. Η ΓΑΤΑ ΩΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΣ

Η δουλειά της θεραπείας δεν περιορίζεται στους σκύλους: στην οργάνωση Pets & People, χρησιμοποιούντε κυρίως γάτες! Εκπαιδευμένες για πελάτες με ειδικές ανάγκες.

Όλα τα γατάκια λαμβάνουν ειδική εκπαίδευση για να είναι ήρεμα και κοινωνικά. Μαζί με τους ειδικούς καθορίζοντε ποιες συμπεριφορές ενδιαφέρουν τον καθένα. Τα γατάκια μαθαίνουν σήματα με τα χέρια και ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένους ήχους, όπως ένα κροτάλισμα. Είναι εξοικειωμένα με τα αναπηρικά καροτσάκια και άλλες ιατρικές συσκευές.

Οι Γάτες Θεραπείας προσφέρουν απλόχερα την αγάπη τους.

Έχει γίνει αρκετά γνωστό πλέον ότι οι γάτες είναι σπουδαία θεραπεία για τους τροφίμους σε ιδρύματα και είναι χαρά να βλέπεις τα μάτια να λάμπουν όταν έρχεται μια γάτα ως επισκέπτης. Ακόμη πιο τυχεροί είναι εκείνοι οι ασθενείς ιδρυμάτων υγείας που έχουν γάτες οικόσιτες μέσα στα ιδρύματα. Προσπαθήστε να χαϊδέψετε το γατάκι σας όταν είσαστε γεμάτοι στρες από μια δύσκολη μέρα στη δουλειά. Θα δείτε ότι οι μύες του λαιμού και του ώμου θα χαλαρώσουν, ο ρυθμός της καρδιάς σας θα χαμηλώσει και μια έντονη αίσθηση ευχαρίστησης θα ρέει σε ολόκληρο το σώμα σας, καθώς όλο αυτό το στρες ρέει και φεύγει και ρέει μέσα στο σώμα σας η χαλάρωση. Αυτά είναι τα οφέλη των γατών θεραπείας στους

⁶⁵ <http://www.thealexandertrust.com> [45]

τροφίμους ιδρυμάτων και μπορούν εξίσου να εφαρμοστούν και σε όλους εμάς. Οι γάτες θεραπείας έχουν ιδιαίτερη αξία όταν έρχονται σε επαφή με ασθενείς με Αλτσχάϊμερ, καθώς αναζωογονούν τόσο τη μνήμη όσο και ξεχασμένα συναισθήματα.

Παρόλο που τα σκυλιά συνήθως «στρατολογούνται» ως ζώα θεραπείας, οι γάτες χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο. Άλλωστε, το πλεονέκτημα του να μπορείς να γουργουρίζεις, έχει μεγάλη αξία, και το να βλέπεις τα μάτια να φωτίζονται καθώς τα ρυτιδιασμένα χέρια χαϊδεύουν ένα χνουδωτό σώμα που «δονείται» από το γουργουρητό, είναι ένα πειστικό επιχείρημα για τις γάτες σε αυτό το ρόλο. Οι γάτες που επιλέγονται για θεραπεία πρέπει να πληρούν κάποια κριτήρια. Θα πρέπει να είναι ανεκτικές σε νέες καταστάσεις και να είναι ήρεμες. Θα πρέπει βέβαια, να έχουν κάνει όλα τα εμβόλια τους και είτε να έχουν τα νύχια τους κομμένα και λιμαρισμένα ή να φοράνε άδικα πλαστικά «παπουτσάκια».⁶⁶

Κάθε “ιδιοκτήτης” γάτας γνωρίζει τα οφέλη του να χαϊδεύει μια γάτα. Είναι χαλαρωτικό, το στρες της ημέρας εξαφανίζεται, η πίεση πέφτει και οι ρυθμοί της καρδιάς επιβραδύνουν. Οι γάτες θεραπείας προσφέρουν αυτή τη χαλάρωση - και πολλά περισσότερα - σε ανθρώπους που είναι κλεισμένοι στον εαυτό τους, μοναχικοί, άρρωστοι ή προβληματισμένοι. Μια επίσκεψη από μια γάτα θεραπείας και τον “ιδιοκτήτη” της είναι ένα διάλειμμα στην καθημερινή ρουτίνα για τους ανθρώπους που ζούνε σε γηροκομεία, νοσοκομεία, ιδρύματα πάντα καλοδεχούμενη. Και μια γάτα προσφέρει ένα είδος αγάπης και ανακούφισης που προέρχεται μόνο από τα ζώα.

Οι “ιδιοκτήτες” κατοικίδιων γνωρίζουν πόση αγάπη και εμπιστοσύνη τα κατοικίδια μας δίνουν. Όμως, όταν μπορούμε να μοιραστούμε αυτή την αγάπη και όταν βλέπουμε ανθρώπους να οφελούνται από αυτή την αγάπη, είναι ένα εκπληκτικό δώρο.⁶⁷

⁶⁶ <http://www.cats.about.com> [5]

⁶⁷ <http://www.catsplay.com> [4]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (PET THERAPY)

5.1. ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (Pet Therapy)

Στους σύνθετους μηχανισμούς με τους οποίους λειτουργούν τα προγράμματα αυτά παίζουν ρόλο διάφοροι παράγοντες, όπως:

- Τα συναισθήματα. Το συναισθηματικό δέσιμο που αναπτύσσεται ανάμεσα στον ασθενή και το ζώο δημιουργεί μια κατάσταση χαλάρωσης που επιδρά θετικά στην καρδιά (οι σφυγμοί μειώνονται, όπως και η πίεση), τον αναπνευστικό ρυθμό, τη μυϊκή τόνωση, το νευρικό σύστημα (παρουσιάζεται μια ύφεση στα εγκεφαλικά ηλεκτρικά κύματα), την ορμονική παραγωγή (περιορίζεται η σύνθεση αδρεναλίνης και άλλων ορμονών που ευθύνονται για τα επίπεδα του στρες),

- Η κίνηση. Τα ζώα αποτελούν ένα κίνητρο για να κινούνται και να περπατούν οι ασθενείς. Αυτό το πετυχαίνουν καλύτερα το άλογο, το δελφίνι και ο σκύλος.

- Η διασκέδαση. Τα ζώα προσκαλούν τον άνθρωπο να συμμετάσχει στο παιχνίδι τους. Έτσι, πέρα από το γεγονός ότι τον βάζουν να κινηθεί, τον διασκεδάζουν και του φτιάχνουν τη διάθεση. Και έχει αποδειχτεί ότι η ευεξία και η διασκέδαση αυξάνουν τις άμυνες του οργανισμού και επιταχύνουν τις διαδικασίες ίασης.

- Η ψυχολογία. Η ευθύνη της φροντίδας ενός ζώου ή η απλή παρουσία του και η δυνατότητα επαφής μαζί του, έχουν ως αποτέλεσμα, να ξεχνάει ο ασθενής τις έννοιες του και

να επικεντρώνει την προσοχή του αλλού. Έτσι, με έμμεσο και ασυνείδητο τρόπο, το άτομο αρχίζει και φροντίζει και τον εαυτό του παράλληλα με το ζώο.

Έτσι λοιπόν, τα προγράμματα θεραπείας μέσω ζώων (Pet Therapy) αποδεικνύονται χρήσιμα σε περιπτώσεις:

- προβλημάτων εκμάθησης και συγκέντρωσης,
- άγχους και κατάθλιψης,
- συνδρόμου Ντάουν,
- συνδρόμου Γουέστ (μια σοβαρή μορφή επιληψίας),
- αυτισμού,
- γεροντικής άνοιας,
- ψύχωσης, κ.ο.κ.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, το ζώο καταφέρνει:

- να συγκεντρώνει την προσοχή του ασθενή,
- να δημιουργεί μια οπτική και απτική επαφή,
- να προκαλεί αλληλεπίδραση και τρυφερά συναισθήματα,
- να ευνοεί τη χαλάρωση και τον έλεγχο του άγχους και της υπέρτασης,
- να βελτιώνει την κίνηση των άκρων (μέσα από το χάιδεμα και τις βόλτες).⁶⁸

⁶⁸ Πατεράκη Ειρήνη "Pet therapy :τα κατοικίδια οι καλύτεροι. ..γιατροί του ανθρώπου", Υγεία και Ευεξία, Τεύχος 13, Σελ56.

5.2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Τα Προγράμματα Θεραπείας μέσω Ζώων (Pet Therapy) που πραγματοποιούνται σε διάφορες χώρες είναι πολλά. Σε κάθε Πρόγραμμα συνήθως υπάρχει μια θεραπευτική ομάδα που μπορεί ν'αποτελείται από Ψυχολόγο, Κοινωνικό Λειτουργό, Νοσηλεύτη, Εργοθεραπευτή, Φυσικοθεραπευτή, Εκπαιδευτή Σκύλων κ.α.

Ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού σ'ένα τέτοιο Πρόγραμμα Θεραπείας μέσω Ζώων (Pet Therapy) είναι πρώτα απ'όλα να διαπιστώσει τι δυσκολίες αντιμετωπίζει ο ασθενής. Βέβαια η θεραπευτική αυτή προσέγγιση γίνεται κατά κύριο λόγο σε ομάδες και όχι ατομικά. Αφού εντοπιστούν οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο ασθενής είτε αυτές αφορούν την σωματική υγεία είτε την ψυχική υγεία του ατόμου, θα πρέπει το άτομο να οδηγηθεί με τη βοήθεια του Κοινωνικού Λειτουργού ή άλλων ειδικών σε κάποιο αντίστοιχο Πρόγραμμα που θα καλύψει τις ανάγκες αυτών των ατόμων. Επομένως ο Κοινωνικός Λειτουργός πρέπει να είναι ενήμερος για τα Προγράμματα Θεραπείας μέσω Ζώων (Pet Therapy) που πραγματοποιούνται και για τις παροχές τους.

Υπάρχουν Προγράμματα τέτοια που είναι ιδιωτικής φύσης και άλλα που καλύπτονται απ'το Δημόσιο και προσφέρουν δωρεάν τις υπηρεσίες τους στους πολίτες. Ο εθελοντισμός ίσως είναι το σημαντικότερο κομμάτι σ'αυτά τα Προγράμματα και έτσι άλλωστε ξεκίνησε και η ιδέα γι'αυτού του είδους τη θεραπευτική προσέγγιση. Επομένως άλλος ένας σημαντικός ρόλος ενός Κοινωνικού Λειτουργού εδώ είναι να δώσει κίνητρα, να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει το κοινό για να ακολουθήσει εθελοντική δράση. Και ο ίδιος ο Κοινωνικός Λειτουργός μπορεί άλλωστε να προσφέρει εθελοντικά την βοήθεια του σε τέτοια Προγράμματα.

Τα Προγράμματα αυτά είναι πολλά και ποικίλλα τα οποία απευθύνονται σε μια πληθώρα κατηγοριών ατόμων όπως π.χ σε άτομα με σωματικές αναπηρίες, σε άτομα με τύφλωση, σε άτομα με πρόβλημα ακοής, σε άτομα με πρόβλημα και όρασης και ακοής, σε άτομα που έχουν επιληψία, σε άτομα που είναι δυσλεκτικά, σε άτομα που πάσχουν από κάποια σοβαρή ασθένεια όπως ο Καρκίνος ή ακόμα και σε άτομα που απλά νοσηλεύονται σε κάποιο νοσοκομείο χωρίς να πάσχουν από κάποια σοβαρή ασθένεια, σε άτομα που έχουν Άνοια, σε άτομα που πάσχουν από κατάθλιψη, σε εφήβους που παρεκκλίνουν κοινωνικά, σε άτομα που αναπτύσσουν παραβατικότητα κ.α.

Τα ζώα εκπαιδεύονται ειδικά για κάθε είδους Πρόγραμμα και αυτό βέβαια εξαρτάται αποκλειστικά από το πού απευθύνονται αυτά τα Προγράμματα, έτσι αλλιώς εκπαιδεύεται ένας Σκύλος Οδηγός για τα άτομα με πρόβλημα όρασης, αλλιώς ένας Σκύλος Υπηρεσιών που θα βοηθήσει άτομα με σωματικές αναπηρίες.

Αρχικά τα ζώα εκπαιδεύονται από εκπαιδευτές που είναι ειδικευμένοι και συνήθως έμπειροι. Έπειτα στα Προγράμματα μπορεί τα ζώα ν'ακολουθούν τις εντολές ενός Ψυχολόγου, Κοινωνικού Λειτουργού, Νοσηλεύτη ή κάποιου άλλου επαγγελματία, οι οποίοι βέβαια εκπαιδεύονται και οι ίδιοι απ'τους αρχικούς εκπαιδευτές στο πώς να δίνουν σωστά εντολές στα ζώα έτσι ώστε να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στα άτομα που τις έχουν ανάγκη. Να σημειώσουμε όμως εδώ ότι υπάρχουν και Προγράμματα στα οποία οι ίδιοι οι ασθενείς εκπαιδεύονται από τους αρχικούς εκπαιδευτές για να λάβουν τις υπηρεσίες ενός ζώου-θεραπευτή όπως π.χ τα άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα με την ορασή τους, τα οποία καταφέρνουν και ζούν ακόμα και μόνα τους στο σπίτι τους με το ζώακι – θεραπευτή το οποίο υπακούει σε έντολές τους και τους βοηθάει να αυτονομηθούν και να αντιμετωπίσουν την καθημερινή ζωή.

Τα ζώα σ' αυτού του είδους την θεραπευτική προσέγγιση φαίνονται να λειτουργούν όπως κάποιος ειδικός επαγγελματίας αφού βοηθούν τους ασθενείς να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες τους. Απ' την άλλη ο ρόλος ενός ειδικού επαγγελματία και πιο συγκεκριμένα ενός Κοινωνικού Λειτουργού είναι να ακούει, να κατανοεί, να κρίνει και να συσχετίζει, να εξηγεί διεξοδικά ότι σχετίζεται με διαδικασίες, προϋποθέσεις και υποχρεώσεις, να ενθαρρύνει, να εμπνυχώνει και να συμβάλλει στο χειρισμό τυχόν αντιδράσεων, να επιδιώκει τη συναίνεση των ατόμων και να ενισχύει την ενεργό συμμετοχή τους στη διαδικασία κ.α. Όλες αυτές τις δεξιότητες βέβαια δε μπορεί να τις έχει ένα ζώο-θεραπευτής και γι' αυτό σε καμία περίπτωση δε μπορεί να αντικατασταθεί ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού ή κάποιου άλλου ειδικού επαγγελματία από ένα ζώο-θεραπευτή. Μόνο με τον συνδυασμό και των δύο: ειδικού επαγγελματία και ζώου-θεραπευτή είναι δυνατή και αποτελεσματική αυτού του είδους η θεραπεία.

5.3. ΘΕΤΙΚΑ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (PET THERAPY)

- Η θεραπεία με τη βοήθεια ζώων μπορεί να μειώνει αποτελεσματικά τη μοναξιά των ατόμων που περνάνε μεγάλο χρονικό διάστημα για θεραπεία σε θεραπευτικά ιδρύματα (Banks, 2002).
- Άνθρωποι με υπέρταση σε οριακό σημείο, είδαν την πίεσή τους να χαμηλώνει τις ημέρες που έπαιρναν τον σκύλο τους στη δουλειά (Allen, K. 2001).
- Ηλικιωμένοι που έχουν σκυλιά πηγαίνουν λιγότερο στο γιατρό από ότι αυτοί που δεν έχουν. Σε μια μελέτη 100 ασθενών, ακόμη και οι πιο αγχώδεις «ιδιοκτήτες» σκύλου στη μελέτη έχουν 21% λιγότερες επαφές με γιατρό από ότι αυτοί που δεν έχουν σκύλο (Siegel, 1990).

- Το επίπεδο καθημερινών δραστηριοτήτων ηλικιωμένων που δεν έχουν τώρα κατοικίδια, επιδεινώθηκε περισσότερο κατά μέσο όρο από ότι αυτών που έχουν τώρα κατοικίδια (Raina, 1999).

- Ηλικιωμένοι που έχουν κατοικίδια αντεπεξέρχονται καλύτερα στα γεγονότα της ζωής τους που τους προκαλούν στρες χωρίς να χρειάζονται τη βοήθεια του συστήματος υγείας (Raina, 1998).

- Οι «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων έχουν χαμηλότερα επίπεδα τριγλυκερίδιων και χοληστερίνης από αυτούς που δεν έχουν κατοικίδια (Anderson, 1992).

- Η συντροφιά των κατοικίδιων (ιδιαίτερα των σκύλων) βοηθάει τα παιδιά των οικογενειών να προσαρμοστούν καλύτερα στη σοβαρή ασθένεια και το θάνατο ενός γονιού (Raveis, 1993).

- Οι «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων αισθάνονται λιγότερο φόβο να πέσουν θύμα εγκλήματος όταν περπατάνε με τον σκύλο τους ή όταν μένουν στο σπίτι μαζί με τον σκύλο τους (Serpel, 1990).

- Οι «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων έχουν λιγότερα μικροπροβλήματα υγείας (Friedmann, 1990, Siegel, 1990).

- Οι «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων έχουν καλύτερη ψυχολογική ευεξία (Serpel, 1990).

- Η επαφή με τα κατοικίδια αναπτύσσει συμπεριφορά φροντίδας στα παιδιά που, μεγαλώνοντας, ίσως γίνουν πιο ευαίσθητοι ενήλικες και προσφέρουν περισσότερη φροντίδα (Melson, 1990).

- Οι «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων έχουν υψηλότερα ποσοστά επιβίωσης ανά έτος μετά από μια στεφανιαία νόσο της καρδιάς (Friedmann, 1980, 1995).

- Τα έξοδα για φάρμακα έπεσαν από ένα μέσο όρο 3,80\$ ανά ασθενή την ημέρα, σε μόλις 1,18\$ στα νέα κέντρα θεραπείας στη Νέα Υόρκη, το Μιζούρι και το Τέξας όπου υπάρχουν ζώα και φυτά ως μέρος του περιβάλλοντος (Montague, 1995).
- Τα κατοικίδια σε θεραπευτήρια αυξάνουν τις κοινωνικές και λεκτικές συναναστροφές ως συμπλήρωμα άλλων μορφών θεραπείας (Fick, 1992).
- Οι «ιδιοκτήτες» κατοικίδιων έχουν καλύτερη σωματική υγεία επειδή ασκούνται με τα κατοικίδιά τους (Serpel, 1990).
- Το να έχει κάποιος ένα κατοικίδιο μπορεί να μειώσει τη θνησιμότητα από καρδιακή προσβολή κατά ποσοστό 3%. Αυτό μεταφράζεται στο ότι 30.000 ζωές σώζονται ετησίως (Friedman, 1980).
- Τα σκυλιά αποτελούν προληπτικά και θεραπευτικά μέτρα εναντίον του καθημερινού στρες (Allen, 1991).
- Τα κατοικίδια μειώνουν το συναίσθημα της μοναξιάς και της απομόνωσης (Kidd, 1994).
- Τα παιδιά που εκτίθενται σε προγράμματα ευαισθητοποίησής τους σχετικά με τα ζώα, παρουσιάζουν έντονη συμπόνια για τους ανθρώπους, σε σύγκριση με τα παιδιά που δεν παρακολουθούν τέτοιου είδους προγράμματα (Ascione, 1992).
- Η θετική αυτοεκτίμηση των παιδιών εντείνεται από την «ιδιοκτησία» ενός κατοικίδιου (Bergensen, 1989).
- Η νοητική ανάπτυξη των παιδιών μπορεί να ενταθεί από την «ιδιοκτησία» ενός κατοικίδιου (Poresky, 1989).
- Το 70% των οικογενειών που ρωτήθηκαν, ανέφεραν μια αύξηση της ευτυχίας της οικογένειας και της διασκέδασής τους μετά την απόκτηση ενός κατοικίδιου (Cain, 1985).

- Η παρουσία ενός σκύλου κατά την ιατρική εξέταση ενός παιδιού μειώνει το στρες του παιδιού (Nadgengast, 1997, Baun, 1998).
- Τα παιδιά που έχουν κατοικίδια ασχολούνται περισσότερο με δραστηριότητες όπως τα σπορ, τα χόμπυ, κλπ. (Melson, 1990).
- Τα παιδιά που έρχονται σε επαφή με ζώα κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους της ζωής τους έχουν χαμηλότερη συχνότητα αλλεργικής ρινίτιδας και άσθματος (Hesselmar, 1999).
- Τα παιδιά με αυτισμό παρουσιάζουν σε μικρότερο βαθμό αυτιστικές συμπεριφορές, όπως το αποτράβηγμά τους σε ένα δικό τους εσωτερικό κόσμο (Redefer, 1989).
- Τα κατοικίδια συμπληρώνουν πολλές από τις ίδιες λειτουργίες υποστήριξης όσο και οι άνθρωποι, τόσο για τους ενήλικες όσο και για τα παιδιά (Melson, 1998).
- Οι άνθρωποι που έχουν AIDS και έχουν κατοικίδια, έχουν λιγότερη κατάθλιψη και μειωμένο στρες. Τα κατοικίδια είναι μια από τις κύριες πηγές υποστήριξης και αυξάνουν την αντίληψη και την ικανότητα της αντιμετώπισης της κατάστασης (Siegel, 1999, Carmack, 1991).⁶⁹

5.4. ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (PET THERAPY)

Προσπάθειες για την παροχή επαγγελματικών στάνταρντ για επιλογή, εξέταση και εκπαίδευση ζώων και προσωπικού έχουν, σε μερικές περιπτώσεις, τεθεί χωρίς καμία συστηματική αξιολόγηση των πιθανών κινδύνων ή στρες για τα ζώα που περιλαμβάνονται

⁶⁹ <http://www.deltasociety.org> [15]

στην εργασία AAT/AAA. Παρόλο που υπάρχει διάχυτος ενθουσιασμός ότι αυτά τα «καλά» προγράμματα παρέχουν νόημα για τους εθελοντές και τους ασθενείς, είναι ασαφές αν οφέλη, αν υπάρχουν, βιώνονται από τα ζώα μέλη των ομάδων. Οι ειδικοί πρέπει να σέβονται την ακεραιότητα των ζώων και να παρακολουθούν την συμμετοχή τους ώστε να μην συμβιβάζονται ως προς την ευημερία, τα δικαιώματα και την ασφάλειά τους. Οι James Serpell, Raymond Coppinger & Aubrey Fine έχουν προσδιορίσει επτά πηγές προβλημάτων της ευημερίας των ζώων, ιδιαίτερα για τα ζώα υπηρεσιών:

Αποτυχία για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών και συμπεριφορολογικών αναγκών των ζώων.

Επιλογή ή εκτροφή των ζώων υπηρεσιών

Αποτυχία για την αιτιολόγηση των αναπτυξιακών γεγονότων και διαδικασιών στις ζωές των ζώων

Χρήση ακατάλληλων ή απάνθρωπων μεθόδων εκπαίδευσης

Μη ρεαλιστικές προσδοκίες σχετικά με τα κίνητρα των ζώων και τις ικανότητές τους να εργαστούν

Χρήση πρόχειρα σχεδιασμένου εξοπλισμού και παροχών στέγασης

άνθρωποι που παίρνουν τα σκυλιά (οι άνθρωποι-μέλη της ομάδας) που έχουν ανεπαρκή εμπειρία στον χειρισμό ή την εκπαίδευση των σκύλων.

Το ηθικό μέρος της χρήσης ζώων σε θεραπείες έχει συζητηθεί συχνά. Ενώ πολλά προγράμματα δημιουργούνται με οργανισμούς προστασίας των ζώων, κάποιες ομάδες για τα δικαιώματα των ζώων έχουν κατηγορήσει την AAT ότι «εκμεταλλεύονται» τα ζώα.

Η κοινή λογική και ο στρατηγικός σχεδιασμός που ισορροπεί τις ανάγκες για τους ανθρώπινους και μη ανθρώπινους συντρόφους στα προγράμματα AAT/AAA είναι πολύ σημαντικά. Οι ανησυχίες περιλαμβάνουν:

- Πιθανότητες κακομεταχείρισης: ιδιαίτερα σε ιδρύματα υψίστης ασφαλείας ή με ασθενείς που δεν γνωρίζουν πώς να χειριστούν τα ζώα

- Πιθανότητες καταπόνησης: δεν υπάρχουν στάνταρντ σχετικά με το πόσο θα πρέπει να διαρκεί η επίσκεψη που κάνει ένα ζώο ή προτεινόμενος αριθμός επισκέψεων ανά την ημέρα ή εβδομάδα. (Πολλοί AAA χειριστές προτείνουν οι επισκέψεις θα πρέπει να διαρκούν μάξιμουμ 45 με 60 λεπτά). Τα ζώα πρέπει να έχουν διαστήματα ανάπαυλας και δεν μπορούμε να περιμένουμε ότι θα είναι συνέχεια «στο καθήκον». Τα ιδρύματα όπως τα θεραπευτήρια ίσως να διατηρούν υψηλές θερμοκρασίες περιβάλλοντος που μπορεί να προσθέσουν στο περιβαλλοντικό στρες των ζώων. Κάθε είδος, φυλή και κάθε ζώο θα ποικίλει στις ικανότητές του να αντεπεξέλθει με τα θέματα της μεταφοράς και τις πολλαπλές συναναστροφές με ανθρώπους και ζώα.

- Χρήση άγριων ζώων: γενικά, αυτό δεν συστήνεται και υπάρχουν ενστάσεις.

Για να προστατευθούν τα ζώα θεραπείας από ανεπιθύμητο στρες, οι εξής κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

1. Τα ζώα, ιδιαίτερα εκείνα που μένουν σε ένα ίδρυμα, πρέπει να έχουν πολλές ευκαιρίες να μείνουν μόνα τους. Τα σκυλιά θεραπείας που μένουν μέσα στα ιδρύματα συχνά παθαίνουν «υπερκόπωση» γεγονός που φαίνεται από διάρροια ή αλλαγές στην προσωπικότητα, συνήθως μετά από 12 έως 18 μήνες. Πολλά προγράμματα λύνουν αυτό το πρόβλημα με το να υπάρχει κάποιο μέλος του προσωπικού που παίρνει το ζώο σπίτι του τα σαββατοκύριακα και τα απογεύματα. Τα ζώα επίσης, πρέπει να δέχονται επαρκή άσκηση.

2. Η επαρκής σίτιση και η συνεχής προσφορά φρέσκου και καθαρού νερού πρέπει να υπάρχει. Φυσιολογικά, οποιαδήποτε υψηλής ποιότητας τροφή για κατοικίδια του εμπορίου θα κάνει, όμως ο κτηνίατρος θα πρέπει να ερωτάται και ίσως να δώσει ειδική διατροφή εκεί που

χρειάζεται. Τα ζώα που ζουν μέσα στα ιδρύματα αλλά και αυτά που κάνουν επισκέψεις μπορεί να ταίζονται υπερβολικά – η παχυσαρκία θα είναι πρόβλημα αν ο καθένας μέσα στο ίδρυμα ταΐζει το ζώο διάφορα πράγματα. Μια τακτική διατροφή θα πρέπει να τίθεται και να ακολουθείται πιστά.

3. Καμία κακομεταχείριση ή κακοποίηση δεν θα γίνεται ανεκτή.

4. η θερμοκρασία του περιβάλλοντος στο ίδρυμα θα πρέπει να είναι μέσα στα όρια που το ζώο νιώθει άνετα. Σε εξωτερικά προγράμματα (που γίνονται στο ύπαιθρο) θα πρέπει να παρέχετε επαρκής σκιά και προστασία από τα στοιχεία της φύσης. Τα ζώα που ζουν μέσα σε ιδρύματα θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε επαρκή στέγαση σύμφωνα με τις απαιτήσεις που έχουν ανά φυλή και είδος. Τα ζώα που κάνουν επισκέψεις θα πρέπει να μεταφέρονται με ανθρώπινους τρόπους.

5. Τα ζώα δεν θα πρέπει να γίνονται ενόχληση για τη γειτονιά. Θα πρέπει να μένουν μέσα στα όρια του ιδρύματος, υπό έλεγχο, συνέχεια, σύμφωνα με τις τοπικές οδηγίες ελέγχου των ζώων και υγείας.

6. Τα ζώα θα πρέπει να διατηρούνται ασφαλή ώστε να μην μπορούν ούτε να δραπετεύσουν ούτε να κλαπούν ούτε και να τους επιτεθούν αρπακτικά ή ασθενείς.

7. Ένας άνθρωπος θα πρέπει να καθορίζεται να έχει την τελική ευθύνη για την ευημερία των ζώων και πρέπει να μεταθέτει αυτή την ευθύνη στο προσωπικό τα απογεύματα, σαββατοκύριακα, γιορτές και διακοπές, για τα ζώα που ζουν μέσα στο ίδρυμα. Αυτή η ευθύνη θα πρέπει να είναι γραμμένη στην περιγραφή εργασίας του ατόμου αυτού.

Η ποιότητα του AAT φθίνει όταν η εμπειρία σταματάει να είναι μια θετική εμπειρία για όλους όσους εμπειρεύονται.

Οι υπηρεσίες ελέγχου μολυσματικών ασθενειών και περιβαλλοντικής υγείας συχνά είναι οι πρώτες που αντιτίθενται στα προγράμματα AAT/AAA. Περίπου 65 ζωνόσοι μπορούν να μεταδοθούν από τα ζώα στους ανθρώπους. Οι ασθενείς με επιβαρημένα ανοσοποιητικά συστήματα ή που πάσχουν από αναπνευστικές επιπλοκές μπορεί να διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο από τη συναναστροφή με ζώα.

Ανησυχίες σχετικά με τις μολύνσεις από ζωνόσους και θέματα περιβαλλοντικής υγείας είναι οι λόγοι που εκφράζονται συχνότερα για την εφαρμογή προγραμμάτων AAT/AAA: περιέργως, αυτές οι ανησυχίες δεν έχουν τεκμηριωθεί ποτέ. Διάφορες μελέτες υποδεικνύουν ότι τα ζώα, όταν φροντίζονται σωστά, δεν αποτελούν επιπλέον κινδύνους για την υγεία και ότι τα οφέλη των AAT/AAA αντισταθμίζουν τους λίγους, εύκολα αποτρέψιμους κινδύνους υγείας που εμπεριέχουν.

«Οι φόβοι του κοινού σχετικά με την απειλή μολυσματικών ασθενειών από τα ζώα είναι παράλογοι σε μεγάλο βαθμό», έγραψε ο James Serpell. «Είναι πιθανότερο για κάποιον να πέσει από σκάλα ή να πάθει ηλεκτροπληξία από μια χαλασμένη πρίζα ή να τον πατήσει αυτοκίνητο. Κι όμως, οι άνθρωποι δεν κοιτάνε να απαγορεύσουν τις σκάλες, τον ηλεκτρισμό ή τα αυτοκίνητα».

Μια άλλη συχνή ανησυχία αφορά τις αλλεργίες μεταξύ των ασθενών ή του προσωπικού. Η αλλεργιογόνος αντίδραση μπορεί να μην είναι θεραπεύσιμη. Κατά συνέπεια, αυτή η πιθανότητα θα πρέπει να αξιολογείται μέσω ερωτηματολογίων προς τους ασθενείς ή συνεντεύξεων πριν την αρχή ενός προγράμματος και να καταγραφεί στα ιατρικά αρχεία των ασθενών. Τα ζώα θα πρέπει να κρατούνται μακριά από άτομα που επηρεάζονται. Αυτό μπορεί να απαιτεί την μεταφορά μιας επίσκεψης έξω από το δωμάτιο ή σε ένα διάδρομο, ή χωλ, για παράδειγμα, αν ένας από τους ενοίκους του δωματίου είναι αλλεργικός στα ζώα.

Οι ανάρμοστες οσμές, τα περιττώματα, οι τρίχες και τα ούρα θα πρέπει να ελέγχονται. Τα κουτιά άμμου των γατών, οι περιοχές όπου λερώνουν τα σκυλιά και οι δίσκοι των κλουβιών για τα τρωκτικά πρέπει να καθαρίζονται τακτικά.⁷⁰

5.5. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΣΩ ΖΩΩΝ (PET THERAPY)

Τα κατοικίδια μπορούν να προσφέρουν ανεκτίμητη συντροφιά, κίνητρο και ανακούφιση. Ωστόσο, αντιπροσωπεύουν έναν κίνδυνο για τον έλεγχο μολύνσεων μέσω των ασθενειών που μπορούν να μεταδώσουν στους ασθενείς. Μερικά θέματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη προτού προχωρήσουμε στην εισαγωγή των κατοικίδιων σε ένα χώρο, αναφέρονται στη συνέχεια.

Ο άνθρωπος που είναι υπεύθυνος για τον χώρο/πτέρυγα πρέπει να εξασφαλίσει ότι κάποιος αρμόδιος άνθρωπος θα είναι υπεύθυνος για το ζώο και ότι δεν θα υπάρχει κίνδυνος παράβασης των σχετικών κανόνων ασφάλειας. Πρέπει να υπάρχει ένα γραπτό τοπικό πρωτόκολλο για να εξασφαλίζεται η πλήρης κατανόηση των εξής:

- των ειδών ζώων που επιτρέπονται για τους σκοπούς της «pet therapy» - μόνο ώριμα κατοικίδια που μένουν σε σπίτια είναι αποδεκτά
- ο έλεγχος τους και η επιτρεπτή συμπεριφορά τους όσο βρίσκονται στο χώρο
- οι πορείες που θα ακολουθούνται για την είσοδο και το πέρασμα τους στο χώρο

⁷⁰ Phil Arkow Animal assisted Therapy and 9^η Έκδοση, USA 2004, Σελ.59-60.

- οι περιοχές όπου δεν επιτρέπονται τα ζώα
- οποιαδήποτε ασφαλιστική υποχρέωση των "ιδιοκτητών" και χειριστών.

Για τη μείωση του κινδύνου μόλυνσης

• Όλα τα ζώα πρέπει να χτενίζονται τακτικά και να ελέγχονται για σημάδια μόλυνσης ή άλλων ασθενειών. Αν τα ζώα αρρωστήσουν, πρέπει να ζητηθεί η βοήθεια κτηνίατρου για τη διάγνωση και τη θεραπεία. Όλα τα ζώα πρέπει να έχουν εμβολιαστεί κατάλληλα. Τα σκυλιά θα πρέπει να λαμβάνουν αντιπαρασιτική θεραπεία κάθε έξι μήνες.

• Τα κατοικίδια θα πρέπει να αποθαρρύνονται να γλείφουν τους ασθενείς ή να πεδάνε επάνω τους, για να μην προκληθούν ατυχήματα.

• Τα νύχια θα πρέπει να φροντίζονται να κόβονται για τη μείωση του κινδύνου για γρατζουνιές.

• Οποιοδήποτε τραύμα σε ασθενή πρέπει να φροντίζεται άμεσα και να συμπληρώνεται σχετική αναφορά συμβάντος/ατυχήματος.

• Αφού οι ασθενείς ή το προσωπικό αγγίξει τα ζώα, θα πρέπει να πλένουν τα χέρια τους.

• Οι περιοχές τσίματος των ζώων θα πρέπει να τηρούνται καθαρές. Τα ζώα θα πρέπει να έχουν τα δικά τους πιάτα τσίματος, τα οποία θα πρέπει να πλένονται ξεχωριστά από τα πιάτα και τα άλλα σκεύη που χρησιμοποιεί το προσωπικό και οι ασθενείς. Τα ζώα δεν θα πρέπει να επιτρέπεται να μπαίνουν ή να ταιίζονται μέσα στην κουζίνα ή σε άλλες περιοχές προετοιμασίας του φαγητού.

• Θα πρέπει να χρησιμοποιούνται αναγνωρισμένες εμπορικές μάρκες φαγητού για ζώα. Οι κονσέρβες, αφού ανοιχτούν, θα πρέπει να φυλάσσονται σε

ξεχωριστό μέρος από αυτό που βρίσκονται φαγητό για ανθρώπινη κατανάλωση.

- Φαγητό που δεν καταναλώνεται μέσα σε 20 λεπτά θα πρέπει να απομακρύνεται ή να σκεπάζεται και τυχόν λεκέδες να καθαρίζονται προς αποφυγή πρόκλησης εντόμων.

- Τα ζώα θα πρέπει να έχουν κάνα την άσκηση τους (γυμναστική) προτού τους επιτραπεί να συναντήσουν ασθενείς.

- Σε όλα τα κατοικίδια, αλλά ιδιαίτερα στις γάτες και τους σκύλους, το τρίχωμα θα πρέπει να καθαρίζεται τακτικά. Τα κλινοσκεπάσματα θα πρέπει επίσης, να καθαρίζονται τακτικά και να χρησιμοποιούνται εντομοκτόνα, ανάλογα με τις ανάγκες, στο περιβάλλον και τα κατοικίδια για τον έλεγχο ψύλλων. Θα πρέπει να ζητηθεί η συμβουλή ειδικού σε περίπτωση που παρουσιαστούν προβλήματα.

ΚΟΥΤΙΑ ΑΜΜΟΥ

- Τα κουτιά άμμου θα πρέπει να καθαρίζονται από κάποιον υγιή άνθρωπο και όχι έγκυο

- Θα πρέπει πάντα να φοράει αυτός που καθαρίζει το κουτί της άμμου προστατευτική ποδιά και γάντια

- Ένα ειδικό στρώμα (ή και πλαστική σακούλα) μιας χρήσης θα πρέπει να τοποθετείται στο κουτί της άμμου για εύκολο καθαρισμό

- Το κουτί της άμμου δεν θα πρέπει να τοποθετείται κοντά σε χώρους προετοιμασίας φαγητού, αποθήκευσης ή σίτισης

- Η άμμος θα πρέπει να αλλάζεται καθημερινά, να σφραγίζεται σε μια πλαστική σακούλα και να πετιέται, σύμφωνα με τις τοπικές οδηγίες

- Το κουτί της άμμου θα πρέπει να απολυμαίνεται σε εβδομαδιαία βάση, με το γέμισμα του με καυτό νερό και να μένει έτσι για τουλάχιστον 5 λεπτά για να σκότωση τα αυγά τοξοπλάσμωσης και άλλα μικρόβια.

Κίνδυνος από Διαφορετικά Ζώα

Οι κτηνίατροι έχουν προσδιορίσει κάποια ζώα που είναι πιο πιθανό να μεταφέρουν ασθένειες οι οποίες μπορεί να διαδοθούν στον άνθρωπο:

- Αδέσποτα ζώα
- Άρρωστα ζώα/πουλιά
- Άγρια ζώα/πουλιά
- Ζώα με διάρροια
- Εξωτικά ζώα
- Πουλιά που μένουν σε κλουβιά μπορεί να μεταφέρουν ψιττακίαση
- Τροπικά ψάρια
- Οικιακά ζώα που κυνηγάνε και τρώνε άγρια ζώα

Η σωστή γενική υγιεινή και το πλύσιμο των χεριών είναι απαραίτητα για τη μείωση του κινδύνου. Ας δούμε κάποια παραδείγματα προγραμμάτων θεραπείας μέσω ζώων:⁷¹

⁷¹ <http://www.ohb.scot.nhs.uk> [27]

5.6. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΘΙΕ (ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΙΠΠΑΣΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η θεραπευτική αξία της ιππασίας για άτομα με ειδικές ανάγκες ήταν γνωστή στους Έλληνες, από τον 5ο π.Χ αιώνα. Μία φράση που ιστορικοί αποδίδουν στον Ιπποκράτη, είναι << Η ιππασία στον καθαρό αέρα δυναμώνει τους μυς και τους κρατά σε καλή κατάσταση >>.

Το 1952, η Δανή Liz Hartel, χτυπημένη από πολιομυελίτιδα, με μερική παράλυση και στα δύο κάτω άκρα, κέρδισε το ασημένιο μετάλλιο Ιππικής Δεξιοτεχνίας στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ελσίνκι, ανοίγοντας το δρόμο για τη δημιουργία των πρώτων κέντρων θεραπευτικής ιππασίας στη Σκανδιναβία και την Αγγλία.

Το 1983, η θεραπευτική ιππασία αρχίζει να εφαρμόζεται και στην Ελλάδα, με πρωτοβουλία της Aideen Lewis, στον Ιππικό Όμιλο Βαρυμπόμπης. Το 1992, συγκροτήθηκε ο << Σύνδεσμος Θεραπευτικής Ιππασίας Ελλάδας >> - ΣΘΙΕ, ένα σωματείο εθελοντικού, με κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με ουσιαστική κοινωνική δραστηριότητα, που ένα χρόνο αργότερα αναγνωρίστηκε και ως αθλητικό σωματείο.

Πού βασίζεται

Η θεραπευτική ιππασία βασίζεται σε εναλλακτικά προγράμματα αποκατάστασης, που χρησιμοποιούν το άλογο ως μέσο θεραπείας, βελτιώνοντας την υγεία και την ποιότητα ζωής των ατόμων με φυσική, νοητική ή συναισθηματική υστέρηση.

Το άλογο γίνεται προέκταση του σώματος τους βοηθώντας τα να ανακαλύψουν πρωτόγνωρα συναισθήματα, όπως η χαρά ενός περίπατου, μιας βόλτας στην ύπαιθρο και κυρίως, της κινητικής και προσωπικής ανεξαρτησίας.

Όταν το άλογο περπατά, μιμείται τον ανθρώπινο βηματισμό, μεταφέροντας στον κορμό του ιππέα του την ίδια ακριβώς κίνηση που μεταδίδουν τα πόδια, στους ανθρώπους με φυσιολογική κίνηση.

Έτσι, αναπτύσσονται σημαντικά οι μύες του κορμού των ατόμων με δυσκολίες στην κίνηση, ενώ παράλληλα, το ευθύ κάθισμα διευκολύνει την αναπνοή τους.

Η θεραπευτική ιππασία είναι μία μοναδική εμπειρία για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, που δεν είχαν καν ονειρευτεί ότι μπορούν να ιππεύσουν, αφού διαφέρει πολύ από τις συνηθισμένες θεραπείες σε φυσιοθεραπευτήρια, γυμναστήρια και πισίνες υδροθεραπείας.

Σκοπός του Προγράμματος

Αξιοποιώντας την κίνηση του αλόγου, τη θερμότητά του, την ικανότητα του για επαφή κι επικοινωνία με τον άνθρωπο, την ομαδικότητα και το παιχνίδι, η θεραπευτική ιππασία, σύμφωνα με παγκόσμιες επιστημονικές έρευνες, δημιουργεί μοναδικά σωματικά, νοητικά, αισθητηριακά και ψυχολογικά οφέλη στα άτομα με ειδικές ανάγκες όπως είναι:

- Αύξηση της συμμετρίας
- Βελτίωση της ισορροπίας, της στάσης και του ελέγχου του κεφαλιού
- Μείωση της σπαστικότητας
- Αύξηση του εύρους κίνησης
- Βελτίωση του συντονισμού και της κινητικότητας
- Αύξηση της προσοχής, της οπτικοκινητικής ικανότητας προσανατολισμού
- Βελτίωση της αντίληψης του σώματος, καθώς και της δραστηριοποίησης, της εγρήγορσης, της κοινωνικότητας, της αυτοπεποίθησης και του αυτοσεβασμού.

Ορισμένες από τις ασθένειες για την αποκατάσταση των οποίων ενδείκνυται

θεραπευτική ιππασία είναι:

- Νευρολογικές παθήσεις
- Εγκεφαλική παράλυση
- Δισχιδής ράχη
- Μυική δυστροφία
- Βλάβες του νωτιαίου μυελού
- Σκλήρυνση κατά πλάκας
- Εγκεφαλικά επεισόδια
- Κακώσεις της κεφαλής

Πολιομυελίτιδα

- Τύφλωση
- Κώφωση
- Αρθρίτιδα
- Απουσία-παραμόρφωση άκρων
- Ανικανότητα μάθησης
- Σύνδρομο Down
- Αυτισμός
- Προβλήματα Συμπεριφοράς

Ποιοί συμμετέχουν

Η θεραπευτική ιππασία είναι το αποτέλεσμα της δουλειάς μιας ομάδας, όπου συμμετέχουν εθελοντές εκπαιδευτές, φυσιοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, γυμναστές, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί κι εθελοντές βοηθοί. Καθοριστικός για την επιτυχία αυτής

της προσπάθειας είναι ο ρόλος του εθελοντή βοηθού, χωρίς τη συμμετοχή του οποίου τα προγράμματα δε θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν.

Εθελοντής βοηθός θεραπευτικής ιπασίας μπορεί να γίνει ο καθένας μας, χωρίς να χρειάζεται να γνωρίζει ιπασία ή να έχει εμπειρία από άτομα με ειδικές ανάγκες. Το μόνο που χρειάζεται είναι συνέπεια, ενθουσιασμός, διάθεση για συνεργασία κι αγάπη για τον άνθρωπο και τα ζώα. Σημαντικό στοιχείο για την αποτελεσματική συνεισφορά του βοηθού είναι η εκπαίδευσή του, την οποία αναλαμβάνουν οι εκπαιδευτές του ΣΘΙΕ.

Η σχέση που αναπτύσσουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες με τους βοηθούς τους, είναι μοναδική. Ακόμη κι εκείνα με περιορισμένη δυνατότητα αντίληψης και προσοχής, σταδιακά αναγνωρίζουν το ενδιαφέρον του βοηθού τους κι ανταποκρίνονται σε ένα χαμογελαστό και χαρούμενο πρόσωπο. Και, σίγουρα, δεν υπάρχει μεγαλύτερη ανταμοιβή, από το να παρακολουθείς την πρόοδό τους και να βλέπεις να κατακτούν νέους ορίζοντες, ενάντια στην κάθε μορφής αναπηρία τους.

Αθλητικός τομέας

Εκτός από τη μοναδική συνεισφορά στην αποκατάσταση παθήσεων, η θεραπευτική ιπασία έχει και αθλητικό χαρακτήρα. Όσοι επιθυμούν, κατόπιν ειδικής προετοιμασίας, μπορούν να λάβουν μέρος σε τοπικούς και διεθνείς αγώνες ιππικής δεξιότητας, όπως οι Παραολυμπιακοί, τα Special Olympics, κ.λ.π.

Συμμετέχοντας σε αθλητικούς αγώνες, έχουν τη δυνατότητα να δείξουν τις ικανότητες που έχουν αποκτήσει, να αναπτύξουν την κοινωνικότητα και το πνεύμα της ομαδικής προσπάθειας, να γίνουν πιο εξωστρεφείς και συνεργάσιμοι και να δώσουν μία σημαντική ηθική ικανοποίηση στους γονείς τους, που στηρίζουν με αφοσίωση κάθε προσπάθειά τους για πρόοδο.

Μέχρι σήμερα, πολλά από τα άτομα που παρακολουθούν προγράμματα του ΣΘΙΕ έχουν επιτύχει σημαντικές διακρίσεις, σε διεθνείς αθλητικές διοργανώσεις.

5.6.1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ PFT (PET FACILITATED THERAPY) ΣΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ

Υπάρχουν πολλά προγράμματα κατοικίδιων στις φυλακές σε χώρες όπως ο Καναδάς, οι ΗΠΑ, η Αγγλία, η Σκωτία, η Αυστραλία και η Νότιος Αφρική. Στον Καναδά, υπάρχει ενεργό ένα πρόγραμμα ΘΔΖ στο Ίδρυμα για Γυναίκες Nova στο Truro, στη Nova Scotia και ένα άλλο πρόγραμμα να επανεφαρμοστεί στο Σωφρονιστικό Κέντρο για Γυναίκες Burnaby. Στο Nova, το πρόγραμμα Pawsitive Directions στόχο έχει να εισάγει τις γυναίκες τροφίμους στις βασικές αρχές διαχείρισης και εκπαίδευσης των σκύλων (Logan, 1996). Επίσης, από το 1992, το Σωφρονιστικό Κέντρο για Γυναίκες Burnaby στη Βρετανική Κολούμπια έχει ένα πρόγραμμα με σκυλιά. Πρόσφατα αναθεωρήθηκε και τροποποιήθηκε με σκοπό την επανεφαρμογή του προγράμματος σε αυτό το ίδρυμα.

Τα είδη των ζώων που χρησιμοποιούνται και οι μορφές του προγράμματος ποικίλλουν ευρέως. Μεταξύ των ζώων που χρησιμοποιούνται είναι ποντίκια, ινδικά χοιρίδια, πουλιά, ψάρια, άλογα, γάτες και σκύλοι, ζώα φάρμας, άγρια ζώα, οικόσιτα ζώα και εξωτικά ζώα – ωστόσο, οι σκύλοι είναι τα πιο δημοφιλή. Τα κατοικίδια προσφέρουν ανιδιοτελή αγάπη και αποδοχή, προσφέρουν άμεση τρυφερότητα και άσβεστη πίστη (Cusack, 1988). Οι παραβάτες του νόμου συχνά αισθάνονται μοναξιά ως αποτέλεσμα της φυλάκισης και τα ζώα έχει αποδειχτεί ότι μειώνουν σημαντικά τα συναισθήματα απομόνωσης και σύγχυσης (Moneymaker and Strimple, 1991).

Μερικές φυλακές ιδρύουν το πρόγραμμα για το αποκλειστικό όφελος των τροφίμων (π.χ. το πρόγραμμα PAL στο Λόρτον, Βιρτζίνια) ενώ άλλες το εφαρμόζουν με έναν επιπλέον

στόχο να σώσουν τα ανεπιθύμητα ζώα (π.χ. πρόγραμμα Friends for Folks στο Lexington, Oklahoma). Ακολουθεί συνοπτική αναφορά των διαφόρων ειδών προγραμμάτων.

Πρόγραμμα	Περιγραφή
Προγράμματα επισκέψεων	Ζώα συντροφιάς που τα φέρνουν ανθρω-πιστικές ή μη κερδοσκοπικές οργανώσεις
Προγράμματα επανένταξης των άγριων ζώων στην άγρια φύση	Οι τρόφιμοι φροντίζουν τραυματισμένα άγρια ζώα τα οποία, μετά, ελευθερώνουν στο φυσικό τους περιβάλλον.
Προγράμματα φροντίδας εκτρεφόμενων ζώων	Μεγάλωμα μοσχαριών από ανήλικους παραβάτες του νόμου. Εκτροφή ψαριών, φροντίδα εκτρεφόμενων ζώων
Προγράμματα κατοικίδιων	Ζώα συντροφιάς που «ανήκουν» και φροντί-ζονται από τρόφιμους.
Προγράμματα κοινωνικοποίησης ζώων βοήθειας	Οι τρόφιμοι μεγαλώνουν σκυλιά/κουτάβια για οδηγούς τυφλών ή κωφών.
Προγράμματα επαγγελματικών υπηρεσιών και υπηρεσιών προς την κοινότητα	Οι τρόφιμοι φροντίζουν άγρια άλογα. Οι τρόφιμοι χτενίζουν και εκπαιδεύουν σκυλιά συντροφιάς και βοήθειας.

Ακολουθεί μια λίστα με τα προγράμματα ΘΔΖ που εφαρμόζονται με επιτυχία σε σωφρονιστικά ινστιτούτα και είναι σε ισχύ μέχρι και σήμερα:

Χώρα	Όνομα Προγράμματος
Καναδάς	Pawsitive Directions, Ίδρυμα για Γυναίκες Nova, στο Truro, Nova

	Scotia
Η.Π.Α.	Prison-Pet Partnership Program (PPPP), Κρατικό Σωφρονιστικό Κέντρο της Washington για Γυναίκες, στο Gig Harbor, WA
	Friends for Folks, Σωφρονιστικό Κέντρο Lexington, στο Lexington, Oklahoma
	People-Animals Love (PAL), Σωφρονιστικό Ίδρυμα της Περιφέρειας της Columbia, στο Corton, Virginia
Αγγλία	The Garth Prison Pet Program, στο Cancashire.
Σκωτία	Community Services Aquatic Club, στην φυλακή Seughton στο Edinburgh
Αυστραλία	Guide Dog Program, Εκπαιδευτική φυλακή Beechworth, στο Beechworth, Victoria
Νότιος Αφρική	Companion Animal Programs, Υπουργείο Σωφρονιστικών Υπηρεσιών

ΘΔΖ στα Ψυχιατρικά Νοσοκομεία

Ένα από τα πιο ισχυρά παραδείγματα των οφελών ενός ΘΔΖ προγράμματος μπορεί να βρεθεί στο Κέντρο Oakwood Forensic (πριν γνωστό ως Lima State Hospital for the Criminally Insane – Κρατικό Νοσοκομείο Lima για τους Εγκληματικά Φρενοβλαβείς), που βρίσκεται στο Lima, στο Ohio. Ο David R. Lee, ψυχιατρικός κοινωνικός λειτουργός στο ίδρυμα, άρχισε το πρόγραμμα το 1975:

«Μια μέρα πριν από 8 χρόνια, ανακαλύψαμε ότι ένας ασθενής είχε βρει ένα πληγωμένο σπουργίτι στη μεγάλη αυλή της φυλακής και είχε κουβαλήσει το μικρό πουλί σε μια πτέρυγα που φιλοξενούσε τους ασθενείς του νοσοκομείου που αντιμετώπιζαν βαρύτερες καταστάσεις κατάθλιψης και μη επικοινωνίας. Παρόλο που δεν επιτρεπόταν στις πτέρυγες

τότε καμία μορφή άγριας ζωής ή ακόμη και φυτά, οι θεράποντες υπάλληλοι και οι ασθενείς έλαβαν μέρος στη συνωμοσία να κρατήσουν το πουλί άσχετα από τους κανονισμούς. Οι ασθενείς υιοθέτησαν το πουλί και τα αποτελέσματα ήταν εκπληκτικά. Οι μελαγχολικοί άντρες και αυτοί που δεν μιλούσαν, άρχισαν να πιάνουν έντομα για το μικρό σπουργίτι και να το φροντίζουν. Για πρώτη φορά σε αυτή την πτέρυγα για τους βαριά διαταραγμένους, οι ασθενείς άρχισαν να ενεργούν ως ομάδα και να έρχονται σε επαφή ανοιχτά με το προσωπικό» (Lee, 1983).

Μια συγκριτική μελέτη μεταξύ δυο πτερύγων, πανομοιότυπων, εκτός του ότι η μία είχε κατοικίδια και η άλλη όχι, έδειξαν στατιστικά αυτό που το προσωπικό ήδη γνώριζε. Ο αριθμός φαρμάκων στην πτέρυγα χωρίς κατοικίδια ήταν διπλάσιος, καθώς και τα συμπτώματα βίας και αποπειρών αυτοκτονίας» (Lee, 1983).

Ένα επίσημο πρόγραμμα κατοικίδιων θεραπείας μπήκε σε ισχύ. Η επιτυχία του προγράμματος ΘΔΖ στο Oakwood είναι μια ένδειξη του πόσο ισχυρή μπορεί να είναι η παρουσία ζώων. Ο Lee αποδίδει την επιτυχία του προγράμματος στα μέτρα που τέθηκαν σε ισχύ για την εφαρμογή του, τα οποία περιλάμβαναν έγγραφη τεκμηρίωση της προόδου, εφαρμογή οδηγιών για την εξασφάλιση της ανθρώπινης φροντίδας και ένα γενικό σύστημα παρακολούθησης (Lee, 1983). Εν συντομία, ο κριτικός προγραμματισμός είναι το κλειδί για την επιτυχία οποιουδήποτε προγράμματος ΘΔΖ.

Το πρόγραμμα Oakwood έχει τους εξής στόχους:

Ψυχολογική έρευνα χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση της προόδου κάθε χαρακτηριστικού που αναφέρεται στον κάτωθι πίνακα, μέσα σε 90 ημέρες του προγράμματος:

Να βελτιώσει την αυτοεκτίμηση

- Παροχή μη απειλητικής, μη επικριτικής τρυφερότητας

- Παρότρυνση μιας υπεύθυνης συμπεριφοράς μέσα στον φροντιστή του ζώου
- Να λειτουργήσει ως καταλύτης για την επικοινωνία
- Βελτίωση της ατμόσφαιρας
- Παροχή μιας νέας επικέντρωσης έλξης
- Παροχή μιας απαραίτητης διαφοροποίησης
- Παροχή απαραίτητης συντροφικότητας

Πιο συγκεκριμένα στο Σωφρονιστικό Κέντρο Lexington:

Αυτό το μέσης ασφαλείας ίδρυμα έχει 800 φυλακισμένους, 20 από αυτούς συμμετέχουν προς το παρόν στο πρόγραμμα ενώ πολλοί άλλοι περιμένουν να ενταχθούν και αυτοί. Το πρόγραμμα Friends for Folks είναι ιδιαίτερα δημοφιλές στο Lexington και ακόμη κι εκείνοι που δεν συμμετέχουν και δεν ασχολούνται με αυτό, είναι πολύ ενθουσιασμένοι με αυτό. Αυτό το πρόγραμμα εκπαιδεύει σκυλιά να βοηθάνε τους ηλικιωμένους και τους ανάπηρους. Μόλις εκπαιδευτούν, τα σκυλιά δίνονται σε ηλικιωμένους και σε νοσοκομεία και θεραπευτήρια. Οι τρόφιμοι έχουν εκπαιδεύσει κάποια από τα σκυλιά να βοηθάνε εκείνους που βρίσκονται σε αναπηρικό καροτσάκι με το να σηκώνουν αντικείμενα που τους πέφτουν, ενώ άλλα σκυλιά βοηθάνε αυτούς με προβλήματα ακοής με το να ειδοποιούν τον «ιδιοκτήτη» τους όταν χτυπάει το τηλέφωνο ή το κουδούνι της πόρτας. Συνοπτικά, η παρουσία των ζώων έχει προκαλέσει περισσότερη επικοινωνία μεταξύ των τροφίμων και γενικά, έχει χαλαρώσει τη διάθεση στο ίδρυμα.

Ο συντονιστής του Friends for Folks, λογίας Jack Cottrell και τρεις τρόφιμοι που συμμετέχουν στο πρόγραμμα έδωσαν συνέντευξη για αυτό το πρόγραμμα και πρόσφεραν μια ανεκτίμητη προσφορά. Οι τρόφιμοι ήταν πολύ ανοιχτοί και ενθουσιώδεις σε όλη τη συνέντευξη.

ΤΖΕΗΜΣ

Ο Τζέημς εκτίει δυο ισόβιες καταδίκες και είναι στο πρόγραμμα Friends for Folks στο Σωφρονιστικό Κέντρο Lexington, εδώ και 6 χρόνια. Αποφάσισε να συμμετάσχει επειδή «δεν είχε τίποτε άλλο να κάνει» και τώρα αισθάνεται ότι δεν σπαταλάει το χρόνο του. Πήρε την έγκριση για τη συμμετοχή του ένα χρόνο μετά την υποβολή της αίτησής του. Από την αρχή του προγράμματος, έχει αποκτήσει ικανότητες χτενίσματος και φροντίδας του τριχώματος των σκύλων καθώς και εκπαίδευσης με το να διαβάζει από μόνος του και να μοιράζεται τις γνώσεις του με τους άλλους. Η επιτυχία του στο πρόγραμμα τον ενθάρρυνε να τελειώσει το σχολείο και να δίνει εξετάσεις σε μαθήματα σε επίπεδο κολλεγίου. Εν συντομία, η επιτυχία του στο πρόγραμμα και η επακόλουθη αύξηση στην αυτοπεποίθησή του του έδωσε την ώθηση που χρειαζόταν για να κυνηγήσει άλλους στόχους.

Το πρόγραμμα τον έχει επίσης, επηρεάσει και συναισθηματικά. Με τον σκύλο του, βρίσκει ότι μπορεί να εκφράσει τα συναισθήματά του πιο συχνά και να μη νιώθει ότι οι άλλοι θα το δουν ως ένα σημάδι αδυναμίας. Πριν την ανάμειξή του στο πρόγραμμα, ο Τζέημς ένιωθε ότι δεν είχε τίποτε να χάσει. Καθώς η καλή διαγωγή και συμπεριφορά αποτελεί προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα, υπάρχει μια αισθητή διαφορά στον τρόπο που αντιμετωπίζει το θυμό του. Τώρα, όταν εκνευρίζεται, ηρεμεί για να σκεφτεί και να εκλογικεύσει τις σκέψεις του επειδή οι λάθος πράξεις μπορούν να του κοστίσουν την ικανότητά του να συμμετέχει στο πρόγραμμα. Η μεγαλύτερη αλλαγή που μπορεί να δει ο Τζέημς στον εαυτό του από όταν άρχισε αυτό το πρόγραμμα, είναι η ικανότητά του να επικοινωνεί. Πριν, προτιμούσε να μένει κλεισμένος στον εαυτό του και μόνος του όμως, τώρα, με τη βοήθεια του σκύλου του, νιώθει πιο άνετα όταν έρχεται σε επαφή με άλλους τροφίμους.

ΣΤΗΒΕΝ

Ο Στήβεν είναι συγκάτοικος με τον Τζέημς στο ίδιο κελί στο Σωφρονιστικό Κέντρο Lexington. Προς το παρόν, εκτίει μια ισόβια ποινή που μπορεί να μειωθεί. Εξήγησε το πόσο βαθιά τον έχει επηρεάσει το πρόγραμμα Friends for Folks. Τώρα, αντιλαμβάνεται ότι υπάρχουν περισσότερα πράγματα στη ζωή από ότι ο ίδιος ο εαυτός του, ότι υπάρχουν κι άλλοι που πρέπει να τους λαμβάνεις υπόψη. Ήταν μπλεγμένος άσχημα με ναρκωτικά και πραγματικά πιστεύει ότι αν δεν ήταν τα σκυλιά, θα ήταν νεκρός τώρα. Επίσης, έχει ένα λόγο να μένει καθαρός: αν τον έβρισκαν ποτέ να έχει κάνει χρήση ναρκωτικών κατά τη διάρκεια της συμμετοχής του στο πρόγραμμα, θα τον απέκλειαν από αυτό. Πιστεύει ότι οι ικανότητές του για επίλυση προβλημάτων και οι συναναστροφές του με το προσωπικό έχουν βελτιωθεί μέσω της δουλειάς του με τα σκυλιά. Επίσης, συμφωνεί με τον Τζέημς ότι τα ζώα προσφέρουν μια ασφαλή διέξοδο για την εξωτερίκευση και απελευθέρωση συναισθημάτων με υγιή τρόπο και η άποψή του για τη ζωή είναι πιο θετική – τώρα έχει ένα λόγο να ζει. Πριν το πρόγραμμα, τα ναρκωτικά και το αλκοόλ κυριαρχούσαν στη ζωή του και την καθόριζαν. Μέσω του προγράμματος, έχει μάθει να είναι υπεύθυνος για τον εαυτό του και για τους άλλους. Παρόλο που δεν μπορεί να αλλάξει το παρελθόν του και τη ζωή που έκανε, τώρα εκπαιδεύει σκυλιά για να βοηθήνε άλλους, προσπαθώντας να συμβάλλει στην κοινωνία όσο περισσότερο μπορεί. Οι τρόφιμοι παίρνουν ένα πιστοποιητικό ολοκλήρωσης μετά το πρόγραμμα, ωστόσο, δεν είναι ισοδύναμο με αυτό ενός αδειούχου για την περιποίηση των σκύλων. Ο Στήβεν επίσης, πιστεύει ότι η περιποίηση, η φροντίδα και η εκπαίδευση άλλων ζώων όπως άλογα και πουλιά, μπορεί να έχουν τα ίδια θεραπευτικά και επαγγελματικά οφέλη με το να δουλεύεις με τα σκυλιά.

Ο Στήβεν εξήγησε ότι κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών μαθημάτων, τα σκυλιά δεν ανταμείβονται με λιχουδιές αλλά με αγάπη και τρυφερότητα. Δηλώνει ότι τώρα, ο σκύλος

του είναι η πρώτη προτεραιότητά του και ότι έχει γίνει πιο ήπιος ως αποτέλεσμα της δουλειάς με το σκύλο του. Ο Στήβεν απηχεί το κοινό αίσθημα ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να χωριστεί με τα ζώα που έχει εκπαιδεύσει. Ωστόσο, δήλωσε ότι βοηθάει όταν οι «ιδιοκτήτες» κρατάνε επαφή μέσω αλληλογραφίας.

ΝΤΑΡΥΛ

Ο Ντάρυλ εκτίει ποινή 25 ετών (στο Σωφρονιστικό Κέντρο Lexington). Νιώθει ότι η εμπειρία που έχει λάβει από το πρόγραμμα (Friends for Folks) ωφελεί αυτόν και τους άλλους. Περιγράφει τη διαδικασία εκπαίδευσης σκύλων ως «καταπραϋντική». Προτού πάρει την απόφαση να συμμετάσχει, ο Ντάρυλ εξήγησε ότι είχε συγχυστεί και θυμώσει με τον εαυτό του για τα λάθη του. Ως αποτέλεσμα του προγράμματος, νιώθει ότι έχει καταφέρει να ελευθερώσει εποικοδομητικά τα αρνητικά συναισθήματα που έχτιζε μέσα του. Ο Ντάρυλ δεν μπορούσε να περιγράψει με μεγαλύτερη έμφαση στον φοβερό αντίκτυπο που έχει αυτό το πρόγραμμα σε αυτόν. Εξηγεί ότι τώρα, ανυπομονεί να ξυπνήσει το πρωί και να ζήσει. Δηλώνει ότι το πρόγραμμα του δίδαξε τον σεβασμό: να φέρεσαι στους άλλους, και στα σκυλιά, με τον τρόπο που θέλεις να σου φέρονται. Έχει επίσης, γίνει πιο επικοινωνιακός με το προσωπικό.

Ο Ντάρυλ δήλωσε ότι η συγκεκριμένη μονάδα στην οποία είναι, έχει μια θέση «υψηλής τάξης» εξαιτίας της ενασχόλησής τους με το πρόγραμμα. Μόνον 20 τρόφιμοι από τους 160 στη μονάδα του έχουν άμεση εμπλοκή αλλά ο αντίκτυπος του προγράμματος επηρεάζει όλους μέσα στη μονάδα. Κάθε τρόφιμος θέλει να βλέπει το σκύλο, να τον χαϊδεύει, να παίζει μαζί του και να τον βγάλει βόλτα. Εξήγησε ότι τα σκυλιά του τον έχουν βοηθήσει στην κατάρριψη του φυλετικού φραγμού όταν επικοινωνεί με άλλους τροφίμους και τώρα, οι φίλοι του είναι από διάφορες κουλτούρες και πολιτισμούς. Μίλησε με ενθουσιασμό για την

πιθανότητα δουλειάς με άλλα είδη ζώων, ιδιαίτερα ζώα φάρμας. Δήλωσε ότι τα ζώα είναι «όσο πιο κοντά μπορείς να φτάσει στην ελευθερία».

ΛΟΧΙΑΣ COTTRELL

Ο λοχίας Cottrell επίσης, (στο Σωφρονιστικό Κέντρο Lexington), μοιράστηκε τις απόψεις του για το πρόγραμμα (Friends for Folks). Πριν εμπλακεί με το πρόγραμμα, δούλευε με αστυνομικά σκυλιά, εκπαιδευόντάς τα να βοηθάνε σε έρευνες για ναρκωτικά σε σκηνές εγκλημάτων. Παρόλο που έχει δουλέψει πολύ καιρό με ζώα, ήταν κυνικός σχετικά με τη χρησιμότητα των προγραμμάτων ζώων για τροφίμους. Έκτοτε, έχει αλλάξει τη γνώμη του αφότου είδε με τα μάτια του τα εξαιρετικά πλεονεκτήματα που έχει το πρόγραμμα στους τροφίμους, το προσωπικό, την κοινότητα και τα ζώα, καθώς αυτά που εντάσσονται στο πρόγραμμα είναι ανεπιθύμητα και ίσως, να είχαν πάει για ευθανασία. Τώρα, έχουν λαμπρότερο μέλλον ως σκύλοι-βοηθοί σε συγκεκριμένους ανθρώπους (π.χ. ηλικιωμένους, ανάπηρους, άτομα με προβλήματα ακοής) στην κοινότητα. Έχει παρατηρήσει ότι η διάθεση και ο χαρακτήρας των τροφίμων είναι καλύτερα και ότι τα πηγαίνουν καλύτερα με το προσωπικό.⁷²

5.6.2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ PRISON PET THERAPY (PPP)

Αυτό το πρόγραμμα λειτουργεί στο Σωφρονιστικό Κέντρο για Γυναίκες της Ουάσιγκτον στο Gig Harbor, Washington. Μερικά από τα οφέλη που το προσωπικό πιστεύει ότι προσφέρει το πρόγραμμα, περιλαμβάνουν:

- κάτι για να φροντίζει ένας τρόφιμος
- μαθήματα για τη φροντίδα και ευθύνες για τη ζωή
- εργασιακές δεξιότητες

⁷² <http://www.csc.scc.gc.ca> [6]

- βοήθεια στο να έρθει κανείς σε επαφή με τα συναισθήματά του
- ευκαιρία να νιώσει κανείς καλύτερα για τον εαυτό του και την ικανότητα να επιτύχει

τους στόχους του.

Αυτό το πρόγραμμα ταιριάζει ανεπιθύμητα σκυλιά με τροφίμους. Οι τρόφιμοι νιώθουν ότι μπορούν να δεθούν με τα σκυλιά επειδή είναι ανεπιθύμητοι, ή έχουν κακομεταχειριστεί ή έχουν υποστεί βία. Κάθε κύκλος του προγράμματος διαρκεί τρεις μήνες και μετά, τα σκυλιά τοποθετούνται σε σπίτια. Οι πιθανοί «ιδιοκτήτες» των εκπαιδευμένων σκύλων ελέγχονται εξονυχιστικά προτού αφηθούν τα σκυλιά στην φροντίδα τους. Από όταν ξεκίνησε το πρόγραμμα, πολύ λίγα σκυλιά έχουν επιστραφεί που αποτελεί ένδειξη της επιτυχούς εκπαίδευσης που έλαβε το κάθε σκυλί.

Μια από τις τροφίμους μοιράστηκε τις σκέψεις της για το πώς το πρόγραμμα την έχει αλλάξει. Προτού εμπλακεί στο πρόγραμμα, ένιωθε ότι κανείς δε νοιαζόταν γι' αυτήν, ούτε κι αυτή νοιαζόταν για κανέναν. Ωστόσο, μετά τη συμμετοχή της στο πρόγραμμα, αναγνώρισε ότι οι άνθρωποι όντως νοιάζονται γι' αυτήν και νιώθει να είναι «κάποια». Ως αποτέλεσμα της βελτιωμένης αυτοεκτίμησής της, έχει θέσει στόχους για τον εαυτό της που είναι αποφασισμένη να πετύχει. Μόλις αφέθηκε ελεύθερη από τη φυλακή, βρήκε δουλειά και περιποιείται ζώα.

Οι τρόφιμοι νιώθουν ότι τα ζώα βοηθάνε να καταρρίψουν τα εμπόδια που υπάρχουν μεταξύ τους και γενικά, τείνουν να νιώθουν λιγότερο σε άμυνα και πιο χαλαροί. Οι τρόφιμοι που είναι στο πρόγραμμα για μεγαλύτερο διάστημα, βοηθάνε τους νεότερους συμμετέχοντες να εκπαιδεύουν τα σκυλιά τους. Αυτές οι γυναίκες επίσης, εκπαιδεύουν σκυλιά Υπηρεσιών, παρόλο που δεν γίνονται όλα τα σκυλιά Υπηρεσιών, ούτε και όλες οι γυναίκες δεν τα εκπαιδεύουν. Αυτά τα σκυλιά Υπηρεσιών βοηθάνε τους ανάπηρους: για παράδειγμα, έχουν την ικανότητα να ανοίγουν και να κλείνουν πόρτες για τους ιδιοκτήτες τους και να σηκώνουν

αντικείμενα που τους έπεσαν, όταν τους ζητηθεί να το κάνουν. Όπως και με όλα τα άλλα προγράμματα, είναι δύσκολο για τις γυναίκες να αποχωριστούν τα σκυλιά τους όταν αυτά πάνε στους νέους «ιδιοκτήτες» τους. Αυτό το πρόγραμμα επιτρέπει στους «ιδιοκτήτες» να φέρνουν τα σκυλιά για φύλαξη όταν πάνε διακοπές και για επιπλέον εκπαίδευση και περιποίηση. Εδώ, όπως και σε άλλα ιδρύματα, το πρόγραμμα προωθεί την κοινωνική συναναστροφή, τις ευθύνες και ένα αίσθημα επίτευξης.⁷³

5.6.3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ R.E.A.D

Εισαγωγή

Μελέτες έχουν δείξει ότι τα παιδιά που χρειάζονται να βελτιώσουν τις ικανότητες ανάγνωσής τους συχνά είναι πιο πρόθυμα να διαβάσουν σε ένα ζώο παρά σε έναν ενήλικα. Ως αποτέλεσμα, τα παιδιά κατανοούν λιγότερο την ικανότητά τους να διαβάσουν.

Στόχος του προγράμματος είναι να συνδυαστεί σε συνεργασία με τους εκπαιδευμένους σκύλους βοήθειας με επαγγελματίες στον ιατρικό τομέα και τον τομέα φροντίδας που δουλεύουν με πελάτες που ζουν με σωματικές και/ή συναισθηματικές αναπηρίες. Οι αποδέκτες περιλαμβάνουν φυσιοθεραπευτές, ειδικούς σε θέματα διαβάσματος/όραση και ψυχιάτρους. Η οργάνωση επίσης, τοποθετεί εκπαιδευμένα σκυλιά με παιδιά και ενήλικες, οι σωματικές και/ή συναισθηματικές προκλήσεις των οποίων, θα διευκολύνονται και θα μαλάκωναν μέσω μιας τέτοιας συνεργασίας.

Πού απευθύνεται

Το πρόγραμμα αυτό, όπως προαναφέρθηκε, απευθύνεται σε παιδιά και ενήλικες που αντιμετωπίζουν σωματικές και/ή συναισθηματικές αναπηρίες. Ένα παράδειγμα είναι τα παιδιά με αυτισμό.

⁷³ <http://www.csc.scc.gc.ca> [7]

Ο αυτισμός έχει διπλασιαστεί τα τελευταία τέσσερα χρόνια στην Καλιφόρνια των Η.Π.Α., κάνοντάς τον τη νούμερο ένα αναπηρία που μπαίνει στο σχολικό σύστημα της Αμερικής. Ένα από τα 250 παιδιά που γεννιούνται έχει αυτισμό. Αυτός ο αριθμός είναι τώρα, μεγαλύτερος από αυτών που πάσχουν από Σύνδρομο Ντάουν, εγκεφαλική παράλυση και μυϊκή δυστροφία.

Τα σκυλιά αποτελούν έναν αγωγό μεταξύ του κόσμου των αυτιστικών παιδιών και αυτόν των σκύλων και μόλις γίνει η σύνδεση, κάντε πίσω γιατί είναι ηλεκτροφόρα! Είναι μοναδικές οι εμπειρίες των «ιδιοκτητών» των σκύλων αυτών, που αντιμετωπίζουν και θυμούνται καθημερινές εμπειρίες με τον σκύλο τους, ο οποίος μπορεί να μιλάει σε οποιαδήποτε γλώσσα μιλάνε αυτά τα παιδιά ή που δεν μιλάνε.

Η αγάπη είναι μια αρχή, όμως αυτό που ακολουθεί είναι το όνειρο ενός εκπαιδευτικού. Μόλις το παιδί συνδεθεί με το σκυλί, η μάθηση ξεκινάει. Τα σκυλιά έχουν μια γκαρνταρόμπα στολών που φοράνε για να ταιριάξουν με τις ανάγκες του κάθε παιδιού! Μερικές φορές, οι στολές αυτές έχουν αριθμούς, άλλες πάλι γράμματα. Συχνά έχουν εικόνες.

Σκοπός του προγράμματος

Η αποστολή του προγράμματος R.E.A.D. είναι να βελτιώσει τις ικανότητες ανάγνωσης και γραφής των παιδιών μέσω της βοήθειας εγγεγραμμένων θεραπευτικών ομάδων Pet Partner (Τετράποδου Συντρόφου) στο ρόλο του εκπαιδευτικού μέντορα.

Ο σκοπός του προγράμματος R.E.A.D. είναι να παρουσιάσει το πώς εγγεγραμμένα σκυλιά θεραπείας και οι χειριστές τους μπορούν αν συμβάλλουν στη βελτίωση των ικανοτήτων ανάγνωσης και γραφής των παιδιών με έναν αποτελεσματικό, μοναδικό και, το σημαντικότερο, διασκεδαστικό τρόπο. Οι ειδικοί σε θέματα στοιχειώδους εκπαίδευσης αναγνωρίζουν το γεγονός ότι τα παιδιά που επιτηρούνται από συναδέλφους τους στις

ικανότητες ανάγνωσης, συχνά ντρέπονται και φοβούνται να διαβάσουν μεγαλόφωνα σε μια ομάδα, συχνά έχουν χαμηλότερη αυτοεκτίμηση και βλέπουν το διάβασμα ως μια καταναγκαστική πράξη. Ο σκοπός του προγράμματος είναι να διαβάσουν τα παιδιά στα ζώα θεραπείας.

Έρευνες με ζώα θεραπείας δείχνουν ότι τα παιδιά με χαμηλή αυτοεκτίμηση είναι συχνά πιο πρόθυμα να συναναστραφούν με ένα ζώο παρά με έναν άλλον άνθρωπο. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια τέτοιων συναναστροφών, έχουν την τάση να ξεχνάνε τους περιορισμούς τους. Υπάρχουν επίσης, φυσιολογικά (σωματικά) οφέλη από τη συναναστροφή με τα ζώα, συμπεριλαμβανομένων της αυξημένης χαλάρωσης και της χαμηλότερης πίεσης. Το σκεπτικό του προγράμματος είναι ότι τα παιδιά θα βρουν το διάβασμα σε ένα ζώο λιγότερο τρομακτικό, κάποιον ιδιαίτερο χρόνο γι' αυτά που είναι χρήσιμος και ευχάριστος, διασκεδαστικός και θα γίνει ένα θετικό περιβάλλον μέσα στο οποίο διευκολύνεται η μάθηση.

Το πρόγραμμα θα επικεντρώνεται σε βιβλία με θέματα που αφορούν ζώα και που θα είναι κατάλληλα για κάθε επίπεδο ηλικίας. Οι ομάδες Pet Partner της οργάνωσης International Therapy Animals θα προσφέρουν βιβλία που θα φέρουν το «αυτόγραφο», δηλαδή το αποτύπωμα της πατούσας των ζώων θεραπείας, για να διαβάσουν τα παιδιά. Καθώς θα προχωράνε στην επόμενη βαθμίδα ανάγνωσης, ένα τέτοιο βιβλίο αυτής της βαθμίδας θα χαρίζεται στο κάθε παιδί.

Πού πραγματοποιείται

Το πρόγραμμα R.E.A.D. πραγματοποιείται στις Η.Π.Α. σε δημοτικά σχολεία, νηπιαγωγεία, προγράμματα απασχόλησης των παιδιών στο σχολείο μετά το τέλος των μαθημάτων, μονάδες ιατρικής φροντίδας, τοπικές βιβλιοθήκες ή/και κατ' οίκον.

Ποια είναι τα οφέλη του προγράμματος R.E.A.D.

Μερικά από τα εμπειριστατωμένα οφέλη της θεραπείας με ζώα περιλαμβάνουν τη μείωση της πίεσης, την αυξημένη χαλάρωση και μία τάση να ξεχνάει κανείς τον πόνο και τους σωματικούς ή συναισθηματικούς περιορισμούς του. Μια έρευνα περίπου 30 χρόνια πριν, βρήκε ότι όταν τα παιδιά γίνονται νευρικά, ιδιαίτερα όταν μιλάνε σε άλλους, η πίεσή τους μπορεί να ανέβει πολύ, όμως, αν ένας σκύλος είναι παρών, η πίεση θα πέσει πολύ χαμηλά, είτε το παιδί και ο σκύλος κάθονται ήσυχα μαζί είτε το παιδί διαβάζει στον σκύλο. Υποπτευόμαστε ότι μέρος αυτού οφείλεται στο ότι τα σκυλιά είναι τόσο αξιόπιστα – οι άνθρωποι απλά ξέρουν ότι δεν πρέπει να στεναχωριούνται, να ανησυχούν ή να ντρέπονται όταν βρίσκονται με ένα σκύλο!

Έτσι, μερικές φορές, τα παιδιά που μαθαίνουν να διαβάζουν νιώθουν στρες και αμηχανία, όχι επειδή δεν μπορούν να διαβάσουν αλλά επειδή αγχώνονται και αισθάνονται αμήχανα, ανησυχούν μήπως κάνουν λάθος, ανησυχούν μήπως φανούν χαζά – και όλες αυτές οι ανησυχίες τα δυσκολεύουν να συγκεντρωθούν. Φοβούνται να διαβάζουν μπροστά στους φίλους τους, κι έτσι, συχνά «παγώνουν» και τα πράγματα γίνονται χειρότερα.

Όταν διαβάζουν με έναν σκύλο, αμέσως ξεκινάνε να χαλαρώνουν και μετά, ξεχνάνε να νιώσουν αμηχανία ή νευρικότητα, και πολύ σύντομα, τα πράγματα αρχίζουν να ρέουν λίγο καλύτερα. Προτού το καταλάβουν, απολαμβάνουν την εμπειρία της ανάγνωσης αντί να τη φοβούνται, μέχρι που περιμένουν με ανυπομονησία την επόμενη φορά. Είναι απλό και έχει όμορφα αποτελέσματα!

Ακολουθούν μερικά από τα εμπειριστατωμένα οφέλη της συναναστροφής με τα ζώα θεραπείας:

Ο ερευνητής Aaron Katcher δηλώνει τους εξής τρόπους που ένα υγιές θεραπευτικό περιβάλλον πραγματικά δημιουργείται από την παρουσία ενός ζώου. Το ζώο:

- ελκύει την προσοχή εξωτερικά (εκτός του εαυτού τους και των προβλημάτων των παιδιών)

- εξαλείφει το άγχος, το θυμό και την κατάθλιψη
- δημιουργεί ασφάλεια
- δημιουργεί οικειότητα και
- αυξάνει τις θετικές προσδοκίες τόσο των ίδιων όσο και των άλλων.

Επιπλέον, όλοι στο περιβάλλον βιώνουν αυτές τις αλλαγές – και οι θεραπευτές!

Άλλες έρευνες και πηγές έχουν προσφέρει την εξής ατελείωτη λίστα: Τα ζώα θεραπείας προσφέρουν ηρεμία, ενισχύουν τη μάθηση, παροτρύνουν το λόγο, παροτρύνουν την κίνηση και την άσκηση, διεγείρουν τις αισθήσεις και τα αισθήματα, διευκολύνουν τις συμβουλές, ενθαρρύνουν τις θετικές κοινωνικές συμπεριφορές, προάγουν τα συναισθήματα ασφάλειας και αποδοχής, εντείνουν την αυτοεκτίμηση, μειώνουν τη μοναξιά, προσφέρουν την ευκαιρία για άγγιγμα και για ανατροφή, προσφέρουν τη δυνατότητα να δίνουν αντί να παίρνουν, εμπνέουν τους ανθρώπους για χαμόγελο, γέλιο και διασκέδαση, προσφέρουν ανιδιοτελή αγάπη/αποδοχή, εξομαλύνουν τις ακραίες καταστάσεις σε μια υγιή κατεύθυνση, κάνουν τους ανθρώπους να ξεχάσουν τον πόνο τους και τους περιορισμούς τους με το να συγκεντρώνονται στο εξωτερικό περιβάλλον και τις εικόνες, προσφέρουν συνδέσεις με το σπίτι και το περιβάλλον που μοιάζει στο σπίτι.

Τα παιδιά μαθαίνουν πολλά πράγματα από τα ζώα, με πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Είχαμε ένα μέλος της ομάδας μας που ήταν δασκάλα ειδικής εκπαίδευσης της οποίας ο σκύλος θεραπείας την συνόδευε στο σχολείο σχεδόν καθημερινά. Είπε ότι μπορούσε ακόμη και να χρησιμοποιεί τον σκύλο να διδάσκει τα παιδιά ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ, επειδή ήταν τόσο ενθουσιασμένα και τόσο συγκεντρωμένα στον σκύλο που το διάστημα προσοχή τους ήταν

πολύ μεγαλύτερο και μπορούσε να δείξει πράγματα όπως «προς», «πάνω από», «γύρω», ή άλλα, δείχνοντας με τον σκύλο της και τα παιδιά πραγματικά, το καταλάβαιναν.

Τα παιδιά χαλαρώνουν με την κατάσταση, νιώθουν χαρά και ευχαρίστηση τη στιγμή που το βιώνουν, και αρχίζουν να περιμένουν με ανυπομονησία την ανάγνωση αντί να επικεντρώνονται στις δικές τους στερήσεις προσόντων και να φοβούνται την ιδέα.

Το υπέροχο πράγμα σχετικά με το όλο θέμα είναι ότι, ακριβώς όπως το πρόβλημα με την ανάγνωση συνήθως δεν είναι καθαρά θέμα ευφυΐας, η παρουσία του σκύλου βοηθάει περισσότερο από ότι οι δεξιότητες ανάγνωσης. Τα παιδιά αρχίζουν να έρχονται στο σχολείο με μεγαλύτερη συνέπεια, να αργούν πιο σπάνια, να παραδίδουν περισσότερες εργασίες που έχουν να κάνουν στο σπίτι, να δείχνουν βελτίωση στην αυτοεκτίμηση, να κάνουν σχέσεις που βασίζονται στην εμπιστοσύνη...και η λίστα συνεχίζεται! Κατά τη διάρκεια των συνεδριών υπάρχουν απεριόριστες ευκαιρίες να συζητήσουμε για θέματα όπως η ασφάλεια των κατοικίδιων, η σωστή μεταχείριση των κατοικίδιων/ζώων, η προσωπική υγιεινή και τα προσωπικά προβλήματα. Οι χειριστές συχνά ξαφνιάζονται που ανακαλύπτουν ότι παίζουν το ρόλο του θεραπευτή, ακούγοντας εκπληκτικές αποκαλύψεις από αυτά τα παιδιά, οι οποίες μετά, μεταφέρονται στους εκπροσώπους του σχολείου.

Τα παιδιά μαθαίνουν για τα σκυλιά ή υπάρχουν κι άλλα μηνύματα που συνοδεύουν αυτό;

Φυσικά. Χρησιμοποιούμε βιβλία με θέματα ζώων ώστε να μαθαίνουν σε όλες τις πτυχές της διαδικασίας. Μαθαίνουν για τη συμπεριφορά των σκύλων, υπεύθυνη φροντίδα κατοικίδιων, συμπόνια και συναισθήματα, κλπ. το θέμα με τα σκυλιά και με την ανάγνωση, ως προς αυτό, είναι ότι το να ΜΗΝ μπορούν να διαβάσουν, σπάνια είναι καθαρά θέμα ευφυΐας. Στην πραγματικότητα, είναι περισσότερη μια πολιτισμική ή κοινωνική ή συναισθηματική δυσκολία – είμαστε ακέραια όντα και όλα τα πράγματα που χρειαζόμαστε να

κάνουμε και να μάθουν δεν είναι απλά ξεκομμένες ικανότητες, αλλά μέρος ενός ολόκληρου πλαισίου μέσα μας. Πολλά παιδιά με τα οποία έχουμε δουλέψει έχουν προβλήματα με το σπίτι τους – οικιακή βία, ή τα Αγγλικά είναι η δεύτερη γλώσσα τους, ή απλά αβεβαιότητα και αστάθεια, και φέρνουν αυτά τα προβλήματα μαζί τους στο σχολείο, όπως ξέρετε. Τα σκυλιά πάντα παρουσιάζουν ολόκληρο τον εαυτό τους σε οποιαδήποτε κατάσταση – δεν προσποιούνται, δεν συγκρατούν τα συναισθήματά τους, δεν προσποιούνται ότι είναι κάτι άλλο από αυτό που πραγματικά είναι ή που αισθάνονται εκείνη τη στιγμή. Αυτό το είδος παρουσίας είναι συγκλονιστικό για τους ανθρώπους σε οποιαδήποτε θεραπευτική κατάσταση ή κατάσταση μάθησης.

Έτσι, τα παιδιά όχι μόνον μαθαίνουν να απολαμβάνουν την εμπειρία της ανάγνωσης (πρώτα από όλα επειδή ο ακροατής δίνει την προσοχή του και δεν κρίνει ή κατακρίνει ή κοροϊδεύει ή λέει στους φίλους των παιδιών ότι το παιδί έκανε λάθος), έπειτα, ανυπομονούν γι' αυτήν, και μετά, αρχίζει να εξαπλώνεται και σε άλλα πράγματα – αρχίζουν να σηκώνουν το κεφάλι τους λίγο πιο ψηλά, αρχίζουν να έρχονται στο σχολείο συχνότερα.....είναι πραγματικά εξάισιο αυτό που συμβαίνει!

Πώς βοηθάει το διάβασμα σε ένα ζώο, στην αύξηση της αυτοεκτίμησης ενός παιδιού;

Όταν τα παιδιά καταφέρνουν να διαβάσουν κάποιο βιβλίο στον σκύλο, αυτό το είδος εμπειρίας τα βοηθάει να χτίσουν την αυτοεκτίμηση – όταν κάποιος επιτυγχάνει κάτι σημαντικό, κατακτά προκλήσεις, νιώθει ότι οι ικανότητές του αυξάνονται. Τα σκυλιά μπορούν να βοηθήσουν στην υποστήριξη αυτών των πραγμάτων σε καταστάσεις όπου άλλοι άνθρωποι, ακόμη και καλά εκπαιδευμένοι, άνθρωποι με πολύ αγάπη – δεν μπορούν, με κάποιον τρόπο να πετύχουν αυτή τη σημαντική εξέλιξη.

Τι είδους ζώα περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα;

Έχουμε σκυλιά όλων των μεγεθών που συμμετέχουν, από μικρά τερριέ μέχρι γιγάντια μαστίφ. Ο χαρακτήρας έχει μεγαλύτερη σχέση παρά το μέγεθος. Επίσης, έχουμε γάτες για εκείνους που προτιμούν τη συντροφιά γατών. Και πρόσφατα, προστέθηκε στην παρέα μας ένας Αφρικάνικος γκρι παπαγάλος!

Ξέρουμε ότι τα παιδιά ωφελούνται από το πρόγραμμα – τα σκυλιά ωφελούνται επίσης;

Καλή ερώτηση. Τα περισσότερα από τα σκυλιά (και μια Σιαμαία γάτα μας) πραγματικά απολαμβάνουν να περνάνε ήρεμο χρόνο με τον ιδιοκτήτη τους και τους φίλους, συγκεντρώνοντας αγάπη, ηρεμώντας στον ήχο των γλυκών φωνών και απολαμβάνοντας κάποιες λιχουδιές. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι δεν θα αναγκάζαμε κανέναν σκύλο να το κάνει αν δεν του άρεσε κι αυτού. Είναι μία από τις πιο σοβαρές υποχρεώσεις μας ως οι δίποδοι σύντροφοι της ομάδας μας με τον σκύλο, να βεβαιωνόμαστε ότι τα ζώα μας δεν αναγκάζονται να συμμετέχουν αν δεν τους αρέσει η συναναστροφή. Τα ζώα δεν είναι εργαλεία ή μηχανές, αλλά μονάδες με τις δικές τους ανάγκες και προτιμήσεις και εμείς το τιμάμε και το δεχόμαστε αυτό από όλες τις απόψεις και σε κάθε περίπτωση.

Πώς η παρουσία του χειριστή δεν επεμβαίνει στη σχέση παιδιού-σκύλου ή δεν δημιουργεί κώλυμα στο παιδί-αναγνώστη;

Έχει αποδειχθεί σε πολλά θεραπευτικά περιβάλλοντα πως όταν ένα ζώο είναι παρόν σε θεραπεία, οι άνθρωποι τείνουν να ξεχνάνε τους άλλους ανθρώπους και οι περιορισμοί τους εξαφανίζονται. Γι' αυτό συχνά θεωρούνται τα ζώα πολυδύναμες γέφυρες για τους ανθρώπους

που πάσχουν από τα αποτελέσματα συναισθηματικής ή σεξουαλικής κακομεταχείρισης και βίας. Δεν εμπιστεύονται κανέναν και δεν μιλάνε, όμως όταν τους γνωρίζουν ένα ζώο, το θεωρούν έμπιστο και ξαφνικά ανοίγονται (ο θεραπευτής είναι επίσης, παρών) και μιλάνε για πολλά πράγματα που χρειάζεται ο θεραπευτής να ακούσει αλλά που προηγουμένα, δεν ήταν πρόθυμοι να τα μοιραστούν μαζί του.

Κάτι παρόμοιο συμβαίνει με το περιβάλλον ανάγνωσης. Φυσικά, ο χειριστής είναι ΕΠΙΣΗΣ ένας υποστηρικτικός, θετικός, μη κριτικός ακροατής. Ο χειριστής συμπληρώνει έναν κρίσιμο ρόλο στη διαδικασία, στην ενθάρρυνση, στο να βοηθήσει τον αναγνώστη «να βοηθήσει τον σκύλο να καταλάβει» -που τα παιδιά είναι πρόθυμα να κάνουν- τους αφαιρεί την πίεση και το άγχος και βοηθάει τις ικανότητές τους να ρέουν. Επίσης, οι χειριστές δουλεύουν στην κατανόηση του κειμένου, στη χρήση ενός λεξικού, κλπ.

Πώς αντιμετωπίζετε διάφορες πολιτιστικές ιδιαιτερότητες/ευαισθησίες;

Προσπαθούμε να παίρνουμε σχετικές πληροφορίες σαν αυτές από τον δάσκαλο ή το προσωπικό προτού ξεκινήσουμε, αλλά μερικές φορές μαθαίνουμε στη διαδικασία. Ένα μικρό αγόρι πάντοτε ήθελε να είναι κοντά στα σκυλιά αλλά κρατούσε τα χέρια του δεμένα πίσω από την πλάτη του πάντα. Οι χειριστές, σκεπτόμενοι ότι ίσως φοβόταν, τον διαβεβαίωσαν ότι τα σκυλιά ήταν φιλικά και τον ενθάρρυναν να τα αγγίζει. Ο μικρός απάντησε ότι δεν του επιτρεπόταν, στην θρησκεία του, να αγγίζει ζώα. Οι χειριστές ένιωσαν έκπληξη, αλλά ρωτώντας τους δασκάλους έμαθαν ότι, πραγματικά, ανήκε σε μια συγκεκριμένη Μουσουλμανική θρησκεία που δεν επέτρεπε το άγγιγμα των ζώων. Το αγόρι συνέχιζε να ενδιαφέρεται να βλέπει τα σκυλιά αλλά, πολύ προσεκτικά, απέφευγε να τα αγγίζει. Οι γονείς είχαν δώσει συγκατάθεση να τα βλέπει, και οι χειριστές σεβάστηκαν αυτόν τον περιορισμό.

Είχε ποτέ κανένα από τα παιδιά αρνητικές αντιδράσεις προς τα σκυλιά;

Όχι, όχι μέχρι σήμερα! Μερικές φορές τα παιδιά αρχικά φοβούνται τα μεγάλα σκυλιά αλλά μπορούμε πάντα να τα βοηθάμε να γνωριστούν μεταξύ τους και να ξεπεράσουν τους φόβους τους. Ποτέ δεν εξαναγκάζουμε μια συναναστροφή, φυσικά.

Τι γίνεται με τις αλλεργίες;

Τα ζώα μας είναι εξονυχιστικά καθαρά και καλοχτενισμένα πριν από κάθε συνεδρία, που βοηθάει. Επιπλέον, χρησιμοποιούν ένα υπέροχο προϊόν (το Nature's Miracle Dander Remover and Body Deodorizer) που βοηθάει στη μείωση της πιθανότητας οποιασδήποτε αλλεργικής αντίδρασης για αρκετές ώρες. Αν ένα παιδί πάσχει από σοβαρές αλλεργίες ή άσθμα, το πρόγραμμά μας ίσως να μην ήταν ευχάριστο ή κατάλληλο.

Διαβάζει ποτέ ο χειριστής στο παιδί και τον σκύλο;

Ναι, ιδιαίτερα στις βιβλιοθήκες. Μερικά παιδιά είναι ακόμη πολύ μικρά για να διαβάσουν, ή πολύ φοβισμένα, έτσι, ο χειριστής τα «προθερμαίνει», βοηθώντας τα. Μερικές φορές ένα βιβλίο είναι λίγο δύσκολο, ίσως, κι έτσι διαβάζουν μια σελίδα ο ένας μια ο άλλος.

Επίσης, είχαμε κάποια παιδιά νηπιαγωγείου, έτσι οργανώνουμε κάποια βιβλία με αλφάβητο (υπάρχουν πολλά που δείχνουν ζώα!) και ακόμη και μερικά γράμματα σε σπόγγους, αν μιλάμε για τόσο μικρά παιδιά. Είναι ένα είδος διασκεδαστικής ποικιλίας, πραγματικά.⁷⁴

⁷⁴ <http://www.masspetpartners.org> [21]

5.6.4. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ DAT (ΘΒΔ – ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΩΝ ΔΕΛΦΙΝΙΩΝ)

Εισαγωγή

Ποιες είναι οι σκέψεις σας για αυτό το είδος θεραπείας, βοηθιέται το παιδί και φροντίζονται τα δελφίνια; Είναι περίπτωση η αλλαγή στο περιβάλλον, π.χ. ο ζεστότερος καιρός, οι νέοι ήχοι, μια αλλαγή από τη συνηθισμένη ρουτίνα και το έξτρα ερέθισμα που δίνει η περιπέτεια, είναι οι κύριοι παράγοντες που ένα άτομο αισθάνεται καλύτερα ή έχουμε μπροστά μας μια σημαντική πρωτοπορία στη θεραπεία με βοήθεια; Η πρόοδος των παιδιών έχει αποδειχτεί σωστά στον τύπο, όμως, έχει διαρκέσει; Κάποιοι επιστρέφουν για περισσότερη θεραπεία για κάποιον καιρό, άλλοι πρέπει να συνεχίσουν στο σπίτι να κάνουν θεραπευτικές συνεδρίες που τις δουλεύουν από το κέντρο προτού φύγουν.

Όμως, αν αυτό βοηθάει, τότε αξίζει, το παιδί δεν παθαίνει κακό, η οικογένεια περνάει καλές διακοπές που τους αξίζει και το Κέντρο ανταμείβεται για τη βοήθεια που προσφέρει. Όλοι νικητές! Ή είναι; Και τι γίνεται με τα δελφίνια; Μπορούμε να δούμε κανένα κέρδος για αυτά, όπως μπορούμε να δούμε για τους άλλους; Είναι θεραπεία και για αυτά; Ας σκεφτούμε ότι αυτό είναι ένα ιδιαίτερα ευφυές θηλαστικό, που μένει σε μια πισίνα και εκπαιδεύεται να συναναστρέφεται με ανθρώπους. Είμαστε ευτυχισμένοι με αυτό; Όμως, μερικά γεννιόνται σε αιχμαλωσία κι έτσι, δεν ξέρουν τίποτε καλύτερο, και ούτως ή άλλως, σίγουρα θα πεθάνουν αν τα ελευθερώναμε πίσω στην άγρια φύση.

Ναι, όμως, αν μας πετούσαν εμάς στην έρημο για να υπερασπιστούμε τους εαυτούς μας, κι εμείς σίγουρα θα πεθαίναμε. Όμως, αν μας δίδασκαν πώς να επιβιώνουμε, τότε, έχουμε μια ευκαιρία, έτσι δεν είναι; Το ίδιο μπορούμε να πούμε και για τα δελφίνια.

Τα Κέντρα ΘΒΔ με τα αντίστοιχα προγράμματά τους γίνονται πολύ δημοφιλή μέρη τώρα, και μπορούμε να πούμε ότι δεν είναι φθηνό να παρακολουθήσει κανείς ένα τέτοιο

κέντρο. Οι τιμές ποικίλλουν από κέντρο σε κέντρο, βάσει της διάρκειας παραμονής και των συνεδριών που προσφέρουν, όμως, όποιο κι αν διαλέξετε, θα χρειαστείτε να κάνετε μεγάλες οικονομίες. Είμαστε εντάξει με τις τιμές, μας νοιάζει, καθώς θα πληρώναμε οτιδήποτε για να βοηθήσουμε το παιδί μας; Τα κέντρα θα το ξέρουν αυτό, φυσικά. Και αυτά έχουν τα έξοδά τους, τις πισίνες και τα δελφίνια, τις τιμές, το κόστος του προσωπικού. Πώς γίνεται κανείς θεραπευτής δελφινιών; Όλοι πρέπει να δούμε το τι κάνουμε στα δελφίνια, όλο και περισσότερα πάρκα ανοίγουν για σώου με δελφίνια και περισσότερα θεραπευτικά κέντρα, στο τέλος της ημέρας το μόνο μέρος για να τα δεις είναι το φυσικό τους σπίτι, η θάλασσα και να τα βλέπεις σε μια λογική απόσταση και να τα αφήσουμε να αποφασίσουν αυτά αν θέλουν να έρθουν και να μας δουν, κι όχι το αντίθετο.

Πλεονεκτήματα προγράμματος DAT (ΘΒΔ)

- Η ΘΒΔ ισχυρίζεται ότι βοηθάει τις περισσότερες αναπηρίες. Ισχυρίζεται ότι βοηθάει το ανοσοποιητικό σύστημα.
- Τα δελφίνια προσφέρουν αγάπη που προκαλεί τους ανθρώπους να αυτοθεραπευτούν.
- Τα δελφίνια χρησιμοποιούνται ως εργαλείο κίνητρου.
- Κάποιοι λένε ότι τα δελφίνια έχουν ιδιότητες που αγαπάμε και ότι αυτό είναι μέρος της θεραπείας.
- Στα προγράμματα αυτά χρησιμοποιείται ηχοτοποθέτηση, που υποτίθεται ότι επηρεάζει τα εγκεφαλικά κύματα και τον ανθρώπινο ιστό.
- Η εργασία με τα δελφίνια προσφέρει κίνητρο.
- Λέγεται ότι η ΘΒΔ συλλαμβάνει την προσοχή και βοηθάει με την επικέντρωση.

Μειονεκτήματα προγράμματος DAT (ΘΒΔ)

- Ο προσδιορισμός της ποσότητας της αποτελεσματικότητας της ΘΒΔ είναι πολύπλοκος.
- Μεγάλη δημοσιότητα των ανθρώπων που βοηθούνται (αυτό μπορεί να λειτουργήσει είτε θετικά είτε αρνητικά).
- Πολλοί παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη, όπως ζέστη, νερό, ήλιος, κλπ.
- Μπορεί να είναι μια καλή θεραπεία, τα δελφίνια όμως, τι λένε γι' αυτό;
- Διαρκεί;
- Τα δελφίνια μπορούν να είναι επιθετικά;
- Μετάδοση ασθενειών από ανθρώπους στα δελφίνια και το αντίθετο.
- Τα δελφίνια βρίσκονται υπό πίεση.
- Πόσα ακόμα δελφίνια θα αιχμαλωτιστούν;
- Οικονομικά δεν είναι προσιτά αυτά τα προγράμματα για όλους.

Πού απευθύνεται

Το πρόγραμμα DAT όπως και όλα τα άλλα προγράμματα με δελφίνια, όπως θα δούμε παρακάτω, απευθύνονται σε παιδιά που αντιμετωπίζουν διαφόρων ειδών συναισθηματικά, ψυχολογικά, κινητικά προβλήματα.⁷⁵

⁷⁵ <http://www.thealexandertrust.com> [46]

5.6.5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ DOG AID (Dog ASSISTANCE IN DISABILITY = ΣΚΥΛΟΙ ΒΟΗΘΟΙ ΓΙΑ ΑΝΑΠΗΡΟΥΣ)

Εισαγωγή

Η ιδέα του Dog AID προήλθε από μια ιδέα που αρχικά συνέλαβε ο Αμερικάνος Stuart Nordensson. Ο Stuart έχει εγκεφαλική παράλυση και εκπαιδεύει τα σκυλιά του να τον βοηθάνε να χειρίζεται καλύτερα την αναπηρία του στην καθημερινή ζωή του. Ο συνιδρυτής του Dog AID, ο John Rogerson γνώρισε τον Stuart ενώ επισκεπτόταν την οργάνωση του «Top Dog» στις Η.Π.Α. και αποφάσισε να εισάγει το Ηνωμένο Βασίλειο σε αυτή τη μοναδική ιδέα εκπαίδευσης κατοικίδιων σκύλων να δουλεύουν για τους «ιδιοκτήτες» τους, ως Σκυλιά Βοήθειας.

Δουλεύοντας μαζί με τη συνεργάτιδά του, Dolores Palmer, ο John βοήθησε να στηθεί ένα πιλοτικό πρόγραμμα στην περιοχή Midland της Αγγλίας, το 1991 κι έτσι, γεννήθηκε το Dog AID. Η επίσημη έναρξή του έγινε το 1996 στο Crufts – την πιο μεγαλοπρεπή εκθεση σκύλων- και μέχρι σήμερα, 48 από τις ομάδες μας έχουν καταφέρει τα πολύ υψηλά στάνταρντ εκπαίδευσης που απαιτούνται για την επίτευξη της πλήρους θέσης «Σκύλος Βοήθειας» και πολλές, πολλές ακόμη, έχουν καταφέρει να πάρουν το πιστοποιητικό «Καλός Σκύλος Συντροφιάς».

Σκοπός του προγράμματος

Στόχος του προγράμματος είναι η παροχή πρόσβασης στην εκπαίδευση σκύλων για ανθρώπους με σωματικές ανικανότητες, η βοήθεια προς αυτούς τους ανθρώπους να εκπαιδεύουν τα κατοικίδια τους σε γενική υπακοή και σε ειδικές εργασίες, που θα τους βοηθήσει να χειριστούν καλύτερα την αναπηρία τους στην καθημερινή ζωή τους.

Πού απευθύνεται

Το πρόγραμμα Dog AID όπως και όλα τα άλλα παρόμοια προγράμματα απευθύνεται σε άτομα με αναπηρίες.

Πού πραγματοποιείται

Το Dog AID έχει ένα δίκτυο εκπαιδευτών στην Αγγλία και την Ουαλία και τώρα, ενθαρρύνονται εκπαιδευτές στη Σκωτία να λάβουν μέρος σε αυτό το πρόγραμμα, οι οποίοι είναι εκπαιδευτές που δουλεύουν εθελοντικά. Λειτουργεί σε μη κερδοσκοπική βάση, χωρίς να χρεώνει τους «ιδιοκτήτες» ούτε για την εκπαίδευση ούτε και για οποιονδήποτε ειδικό εξοπλισμό χρειαστεί να τους προμηθεύσει. Οι εκπαιδευτές εργάζονται εξ' ολοκλήρου σε εθελοντική βάση και το μόνο που ζητάνε είναι να κάνουν μια μικρή δωρεά για να βοηθήσουν στο να καλυφθεί το προσωπικό κόστος, π.χ. ταξίδια και έγγραφα.

Προσφέρει βοήθεια στους ανθρώπους με ευρεία γκάμα αναπηριών, π.χ. αρθρίτιδα, πόνους πλάτης, πολλαπλή σκλήρυνση, εγκεφαλικά, και επίσης, μπορεί να βοηθήσει άτομα που χρησιμοποιούν αναπηρικά καροτσάκια. Όλη η εκπαίδευση γίνεται με ρυθμό στον οποίο να μπορούν να αντεπεξέλθουν και ο «ιδιοκτήτης» και ο σκύλος και επιδόματα δίνονται σε αυτούς που χρειάζονται ένα διάλειμμα από την εκπαίδευση εξαιτίας προσωπικής ασθένειας ή δυσφορίας ως αποτέλεσμα της αναπηρίας τους.

Εξετάζεται κάθε φυλή σκύλου οποιασδήποτε ηλικίας για εκπαίδευση, αλλά σύμφωνα με τις ανάγκες και του «ιδιοκτήτη» και το επίπεδο της εκπαίδευσης που επιθυμούν να φτάσουν με τον σκύλο τους, οι αιτούντες πρέπει προφανώς, να είναι ρεαλιστές ως προς τις πιθανότητες επιτυχίας στην επίτευξη του επιπέδου «βοηθός», π.χ. αν το σκυλί τους είναι προχωρημένης ηλικίας. Η εκπαίδευση των σκύλων σε επίπεδο «Σκύλου Βοήθειας» μπορεί να

πάρει από 18 μήνες έως 2 χρόνια για να ολοκληρωθεί, ενώ απαιτεί μεγάλη δέσμευση τόσο από τον «ιδιοκτήτη» όσο και από τον σκύλο.

Δυστυχώς, πολλοί όμιλοι εκπαίδευσης κατοικίδιων σκύλων δεν προσφέρουν υπηρεσίες για ανθρώπους με ανικανότητες. Η έρευνά μας έδειξε επίσης, ότι οι ανάπηροι «ιδιοκτήτες» μπορεί μερικές φορές να νιώθουν λίγο άβολα όταν εκπαιδεύουν τα σκυλιά τους σε ομαδικό μάθημα, καθώς το είδος των εξετάσεων που διδάσκονται δεν είναι συνήθως πρακτικό να τις καταφέρουν. Περιστασιακά, μπορεί επίσης, να ντρέπονται λίγο επειδή καθυστερούν την τάξη αν δεν μπορούν να φέρουν σε πέρας τις ασκήσεις τόσο γρήγορα όσο οι αρτιμελείς «ιδιοκτήτες». Το Dog AID εργάζεται σκληρά για να ενθαρρύνει τους ομίλους αυτούς σε όλη τη χώρα να συμμετάσχουν στο πρόγραμμά του, διασφαλίζοντας ότι οι «ιδιοκτήτες» σκύλων που επίσης, τυχαίνει να είναι ανάπηροι δεν εξαιρούνται από την εκπαίδευση των σκυλιών τους.

Όλοι οι αιτούντες που γίνονται δεκτοί για εκπαίδευση, ταιριάζονται με έναν εκπαιδευτή που μένει κοντά στο σπίτι τους και έπειτα, αξιολογούνται ατομικά για να ανακαλυφθούν οι ειδικές ανάγκες τους. Το Dog AID είναι μοναδικό μέσα στο Ηνωμένο Βασίλειο, προσφέροντας δύο επίπεδα εκπαίδευσης στους ανάπηρους «ιδιοκτήτες» σκύλων. Αυτό επιτρέπει σε αυτούς που απλά θέλουν έναν υπάκουο σύντροφο να λάβουν βοήθεια με τη βασική εκπαίδευση, στο επίπεδο ένα. Αυτό το επίπεδο καλύπτει ένα γενικό στάνταρντ ελέγχου και η επιτυχής ολοκλήρωση σε αυτό το στάδιο εκπαίδευσης δικαιούται το πιστοποιητικό «Καλός Σκύλος Συντροφιάς».

Όλη η εκπαίδευση εκτελείται γενικά από τον «ιδιοκτήτη» κάτω από την προσεκτική επίβλεψη του εκπαιδευτή του Dog AID. Η εκπαίδευση συχνά αρχίζει στο σπίτι του «ιδιοκτήτη» επεκτείνεται στην εκπαίδευση εκτός σπιτιού μέσα στην τοπική κοινότητα. Χτίζοντας πάνω στο ήδη υπάρχον δέσιμο μεταξύ σκύλου και «ιδιοκτήτη», το Dog AID στόχο

έχει να δώσει στους «ιδιοκτήτες» τη γνώση να καταλαβαίνουν και να εκπαιδεύσουν τα αγαπημένα τους τετράποδα.

Για τους πελάτες που επιθυμούν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους και αξιολογούνται ως κατάλληλοι, μπορούμε να προσφέρουμε εκπαίδευση προς το επίπεδο δύο. Σε αυτό το στάδιο του εκπαιδευτικού προγράμματος, τα σκυλιά μαθαίνουν ειδικές εργασίες που θα τα εδραιώσουν ως πιστοποιημένα Σκυλιά Βοήθειας.

Οι ομάδες θα περάσουν ένα εκτενές τεστ με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής τους για να δούνε αν είναι έτοιμοι για να τους δοθεί το πιστοποιητικό «Σκύλος Βοήθειας». Κάθε επιτυχής ομάδα επαναξιολογείται σε ετήσια βάση, βεβαιώνοντας ότι διατηρούνται τα υψηλά στάνταρντ εκπαίδευσής τους. Οι «ιδιοκτήτες» που παίρνουν τον τίτλο «Βοηθεί» λαμβάνουν μια ταυτότητα από μας και ένα τζάκετ Dog AID για να το φοράνε στον σκύλο τους όταν βρίσκεται εν ώρα καθήκοντος, δίνοντας έτσι, την ευκαιρία στο κοινό να προσδιορίζει το σκύλο τους ως πιστοποιημένο Σκύλο Βοήθειας.

Η ομάδα συμβούλων τους είναι, όπως υποστηρίζουν, η καλύτερη στον κόσμο των σκύλων και είναι υπερήφανοι όχι μόνο για τα ταλέντα των συνιδρυτών John Rogerson και Dolores Palmer, αλλά και τις εντυπωσιακές ικανότητες των γνωστών συμπεριφεριολόγων Gwen Bailey, Sulie Sellors, Roy Hunter, το διάσημο τηλεοπτικό κτηνίατρο John Baxter και την Erica Peachey.

Με μεγάλη χαρά επίσης, καλωσόρισαν την Turid Rugaas ως το πρόσφατο μέλος της ομάδας τους. Η Turid, γνωστή παγκοσμίως για την έρευνά της για τα σήματα ηρεμίας – τη γλώσσα των λύκων και των σκύλων- η οποία εντυπωσιάστηκε τόσο πολύ με το έργο του Dog AID που σκοπεύει να βοηθήσει στην επίβλεψη της οργάνωσης μιας παρόμοιας ομάδας στη χώρα της τη Νορβηγία, η οποία θα λειτουργεί κάτω από τη δικιά τους ομπρέλα.

Όλα τα μέλη της ομάδας του προσφέρουν απλόχερα τον πολύτιμο χρόνο τους και τις ικανότητές τους αφιλοκερδώς για το Dog AID όποτε τους ζητηθεί, εξασφαλίζοντας το ότι οι «ιδιοκτήτες» που γίνονται αποδεκτοί για εκπαίδευση κάτω από το πρόγραμμά τους, μπορούν να νιώθουν ασφαλείς γνωρίζοντας ότι αυτοί και τα σκυλιά τους θα λάβουν μόνο τα καλύτερα στοιχεία από τους εκπαιδευτές τους.⁷⁶

⁷⁶ <http://www.dogaid.org.uk> [12]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI: ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ-ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ

6.1. ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ

Τα σκυλιά, οι γάτες και άλλα ζώα είναι αυτά για τα οποία, υποθετικά, οι άνθρωποι ενδιαφέρονται περισσότερο. Ωστόσο, παρόλο που δεν τα κυνηγάμε ή δεν τα τρώμε (τουλάχιστον στη χώρα μας), μπορούν να υποφέρουν πάρα πολύ στα χέρια μας.

Σκοτώνονται εκατομμύρια ανεπιθύμητων σκύλων και γατών κάθε χρόνο. Πολλά περισσότερα εγκαταλείπονται στο δρόμο για να φροντίσουν τον εαυτό τους. Την ίδια ώρα, οι μύλοι παραγωγής κουταβιών συνεχίζουν να παράγουν σκυλιά. Για κάθε ζώο που αγοράζεται σε ένα κατάστημα κατοικίδιων, ένα ζώο σκοτώνεται σε ένα καταφύγιο αδέσποτων.

Πάρα πολλά σκυλιά μένουν δεμένα σε έναν κήπο, εκτεθειμένα στα στοιχεία της φύσης και χωρίς να απολαμβάνουν καθόλου συντροφιά. Πάρα πολλές γάτες κρατούνται σε σπίτια όπου λαμβάνουν λίγη άσκηση ή περιβαλλοντικά ερεθίσματα, περνώντας όχι καλύτερα από ότι ένα ζώο σε ένα κλουβί ενός ζωολογικού κήπου.

Η επιλεκτική εκτροφή έχει ως αποτέλεσμα πολλαπλά προβλήματα υγείας, ιδιαίτερα στα σκυλιά. Και ακόμη περισσότερα δραστικά μέτρα παίρνονται για να κάνουμε την εμφάνισή κατά πώς τη θέλουμε: τα αυτιά και οι ουρές τους μπορεί να κοπούν. Μερικά σκυλιά χάνουν τη γλώσσα τους για να μη γαβγίζουν, μια γρήγορη αντιμετώπιση σε κάτι είναι πιθανώς ένα βαθύτερο πρόβλημα. Οι πατούσες των γατών ακρωτηριάζονται ώστε να μη γρατζουνάνε τα έπιπλα.

Επιπλέον, ενώ τα ζώα συντροφιάς μας γενικά δεν υποφέρουν από το να κυνηγιούνται ή να τρώγονται, υποφέρουν στη βιομηχανία ψυχαγωγίας και την βιομηχανία «έρευνας». Τα σκυλιά και τα άλογα που χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία αγώνων ταχύτητας ζούνε άθλιες ζωές. Για κάθε «παραχαϊδευμένο» πρωταθλητή, χίλια άλλα ζώα υποφέρουν από την έλλειψη συντροφιάς και προγράμματα ταξιδιών και εκπαίδευσης. Αυτά που δεν μπορούν να «θριαμβεύσουν» απλά σκοτώνονται.

Και σε διάφορα πανεπιστήμια τα σκυλιά και οι γάτες γίνονται μάρτυρες πειραμάτων με ανείπωτους τρόπους.

Οργανώσεις ενθαρρύνουν τη στέρωση των κατοικίδιων ζώων, την εξάλειψη της χρήσης κατοικίδιων ζώων στους τομείς ψυχαγωγίας και «έρευνας», την κατάργηση των καταστημάτων κατοικίδιων και την απαγόρευση των καλλωπιστικών εγχειρήσεων (όπως το κόψιμο της ουράς) στα ζώα*. Υπερασπίζονται και μάχονται για μια νέα τάξη ηθικής όπου τα ζώα συντροφιάς λαμβάνουν την προσοχή, την αγάπη και το σεβασμό που δικαιούνται και αξίζουν.

Πολλά ζώα προς πώληση σε καταστήματα κατοικίδιων προέρχονται από «μύλους παραγωγής κουταβιών». Αυτά τα σκυλιά τα μεταχειρίζονται απαίσια, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα επιθετικά και μη υγιή σκυλιά. Πολλά έχουν μακρο-χρόνια ιατρικά προβλήματα που δεν ανακαλύπτονται μέχρις ότου ο σκύλος έχει αγοραστεί. Αυτά τα ιατρικά προβλήματα μπορεί να είναι πολύ ακριβά.

Μεταξύ 250.000 και 500.000 σκυλιά γεννιούνται σε μύλους παραγωγής κουταβιών κάθε χρόνο ενώ πολλά περισσότερα, θανατώνονται σε καταφύγια επειδή κανείς δεν τα θέλει. Οι μύλοι παραγωγής κουταβιών είναι μέρη όπου τηρούνται θηλυκά σκυλιά συνεχώς σε κατάσταση εγκυμοσύνης για να παράγουν πολλές γενιές κουταβιών. Μεταχειρίζονται τις θηλυκίες αυτές σκύλες ως μηχανές, χωρίς να τους δίνουν καθόλου χρόνο ανάληψης μεταξύ

των εγκυμοσύνων. Τα κουτάβια τα φυλάνε σε μικρά, υπερπληθή, βρώμικα κλουβιά, χωρίς κανόνες υγιεινής.

Η μεταχείριση των σκύλων στους μύλους παραγωγής κουταβιών είναι επίσης, φρικτή. Τα σκυλιά δέχονται ελάχιστη ή και καθόλου κτηνιατρική φροντίδα και τα περισσότερα γεννιούνται με σοβαρές ασθένειες εξαιτίας της μη ευνοϊκής μεταχείρισης. Συχνά, όταν τα σκυλιά δεν είναι πλέον χρήσιμα ή αρρωσταίνουν, σκοτώνονται με τον φθηνότερο δυνατό τρόπο με μια ποικιλία απάνθρωπων τρόπων, όπως ο πνιγμός και το κάψιμο. Τα κουτάβια που επιβιώνουν στο μύλο και καταφέρνουν να φτάσουν στα μαγαζιά κατοικίδιων, είχαν ελάχιστη επαφή με ανθρώπους ή άλλα σκυλιά. Αυτή η έλλειψη σωστής κοινωνικοποίησης οδηγεί σε συναισθηματικά προβλήματα και προβλήματα επιθετικότητας, τα οποία συνήθως κάνουν αυτούς που τα αγόρασαν να τα ξεφορτωθούν. Αν ο σκύλος είναι τυχερός, θα καταλήξει στο καταφύγιο αδέσποτων. Τα άτυχα σκυλιά εγκαταλείπονται στα δάση και τις ερημιές. Οι άνθρωποι το κάνουν αυτό εξαιτίας της λανθασμένης αντίληψης ότι κάνουν το σωστό πράγμα με το να ελευθερώνουν το ζώο. Όμως, η πραγματικότητα είναι πως αυτά τα ζώα είναι βασικά ανυπεράσπιστα και ανίκανα να φροντίσουν τον εαυτό τους.

Τα κέντρα αναπαραγωγής αποτελούν έναν κύριο λόγο γιατί υπάρχει εντονό-τατο θέμα υπερπληθυσμού στα ζώα συντροφιάς. Ένας ακόμη μεγάλος παράγοντας που συμβάλλει σε αυτό, είναι το γεγονός ότι τόσα πολλά ζώα δεν στείρωνονται. Μια σεξουαλικά ενεργή θηλυκιά μπορεί να παράγει 100 ή και περισσότερους απογόνους στη διάρκεια της ζωής της. Αν αυτά τα κουτάβια αναπαραχθούν, το αποτέλεσμα είναι χιλιάδες ζώων, που όλα προέρχονται από αυτή τη μια θηλυκιά. Αν η θηλυκιά αυτή όμως, είχε στείρωθει αρχικά, όλα αυτά τα άστεγα ζώα δεν θα έπρεπε ποτέ να υποφέρουν από τη μοίρα του να είναι οικόσιτα ζώα αναγκασμένα να ζουν σε άγρια κατάσταση. Εκατοντάδες χιλιάδες αυτών των

αξιαγάπητων αλλά ανεπιθύμητων ζώων υποφέρουν κάθε χρόνο είτε περιφερόμενα στους δρόμους χωρίς σπίτι είτε σκοτώνονται από τα καταφύγια όταν κανείς δεν τα υιοθετεί.⁷⁷

6.2. ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ/ΒΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ: Ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

Η συναναστροφή με τα κατοικίδια μας είναι ένα από τα πιο ευχάριστα πράγματα να κάνουμε. Τι διαφορά κάνουν στη ζωή μας! Είτε είμαστε παιδιά είτε ηλικιωμένοι, είτε είναι σκυλιά του καναπέ είτε λατρεύουν την άσκηση, μπορούμε να μοιραστούμε μεγάλο μέρος της καθημερινής ζωής μας μαζί τους.

Στα πρόσφατα χρόνια, έχει βρεθεί μια δυνατή σύνδεση να συνδέει την κακομεταχείριση των ζώων και την οικιακή βία (βία στο σπίτι). Σε μια μελέτη, 70,3% των γυναικών σε καταφύγια οικιακής βίας ανέφεραν είτε απειλές είτε πραγματικό βλάψιμο των κατοικίδιων, με 54% να δηλώνουν πραγματικό βλάψιμο. Αντίθετα:-απειλές στα ζώα αναφέρθηκαν μόνο κατά 16,7% από μια ομάδα ελέγχου γυναικών που δεν μένουν σε καταφύγια, και μόλις 3,5% αυτών των γυναικών ανέφεραν πραγματικό βλάψιμο των κατοικίδιων. Ένας αριθμός γυναικών σε καταφύγια είπαν ότι η ανησυχία τους σχετικά με την ευημερία των ζώων τους, ήταν αυτό που καθυστέρησε το να φύγουν από το περιβάλλον του σπιτιού τους για να αναζητήσουν καταφύγιο.

Οι υπηρεσίες έχουν αναγνωρίσει το πρόβλημα και ανακαλύπτουν νέους τρόπους για την αύξηση της ενημέρωσης και για να βοηθήσουν όσους αντιμετωπίζουν το πρόβλημα. Οι κοινωνικοί λειτουργοί μαθαίνουν ότι άνθρωποι που κακομεταχειρίζονται μπορεί να διστάσουν να εγκαταλείψουν τον βασανιστή (αυτόν που τους κακοποιεί) τους, επειδή ανησυχούν για το κατοικίδιό τους. Κάποιες κτηνιατρικές σχολές έχουν προσθέσει στο πρόγραμμα σπουδών τους, την εκπαίδευση αναγνώρισης κακοποίησης και ο δεσμός μεταξύ κακοποίησης των ζώων και οικιακής βίας έχει αποτελέσει κύριο θέμα σε κτηνιατρικά

⁷⁷ <http://www.animaltherapy.net> [3] και <http://www.animalawareness.org> [1]

συνέδρια και σεμινάρια. Υπάρχει υλικό διαθέσιμο για να βοηθήσει τους κτηνίατρους να μάθουν τα σημάδια-προειδοποιήσεις της κακοποίησης ενός ζώου και το πώς να ξεχωρίσουν τους τραυματισμούς από κακοποίηση από άλλες πληγές.

Υπάρχουν τουλάχιστον τρεις τρόποι που μπορεί να συνδεθεί η κακοποίηση των ζώων με τη βία προς τους ανθρώπους:

1. Οι βασανιστές χρησιμοποιούν τα ζώα για να επηρεάσουν ή να βλάψουν ανθρώπους.

Με την κακοποίηση ενός ζώου το οποίο φροντίζει και για το οποίο ενδιαφέρεται κάποιος άλλος, ο βασανιστής μπορεί:

- Να επιδείξει κυριαρχία ή έλεγχο. Με την άσκηση βίας στα ζώα συντροφιάς, οι βασανιστές μπορούν να επιδείξουν ισχυρά τη δύναμή τους πάνω σε έναν σύντροφο, έναν ηλικιωμένο γονιό, ένα παιδί. Όταν ένας ενήλικας ή ένα παιδί δει τι μπορεί να κάνει ένας βασανιστής άνθρωπος σε ένα κατοικίδιο, κατανοούν ότι είναι ευάλωτοι σε παρόμοια κακοποίηση και, με αυτόν τον τρόπο, διδάσκονται την υποταγή.

- Να επιβάλουν τιμωρία ή αντίποινα. Οι βασανιστές μπορεί να βλάψουν τα ζώα για να τιμωρήσουν τους συντρόφους τους επειδή τους εγκατέλειψαν ή επειδή προσπάθησαν να το κάνουν. Η κακοποίηση των ζώων μπορεί επίσης, να χρησιμοποιηθεί ως τιμωρία για ανυπακοή ή για κάποια άλλη πράξη την οποία δεν ενέκρινε ο βασανιστής. Είναι ένας τρόπος για να «πατσίσουμε» ή «για να σου δώσω ένα μάθημα». Πολλοί κακοποιημένοι άνθρωποι έχουν αναφέρει ότι η πνευματική αγωνία που περνάνε όταν ένα αγαπημένο τους ζώο κακοποιείται είναι χειρότερη από τη σωματική τιμωρία που δέχτηκαν οι ίδιοι.

- Να κάνουν κάποιον να σιωπήσει, να απομονώσουν και να απειλήσουν κάποιον. Με το να απειλεί για κακοποίηση ενός ζώου, ένας άνθρωπος μπορεί συχνά να κάνει κάποιον κακοποιημένο ενήλικα ή παιδί να μην αποκαλύψει

- την κακοποίησή του σε άλλους και να μη ζητήσει βοήθεια. Οι κακοποιημένες σύζυγοι ή παιδιά μπορεί να απειλήσουν ή να σκοτώσουν ή να βλάψουν το κατοικίδιο ενός ηλικιωμένου, αν αυτός δεν γράψει την περιουσία του στον βασανιστή.

- Να εξαλείψει τον ανταγωνισμό για προσοχή. Η ζήλια για το ποσοστό προσοχής που λαμβάνει ένα ζώο συντροφιάς μπορεί να παρακινήσει έναν βασανιστή να ξεφορτωθεί το κατοικίδιο.

2. Τα κακοποιημένα παιδιά μπορεί να γίνουν βασανιστές ζώων.

Πολλαπλές μελέτες έχουν δείξει ότι παιδιά που μεγαλώνουν σε ένα περιβάλλον κακοποίησης ζώων, είναι πιο πιθανό να εμπλακούν σε κακοποίηση ζώων και ανθρώπινης βίας, καθώς μεγαλώνουν. Τα νεαρά παιδιά που μεγαλώνουν σε τέτοιο περιβάλλον μπορεί να απευαισθητοποιηθούν (να το συνηθίσουν) και να καταλήξουν να βλέπουν τη βία ως κάτι φυσιολογικό. Επίσης, μπορεί να μάθουν ότι ένας τρόπος για να δείξεις ότι έχεις δύναμη ή έλεγχο, είναι να κακοποιείς ένα πλάσμα που είναι πιο αδύναμο από εσένα. Τα παιδιά σε σπίτια με συναισθηματική ή σωματική βία μεταξύ των συντρόφων, μπορεί να ξεσπάσουν τα συναισθήματά τους που προέρχονται από τη βία, συχνά, μέσω της βίας προς ζώα.

3. Η κακοποίηση των ζώων μπορεί να προλέγει βία ως ενήλικες.

Άνθρωποι που κακοποιούσαν κατοικίδια ως παιδιά, είναι πολύ πιθανότερο να διαπράξουν φόνο ή άλλα απεχθή και βίαια εγκλήματα όταν γίνουν ενήλικες. Στην πραγματικότητα, μια από τις πιο αξιόπιστες προφητείες της βίας ενηλίκων είναι η διάπραξη κακοποίησης ζώων ως παιδί.

6.3. ΚΥΝΗΓΙ

Τον τελευταίο καιρό έχουν αρχίσει να ακούγονται πολλές φωνές διαμαρτυρίας για το κυνήγι. Καθώς η ιδέα της οικολογίας εξαπλώνεται όλο και περισσότερο, οι προσπάθειες για τη σωτηρία της άγριας φύσης γίνονται όλο και πιο έκδηλες.

Ταυτόχρονα όμως, γίνεται και μια συνειδητή ή ασυνείδητη προσπάθεια τόσο η οικολογία όσο και η προστασία της άγριας φύσης να χάσουν το ριζοσπαστικά ανθρώπινο χαρακτήρα τους και να γίνουν είτε «οικοτεχνολογία» (ως προστασία του περιβάλλοντος με φίλτρα και μηχανές αντιμόλυνσης) είτε «επιστημονική οικολογική διαχείριση» για να εξασφαλιστεί η ύπαρξη θηραμάτων και η συνέχιση της κυνηγετικής δραστηριότητας.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι η οικολογική θεώρηση του κόσμου και της ζωής έρχεται σε αντίθεση όχι μόνο με τη μόλυνση του περιβάλλοντος και την καταστροφή των πόρων διατροφής, αλλά κυρίως με τα αίτια αυτής της καταστροφής, με τη νοοτροπία της κυριαρχίας, της ανταγωνιστικότητας και της βίας.

Οτιδήποτε καλλιεργεί αυτή τη νοοτροπία, είτε πολεμικοί εξοπλισμοί είτε αστυνομική καταστολή είτε διακρίσεις, βασανιστήρια και εξευτελισμοί των ανθρώπινων δικαιωμάτων, που είναι τα πιο φανερά, είτε οικονομικός ανταγωνισμός, ιεραρχία θέσεων και αιματηρά σπορ -όπως το κυνήγι-, που είναι τα πιο αθέατα, οτιδήποτε καλλιεργεί αυτή τη νοοτροπία της επιβολής και της βίας είναι εξίσου υπαίτιο για την καταστροφή της οικολογικής ισορροπίας με το χτίσιμο εργοστασίων σε βιότοπους ή με χημικά λιπάσματα.

Είναι ολοφάνερο ότι, στο βαθμό που εξακολουθεί να καλλιεργείται και να γίνεται ανεκτή αυτή η νοοτροπία της κυριαρχίας και της εξόντωσης διαφορετικών ανθρώπων ή ζωντανών πλασμάτων, οι οποιεσδήποτε προσπάθειες οικολογικής ισορροπίας είναι, τουλάχιστον, κοροϊδία.

Το κυνήγι, παρουσιαζόμενο σαν «άθλημα» ή σαν «ψυχαγωγία», συντελεί σε έναν πολύ διαβρωτικό τρόπο στη διατήρηση και ανάπτυξη της επιθετικότητας και της βίας ανάμεσα στους ανθρώπους. Είναι το νόμιμο μέσο εξοικείωσής μας με τις κυρίαρχες λειτουργίες του κοινωνικού συστήματος: την ανισότητα, τον ανταγωνισμό, το δόλο, την καταστροφικότητα, τη σπατάλη και την εκμετάλλευση ανθρώπων και φύσης. Εξοικειωμένοι με αυτές τις λειτουργίες, καθώς κυνηγάμε, θεωρώντας τες φυσικές για την ψυχαγωγία μας, μπορούμε να τις ανεχτούμε περισσότερο, καθώς τις υφιστάμεθα έμμεσα ή άμεσα ως πολίτες. Το κυνήγι δηλαδή, συντελώντας στην εκτόνωση της επιθετικότητας που συσσωρεύει στους πολίτες η κοινωνία της βίας που ζούμε, μονιμοποιεί την τελευταία.

Υπάρχουν δύο κυρίως λόγοι για τους οποίους θα πρέπει να είμαστε ενάντια στο κυνήγι.

Ο πρώτος είναι καθαρά οικολογικός και αφορά τη μείωση των πληθυσμών των ζώων και των πουλιών. Η μείωση των ατόμων ενός φυσικού πληθυσμού κάποιου είδους και ειδικά αν αυτά τα άτομα είναι αναπαραγωγικά και η μείωση δεν αντισταθμίζεται με μια αύξηση της γενητικότητας ή με μια μείωση της θνησιμότητας, μπορεί να οδηγήσει το συγκεκριμένο είδος στην εξαφάνιση ή τη σπανιότητα. Και μαζί με τη δομική αυτή αλλαγή να επέλθει διαταραχή των οικοσυστημάτων και των πληθυσμών και άλλων ειδών που εξαρτώνται άμεσα ή έμμεσα από το συγκεκριμένο είδος.

Ο δεύτερος είναι ηθικής τάξης, φιλοζωϊκός και σχετίζεται με το δικαίωμα στη ζωή και με τη διαπίστωση ότι ο θάνατος ενός ζώου, όπως και ενός ανθρώπου, συνοδεύεται από πόνο. Ένας διαχωρισμός όμως ανάμεσα σε αυτούς τους δυο λόγους, του τύπου, ο πρώτος είναι επιστημονικός και ο δεύτερος ηθικός-συναισθηματικός, θα ήταν εντελώς αυθαίρετος.

Γιατί μια επιστημονική προσέγγιση θα μπορούσε να εφαρμοστεί και σε ένα ηθικού τύπου επιχείρημα και αντιστρόφως.⁷⁸

6.4. ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Αν χρησιμοποιείτε προϊόντα ζώων για διακόσμηση, ως τρόπαια ή για να κανακέψετε τον εαυτό σας, τότε προκαλείτε πόνο και βασανισμό σε ένα άλλο ζωντανό πλάσμα απλά και μόνο για να εκπληρώσετε τις επιθυμίες σας προς τέρψη σας με κάτι που είναι πραγματικά μη απαραίτητο από όλες τις απόψεις.

Οποιαδήποτε χρήση ενός προϊόντος από ζώο απλά και μόνο για να νιώσει κάποιος ικανοποιημένος είναι λάθος, επειδή τα ζώα υποφέρουν έντονα βασανιστήρια για μια ολόκληρη ζωή για κάτι που δεν είναι καν απαραίτητο, όποιον όρο κι αν δώσει κάποιος στη λέξη αυτή. Υπάρχουν πολλά προϊόντα που παίρνουμε από τα ζώα και χρησιμοποιούνται κοινά, τα οποία όμως, δεν είναι απαραίτητα και απλά ικανοποιούν τις επιθυμίες μας. τέτοια είδη όπως προαναφέρθηκε, είναι οι γούνες, το δέρμα, το μαλλί, το ελεφαντόδοντο, μπρελόκ με λαγοπόδαρα, προϊόντα από το καβούκι της χελώνας, διακοσμητικά φτερά πουλιών, δέρμα εξωτικών ζώων (παπούτσια, τσάντες, ζώνες, χαλιά), κεριά από μέλι μέλισσας, λάδι μόσχου (αρωματική ουσία που προέρχεται από τους αδένες ελαφοειδών ζώων), χαβιάρι και τρόπαια - κεφάλια και σώματα ζώων. Μερικοί χρησιμοποιούν ακόμη, μέρη από το σώμα της τίγρης και τη χοληδόχο κύστη της αρκούδας στην ιατρική, παρόλο που δεν υπάρχει κανένα ιατρικά τεκμηριωμένο όφελος που να έχει καθοριστεί ή εναλλακτικές. Ένα άλλο περιττό φάρμακο,

⁷⁸ Τσίππρας Κώστας, Για τα δικαιώματα των ζώων, Εκδόσεις <<NEA ΣΥΝΟΡΑ>> - Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ, ΑΘΗΝΑ 1994, Σελ.45,46,59,60,86,87,88.

που προκαλεί φοβερά βάσανα είναι το Premarin. Αυτά τα ούρα αλόγου χρησιμοποιούνται από πολλές γυναίκες ως υποκατάστατο οιστρογόνου, παρόλο που υπάρχουν πολλά υποκατάστατα οιστρογόνου με φυτική βάση, τα οποία χρησιμοποιούνται με μεγάλη επιτυχία.

Πλέον του ότι αυτά τα προϊόντα είναι περιττά, υπάρχουν αποδεκτές εναλλακτικές για κάθε ένα από αυτά. Για παράδειγμα, είναι οι τεχνητές γούνες και το τεχνητό δέρμα, που δείχνουν και έχουν την ίδια αφή με τα αληθινά δέρματα. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν μπορούν να ξεχωρίσουν μεταξύ αληθινού και ψεύτικου, γεγονός που δείχνει το πόσο περιττά είναι τα προϊόντα των ζώων. Και, το σημαντικότερο, η ψεύτικη εκδοχή δεν απαιτεί να υποφέρει κανένα ζωντανό πλάσμα.⁷⁹

6.5. ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΖΩΑ

ΜΙΑ ΗΘΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

Όταν, πριν από μόλις δεκάδες χρόνια, υπήρχαν σκλάβοι, ο κόσμος θεωρούσε σωστό να υπάρχουν, αλλά ευτυχώς, κάποτε η ανθρωπότητα έκανε ένα βήμα μπροστά και κατήργησε τη σκλαβιά.

Και όταν, πριν από μερικές δεκάδες, πάλι, χρόνια, κάποιες φεμινίστριες μιλούσαν για τα δικαιώματα των γυναικών, τις κορόιδευαν, λέγοντας: «Αν σήμερα δώσουμε δικαιώματα στις γυναίκες, αύριο θα καταστήσουμε να δώσουμε δικαιώματα και στα ζώα...».

Σήμερα όμως, που ένα μέρος της ανθρωπότητας έφτασε, βήμα με βήμα και με σκληρούς αγώνες, να ξεπεράσει τα όρια της ράτσας και του φύλου και να δεχτεί ότι όλοι οι

⁷⁹ Τσίππρας Κώστας, Για τα δικαιώματα των ζώων, Εκδόσεις <<ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ>> - Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ, ΑΘΗΝΑ 1994, Σελ.189-198.

άνθρωποι είναι ίδιοι και ότι, ανεξάρτητα από το χρώμα ή το φύλο τους, έχουν όλοι τα ίδια δικαιώματα, σήμερα λοιπόν, ήρθε η ώρα να κάνει η ανθρωπότητα ένα ακόμη βήμα μπροστά και να ξεπεράσει τα όρια του είδους, όπως ξεπέρασε κάποτε εκείνα της ράτσας και του φύλου. Και να αναγνωρίσει και τα δικαιώματα των ζώων, καταργώντας κάθε μορφή ανήθικης και αντιοικολογικής συμπεριφοράς απέναντι σε κάθε άλλη μορφή ζωής που κατοικεί τον ταλαίπωρο, και ευρισκόμενο πια στα όρια της οικολογικής κρίσης, στον πλανήτη μας. Και αυτό ανεξαρτήτως από το αν βασίζεται σε 2 ή σε 4 πόδια ή αν συμμετέχει στην πολιτική του ανθρώπινου είδους.

Ο Τζων Μούϊρ, ο θεωρούμενος ως θεμελιωτής της Βιοματικής και Βιοκεντρικής Οικολογίας (Deep Ecology), ενός φιλοσοφικού ρεύματος που αντιπαράκειται στο ρεφορμιστικό (εκσυγχρονιστικό) χαρακτήρα των περισσότερων λεγόμενων οικολογικών κινημάτων, έγραφε ήδη στα 1850: «Αν κάποτε αρχίσει ο χειρότερος πόλεμος που γνώρισε ποτέ ο πλανήτης μας, ο πόλεμος των ειδών, εγώ θα είμαι με το μέρος των αρκούδων!».

Και ο πόλεμος αυτός, δυστυχώς, έχει αρχίσει εδώ και πολλά χρόνια και είναι πιο θανατηφόρος, βάρβαρος και μαζικός από οποιαδήποτε πολεμική σύρραξη που έγινε ποτέ στη χώρα μας ή τον πλανήτη μας.

Εκατοντάδες εκατομμυρίων ζώων και πουλιών δολοφονούνται κάθε χρόνο, στο όνομα της αναχρονιστικής και αντιοικολογικής βαρβαρότητας που λέγεται κυνήγι.

Εκατοντάδες χιλιάδες ζώα και πουλιά συλλαμβάνονται για να οδηγηθούν, αν και είναι αθώα, στις φυλακές (ζωολογικούς κήπους), γίνονται έρμια της ανθρώπινης κοινωνίας του θεάματος (τσίρκο), εξευτελίζονται και μαρτυρούν για να γίνουν γούνες, σκοτώνονται κατά χιλιάδες, ακόμη και τα σπάνια είδη, για να καταλήξει το 1 στα 20 ζωντανό σε κλουβί στο σπίτι κάποιου καταναλωτή της ζωής.

Η, τέλος, θανατώνονται κατά εκατομμύρια στα εργαστήρια που χρησιμοποιούν ζώα για τα πειράματά τους, όπου τα καίνε ζωντανά, τα λιώνουν, τα πνίγουν, τα δηλητηριάζουν, τα υποβάλλουν σε ακτινοβολίες, τους προκαλούν τρέλα με βασανιστήρια, τα κομματιάζουν, τα ακινητοποιούν για μήνες ή για χρόνια, τους σπάνε τα κόκαλα, τα ταΐζουν με καλλυντικά, απορρυπαντικά, σαμπουάν, φυτοφάρμακα και με βαφές, τους κάνουν πειράματα βλητικής για να διαπιστώσουν οι πολεμικές βιομηχανίες την αποτελεσματικότητα των όπλων τους, και πολλά άλλα...

Ποτέ άλλοτε στη διάρκεια της ιστορίας της δεν έφτασε η ανθρωπότητα σε τέτοιο επίπεδο εξευτελισμού της ίδιας της ζωής.

Τα πειράματα πάνω στα ζώα, σε εκατοστιαία ποσοστά, ισοκατανέμονται μεταξύ των πειραμάτων πάνω στα ζώα που κάνουν οι βιομηχανίες καλλυντικών (εκτός από ορισμένες που γράφουν στη συσκευασία των προϊόντων τους: Not tested on animals, οι βιομηχανίες όπλων, οι φαρμακοβιομηχανίες και τα ιατρικά εργαστήρια.

Γι' αυτά τα τελευταία, υπάρχουν, δυστυχώς, πολλοί και καλοπροαίρετοι άνθρωποι που τα αποδέχονται, γιατί, αφενός πιστεύουν ότι γίνονται για το καλό της ανθρωπότητας και αφετέρου, αγνοούν ότι υπάρχουν πολλές εναλλακτικές λύσεις.

Για να καταρριφθούν, λοιπόν, οι μύθοι, η Φυσιολατρική Αντικυνηγετική Πρωτοβουλία, διοργάνωσε με μεγάλη συμμετοχή και επιτυχία, το 1991, στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, ένα διεθνές συνέδριο στο οποίο συμμετείχαν πολλοί διάσημοι επιστήμονες, όπως ο Δρ. Ρόμπερτ Σαρπ, ο καθηγητής-ανατομοπαθολόγος του Πανεπιστημίου του Μιλάνο, Πιέτρο Κρότσε, ο Δρ. Μπ. Ράμπεκ, διευθυντής της φαρμακολογικής κλινικής του Ινστιτούτου Έρευνας του Ντύσελντορφ, η καθηγήτρια βιο-ηθικής του Πανεπιστημίου της Τζένοβα, Λουϊζέλα Μπατάλια, ο βουλευτής των Ιταλών Πράσινων, Τζιάνι Ταμίνο, ο πρωτοπόρος αγωνιστής στην Ελλάδα στον αγώνα ενάντια στα πειράματα πάνω στα ζώα,

ιατρός-καρδιολόγος Γιώργος Χαριτάκης, και πολλοί άλλοι. Και όπου έλαμψαν, δυστυχώς, με την απουσία τους, τόσο οι φέροντες βαρύγδουπους τίτλους Έλληνες καθηγητές όσο και σύσσωμος ο πολιτικός κόσμος της χώρας, προφανώς, βέβαια, γιατί τα ζώα δεν ψηφίζουν.

Τα συμπεράσματα του συνεδρίου απευθύνονται σε κάθε καλοπροαίρετο άνθρωπο και πολίτη που δεν κάνει κριτική για το κάθε τι που συμβαίνει γύρω του, από το σαλόνι του σπιτιού του, που δε θεωρεί ως απολίτικου χαρακτήρα το φιλοζωϊκό κίνημα (το οποίο είναι βαθιά κοινωνικό και μάχεται για την αναγνώριση της αυταξίας της ζωής) και που δεν αντιτίθεται στα αιτήματα για ποιότητα στις σχέσεις του ανθρώπου με το περιβάλλον, με τα ζώα και τη φύση, με τα ανθρωποκεντρικό σκεπτικό: «Μα, εδώ ο τόπος μας έχει οικονομικά προβλήματα, με τα ζώα θα ασχολούμαστε τώρα!». Και περιλαμβάνουν τις εξής επισημάνσεις:

α) Από ηθική και οικολογική άποψη

Δεν έχει σημασία το αν ένα ζώο σκέφτεται ή μιλάει σαν κι εμάς, αλλά το αν υποφέρει σαν κι εμάς.

Δεν έχουμε το δικαίωμα ως είδος, σε αυτόν τον πλανήτη, να βασανίζουμε τα άλλα είδη για δικό μας όφελος και πρέπει η ανθρωπότητα να προσβλέπει σε μια δικαιοσύνη μεταξύ των ειδών και όχι από εκμετάλλευση ενός είδους από άλλο. Εξάλλου, είναι υποκρισία να θεωρούμε τα ζώα τόσο διαφορετικά από εμάς, ώστε να μας επιτρέπεται να τα βασανίζουμε και να τα σκοτώνουμε για πειραματικούς σκοπούς, αλλά συγχρόνως, να τα θεωρούμε τόσο όμοια με μας, ώστε να εφαρμόζουμε στον άνθρωπο τα αποτελέσματα των πειραμάτων που γίνονται πάνω τους. (Δηλαδή, το ζώο θεωρείται όμοιο με εμάς μέχρι το σημείο που μας συμφέρει, κι από κει και πέρα, θεωρείται ως ένα απλό αντικείμενο, ως ένα ζωντανό εργοστάσιο, χωρίς αισθήσεις...).

β) Από καθαρά επιστημονική άποψη

Πολλοί επιστήμονες βρήκαν εύκολο τρόπο να κερδίζουν τίτλους, φήμη και χρήματα μέσω των πειραμάτων πάνω στα ζώα, ενώ είναι πολύ αμφισβητήσιμο το αν τα συμπεράσματα που βγάζουμε από τα πειράματα πάνω στα ζώα μπορούμε να τα εφαρμόζουμε στον άνθρωπο.

Κάθε είδος ζωντανού αντιδρά διαφορετικά στα φάρμακα, στις τοξικές ουσίες, στις εγχειρήσεις, κλπ. και τα αποτελέσματα που έχουμε από τα πειραματόζωα δε συμπίπτουν με εκείνα του ανθρώπινου οργανισμού: π.χ. η πενικιλίνη, θετική για τον άνθρωπο, είναι δηλητηριώδης για το ινδικό χοιρίδιο, η μορφίνη, που ηρεμεί τον άνθρωπο, ερεθίζει τις γάτες, τα ποντίκια, το πρόβατο και το γουρούνι, ενώ ο σκύλος την αντέχει και σε δόσεις 50 φορές μεγαλύτερες από τον άνθρωπο. Μια δόση οπίου που σκοτώνει έναν άνθρωπο, δεν προκαλεί τίποτα στα κοτόπουλα, στους σκύλους, στους σκαντζόχοιρους. Το αρσενικό, δηλητηριώδες για τον άνθρωπο, δεν προκαλεί τίποτε στα πρόβατα, ενώ η στρυχνίνη σε δόση που σκοτώνει τρία άτομα, δε βλάπτει καθόλου το ινδικό χοιρίδιο, το κοτόπουλο, τον πίθηκο, κλπ.

Δεν υπάρχει πραγματική αναλογία και αντιστοιχία μεταξύ του ανθρώπινου οργανισμού και αυτού του ζώου και η ύπαρξη μερικών αναλογιών δεν είναι ενδεικτική από βιολογική άποψη.⁸⁰

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ - ΜΕΘΟΔΟΙ

Σε διάφορες επιστήμες εξελίχθηκαν συστήματα που χρησιμοποιούν καλλιέργειες ιστών. Χιλιάδες από αυτές τις έρευνες μελετήθηκαν κι αναπύχθηκαν στη διάρκεια των τελευταίων ετών. Αν και μερικές ακόμη δεν έφτασαν στο στόχο τους, άλλες δε περισσότερες

⁸⁰ Τσίππρας Κώστας, Για τα δικαιώματα των ζώων, Εκδόσεις <<ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ>> - Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ, ΑΘΗΝΑ 1994, Σελ.109-112.

απέδειξαν την αξία τους στην πράξη τόσο πολύ, ώστε πολλά προγράμματα ανάλυσης να εξαρτώνται σήμερα από αυτές.

Όταν μιλάμε για εναλλακτικές τεχνικές, το σύστημα που μας έρχεται αμέσως στο νου είναι οι καλλιέργειες κυττάρων, επειδή μέχρι σήμερα έκανε την περισσότερη εντύπωση για το σημαντικότερο ρόλο που παίζει σε τόσους τομείς.

Οι καλλιέργειες ιστών είναι ένα σύστημα με το οποίο καλλιεργούνται δείγματα ιστού εκτός του φυσικού τους περιβάλλοντος, προσφέροντάς τους κατάλληλη τροφή. Αυτοί οι ιστοί προέρχονται από ανθρώπους ή ζώα και έχουν παρθεί από βιοψίες, νεκροψίες και χειρουργικές επεμβάσεις, από φυτά, αβγά, πλακούντες και ασπόνδυλα.

Κάποιες από τις βασικότερες εναλλακτικές τεχνικές μεθόδους είναι οι εξής:

- Καλλιέργειες κυττάρων
- Καλλιέργειες οργάνων
- Χημική ανάλυση
- Μαθηματικά και μηχανικά μοντέλα
- Στατιστικές έρευνες
- Χρήση υπολογιστών
- Οπτικοακουστικά συστήματα⁸¹

⁸¹ Τσίππρας Κώστας, Για τα δικαιώματα των ζώων, Εκδόσεις <<ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ>> - Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ, ΑΘΗΝΑ 1994, Σελ.133-138.

6.6. ΖΩΟΛΟΓΙΚΟΙ ΚΗΠΟΙ

Σήμερα, ένα μέρος της ανθρωπότητας έκανε ένα βήμα μπροστά με σκληρούς αγώνες για τα δικαιώματα όλων. Σε αυτή την προσπάθειά του, θέλει να αναγνωρισθούν και τα δικαιώματα των ζώων και να καταργηθεί κάθε μορφή ανήθικης και αντιοικολογικής συμπεριφοράς απέναντι σε κάθε άλλη μορφή ζωής που κατοικεί τον ταλαίπωρο και ευρισκόμενο πια στα όρια της οικολογικής κρίσης, πλανήτη μας. Και αυτό, ανεξαρτήτως από το αν βαδίζει σε 2 ή 4 πόδια ή αν συμμετέχει στην πολιτική του ανθρώπινου είδους.

Μέσα σε αυτές τις προσπάθειες, ήρθε μια πράξη ηρωϊκή αλλά και ρομαντική, ανθρώπινη αλλά και βιοκεντρική, που συμπλήρωσε και προέκτεινε τους αγώνες πολλών χρόνων μιας μικρής ομάδας ανθρώπων, της Ομάδας οικο-φιλόζωων, της ΕΦΑΠ, που μέσα στη γενική αδιαφορία, διαδήλωναν, πριν από κάποια χρόνια, έξω από τα κλουβιά του Νταχάου του ζωολογικού κήπου του Πειραιά και έξω από τον εξίσου μαρτυρικό για τα ζώα ζωολογικό κήπο της Αθήνας, ζητώντας την κατάργησή τους και φωνάζοντας τα συνθήματα: «Είναι αθώα, γιατί τα φυλακίζετε; » και «Δεν ψηφίζουν γι' αυτό τα φυλακίζουν».

Στη χώρα μας λειτουργούν (δυστυχώς) 8 ζωολογικοί κήποι, που βρίσκονται γενικά, σε άθλια κατάσταση και απέχουν πολύ από τα ελάχιστα στάνταρντ που έχουν καθιερωθεί διεθνώς. Η ύπαρξη των στάνταρντ για εμάς δε σημαίνει, φυσικά, τίποτα γιατί απλά, ο καλύτερα οργανωμένος ζωολογικός κήπος δεν παύει να είναι ένας ζωολογικός κήπος. Και το ζητούμενο δεν είναι επίσης, το πώς τα κλουβιά θα παραμείνουν καθαρά ή το αν η τροφή των ζώων παρέχεται σε σωστές ποσότητες αλλά το πώς θα καταργηθούν οριστικά αυτοί οι ζωολογικοί κήποι.

Παρ' όλα αυτά, καλό είναι να έχουμε μια εικόνα της αθλιότητας των ζωολογικών κήπων του τόπου μας, έστω και στα στενά πλαίσια του συσχετισμού τους με κάποια διεθνή στάνταρντ.

Στην Ελλάδα, λοιπόν, λειτουργούν 8 ζωολογικοί κήποι: Αθήνα: Εθνικός Κήπος, Νέας Φιλαδέλφειας, Χολαργού, Κέντρο ερπετών. Πειραιάς: Πλατεία Τερψιθέας. Κρήτη: Ηράκλειο. Φλώρινα. Θεσσαλονίκη: ΧΑΝΘ (με παράρτημα στο λόφο του Σείχ-Σου).

Επίσης, υπάρχουν 3-4 μικρότεροι κήποι, με περιορισμένο αριθμό ζώων και 2 άθλιες περιοδεύουσες «εκθέσεις» ζώων (η μια μάλιστα φέρει τον τίτλο: GERMAN SAFARI SHOW).

Αρκετοί, εξάλλου, δήμαρχοι, σε διάφορες περιοχές, έχουν εκδηλώσει την επιθυμία τους να δημιουργήσουν ζωολογικούς κήπους.

Ήταν λοιπόν, η πράξη ενός σπουδαίου ανθρώπου, γνωστού μόνο στους λίγους, στους ελάχιστους, που γνωρίζουν πραγματικά τον αγώνα για την προστασία της φύσης και των ζώων, του ήρωα Γιάνη Πουλόπουλου, που αγωνίζεται εδώ και χρόνια για την περίθαλψη και την επανένταξη στο φυσικό τους περιβάλλον τραυματισμένων από τους κυνηγούς πουλιών, που μια νύχτα, πριν από καιρό, προσπάθησε να απελευθερώσει έναν πελαργό από το ζωολογικό κήπο της Αθήνας, επειδή ήταν, είπε, η εποχή του ζευγαρώματος, και δεν μπορούσε να ζευγαρώσει!

Αυτή η ηρωική πράξη του όμως, ήταν μεμονωμένη και ανοργάνωτη, έγινε δύσκολα αντιληπτή από την κοινή γνώμη και οδήγησε σε λανθασμένα συμπεράσματα γύρω από την αναγκαιότητα κατάργησης των ζωολογικών κήπων. Όχι ότι τα συναισθηματικού-φιλοζωϊκού χαρακτήρα επιχειρήματα δεν έχουν θέση σε μια τέτοια προοπτική. Όμως, αυτό που μετράει

είναι η κατάδειξη των ηθικούοικολογικού χαρακτήρα επιχειρημάτων που μπορούν, αν προβληθούν σωστά και μεθοδευμένα, να μεταβληθούν σε επιτυχίες.⁸²

6.7. ΤΣΙΡΚΟ

Η μεταχείριση των ζώων στα τσίρκο είναι ένα σχολείο κακίας και άσκησης βίας, εκμετάλλευσης και αυταρχικότητας πάνω στα ζώα, που δεν μπορούν να αμυνθούν. Τι είναι, ή μάλλον, τι αντιπροσωπεύουν για μας τα ζώα; Είναι τροφή, φίλοι, παράσιτα, φορείς ασθενειών, μέσα εργασίας, πηγές αισθητικής απόλαυσης, μέσα διασκέδασης, «ανανεώσιμοι πόροι», παραγωγοί τροφής, «αρπακτικά», αντικείμενα έρευνας, θεραπευτές, πηγές πρώτων υλών ή και άλλα ακόμη; Αντίπαλοι, πόροι, αντικείμενα διασκέδασης; Σιγά-σιγά στους παλιούς λόγους προστέθηκαν νέοι και ο πόλεμος δεν σταμάτησε ποτέ. Μπορούμε να διακρίνουμε στα ζώα τους προγόνους τους σε αναζήτηση ενός βασιλείου που δεν υπάρχει πια, τους κατανικημένους επιζήσαντες στους οποίους τελικά θα πρέπει να δοθεί χάρη. Η ζωή του κάθε ζώου έχει αξία, είτε αυτό είναι άγριο, είτε κατοικίδιο, είτε ημίάγριο, δηλαδή αυτό που θα ήταν άγριο αλλά είναι σε αιχμαλωσία: σε ζωολογικούς κήπους, τσίρκο, καταστήματα, ενυδρεία, ή που ήταν κατοικίδιο, αλλά εν μέρει ή εντελώς, ξανάγινε άγριο, ή ακόμη, τέλος, είναι κάποια από εκείνα που εγκαταστάθηκαν, σε μακρινή ή πρόσφατη εποχή, κοντά στον άνθρωπο αλλά διατηρούν την ανεξαρτησία τους. Το ζώο γεννιέται, μαθαίνει, είναι περίεργο, τρέχει, τρώει, έχει σχέσεις με τους ομοίους του, ζευγαρώνει. Όλα αυτά και άλλα πολλά ακόμη, προσπαθεί, όσο καλύτερα μπορεί, να τα κάνει με τον τρόπο που ταιριάζει στο είδος του. Ούτε με καλύτερο ούτε με χειρότερο από το δικό μας, απλώς με διαφορετικό.

⁸² Τσίππρας Κώστας, Για τα δικαιώματα των ζώων, Εκδόσεις <<NEA ΣΥΝΟΡΑ>> - Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ, ΑΘΗΝΑ 1994, Σελ.141-146.

Πρόκειται για γνωστά πράγματα, τουλάχιστον για όποιον έχει ασχοληθεί με κάποιο ζώο. Όμως, τόσο ο τρόπος σκέψης μας όσο και η συμπεριφορά μας επηρεάζονται, ως επί το πλείστον, από την πεποίθηση ότι τα ζώα δεν υπολογίζονται ως όντα, αλλά μόνο (και όχι πάντοτε) ως είδη, δεν υποφέρουν, δε σκέφτονται το θάνατο και άλλα ακόμη. Οι πεποιθήσεις αυτές είναι βαθιά ριζωμένες, παρά το γεγονός ότι η Ηθολογία και ο φιλοσοφικός προβληματισμός αποσαφηνίζουν σιγά σιγά ότι τις περισσότερες φορές πρόκειται για απλές περιπτώσεις, πρόκειται για απλές προκαταλήψεις με τις οποίες επιβαρύνουμε χωρίς όρια τα ζώα. Δεν μπορούμε να αρνηθούμε γι' αυτό, την ιδιαιτερότητα του ανθρώπινου είδους ούτε κι εκείνη οποιουδήποτε άλλου είδους ούτε πρόκειται να απορρίψουμε το αίσθημα της ιδιαίτερης εξάρτησης που μπορούμε να αισθανόμαστε απέναντι στο ίδιο μας το είδος. Από αυτό, όμως, δε συνάγεται η «φυσική» τοποθέτησή μας στην κορυφή της πυραμίδας σπουδαιότητας και αξιών. Η Ηθολογία και η Συγκριτική Νευροφυσιολογία αποδεικνύουν ότι ο πόνος, η χαρά, η αγάπη, η αυτογνωσία, ο αλτρουϊσμός, η δυνατότητα επικοινωνίας, η δυνατότητα ανάλυσης και επίλυσης προβλημάτων, η κληρονομική μετάδοση γνώσεων δεν είναι αποκλειστικά χαρακτηριστικά του ανθρώπινου είδους και ότι, αντίθετα, σε ειδικές περιπτώσεις, ορισμένα από τα χαρακτηριστικά αυτά μπορούν να παρατηρηθούν εντονότερα σε όντα που ανήκουν σε άλλα είδη.

Τα προνόμια αυτά, πρώτο μεταξύ των οποίων είναι η ικανότητα της αίσθησης πόνου κι ευχαρίστησης, αρκούν για να δοθούν δικαιώματα σε όποιον τα κατέχει, για την ακρίβεια, το δικαίωμα σε δίκαιη θεώρηση των ίδιων φυσιολογικών και μηχανοβιοριστικών αναγκών. Η πορεία του πολιτισμού φαίνεται να έχει στενή σχέση με την υπέρβαση των διακρίσεων. Ο αγώνας για την εξάλειψη αντινομιών όπως αφέντης-δούλος, αριστοκράτης-πληβείος, λευκός-μαύρος, άντρας-γυναίκα, υγιής-ανάπηρος, ετεροφυλόφιλος-ομοφυλόφιλος, έχει ιστορικά οδηγήσει όχι μόνο σε κατακτήσεις ηθικής τάξης αλλά και σε βασικές προόδους σε όρους

ποιότητας ζωής. Η αναγνώριση δικαιωμάτων και σε όντα που δεν ανήκουν στο ανθρώπινο είδος αποτελεί ορθή εξέλιξη της τάσης αυτής. Η κοινωνία έχει ήδη αποδεχτεί την ανάγκη να προστατευτούν με ειδικό τρόπο τα πλέον ανυπεράσπιστα άτομα. Έτσι, το κοινό αίσθημα στρέφεται τόσο περισσότερο προς την προστασία τους όσο μεγαλύτερη αποδεικνύεται η αντικειμενική δυσκολία υπεράσπισης των ίδιων δικαιωμάτων. Αν η ηθική αυτή θεωρείται ουσιαστική, είναι θεμιτό να επεκταθεί σε οποιονδήποτε δικαιούχο δικαιωμάτων, ανεξαρτήτως από την ομάδα, τη φυλή ή το είδος στα οποία ανήκει. Η γνώση των ηθολογικών χαρακτηριστικών των διάφορων ζωϊκών ειδών έχει επίσης, συμβάλλει στο να ερμηνευτούν πολλές πλευρές της αποκλειστικώς ανθρωποκεντρικής θεώρησης της φύσης, γεγονός που θέτει σε κίνδυνο τη δική τους και τη δική μας επιβίωση. Και αν ακόμη, είναι αλήθεια ότι δεν υπάρχει ανάγκη να αισθανόμαστε φιλία ή αγάπη απέναντί τους, είναι μήπως αναγκαίο να αισθανόμαστε φιλία και αγάπη απέναντι σε όλους τους ανθρώπους, όταν θεωρούμε ηθικά λανθασμένο να σκοτώνουμε, να προκαλούμε πόνο και να στερούμε την ελευθερία των ομοίων μας;⁸³

6.8. ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

ΤΑ ΖΩΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΤΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΓΙΑ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

Τα τσίρκο αναγκάζουν τα άγρια ζώα, που άλλοτε ζούσαν με αξιοπρέπεια, ελεύθερα στην άγρια φύση, να ζουν τη ζωή τους αλυσοδεμένα και στοιβαγμένα μέσα σε

⁸³ Τσίππρας Κώστας, Για τα δικαιώματα των ζώων, Εκδόσεις <<ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ>> - Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ, ΑΘΗΝΑ 1994, Σελ.149-151.

ρυμουλκούμενα βαγόνια τρένων που ταξιδεύουν εκατοντάδες μίλια και μετά, τα αναγκάζουν να δίνουν παραστάσεις υπό την συνεχή απειλή της τιμωρίας.

Τα ζώα σε καθημερινή βάση τα χτυπάνε, τους κάνουν ηλεκτροσόκ και τα μαστιγώνουν ενώ εκπαιδεύονται, και το στρες της αιχμαλωσίας και η έλλειψη ερεθισμάτων κάνει τους ελέφαντες, τις αρκούδες, τους χιμπατζήδες και άλλα ζώα να τρελαίνονται, να κάνουν κύκλους γύρω-γύρω, να λικνίζονται πέρα-δώθε και να εμπλέκονται σε καταστροφική συμπεριφορά.

ΤΑ ΖΩΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΤΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΟΜΑΣΤΕ

Τα ζώα βιώνουν πόνο και φόβο ακριβώς όπως εσείς κι εγώ. Δεν μπορούμε ηθικά να το αγνοήσουμε αυτό με το να τα μεταχειριζόμαστε ως αναλώσιμα εμπορεύματα προς χρήση και κατάχρηση με τον τρόπο που μας βολεύει εμάς. Η εκμετάλλευση των ζώων βασίζεται στις ίδιες προκαταλήψεις που επιτρέπουν την εκμετάλλευση των ανθρώπων μιας διαφορετικής φυλής, διαφορετικού φύλου ή διαφορετικής θρησκείας. Τα ζώα δεν είναι δικά μας για να τα χρησιμοποιούμε για φαγητό, ένδυση, πειράματα ή ψυχαγωγία.

ΤΑ ΖΩΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΤΑ ΤΡΩΜΕ

Κάθε χρόνο, περισσότερα από 27 δισεκατομμύρια γουρούνια, αγελάδες, κοτόπουλα και ψάρια σκοτώνονται στις Η.Π.Α. για φαγητό.

Σε φάρμες-εργοστάσια, από όπου προέρχονται τα περισσότερα κρέατα, γαλακτοκομικά προϊόντα και αυγά, τα ζώα στοιβάζονται μέσα σε κλουβιά τόσο μικρά που δεν μπορούν ούτε να γυρίσουν. Στερημένα από όλα όσα είναι φυσιολογικά για αυτά, τα κοτόπουλα υπόκεινται σε κόψιμο των ραμφών τους με μια κοντή λεπίδα, τα γουρούνια σε κόψιμο της ουράς τους και τα ζώα όπως αγελάδες, πρόβατα και γουρούνια ευνουχίζονται - κι όλα αυτά χωρίς αναισθησία ή παυσίπονα. Τα ταιίζουν θερμαντικά υλικά όπως τσιμεντόσκονη

εφημερίδες και περιτώματα με πρόσθετα παρασιτοκτόνα και ορμόνες που προωθούν την πρόκληση ζημιάς στο να πάρουν βάρος και που τα ναρκώνουν αρκετά ώστε να επιβιώνουν τις συνθήκες κόλασης όπου ζουν, που διαφορετικά, θα τα σκότωνε.

ΤΑ ΖΩΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΤΑ ΦΟΡΑΜΕ

Οι αγορές δέρματος, γουνών και μάλλινων υποστηρίζουν τη βιαιότητα στα ζώα.

Το δέρμα δεν είναι ένα υποπροϊόν της βιομηχανίας κρέατος. Είναι ένα παράλληλο προϊόν, μια μεγάλη επιχείρηση που ευημερεί από τις φάρμες-εργοστάσια και τα σφαγεία, όπου οι αγελάδες, μερικές φορές, έχουν πλήρως τις αισθήσεις τους όταν τις γδέρνουν ή τις πετάνε μέσα σε δεξαμενές με ζεματιστό νερό για να αφαιρέσουν το δέρμα τους.

Ακόμη και τα δέρματα σκύλων και γατών από την Ασία χρησιμοποιούνται χωρίς να φέρουν ταμπέλες ώστε να μη μπορεί κανείς να καταλάβει ποτέ τι είδους δέρμα αγοράζει όταν αγοράζει δέρμα. Το μαλλί και η γούνα αποκτώνται βιαίως, επίσης. Μόλις η παραγωγή μαλλιού τους παρουσιάζει φθίνουσα πορεία, σχίζουν το λαιμό των γέρικων προβάτων συχνά χωρίς αναισθησία. Και οι αλεπούδες, τα μινκ και άλλα ζώα που σκοτώνονται για τη γούνα τους συχνά δέχονται ηλεκτροσόκ στον πρωκτό ή τον κόλπο τους, τα βάζουν σε θαλάμους όπου πεθαίνουν από ασφυξία ή τα κοπανάνε με ξύλα μέχρι θανάτου.

ΤΑ ΖΩΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΑ ΜΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΕΠΑΝΩ ΤΟΥΣ ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ

Ζώα ανοίγονται, καίγονται και δηλητηριάζονται σε πειράματα που είναι άξεστα, βάνουσα και άσκοπα.

Εξαιτίας των διακυμάνσεων στη φυσιολογία μεταξύ των ειδών, οι ανθρώπινες αντιδράσεις σε φάρμακα διαφέρουν από τις αντιδράσεις άλλων ζώων. Εκατομμύρια κουνέλια, ινδικά χοιρίδια, ποντίκια και άλλα θηλαστικά ταιίζονται με βία, καλλυντικά και προϊόντα για το νοικοκυριό, με αποτέλεσμα σπασμούς, εμετούς και αιμορραγία από τα μάτια,

τη μύτη και το στόμα. Τα ζώα δειλιάζουν και λουφάζουν από φόβο μέσα σε απομονωμένα κλουβιά, αναπτύσσοντας νευρωτική συμπεριφορά και αυτοακρωτηριασμούς τους. Συχνά, η μόνη τους επαφή με ανθρώπους είναι όταν περιορίζονται ώστε να μπορούν να τους κάνουν τις οδυνηρές διαδικασίες (των πειραμάτων).⁸⁴

⁸⁴ <http://www.peta.com> [41]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Συμπεράσματα

Είναι γεγονός λοιπόν ότι πλέον των ιατρικών οφελών, της βοήθειας στις καθημερινές δραστηριότητες μας και της δουλειάς μαζί μας, τα ζώα μπορούν να μας βοηθήσουν συναισθηματικά, ψυχολογικά και κοινωνικά.

Μας βοηθάνε :

- να προσαρμοζόμαστε σε σοβαρές ασθένειες και στον θάνατο. Τα παιδιά συχνά τρέχουν στο κατοικίδιό τους για παρηγοριά αν πεθάνει ένα μέλος της οικογένειας ή ένας φίλος. Οι θρηγούντες ενήλικες που δεν είχαν κοντινή πηγή ανθρώπινης υποστήριξης επίσης, ανακαλύφθηκε ότι βιώνουν λιγότερη κατάθλιψη αν είχαν ένα κατοικίδιο.

- να είμαστε λιγότερο αγχώδης και να νιώθουμε πιο ασφαλείς.

Οι "ιδιοκτήτες" κατοικίδιων τείνουν να νιώθουν λιγότερο φόβο να πέσουν θύμα εγκλήματος όταν περπατάνε με τον σκύλο τους ή όταν έχουν ένα σκύλο στο σπίτι τους.

- να χαλαρώνουνε και να μειώνουν το καθημερινό στρες.

Τα κατοικίδια μπορούν να μας βοηθήσουν να χαλαρώσουμε και να επικεντρώσουμε την προσοχή μας μακριά από τα προβλήματα και τις ανησυχίες μας. Ούτε καν χρειαζόμαστε φυσική επαφή για να το κατανοήσουμε. Το να παρακολουθούμε τα ψάρια σε ένα ενυδρείο, ή τη δραστηριότητα πουλιών, μπορεί να είναι πολύ καταπραϋντικό. Φυσικά, πολλοί από εμάς με σκύλους και γάτες ανακαλύπτουμε ότι αφαιρούμαστε όταν τα χαϊδεύουμε, το οποίο είναι χαλαρωτικό για εμάς και το κατοικίδιο.

- να έχουμε σωματική επαφή.

Αυτή η ικανότητα να έχεις κάτι να ακουμπάς και να χαϊδεύεις είναι πολύ σημαντική. Όλο και περισσότερες μελέτες δείχνουν πόσο σημαντικό είναι το άγγιγμα για την σωματική και συναισθηματική μας υγεία.

- Μας ανεβάζουν τη διάθεση.

Τα κατοικίδια μειώνουν τα συναισθήματά μας της μοναξιάς και της απομόνωσης με το να προσφέρουν συντροφιά σε όλες τις γενεές. Φυσικά, αυτό είναι αλήθεια για τους τρόφιμους νοσοκομείων και θεραπευτηρίων, όμως είναι επίσης αλήθεια για τον καθένα που έχει σπίτι του ένα κατοικίδιο. Οι άνθρωποι έχουν περισσότερο την τάση να χαμογελάνε, να μιλάνε, να ανοίγονται σε άλλους ανθρώπους και να τους αγγίζουν καθώς και αντικείμενα, να προσέχουν και να βρίσκονται σε εγρήγορση, και βιώνουν μια ευρύτερη αίσθηση της ευεξίας και λιγότερη κατάθλιψη, αν είναι παρόντα ζώα στους χώρους που βρισκόμαστε.

- να νιώθουμε λιγότερη μοναξιά.

Τα κατοικίδια μπορούν να βοηθήσουν στην ανακούφιση της μοναξιάς ή της απομόνωσης που νιώθουμε.

- να έχουμε κάτι να φροντίζουμε.

Καθένας έχει ανάγκη να νιώθει ότι τον έχουν ανάγκη και ότι έχει κάτι να φροντίζει. Πολλοί ηλικιωμένοι ή άνθρωποι που ζουν μόνοι θα σας πουν ότι το κατοικίδιό τους τους δίνει ένα λόγο να ζουν.

- να παραμένουν ενεργοί.

Το να έχουμε ένα κατοικίδιο μπορεί να μας βοηθήσει να παραμένουμε πιο ενεργητικοί. Ίσως να μην ασκούμεστε μόνο περισσότερο με το να το βγάζουμε βόλτα αλλά και να αυξάνουμε την δραστηριότητά μας μέσω του ταΐσματος, του χτενίσματος και της περιποίησης και της φροντίδας του κατοικιδιού μας με άλλους τρόπους.

- να είμαστε συνεπείς.

Τα κατοικίδια προσφέρουν κάποια συνέπεια στη ζωή μας. Η φροντίδα ενός κατοικίδιου μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τη ρουτίνα μας και να μας δώσει κάτι να κάνουμε και να ανυπομονούμε γι' αυτό κάθε μέρα. Οι άνθρωποι μπορεί να έρχονται και να φεύγουν, όμως, τα κατοικίδιά μας είναι μαζί μας κάθε μέρα.

- να έχουμε περισσότερες και καλύτερες κοινωνικές συναναστροφές.

Μέσα από διάφορες έρευνες πολλές οικογένειες που ερωτήθηκαν προτού και μετά που απέκτησαν ένα κατοικίδιο δήλωσαν ότι αισθάνονται πιο ευτυχισμένες μετά την πρόσθεση ενός κατοικίδιου στην οικογένειά τους. Έρευνες σε ιδρύματα και νοσοκομεία έδειξαν ότι οι τρόφιμοι είχαν περισσότερες επικοινωνιακές συναναστροφές μεταξύ τους όταν ένας σκύλος ήταν παρών στο δωμάτιο από ότι όταν δεν ήταν ο σκύλος παρών. Τα σκυλιά επίσης, αυξάνουν την κοινωνικοποίηση μεταξύ ανθρώπων με Αλτσχάιμερ βάση ερευνών. Οι τρόφιμοι σε ιδρύματα μακροχρόνιας φροντίδας ήταν πιο πρόθυμοι να παρακολουθήσουν διάφορες δραστηριότητες όταν επρόκειτο να είναι και ένα ζώο παρών.

Επομένως απ' όλα αυτά καταλαβαίνουμε ότι τα κατοικίδια μπορούν να επηρεάσουν σημαντικότερα το πώς νιώθουμε για τον εαυτό μας και τη ζωή γενικά. Είναι δάσκαλοι και θεραπευτές εξαιρετικού ταλέντου.

Τα περισσότερα από αυτά τα αποτελέσματα δεν προκαλούν έκπληξη σε πολλούς από εμάς που είμαστε "ιδιοκτήτες" κατοικίδιων. Ένα βασικό στοιχείο που δεχόμαστε είναι ότι τα κατοικίδια όπως προαναφέρθηκε μειώνουν τα συναισθήματά μας της μοναξιάς και της απομόνωσης. Για αυτούς που επιθυμούν να συνδέσουν την πνευματική υγεία με την σωματική, αιτιολογείται το ότι οι "ιδιοκτήτες" κατοικίδιων απολαμβάνουν καλύτερη σωματική υγεία επειδή ασκούνται περισσότερο με τα κατοικίδιά τους. Έχει επίσης αποδειχθεί ότι οι μηχανισμοί του σώματός μας ανταποκρίνονται καλύτερα και ενδυναμώνονται από την υποστήριξη ενός κατοικίδιου. Για παράδειγμα βάση ερευνών οι άνθρωποι με AIDS που έχουν

κατοικίδια βιώνουν λιγότερη κατάθλιψη και μειωμένα επίπεδα στρες, βοηθώντας έτσι την ποιότητα ζωής τους.

Σκεφτείτε την ταινία «Ο Ναυαγός» με τον Τομ Χανκς, όπου απομονωμένος από τον πολιτισμό έπρεπε να χρησιμοποιήσει διάφορους μηχανισμούς ανταπόκρισης για να επιβιώσει τόσο σωματικά όσο και πνευματικά. Μπορούμε να ξεχάσουμε τη μπάλα του βόλεϊ που την ονόμασε Ουίλσον, στον οποίο μιλούσε καθημερινά, ειρωνικά για να βοηθηθεί στη διατήρηση των λογικών του; Όταν ο << Ουίλσον >> χάθηκε και δεν κάλυπτε πλέον τον σκοπό στη ζωή του Τομ Χανκς, επήλθε η κατάθλιψη. Η ελπίδα του να μείνει ζωντανός και να διασωθεί εξαρτιόταν από τον αυτοσχέδιο << σύντροφο-κατοικίδιο >> που είχε αυτοσχεδιάσει ως ένα πρόσωπο πάνω στη μπάλα του βόλεϊ.

Μπορούμε να δούμε τη σημασία ενός ζωντανού συντρόφου που αναπνέει σαν κάτι λιγότερο σημαντικό;

Να δούμε τώρα κάποια πράγματα σημαντικά πέρα από τη γενική σχέση του ανθρώπου με τα ζώα συντροφιάς, ας μιλήσουμε συμπερασματικά σχετικά με την εναλλακτική θεραπεία μέσω ζώων (Pet Therapy).

Τα ζώα συντροφιάς λοιπόν έχουν πολλά χαρίσματα που τα κάνουν θεραπευτικά :

- είναι ζεστά και χνουδωτά.

Τα ζώα είναι ζεστά και χνουδωτά και ζωντανά (ενεργητικά). Το να μπορεί κανείς να κρατάει και να χαϊδεύει ένα άλλο ζωντανό πλάσμα μπορεί να προσφέρει μεγάλη ανακούφιση.

- είναι μη επικριτικά.

Τα κατοικίδια είναι μη επικριτικά και δεν κριτικάρουν. Και τι έγινε αν σας κήκε το φαγητό; Και τι έγινε αν πήρατε μια χάλια απόφαση; Δεν θα χάσετε στα μάτια του κατοικιδιού σας, δεν θα νιώσει για εσάς διαφορετικά. Τα κατοικίδια μας δέχονται όπως ακριβώς είμαστε.

- εμπιστεύονται.

Τα ζώα εμπιστεύονται πολύ συχνά και μπορούν να βοηθήσουν στο να εμπιστευτούμε τον εαυτό μας και τους άλλους. Παρακολουθώντας τα, μαθαίνουμε κι εμείς επίσης, ότι εξαρτώμαστε και πρέπει να βασιζόμαστε σε άλλους.

- Ανιδιοτελής αγάπη.

Τα κατοικίδια συχνά μπορούν να καταλάβουν πότε οι "ιδιοκτήτες" τους είναι λυπημένοι ή αναστατωμένοι και αντιδρούν με τρόπο περιποιητικό. Είναι πραγματικά εκπληκτικό το πώς μπορούν να αντιληφθούν τα συναισθήματα ενός ανθρώπου.

- ακούνε.

Τα κατοικίδια είναι υπέροχοι ακροατές. Δεν σε διακόπτουν. Δεν νιώθουν υποχρεωμένα να μοιραστούν τις απόψεις τους. Ενδιαφέρονται για μια ποικιλία θεμάτων.

- μας βοηθούν να νιώθουμε αναγκαίοι και σημαντικοί.

Βοηθάει να ξέρουμε ότι κάποιος μας χρειάζεται όπως ήδη έχουμε πει. Η υιοθεσία ενός ζώου από ένα καταφύγιο αδέσποτων μπορεί σίγουρα να σας βοηθήσει να νιώσετε έτσι. Το καλωσόρισμα ενός κατοικίδιου όταν επιστρέφεις σπίτι από μια δύσκολη μέρα στη δουλειά ή ακόμη και από ψώνια, μπορεί να είναι το καλύτερο μέρος της ημέρας. Μπορεί να είχαμε μια απαίσια ημέρα στη δουλειά, ή να μας αγνόησε κάποιος υπάλληλος, όμως τα κατοικίδιά μας χαίρονται που μας βλέπουν. Και μας βοηθάνε να νιώθουμε αναγκαίοι καθώς τους προσφέρουμε φαγητό, νερό και άσκηση.

- κλόουν.

Μερικά κατοικίδια, είτε κάνουν προσπάθειες γι' αυτό είτε όχι, μπορούν να είναι πραγματικοί κλόουν. Μας αρέσει να τα παρακολουθούμε και να συμμετέχουμε στο παιχνίδι. Επιτρέπουμε στον εαυτό μας να ενεργούμε πιο χαρούμενα μπροστά στα ζώα μας παρά μπροστά στους φίλους μας. Τα κατοικίδια δεν παίζουν για ανταγωνισμό αλλά, απλά για να διασκεδάσουν, κάτι που είναι αναζωογονητικό στη σημερινή κοινωνία. Με αυτά τα

χαρίσματα, τα κατοικίδια μπορούν να λειτουργήσουν ως συν-θεραπευτές για πολλούς ανθρώπους με ειδικές ανάγκες :

- αναπτυξιακές αναπηρίες.

Παιδιά με σύνδρομο Ντάουν και άλλες αναπτυξιακές αναπηρίες μπορούν να επωφεληθούν από συναναστροφές με ζώα. Πολλά μαθήματα ειδικής εκπαίδευσης έχουν μια ποικιλία ζώων και μπορεί να δέχονται και επισκέψεις από ζώα. Τα κατοικίδια μπορούν να τα βοηθήσουν να μάθουν για την ανατροφή, την ευγένεια, την ηπιότητα, να ακολουθήσουν οδηγίες και πώς να φροντίζουν και να ενδιαφέρονται για άλλα πλάσματα.

- πνευματικά άρρωστοι και άτομα με ψυχολογικές διαταραχές.

Ασθενείς στα νοσοκομεία με μια πληθώρα ψυχολογικές διαγνώσεις που έχουν θεραπεία με ζώα αντιδρούν καλά και είναι λιγότερο αγχώδης. Η θεραπεία με κατοικίδια σε ένα περιβάλλον πνευματικής υγείας βοηθάει στο χτίσιμο έλξης μεταξύ του θεραπευτή και του ασθενή. Τα ζώα μπορούν επίσης να διαισθανθούν τις ανάγκες και να ανταποκριθούν σε άτομα με πνευματικές ασθένειες με τρόπους που ο θεραπευτής δε μπορεί.

- συναισθηματικά άρρωστοι.

Παιδιά που είναι συναισθηματικά άρρωστα ανταποκρίνονται στα ανιδιοτελή και μη επικριτικά χαρίσματα των ζώων. Νιώθουν ότι το ζώο << ακούει και καταλαβαίνει >>. Πιστεύοντας ότι τα ζώα ενδιαφέρονται για αυτά, νιώθουν χρήσιμα και αγαπητά. Έπειτα, μπορούν να καταφέρουν να αναλάβουν το ρίσκο να εμπιστευτούν και να αγαπήσουν.

- σωματικά ανάπηροι.

Τα κατοικίδια μπορούν να βοηθήσουν τους σωματικά ανάπηρους με πολλούς τρόπους. Η θεραπευτική ιππασία χρησιμοποιείται για άτομα με εγκεφαλική παράλυση, μυϊκή δυστροφία, πολλαπλή σκλήρυνση και άλλες με μειωμένο έλεγχο κινητικότητας ασθένειες. Βοηθάει να βελτιώσουν τη στάση (του σώματος) τους, την ισορροπία, την κίνηση και τη

λειτουργία. Επίσης, προσφέρει σημαντικά συναισθηματικά και γνωστικά (σχετικά με γνώσεις) οφέλη.

- τερματικά άρρωστοι (καταληκτικές ασθένειες – στο τελευταίο στάδιο ασθένειας).

Οι άνθρωποι με τερματικές ασθένειες όπως καρκίνο, AIDS και μη λειτουργία οργάνων και εκείνοι που είναι κατάκοιτοι είναι λιγότερο πιθανό να υποφέρουν από κατάθλιψη αν έχουν ζώα γύρω τους. Τα ζώα φέρνουν ένα επίπεδο παρηγοριάς και υποστήριξης που είναι μοναδικό γι'αυτούς τους ανθρώπους.

- τρόφιμοι ιδρυμάτων μακροχρόνιας φροντίδας.

Τα κατοικίδια μπορούν να έχουν θετικά αποτελέσματα στους τρόφιμους ιδρυμάτων μακροχρόνιας φροντίδας. Ενδιαφέρον για το περιβάλλον, πνευματική υγεία, δραστηριότητα, κοινωνική συναναστροφή και επικοινωνία συχνά βελτιώνονται.

- ανήλικοι εγκληματίες και νεαρά άτομα «σε κίνδυνο».

Η χρήση των κατοικίδιων ως μέρος των προσπαθειών επανένταξης στην κοινωνία παιδιών που θεωρούνται «σε κίνδυνο» για προβλήματα που είχαν με την αστυνομία ή το σχολείο, έχει δείξει αποτελέσματα που υπόσχονται πολλά. Τα ιδρύματα μπορεί να περιλαμβάνουν αγελάδες, κατσίκες, άλογα, σκυλιά και γάτες στο θεραπευτικό προσωπικό τους. Ξανά, τα ζώα είναι μη επικριτικά και δείχνουν ανιδιοτελή αποδοχή και αγάπη. Οι νεαροί μαθαίνουν υπευθυνότητα και εμπιστοσύνη, έχουν κάποιον να του μιλάνε και νιώθουν απαραίτητοι, αναγκαίοι και ότι αξίζουν. Τα ζώα φαίνεται να μπορούν να βγάλουν έξω αυτά τα πράγματα στα παιδιά, σχεδόν χωρίς καμία προσπάθεια.

- φυλακισμένοι.

Τα ζώα έχουν χρησιμοποιηθεί σε ποικιλία περιβάλλοντος φυλακών για να βοηθήσουν τους φυλακισμένους να μάθουν την εμπιστοσύνη και να τους μάθουν νέες δεξιότητες. Πάλι γίνονται υπεύθυνοι για την ευημερία ενός άλλου ζωντανού όντος, κάτι που μπορεί να τους

δώσει μια νέα άποψη για τη ζωή. Σε μια φυλακή, τα ζώα που πηγαίνουν στο καταφύγιο, πηγαίνουν στη φυλακή για να τους κάνουν μπάνιο και να τα περιποιηθούν. Οι φυλακισμένοι παίρνουν ένα βρώμικο, με θαμπό και μπλεγμένο τρίχωμα, που βρωμάει πλάσμα και δίνουν πίσω ένα καθαρό, όμορφο και πολύ πιο χαρούμενο ζώο. Η ικανότητά τους να βελτιώσουν τη ζωή ενός άλλου ζωντανού πλάσματος τους δίνει μια βελτιωμένη αίσθηση αυτοσεβασμού και προσωπικής αξίας. Μπορούν έπειτα, να συνεχίσουν και να βελτιώσουν τις ίδιες τις ζωές τους.

Καθώς μαθαίνουμε περισσότερα για τα θεραπευτικά αποτελέσματα των ζώων στους ανθρώπους, θα υπάρχουν όλο και περισσότεροι άνθρωποι που θα ωφελούνται από την επαφή με τα κατοικίδια. Έχουν πολλά να δώσουν και τα δίνουν ελεύθερα και απλόχερα.

Προτάσεις

Ενημέρωση για την υγιεινή των ζώων :

Αποτελεί δόγμα μεταξύ των ανθρώπων που αγαπούν τα ζώα ότι η ζωή είναι πιο γλυκιά όταν μοιράζεται με ένα σύντροφο – είτε κάποιον με γούνα, είτε με φτερά ή με λέπια. Όμως, η “ιδιοκτησία” κατοικίδιου έχει και κινδύνους για την υγεία καθώς και οφέλη. Γι’αυτό καλό θα ήταν να υπάρχει ενημέρωση από την Πολιτεία για το πώς πρέπει να φροντίζουμε ένα κατοικίδιο ώστε να μην κινδυνέψουμε κι εμείς. Αυτή η ενημέρωση θα μπορούσε για παράδειγμα να πραγματοποιείται στα σχολεία μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Πρέπει τα παιδιά να μάθουν πώς να κρατάνε το κατοικίδιό τους αλλά και τον εαυτό τους υγιή, γιατί δυστυχώς πολλές “παρεξηγήσεις” αρχίζουν απο’κεί. Πάντως βάση ερευνών τα καλά νέα είναι ότι το 99,9 % των ανθρώπινων ασθενειών προέρχονται από άλλους ανθρώπους κι όχι από τα ζώα.

Παίζει πολύ σημαντικό ρόλο το να έχουμε γνώσεις για τη φροντίδα και περιποίηση ενός ζώου διότι πολλοί άνθρωποι “αποφεύγουν” τα ζώα νομίζοντας ότι θα τους βλάψουν. Αν λοιπόν μάθουμε πώς να κρατάμε υγιή τα ζώα μας, οι προκαταλήψεις μας πάνω στο θέμα μεταφοράς ασθενειών από τα ζώα στους ανθρώπους σίγουρα θα περιοριστούν και έτσι θα μπορούμε να απολαύσουμε χωρίς φόβο τα οφέλη απ’την επαφή και την σχέση μας με αυτά.

Καταπολέμηση του φαινομένου της εγκατάλειψης:

Υπάρχουν πολλές ήπιες μορφές εγκατάλειψης πέραν της σωματικής βίας και κακοποίησης εκτός της παροχής νερού και φαγητού, θα πρέπει να εντάσσουμε τα ζώα συντροφιάς στη ζωή μας για να αποκομίζουμε αμοιβαία τα οφέλη της συντροφικότητας και του δεσίματος που προσφέρει μια τέτοια σχέση και συμβίωση.

Στα ζώα όπως και στους ανθρώπινους συντρόφους μας, αρέσει να μας συναναστρεφόμαστε. Παρόλο που είναι αλήθεια ότι δεν μιλάνε τη γλώσσα μας και δεν μπορούν να πουν ότι τους αρέσει, οι πράξεις τους μιλάνε δυνατότερα από τις λέξεις. Ιδιαίτερα αν δεν περνάνε μαζί μας τόσο χρόνο όσο θα ήθελαν ή και καθόλου απ’αυτόν όταν τα εγκαταλείπουμε αφού τα έχουμε “χορτάσει” στους δρόμους. Με το που παρατάμε τον σκύλο μας στον δρόμο παύει να λέγεται “Τζακ” και αποκτά άλλο όνομα: αδέσποτο.

Το Κράτος δυστυχώς δεν φροντίζει αρκετά όχι μόνο για την μέριμνα των αδέσποτων αυτών ζώων αλλά ούτε καν για την πρόληψη αυτού του άσχημου φαινομένου εγκατάλειψης. Θα πρέπει λοιπόν να πραγματοποιεί προγράμματα για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών πάνω στο θέμα αυτό. Το κράτος θα πρέπει να λειτουργεί και προληπτικά αλλά και αναστατιλικά πάνω στο θέμα της ευημερίας/μέριμνας των ζώων πιο αυστηρή την νομοθεσία σχετικά με την εγκατάλειψη των κατοικίδιων ζώων και θα πρέπει να δώσει διαφόρων μορφών κίνητρα σε συλλόγους – σωματεία (φιλοζωικά) αλλά και απλούς

εθελοντές να δραστηριοποιηθούν απέναντι σ' αυτό το φαινόμενο. Μπορεί να είναι βέβαια δύσκολο αυτό γιατί θα πρέπει ταυτόχρονα να θυμάται ότι << τα ζώα δεν ψηφίζουν >>, όμως θα πρέπει να θυμάται ότι ψηφίζουμε εμείς ! Θα πρέπει λοιπόν να δίνονται ουσιαστικές λύσεις σε θέματα που άπτονται του περιβάλλοντος και όλων των πλασμάτων που ζουν μέσα σε αυτό, έχοντας τα ίδια δικαιώματα ζωής και αξιοπρεπής διαβίωσης. Πρέπει το Κράτος κάποτε να καταφέρει να μας εξασφαλίσει σωστή Παιδεία και Πολιτισμό, τότε μόνον θα πάψουν οι πολίτες να αντιμετωπίζουν με αδιαφορία αυτό το θέμα. Τότε και μόνον τότε θα αρχίσουμε να λαμβάνουμε υπόψη τα συναισθήματα των ζώων το ίδιο σοβαρά με των ανθρώπων. Όμως, πρέπει και μόνοι μας ο καθένας χωριστά να καταλάβουμε το βάρος της δεσμευσής μας με τα ζώα.

Δέσμευση – μια χαμένη λέξη στην κοινωνία μας. Θεωρούμε τα πάντα αναλώσιμα και φροντίζουμε να ξεφορτωνόμαστε “πράγματα” όπως τα κατοικίδια μας όταν τα εγκαταλείπουμε πολύ μακριά από το σπίτι μας, σε αλάνες ή όταν τα δένουμε έξω από φιλοζωικές οργανώσεις (και αυτά είναι τα τυχερά ζώα). Το περίεργο είναι ότι μπορούμε να το κάνουμε αυτό χωρίς κανένα αίσθημα ενοχής. Είναι εκπληκτικό το πώς οι άνθρωποι απλά << ξεφορτώνονται >> οτιδήποτε θεωρούν πλέον ενοχλητικό ή άβολο.

Είναι κατανοητό ότι στη ζωή μας οι καταστάσεις αλλάζουν και μπορεί ν' αντιμετωπίζουμε δυσκολίες, όμως ένας υπεύθυνος “ιδιοκτήτης” ζώου θα πρέπει να βρίσκει ένα καλό σπίτι για το ζώακι του και όχι να το παρατάει στον δρόμο. Με αυτόν τον τρόπο, το ζώο δεν τραυματίζεται ψυχολογικά, ποτέ δεν μπαίνει σε κάποιο κλουβί και μπορεί να πάει στο νέο σπίτι του από αυτό όπου ήδη μένει.

Δυστυχώς βέβαια δεν υπάρχουν νομικές συνέπειες για κάποιον που πηγαίνει το ζώο του σε κάποιο καταφύγιο. Στην πραγματικότητα, είναι σχεδόν αδύνατο να κάνεις μια πόλη να επιβάλει κυρώσεις και κατηγορίες όταν ένα ζώο πραγματικά εγκαταλείπεται. Ελάχιστα

γίνονται για να αναγκάζουν τους ανθρώπους να το ξανασκεφτούν να πετάξουν το ζώο τους. Μέχρι να αλλάξουν οι νόμοι και να εφαρμοστούν πραγματικά, η βιαιότητα προς τα ζώα και η εγκατάλειψή τους δεν θα σταματήσουν.

Προτού υιοθετήσετε ένα ζώακι, πρέπει να σιγουρευτείτε ότι μπορείτε να δεσμευτείτε ως προς την ιατρική, συναισθηματική και καθημερινή φροντίδα που χρειάζεται και αξίζει το ζώο. Όταν αποφασίσετε ότι θέλετε ένα ζώο το καλύτερο που έχετε να κάνετε είναι να ενημερώσετε κάποια φιλοζωική οργάνωση και να τους ζητήσετε να σας βοηθήσουν να βρείτε τον τύπο του ζώου που ταιριάζει καλύτερα στον τρόπο ζωής σας ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι του να προστεθεί ένα ακόμη ζώο στη λίστα των εγκαταλειμμένων.

-Καταπολέμηση του φαινομένου της κακοποίησης και εκμετάλλευσης :

Αν ένα ανθρώπινο ζώο βασανίζει και/η σκοτώσει ένα μη ανθρώπινο ζώο, θα πρέπει να του απονέμεται ποινή στον ίδιο βαθμό που θα του δινόταν για την κακοποίηση ενός ανθρώπου. Το να λαμβάνουμε σοβαρά την κακοποίηση των ζώων εξασφαλίζει επίσης, και την ανθρώπινη ασφάλεια. Το να ενεργεί κανείς με τέτοιο τρόπο προς οποιοδήποτε ζωντανό πλάσμα είναι σημάδι σοβαρών συναισθηματικών προβλημάτων. Το να ενεργεί κανείς με υπερβολικό τρόπο κακοποίησης και ελέγχου προς τα παιδιά ή τη σύζυγό του είναι ένα ακόμη χαρακτηριστικό των κακοποιητών ζώων. Επίσης η βία εναντίον των ζώων ήταν ο πρώτος κοινός σύνδεσμος που διαπιστώθηκε μεταξύ σειριακών δολοφόνων σε διάφορες έρευνες που έχουν γίνει. Έτσι, η πράξη της βίας προς τα ζώα θα πρέπει να λαμβάνεται στα σοβαρά για τρεις κυρίως λόγους : 1) ως σύμπτωμα συναισθηματικών προβλημάτων, 2) ως σημάδι πιθανής κακοποίησης προς τους ανθρώπους και 3) ως μια φοβερή παραβίαση προς αυτό το ζώο.

Αν γίνετε μάρτυρας κακοποίησης ζώου, αναφέρετέ το !Το πιθανότερο είναι ότι δεν θα είναι η πρώτη ή η μοναδική φορά. Παραμείνετε σε εγρήγορση και μην φοβηθείτε να

ανακατευτείτε. Σε τέτοια περίπτωση, ίσως να είστε η μοναδική ελπίδα του ζώου. Οπουδήποτε στεγάζονται ζώα υπάρχει η πιθανότητα για παραμέληση και βιαιότητα, όπως τα τοπικά καταφύγια, τα pet-shop, οι ζωολογικοί κήποι και τα τσίρκο. Για να μπορούμε να υπερασπιστούμε αποτελεσματικά τα ζώα, χρειάζεται να γνωρίζουμε και να ασχοληθούμε με πολιτικά θέματα επειδή ο νόμος είναι αυτός που είτε προστατεύει τα ζώα... ή προστατεύει εκείνους που τα κακοποιούν λόγω έλλειψης νομοθεσίας.

Καλό θα είναι λοιπόν η Πολιτεία να ενδιαφερθεί περισσότερο για τα θέματα μέριμνας των ζώων. Κανένα ζωντανό πλάσμα, δεν θα πρέπει να αναγκάζεται να παίζει το ρόλο του << ηθοποιού >> και να δίνει παραστάσεις εκτός κι αν συμμετέχει με τη δική του θέληση κι έχει επιλέξει αυτή τη ζωή. Ούτε καν ο μεγαλύτερος βαθμός των προτύπων της μέριμνας των ζώων δεν μπορούν να παρέχουν αρκετή μέριμνα για την πρόληψη των βασανισμών των ζώων. Όλα τα ζώα σε κατάσταση αιχμαλωσίας υποφέρουν φοβερά και το να σκεφτούμε ότι δεν είναι έτσι, θα ήταν ανακριβείς ή ευσεβείς σκέψεις. Είναι αλήθεια ότι μερικές μορφές ψυχαγωγίας επιτρέπουν καλύτερες συνθήκες μέριμνας από ότι άλλες. Και είναι αλήθεια ότι μερικές εταιρείες προσφέρουν μικρές διαφορές στο πώς μεταχειρίζονται τα ζώα τους. Όμως το γεγονός είναι ότι ακόμη και στις καλύτερες συνθήκες αιχμαλωσίας, τα ζώα ακόμη αγοράζονται και πωλούνται σαν να είναι περιουσιακό στοιχείο, δεν μπορούν να κάνουν καμιά επιλογή για το πώς θα ήθελαν να ζήσουν τη ζωή τους και εξαναγκάζονται να δίνουν παραστάσεις ανεξαρτήτως, συχνά ακόμη και όταν είναι άρρωστα. Όλα τα ζώα που χρησιμοποιούνται για ψυχαγωγία και εκμετάλλευση θα ξεπεράσουν τη χρησιμότητά τους και μετά, σκοτώνονται ή πεθαίνουν από παραμέληση. Τα σπάνια ή εξωτικά ζώα από ζωολογικούς κήπους, τσίρκο ή άλλους χώρους πωλούνται έμμεσα σε κυνηγούς οι οποίοι οργανώνουν κυνήγια σε περιφραγμένες εκτάσεις, όπου γίνονται το τρόπαιο όταν τα σκοτώσουν μέσα στον περιφραγμένο χώρο, πωλούνται σε πλούσιους ανθρώπους που τα έχουν ως ιδιωτική συλλογή

ως εξωτικά κατοικίδια ή πεθαίνουν από παραμέληση. Γιατί λοιπόν να γινόμαστε μάρτυρες όλης αυτής της ασυνείδητης μεταχείρισης και εκμετάλλευσης των ζώων; Ας γίνουν πιο αυστηροί οι νόμοι που αφορούν το κυνήγι, τους ζωολογικούς κήπους, τα τσίρκο ακόμα και τα pet-shop στα οποία στεγάζονται συνήθως σε άθλιες συνθήκες πολλά ζώα για να πωληθούν. Ο καθένας ατομικά μπορεί να βοηθήσει με το να μην πηγαίνει σε ζωολογικούς κήπους,σε τσίρκο ούτε και σε pet-shop που εμπορεύονται άμεσα ζώα.

Οι περισσότεροι ευσυνείδητοι άνθρωποι κατανοούν ότι οι ιπποδρομίες, οι ταυρομαχίες, οι κυνοδρομίες, οι κυνομαχίες, οι κοκορομαχίες, τα ροντέο, οι βόλτες με άλογα ή πόνοι και το κυνήγι είναι μόνο για ψυχαγωγικούς σκοπούς. Ακόμη και οι υποστηρικτές αυτών των γεγονότων γνωρίζουν ότι ο μόνος λόγος που υπάρχουν αυτά είναι για την ψυχαγωγική τους αξία. Δεν υπάρχει καμία προσποίηση εκπαιδευτικής αξίας ή θεμάτων διαχείρισης των ζώων της άγριας φύσης. Με τόσα άλλα είδη ψυχαγωγίας που υπάρχουν τα οποία είναι ανθρώπινα και δεν περιλαμβάνουν ζώα, είναι εύκολο να αναγνωρίσει κανείς το γεγονός ότι τα ζώα που χρησιμοποιούνται για ψυχαγωγία υποφέρουν άσκοπα.

Πιο συγκεκριμένα το κυνήγι :Παρόλο που μερικές φορές συνίσταται ως απαραίτητο για τη διαχείριση των άγριων ζώων, η πλειοψηφία του κυνηγιού γίνεται αποκλειστικά, για ψυχαγωγικούς σκοπούς.Αν η διαχείριση των άγριων ζώων ήταν πραγματικά ο σκοπός, τότε θα καταβάλλονταν και μη φονικές μέθοδοι αλλά αυτό δε γίνεται.

Απ'την άλλη το τσίρκο :Παρόλο που τα τσίρκο εξωτερικά μοιάζουν πολύχρωμα, διασκεδαστικά και χαρούμενα, αυτό που πραγματικά αγοράζουν οι άνθρωποι είναι ένα εισιτήριο σε μια συνεχόμενη ζωή με βάσανα και μια ακατανόητη απελπισία για τα ζώα. Για να περάσει μια οικογένεια ένα μόνο απόγευμα ψυχαγωγίας τα ζώα υποφέρουν για μια ολόκληρη ζωή. Η μόνη τους ελπίδα όπως προαναφέρθηκε είναι να πηγαίνουμε μόνο σε τσίρκο χωρίς ζώα, σε τσίρκο τα οποία βασίζονται στα ταλέντα και τις ικανότητες ανθρώπων

που συμμετέχουν με τη θέλησή τους. Η παρούσα νομοθεσία είναι αδύνατη. Έτσι, εναποκείται σε ευσυνείδητους ανθρώπους και σωματεία να απευθυνθούν σε αυτό το θέμα με το να μην υποστηρίζουν τη χρήση των παραστάσεων με ζώα στην ψυχαγωγία.

Πρέπει όλοι να συνειδητοποιήσουμε ότι η κακομεταχείριση των ζώων δεν είναι ψυχαγωγία.

Ακόμα όμως και η νομοθεσία για το εμπόριο των ζώων είναι χαλαρή, ένα μέσο πίεσης λοιπόν προς την Πολιτεία θα μπορούσε να γίνει το παράδειγμα του εαυτού μας. Θα πρέπει να καταλάβουμε ότι αν χρησιμοποιούμε προϊόντα ζώων για διακόσμηση, ως τρόπαια ή για να κανακέψουμε τον εαυτό μας τότε προκαλούμε πόνο και βασανισμό σε ένα άλλο ζωντανό πλάσμα απλά και μόνο για εκπληρώσουμε τις επιθυμίες προς τέρψη μας με κάτι που είναι πραγματικά μη απαραίτητο από όλες τις απόψεις.

Πρέπει να αποφεύγουμε να κάνουμε περιττές αγορές που προκαλούν βάσανα στα ζώα που κάνουν δηλαδή τα ζώα να υποφέρουν. Οποιαδήποτε χρήση ενός προϊόντος από ζώο απλά και μόνο για να νιώσει κάποιος ικανοποιημένος είναι λάθος, επειδή τα ζώα υποφέρουν έντονα βασανιστήρια για μια ολόκληρη ζωή για κάτι που δεν είναι καν απαραίτητο όποιον όρο κι αν δώσει κανείς στην λέξη αυτή. Υπάρχουν πολλά προϊόντα που παίρνουμε απ'τα ζώα. Πλέον του ότι αυτά τα προϊόντα είναι περιττά, υπάρχουν αποδεκτές εναλλακτικές για κάθε ένα από αυτά. Για παράδειγμα είναι οι τεχνητές γούνες και το τεχνητό δέρμα που δείχνουν και έχουν την ίδια αφή με τα αληθινά δέρματα. Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν μπορούν να ξεχωρίσουν μεταξύ αληθινού και ψεύτικου, γεγονός που δείχνει το πόσο περιττά είναι τα προϊόντα των ζώων. Και το σημαντικότερο, η ψεύτικη εκδοχή δεν απαιτεί να υποφέρει κανένα ζωντανό πλάσμα. Μερικοί άνθρωποι δικαιολογούν τη χρήση των ζώων για ανθρώπινες χρήσεις με το να πιστεύουν την λανθασμένη άποψη ότι τα ζώα δεν αισθάνονται τον πόνο κι έτσι, το να τα χρησιμοποιούμε για τους σκοπούς μας είναι αποδεκτή συμπεριφορά. Αυτή η άποψη είναι

100% λάθος γιατί όλα τα ζώα αισθάνονται όντως τον πόνο και υποφέρουν. Έχουν ένα κεντρικό νευρικό σύστημα, που τα κάνει να νιώθουν τον πόνο. Επιπλέον, τα ζώα πάντα φωνάζουν από πόνο όταν σκοτώνονται, κάτι που αποτελεί σαφή ένδειξη του πόνου τους. Η σφαγή όλων αυτών των ζώων είναι επίπονη, επειδή συχνά γδέρνονται ενώ έχουν ακόμη τις αισθήσεις τους. Ας το ξανασκεφτούμε λοιπόν πριν πάμε να κάνουμε οποιαδήποτε περιττή αγορά.

Σαφώς και η Πολιτεία πρέπει να έχει λόγο πάνω σ' αυτό το θέμα και πρέπει να γίνει πιο αυστηρή η νομοθεσία και ο έλεγχος για το εμπόριο των ζώων αλλά και τη διαχείριση ιδιαίτερα των παραγωγικών ζώων στα εκτροφεία και στα σφαγεία.

Συνοπτικά

- Πρέπει να προαχθεί η ενημέρωση σχετικά με την ευημερία και την μέριμνα των ζώων.
- Πρέπει να γίνουν εκστρατείες ενημέρωσης μέσω των ΜΜΕ για τη σχέση του ανθρώπου με τα ζώα και τα οφέλη της.
- Πρέπει να γίνουν Νομοσχέδια πιο ευνοικά για την διασφάλιση των δικαιωμάτων των ζώων είτε αυτά λέγονται ζώα συντροφιάς, είτε ζώα παραγωγής, είτε άγρια ζώα.
- Πρέπει να δημιουργηθούν γέφυρες επικοινωνίας μεταξύ της Πολιτείας και των διαφόρων φιλοζωικών σωματείων \ οργανώσεων ώστε να υπάρξει συνεργασία και αλληλουποστήριξη μεταξύ αυτών για να προαχθεί με μεγαλύτερη ασφάλεια η ευημερία και τα δικαιώματα των ζώων.
- Πρέπει να δωθούν χορηγίες σε προγράμματα ιδιωτικών φιλοζωικών οργανώσεων

- Πρέπει να δημιουργηθούν κίνητρα για εθελοντισμό στα προγράμματα που αφορούν την προώθηση της ζωοφιλίας
- Πρέπει να πραγματοποιηθούν περισσότερα προγράμματα για διασώσεις ζώων, στείρωσεις και κτηνιατρική περίθαλψη
- Πρέπει ακόμη να γίνουν εκστρατείες κατά των δηλητηριάσεων των ζώων

Τώρα όσον αφορά την εναλλακτική θεραπεία μέσω ζώων (Pet Therapy) απαραίτητη προϋπόθεση είναι να εξασφαλιστεί η ευημερία και η μέριμνα των ζώων, να συνειδητοποιήσουμε ότι και τα ζώα έχουν δικαιώματα. Μόνο τότε θα καταλάβουμε το σημαντικό ρόλο που μπορούν να παίξουν στη ζωή μας και θα θέλουμε να τα χρησιμοποιήσουμε ως δάσκαλους και θεραπευτές σεβόμενοι πάντα τα δικαιώματά τους. Μόνο όταν εξασφαλιστεί ο απαιτούμενος σεβασμός στη σχέση του ανθρώπου με τα ζώα συντροφιάς (και όχι μόνο) θα προωθηθεί και η χρήση τους σαν μια αποτελεσματική εναλλακτική θεραπεία (πράγμα που ήδη γίνεται σε πολλές χώρες του εξωτερικού).

Αν η θεραπεία με κατοικίδια προσφέρει ελπίδα για παρηγοριά στα ανθρώπινα βάσανα και πόνο, τότε είναι επαγγελματική υποχρέωση να εξερευνήσουμε οποιαδήποτε διαθέσιμη οδό για τη χρήση της. Η εναλλακτική θεραπεία μέσω ζώων (Pet Therapy) στον ελληνικό χώρο μπορεί τώρα να μοιάζει ως μια φαντασίωση, αυτή η φαντασίωση όμως τελικά μπορεί να μην βρίσκεται πολύ μακριά χρονικά. Ποιος θα σκεφτόταν πριν πολλά χρόνια ότι ο δεσμός με τα ζώα θα έφτανε να επεκταθεί πέρα της Γης; Κι όμως αργότερα το μέλλον έφερε κατοικίδια στο διάστημα, ζώα να συντροφεύουν τους διαπλανητικούς εξερευνητές για να μειώσουν το στρες, την αποξένωση και τη μοναξιά των μακρινών ταξιδιών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

(Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (Νόμος 3170 << Ζώα συντροφιάς, αδέσποτα ζώα συντροφιάς και άλλες διατάξεις >>.Καινοτομίες του νέου Νόμου 3170/2003. Η Διακήρυξη για τα Δικαιώματα των Ζώων “Μήνυμα ελπίδας για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων των Ζώων “, τα ΣΚΥΛΙΑ μας και εμείς 2004, τόμος 55°, σελ. 17.Ευρωπαϊκή Οδηγία 22/1999 για την έκθεση ζώων στο κοινό.Π.Δ 98/2004 << Ίδρυση και λειτουργία των ζωολογικών κήπων >> σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 1999\22\ΕΚ του Συμβουλίου).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

(ΚΥΝΟΦΙΛΙΚΟΙ ΟΜΙΛΟΙ - ΟΜΙΛΟΙ ΦΥΛΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ - ΦΙΛΟΖΩΪΚΑ
ΣΩΜΑΤΕΙΑ)

ΚΥΝΟΦΙΛΙΚΟΙ ΟΜΙΛΟΙ

Κυνολογικός Όμιλος Ελλάδος

Άγιος Στέφανος Αττικής, 210-8145165

Όμιλος Κυνοφίλων Αθηνών

Αθήνα, 210-5227388

Αρκαδικός Κυνοφιλικός Όμιλος

Τρίπολη, 2710-239571, 6944-274678

Κυνοφιλικός Όμιλος Αχαΐας

Πάτρα, 2610-331681, 521542

Κυνοφιλικός Όμιλος Νομού Ηλείας

Πύργος, 26210-29076

Κυνοφιλικός Όμιλος Ημαθίας

Νάουσα, 23310-73434, 23684

Κυνοφιλικός Όμιλος Θεσ/νίκης

Θεσ/νίκη, 2310-481408, 454656

Θεσσαλικός Όμιλος Κυνοφίλων

2410-253421, 257080

Κυνοφιλική Λέσχη Ιωαννίνων

26510-29279

Κυνοφιλική Λέσχη Κέρκυρας

Κέρκυρα, 26610-41569

Όμιλος Κυνοφίλων Κορινθίας

Κόρινθος, 27410-29494

Κυνοφιλικός Όμιλος Κρήτης

28970-21132, 90997

Όμιλος Κυνοφίλων Λάρισας

Λάρισα, 2410-537427, 6944-463063

Όμιλος Κυνοφίλων Λέσβου

Μυτιλήνη

Κυνοφιλικός Όμιλος Πελοπ/σου

Μεσσηνία, 27210-33000

Κυνοφιλική Ένωση Πιερίας

Κατερίνη, 23510-38561

Κυνοφιλικός Όμιλος Σερρών

Σέρρες

Κυνοφιλικός Όμιλος Τρικάλων

Τρίκαλα

Όμιλος Κυνοφίλων Φθιώτιδος

Λαμία, 22310-37378

Κυνοφιλικός Όμιλος Χανίων

Χανιά Κρήτης, 28210-94043

Κυνοφιλικός Όμιλος Κοζάνης

24610-96418, 6946-044563

Όμιλος φίλων σκύλων εργασίας Αττικής

Αθήνα, 210-2311618

Όμιλος Φίλων Σουτζχουντ (SCHUTZHUND)

Κηφισιά, 210-6201212

ΟΜΙΛΟΙ ΦΥΛΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Όμιλος Φύλων Αλάσκαν

Μάλαμουτ-Χάσκι Σιβηρίας

Περιστέρι, 210-5719189

Κυνοφιλικός Όμιλος Γερμανικού

Ποιμενικού

Μαρούσι, 6944-222954

Όμιλος Γερμανικού Κοντοτρίχου

Δείκτη Ελλάδος

Θεσ/νίκη, 2310-773430

Όμιλος Γερμανικού Σκληρότριχου

Δείκτη

Σταμάτα Αττικής, 210-6219695

Όμιλος Βέλγικου Ποιμενικού

Αθήνα, 210-2311618

Όμιλος Καυκάσιου και Ασιατικού

Ποιμενικού

Καπανδρίτι, 22950-54437

Όμιλος Ρητρήβερ

Αθήνα, 210-3625964

Όμιλος Βρετανικών Ποιμενικών

Αθήνα, 210-9881253, 6949-655593

Όμιλος Επανιέλ Μπρετόν

Θεσ/νίκη, 2310-222630

Κυνολογικός Όμιλος Διάσωσης

Ελληνικού Ποιμενικού

Ν. Ελβετία, 210-7650146, 3455715

Όμιλος Φίλων Παλαιού Αγγλικού

Ποιμενικού

Μοσχάτο, 210-9302215

Όμιλος Μπόξερ

Πειραιάς, 210-4020130

Όμιλος Μπούλντογκ

Σικάμινο Αττικής, 6977-135706

Όμιλος Φίλων Κρητικού Ιχνηλάτη

Ηράκλειο Κρήτης, 2810-701410

Κυνοφιλικός Όμιλος Σπανιέλ

Αθήνα, 210-7516180, 7513852

Όμιλος Μολοσσού

Ραφήνα, 22940-79009, 6932-061902

Όμιλος Φίλων Ελληνικών

Ποιμενικών Σκύλων

Λάρισα, 2410 922181

Όμιλος Φίλων Ελληνικού Ιχνηλάτη

Αθήνα, 210-2810376

Όμιλος Πόϊντερ-Σέττερ

Αθήνα, 210-5226522

Όμιλος Φίλων Σκύλων του Μπορντώ

Καπανδρίτι

Κυνοφιλικός Όμιλος Ντόγκο Αρζεντίνο

Ηλιούπολη, 210-9912812

Όμιλος Φίλων Ροτβάϊλερ

Παλλήνη, 210-6666710, 6932-293359

Όμιλος Κυνοφίλων Αγγλικών Δεικτών

Αθήνα, 210-5226522

Όμιλος Φίλων American

Staffordshire Terrier

Αθήνα, 210-4928826, 6204505

Όμιλος Σαρ-Πέι, Κ. Παν. Κασσιμάτης

Χαλκίδα, 6946-265787

Όμιλος Φίλων Σι-Τζου

Άλμος, 22910-90085

ΦΙΛΟΖΩΪΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ

ΑΡΓΟΣ Φιλοζωϊκό Σωματείο

Θεσσαλονίκη,

τηλ. 2310-281219

Επιτροπή Προστασίας Αδέσποτων

Ζώων Ψυχικού

Ψυχικό, 210-6726081

Άγιος Φραγκίσκος της Ασίζης

Αθήνα, 210-6925704, 6925654

Αρκτούρος

Θεσσαλονίκη,

2310-555920

Αχαϊκός Σύλλογος για τη

Μέριμνα των ζώων

Πάτρα, 2610-273648

«Δελφινς» Εταιρία Προστασίας

Δελφινιών

Αθήνα, 210-2656917

Δημοτική Επιτροπή Αδέσποτων

Ζώων Φιλοθέης

Αθήνα, 6944-882727, 6972-236537

Ελληνική Εταιρία Προστασίας

Αλόγων

Αθήνα, 210-7212178, 7779295

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία

Αθήνα, 210-8227937

Ελληνική Φιλοζωϊκή Εταιρία

Αθήνα, 210-7226444, 7211666

Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης

Άγριων Ζώων

Αθήνα, 210-9520117

Ελληνικό Κέντρο Περίθαλψης

Άγριων Ζώων Bernd Pitzer

Πλαταμώνας, 6937-003232

Εταιρία Μελέτης και Προστασίας

της Μεσογειακής Φώκιας

Αθήνα, 210-5222888

Επιτροπή Αδέσποτων

Ζώων Φιλοθέης

Φιλοθέη, 210-6812031

Εταιρία Προστασίας Ζώων

Αθήνα, 210-3460360, 3464445

ΕΦΑΠ

Κολωνάκι, 210-3631162

Ζωοφιλικός Σύλλογος Βουλιαγμένης

«Ο ΑΡΓΟΣ»

Αθήνα, 6977-412496

Ζωοφιλική & Οικολογική Ένωση

Ελλάδας

Καλλιθέα, 210-9517746

Ζωοφιλική δράση Κρήτης

Κρήτη, 6945-825289

Ζωοφιλική Εταιρία Κομοτηνής

Κομοτηνή

Ζωοφιλικό Σωματείο

«Ευκαιρία Ζωής»

Κερατσίνι, 210-4310009

Ζωοφιλικό Σωματείο «Όλγα Μάλλη»

Καισαριανή, 9228651

Κέντρο Περίθαλψης Άγριων Ζώων

Και Πουλιών

Καλλιθέα, 210-9520117, 22970-28367

Κέντρο Προστασίας &

Φροντίδας Ζώων

Α. Λιόσια, 210-2480834

Κέντρο Προστασίας

Αδέσποτων Ζώων

Αθήνα, 210-4685059

«Κιβωτός του Νόε» ΚΡΗΤΗ

Χανιά, 28210-55030

Κτηνιατρική Διεύθυνση Λίμνης

Ευβοίας

22210-31115

Ομάδα Προτοβουλίας για τα

Αδέσποτα Πειραιά

Πειραιάς, 210-4180266, 6932-271919

Πανελλήνια Κίνηση Ζωόφιλων

Νέος Κόσμος, 210-9013097

ΣΠΑΖ (Σύλλογος Προστασίας

Αδέσποτων Ζώων)

Καβούρι, 210-8991611

ΣΠΕΖ

Αθήνα

Στέγη Ζώων Βόρειας Ελλάδας

Θεσ/νίκη, 6932-226932

Σύλλογος Καναρινόφιλων

Άγιος Αρτέμιος, 210-7790476

Σύλλογος προστασίας ζώων

Ραφήνας

Ραφήνα, 22940-23481

Σύλλογος Ζωοφίλων Αγίας

Παρασκευής

Αγία Παρασκευή, 210-6390916

Σύλλογος Περίθαλψης &

Προστασίας Άγριων Ζώων Πάρου

Πάρος, 210-8991611

Σύλλογος Στήριξης του Σταθμού

Μέριμνας Ζώων

Πάτρα, 2610-996200, 992939

ΣΩ.ΖΩ.

Αθήνα, 210-6453210

Σωματείο Αγ. Ι. Ρέντης

Αγ. Ι. Ρέντης, 210-4825696, 4915366

Συνομοσπονδία Ζωοφιλικών

Σωματείων Ελλάδος

Άλιμος

ΦΑΖΑ

Αίγινα, 22970-28455

Φιλοζωϊκός Όμιλος

Βορειοανατολικών Προαστίων

Ψυχικό, 210-6725485

Φιλοζωϊκός Σύλλογος

«Κιβωτός»

Αθήνα, 210-3223417, 3247233

Φιλοζωϊκός Σύλλογος Λέσβου

Μυτιλήνη, 22510-43580, 71767

Φιλοζωϊκός Σύλλογος Σερρών

Σέρρες, 23210-24618

Φιλοζωϊκός Σύλλογος Χίου

Χίος, 22710-42480

Φιλοζωϊκή Εταιρία Θεσ/νίκης

Θεσ/νίκη, 2310-234000

Φιλοζωϊκή & Οικολογική

Ένωση Χαλκιδικής

Ψυχικό, 6937-003232

Φιλοζωϊκός Σύλλογος Δράμας

Δράμα, 25210-47570, 25715

Φιλοζωϊκός Σύλλογος Ραφήνας

Ραφήνα, 22940-25272

Φίλοι Ζώων Αγίας Παρασκευής

Αγία Παρασκευή, 210-6527014

Φροντίδα των Ζώων

Αθήνα, 210-3805531, 3806137

Φίλοι Ζώων – Κως

Κως, 22420-22816

Φίλοι Ζώων Λέρου

Λέρος, 22470-22816

Φίλοι Ζώων Πάτμου

Πάτμος, 22470-31634

Φίλοι Ζώων Τρίπολης

Τρίπολη, 2710-233877

Φίλοι της Γάτας

Αθήνα, 210-7258497

Φίλοι των Ζώων Νέας Μάκρης

Ζούμπερη, 22940-94261

Φροντίδα Ζώων

Αθήνα, 210-7213722

Cretan Animal Welfare

Κρήτη, 2810-281348

GAWF

Αγ. Παρασκευή

210-6542464, 6944-240222

Greenpeace

Αθήνα, 210-3840774-5

Lesbian Wildlife

Hospital

Λέσβος, 22510-71076

Medasset

Αθήνα, 210-3613572

Pallini Animal Farm

Παλλήνη, 210-9631590, 8944472

Stray.gr

Αθήνα, φαξ: 210-9326080

W.W.F.

Αθήνα, 210-3247559, 3247586

ΜΑΖΙ...ΜΠΟΡΟΥΜΕ

Ζωοφιλικό-Οικολογικό Σωματείο

Θεσ/νίκη, 2310-439415, 440835, 6938-042048, 6932-556621

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄

**ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΘΙΕ
(ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΙΠΠΑΣΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ) Κα ΚΑΡΟΥΖΑΚΗ
– ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ)**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΘΙΕ
(ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΙΠΠΑΣΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ) ΚΑ ΚΑΡΟΥΖΑΚΗ

ΕΡΩΤΗΣΗ: Πώς ονομάζεται το Πρόγραμμα-Ιστορική Αναδρομή

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Θεραπευτική Εκπαιδευτική ιππασία, αναπτυξιακή Θεραπευτική ιππασία και Ιπποθεραπεία, επίσης έχουμε και τον αθλητικό τομέα. Η Θεραπευτική ιππασία στην Ελλάδα ξεκίνησε το 1983 με μια ομάδα παιδιών στην Εταιρεία Σπαστικών. Το 1991 έγινε σωματείο εθελοντικού μη κυβερνητικού χαρακτήρα. Φιλοξενήθηκε στο ΚΕΙΠΠ μέχρι το 2003. Από το 2004 με την βοήθεια του Υπουργείου Αμύνης δημιούργησε το δικό του κέντρο στο Γουδί. Απασχολεί 6 άτομα με μισθό 50 εθελοντές, 8 άλογα και 100 άτομα στα προγράμματά του. Διοικείται από 7μελές Δ.Σ το οποίο εκλέγεται κάθε 4 χρόνια ψηφιζόμενο από τα εγγεγραμμένα μέλη.

Ε: Ποιός είναι ο σκοπός του Προγράμματος

Α: Η αποκατάσταση ατόμων με ειδικές ανάγκες, χρησιμοποιώντας το άλογο ως μέσο και συνεργάτη.

Ε: Πού εφαρμόζεται το Πρόγραμμα

Α: Το Πρόγραμμα εφαρμόζεται στο κέντρο Θεραπευτικής ιππασίας του Συνδέσμου.

Ε: Πού απευθύνεται το Πρόγραμμα

Α: Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε όλα τα άτομα με κινητικά, νοητικά και συναισθηματικά προβλήματα. Δεν υπάρχει περιορισμός στην ηλικία.

Ε: Θεραπευτική ομάδα του Προγράμματος

Α: Η Θεραπευτική ομάδα αποτελείται από τον προπονητή ιππασίας, τον εκπαιδευτή, τον οδηγό του αλόγου, τους παινούς βοηθούς, τον ιππέα και το άλογο. Ο εκπαιδευτής μπορεί να

είναι φυσιο-, έργο-, λόγο- θεραπευτής, γυμναστής ειδικής αγωγής, ψυχολόγος, ειδικός παιδαγωγός, κοινωνικός λειτουργός.

E: Ποιός είναι ο ρόλος του Ψυχολόγου ως μέλος της Θεραπευτικής ομάδας.

A: Ο Ψυχολόγος είναι ένα απ 'τα σημαντικά μέλη της Θεραπευτικής ομάδας, καθώς όπως ξέρουμε συμμετέχουν σε αυτήν άτομα με νοητικά προβλήματα, αυτισμό, προβλήματα αισθητηριακής ολοκλήρωσης κ.α. Τα παραπάνω χρειάζονται εξειδικευμένες γνώσεις, καθώς τα άτομα αυτά παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες στη συμπεριφορά τους. Επίσης ο Ψυχολόγος παίζει σημαντικό ρόλο στο να κατανοήσουν οι γονείς τα ωφέλιμα αποτελέσματα της Θεραπευτικής ιπασίας.

E: Πείτε μας την αποψη σας για την ενδεχόμενη παρουσία ενός Κοινωνικού Λειτουργού στο Πρόγραμμα αυτό.

A: Ο Κοινωνικός Λειτουργός μπορεί να είναι ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στην οικογένεια και των υπευθύνων του Προγράμματος. Ακόμη μπορεί να αναλάβει τον ρόλο του εκπαιδευτή για την κοινωνική ένταξη ή επανένταξη ατόμων τα οποία βρίσκονται στο περιθώριο της κοινωνίας.

E: Ποιά διαδικασία πρέπει να ακολουθήσει κάποιος ενδιαφερόμενος για να λάβει μέρος στο Πρόγραμμα.

A: Θα πρέπει να έρθει σε επαφή με τον υπεύθυνο του Προγράμματος του ΣΘΙΕ, να συμπληρώσει ο ίδιος ή ο γονιός σε περίπτωση ανηλίκου μία αίτηση ένα ερωτηματολόγιο και να φέρει γνωμάτευση του γιατρού για την πάθησή του και αξιολόγηση του φυσιοθεραπευτού ή του γιατρού του, ακόμη άδεια ότι μπορεί να ιππεύση χωρίς επίπτωση στην σωματική του κατάσταση.

E: Ποιός είναι ο αριθμός των ατόμων που έχουν λάβει μέρος στο Πρόγραμμα

A: Μέσα στα είκοσι χρόνια λειτουργίας του ΣΘΙΕ περισσότερα απο 400 άτομα έχουν λάβει μέρος στο Πρόγραμμα.

E: Ποιός είναι ο ρόλος των γονέων στο Πρόγραμμα αυτό

A: Οι γονείς πολλές φορές είναι αμέτοχοι, σε άλλες περιπτώσεις όμως χρησιμοποιούνται από τους εκπαιδευτές ώστε να γίνεται η προσέγγιση του αλόγου από τα παιδιά τους σε περίπτωση άρνησης. Υπάρχουν και γονείς οι οποίοι βοηθούν ως εθελοντές στο Πρόγραμμα.

E: Πείτε μας λίγα λόγια για την συμμετοχή των εθελοντών στο Πρόγραμμα αυτό

A: Ο ΣΘΙΕ είναι ένα εθελοντικό μη Κυβερνητικό σωματείο και επομένως οι εθελοντές, οι οποίοι χρησιμοποιούνται ως οδηγοί αλόγων και παινοί βοηθοί είναι βασικοί συντελεστές στην διεξαγωγή του Προγράμματος.

E: Υπάρχει συνεργασία με άλλους φορείς ή υπηρεσίες;

A: Δε θα το έλεγα συνεργασία. Υπάρχουν όμως σχολεία και ιδρύματα που στέλνουν τα παιδιά τους στον ΣΘΙΕ και λαβαίνουν μέρος στο Πρόγραμμά μας.

E: Ποιές ενέργειες γίνονται για την ενημέρωση του κοινού σχετικά με αυτό το Πρόγραμμα;

A: Δημοσιεύσεις στον Τύπο, σε ειδικά περιοδικά, στο ιντερνετ και την τηλεόραση.

E: Τί βελτιώσεις θα μπορούσαν να γίνουν στο Πρόγραμμα;

A: Στην Ελλάδα δεν έχουμε ακόμη νομικό πλαίσιο, το οποίο να καλύπτει το Πρόγραμμα αποκατάστασης με άλογα και γενικότερα με ζώα. Επίσης πρέπει να διοργανωθούν περισσότερα σεμινάρια για εκπαίδευση εκπαιδευτών όλων των ειδικοτήτων που εμπλέκονται με την εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

E: Γνωρίζετε τα αντίστοιχα Προγράμματα που πραγματοποιούνται στο εξωτερικό; Υπάρχει κάποιου είδους συνεργασία με αυτά;

A: Ο ΣΘΙΕ είναι μέλος του F.R.D.I. Προσωπικά έχω συμμετάσχει σε δύο παγκόσμια συνέδρια, όπου παρακολούθησα τις εξελίξεις της Θεραπευτικής Ιππασίας σε πολλές χώρες, έχουμε έρθει σε επαφή με άλλα Ευρωπαϊκά κράτη, όπως Αγγλία και Γερμανία. Η συνεργασία μας με τα κράτη αυτά βρίσκεται σε επίπεδο παροχής τεχνογνωσίας και εισηγητών στα σεμινάρια μας.

E: Γνωρίζετε ότι στο εξωτερικό υπάρχει ειδική νομοθεσία για το Pet Therapy;

A: Ναι στο εξωτερικό υπάρχει νομοθεσία. Γνωρίζω δε ότι στη Γερμανία οι συνεδρίες καλύπτονται από τα ασφαλιστικά ταμεία.

E: Πείτε μας γενικά την αποψή σας για το Pet Therapy

A: Βρίσκομαι στο χώρο της Θεραπευτικής ιππασίας είκοσι χρόνια και βρίσκω ότι είναι ένας απ'τους καλύτερους τρόπους αποκατάστασης των ατόμων με αναπηρία και κοινωνικοποίησης ομάδων ατόμων που βρίσκονται στο περιθώριο ή που κρατούνται από τους δικούς τους κλεισμένα μέσα στο σπίτι ή σε ιδρύματα.

E: Τί γνωρίζετε για το Pet Therapy στην Ελλάδα

A: Δεν γνωρίζω αν χρησιμοποιούνται και άλλα ζώα ως θεραπευτικό μέσο στην Ελλάδα.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ'

Άρθρα από εφημερίδες, περιοδικά και αποσπάσματα από το διαδύκτιο (Ζωοφιλία World, ΓΑΒ, Pet City News, Pet Star News, Τα σκυλια μας και εμεις)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A

Αλμπάλας Β. "Δεσμοί του ανθρώπου με τα ζώα Νέα διάσταση στην ιατρική πράξη", ανακοίνωση στο 1ο Πανελλήνιο Συμπόσιο Κτηνιατρική, μικρών ζώων, Αθήνα Απρίλιος 11-13, 1986

E

''Ζώα συντροφιάς, αδέσποτα ζώα συντροφιάς και άλλες διατάξεις'', Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, 29 Ιουλίου 2003 ,Τεύχος Πρώτο, Άρθρο 1, Ορισμοί, Νόμος υπ' αριθ. 3170 ,Αρ.Φύλλου 191.

Θ

Θεόδωρος Θωμαΐδης ''Ένας τετράποδος σύντροφος'', Εμείς και τα παιδιά

I

Ιωαννίδης Κώστας, νεό λεξικό της γλώσσας μας, Εκδόσεις Αιγαίο

K

Κονταρίνη Μαριέττα "Η σχέση ανθρώπου - ζώων συντροφιάς \ Pet therapy " Κτηνιατρική Ενημέρωση, Μάρτιος-Απρίλιος 1195, Τεύχος 11

M

"Μήνυμα ελπίδας για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων των ζώων, τα ΣΚΥΛΙΑ μας και εμείς, 2004, τεύχος 55ο

Π

Πατεράκη Ειρήνη "Pet therapy: τα κατοικίδια οι καλύτεροι...γιατροί του ανθρώπου", Υγεία και Ευεξία, Τεύχος 13

Σ

"Στην υπηρεσία του ανθρώπου" Pet Κυνολογία, Ετήσια ζωοφιλική έκδοση 2005,

T

Τσίπρας Κώστας Για τα δικαιώματα των ζώων Εκδόσεις «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»-
Α.Α.ΛΙΒΑΝΗ, ΑΘΗΝΑ 1994.

Ξένη Βιβλιογραφία - Πηγές

A

Companion animals. Διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο : http://www.animalawareness.org/Pages/types_companion.html (13/6/2006).

Pets and mental health-Pets and physiological health. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.animaltherapy.net/Premise%20&%20Promise.html> (13/6/2006).

Companion Animals. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.animaltherapy.net/animal%20abuse.html>

C

Therapy cats. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο :http://www.catsplay.com/thedailycat/2002-02-18/mind_relationships/therapy_cats/therapy-cats.html (2/6/2006).

Therapy Cats. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.cats.about.com/cs/felinehumanbond/a/love_2.htm (12/8/2006).

Program Pet Facilitated Therapy (PFT). Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.csc.scc.gc.ca/text/Prgrm/fsw/pet/pet-06_e.shtml

Prison Pet Partnership (PPP). Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.csc.scc.gc.ca/text/prgrm/fsw/fsw_e.shtml

D

Companion Animals as social Facilitators and conclusions. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.deltasociety.org/ds2006.htm> (17/6/2006).

Loneliness: A Health Hazard of Modern Times-Companion Animals can be a solution. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.deltasociety.org/AnimalsHealthGeneralLonliness.htm> (23/6/2006)

Companion Animals as part of a Healthy family Environment. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.deltasociety.org\ds2005.htm> (28/6/2006).

Introduction and psysiological Responses to Stress. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.deltasociety.org\AnimalsHealthCompanionIntro.htm#stress> (30/6/2006).

Dog Assistance in Disability (Dog AID). Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.dogaid.org.uk/history.htm>

Pet force. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.denverpetpartners.org\Articles\Pet_power.htm (2/7/2006).

Coping with Alzheimer's and AIDS. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.deltasociety.org/AnimalsHealthGeneralcoping.htm> (13/7/2006).

Healthy Reasons to Have a Pet. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.deltasociety.org/AnimalsHealthGeneralReasons.htm> (20/8/2006).

Το άλογο ως μέσο για τη θεραπευτική αντιμετώπιση κινητικών προβλημάτων, που προέρχονται από βλάβη του κεντρικού νευρικού συστήματος : <http://www.disabled.gr/lib/?p=7013> (7/8/2006).

G

Guide dogs. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.guidedogs.org.uk/index.php?id=1606> (2/6/2006).

I

Pets, both Real an Robotic. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.ischool.washington.edu/robotpets/elderly/> (24/7/2006)

M

Pet Therapy of schizophrenia. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.mentalhealth.about.com/b/a139783.htm> (4/8/2006).

Dolphin Healing. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο :

<http://www.motherjones.com/news/feature/1995/01/blow.html> (10/8/2006).

Reading Education Assistance Dogs (R.E.A.D) Frequently Asked Questions. Διαθέσιμο

στον δικτυακό τόπο: <http://www.masspetpartners.org/READInTheNews.html>

N

Balance dogs. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

http://www.neads.org/Services_new/balance_dog.shtml (2/6/2006).

New research says pet-owing children spend significantly more time at school. Διαθέσιμο

στον δικτυακό τόπο: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/education/2045755.stm> (6/7/2006).

The role of pets in child development. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/bv.fcgi?rid=hstat4.section.23014> (6/7/2006).

Pets 'could lower allergy risk'. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.news.bbc.co.uk/2/hi/health/2218981.stm> (11/7/2006).

O

Seeing dogs. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.odordestroyer.com>

[/news/Story31/index.html](http://www.odordestroyer.com/news/Story31/index.html) (2/6/2006).

Policy For Pet Therapy. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.ohb.scot.nhs.uk>

[/Public%20Health/documents/Policy24_PetTherapy.pdf#Search=%22graham%20jwharton%20Pet%20therapy%22](http://www.ohb.scot.nhs.uk/Public%20Health/documents/Policy24_PetTherapy.pdf#Search=%22graham%20jwharton%20Pet%20therapy%22) (20/8/2006)

P

Phil Arkow Animal assisted Therapy and Activities. (9η έκδοση, USA 2004. Σελ.1, 10,

13, 14, 15, 37, 58, 59, 60

Pet City News "Τα κατοικίδια γίνονται υποκατάστατα των παιδιών στην Ιαπωνία!"

σελ.18.

Parkinson's helper dogs. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο :

<http://www.peteducation.com/article.cfm?cls=0&cat=1493&articleid=626> (2/6/2006).

Guide horse-pony. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.personalponies.org/Programs.html> (2/6/2006)

Pets and children. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.pet-educationresources.co.uk/pdf/Animals%20and%20Us%20-%20Pets%20are%20good%20for%20people.pdf> (5/7/2006).

Pros and cons of Pet Types for kids. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.petplace.com/fish/pros-and-cons-of-pet-types-for-kids-4/Page1.aspx>
(10/7/2006).

Children and Dogs –choosing the right dog at the right time. Διαθέσιμο στον δικτυακό

τόπο: <http://www.petsyclopedia.com/dogs/peteducation/dogsandkids.xml>
(18/7/2006).

Pets and the Elderly. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.pet-educationresources.co.uk/pdf/Animals%20and%20Us%20-%20Pets%20are%20good%20for%20people.pdf> (19/7/2006).

Senior citizens and pets. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.peteducation.com/article.cfm?cls=0&cat=1495&articleid=631>
(20/7/2006).

Grief and the loss of a pet. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.peteducation.com>

</article.cfm?cls=0&cat=1494&articleid=635> (23/7/2006).

Parkinson's helper dogs. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.peteducation.com/article.cfm?cls=0&cat=1493&articleid=626> (2/8/2006).

Predict seizures. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.peteducation.com/article.cfm?cls=0&cat=1491&articleid=638> (2/8/2006).

Dolphin Healing. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.pbs.org/wnet/nature/wisdom/dolphin.html> (7/8/2006).

Animal Rights. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: <http://www.peta.com>

S

Diagnose cancer. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

http://www.stanleycoren.com/e_cancer.htm (25/7/2006).

Dogs as Transitional objects in the Treatment of Patients with Drug Dependency.

Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο: http://www.scas.org.uk/html/journal_transitional.htm
(1/8/2006).

T

Service dogs. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο :

<http://www.therapyanimals.org/isd/index.html> (2/6/2006).

Dolphin Healing. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

http://www.thealexandertrust.com/Dolphin_Therapy/dolphin_therapy.html

(11/8/2006).

Dolphin Assistance Therapy (DAT) (μετάφραση Κατερίνα Χατζηγιάννη). Διαθέσιμο στον δικτυακό

τόπο: http://www.thealexandertrust.com/Dolphin_Therapy/dolphin_therapy.html

Καινοτομίες του νέου Νόμου 3170/2003. Διαθέσιμο στον δικτυακό

τόπο: www.tetrapodologein.gr

V

Animals help the Alzheimer's Disease Patient . Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.vet.purdue.edu/chab/al2.htm> (5/8/2006).

W

Researchers Reveal Extent of Pain Felt by Elderly people Parted from Pets on Entering

Residential care. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο:

<http://www.warwick.ac.uk/news/pr/168> (22/7/2006).